UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annalium Paderbornensium Pars ...

Complectens Inprimis Fusiorem Episcoporvm Paderbornensium, Deinde Succinctiorem Historiam Reliquorum Per Westfaliam Antistitum, Tum Res Gestas Aliorvm In Eadem Hac Regione Clarorum Virorum, Postremo Pontificum, Imperatorum, Principum &c. Gesta, maximè ea, quæ Westfaliam contingunt

Ab anno Christi 1228. usq[ue] ad annum 1500.

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1698

Liber XI. [1228 - 1277]

urn:nbn:de:hbz:466:1-31195

Visual Library

ANNALIUM PADERBORNENSIUM LIBER XI.

BERNARDUS IV

Comes Lippienſis

XXIII9

SIMON

Comes Lippienſis

XXIV9

EPISCOP. PADERBORN.

BERNARDUS IV
Comes Lippiensis XXIIII.
EPISCOP. PADERBORN.
Annus Christi 1228.

Gregorij IX Pont. 2.
Friderici II Reg. 16 Imper. 9.
Bernardi IV Episc. Pad. 1.

Translato ad Ultrajectensem Episcopatum Willebrando, concordibus omnium suffragationibus deligitur à Canonicis principis Ecclesiæ Bernardus, eo nomine quartus Paderbornensium Episcopus, clarus eo tempore in Clero Ultrajectensi vir, eòque Præpositus Embricensis; ex quo gradu dignitatis ad mitram evocatus est. Nec minus familiæ splendore illustris; quippe Comes Lippiæ, qui Bernardo Comite Lippiensi (quem ex supremo militiæ præfecto Monachum Campi Mariæ, Abbatem, & Episcopum Livoniæ supra toties celebravimus) natus patruum habuit Gerhardum Bremensem Archiepiscopum; fratres verò Ottonem Ultrajectensem Antistitem, & Gerhardum juniorem, cognomento Victoriosum, alterum Bremensem Archiepiscopum; quibus ille ex fratribus tertius accessit Episcopus. Ac mira præterea res, & rarum familiæ decus. Nam ut Bernardus horum trium Episcoporum pater consecratus est ab Ottone filio Episcopus Selonienſis in Livonia; ita Gerhardus II à parente & fratre Ottone consecratus est Bremensium Episcopus, & ab hoc Gerhardo, qui ceteris superstes vivebat hoc anno, consecratus est Bremæ Bernardus Episcopus noster. Quemadmodum hæc Albertus Stadensis, Auctor historiæ Bremensium Archiepiscoporum, Crantzius, & alij non sine posteritatis admiratione retulerunt. Viditq; Westfalia sub idem fere tempus quinque simul illustres Episcopos ac Principes Imperij ex una Lippiensium Comitum familiâ; tanquam Deus heroicum

Albertus Stadens. Histor. Brem. Archiep. Crantzius Bruschius.

Bernard 9 IV ex Comitum Lippiensium familia Episcopus Paderborn.

roicum illud Bernardi patris factum, qui viva adhuc conjuge, abdicatis omnibus familiæ opibus & honoribus, religiosam & Apostolicam vitam amplexus erat, remuneraret in filijs. Quartus ex his Bernardi filijs Theodoricus Daventriensis Præpositus, quem bello ad Covordiam captum diximus. Quintus Hermannus familiæ stirps, atque heres paternorum bonorum: magnum per id tempus Episcopis fratribus præsidium, qui primùm Ottoni in administratione Ultrajectensis Episcopatus, deinde Gerhardo Bremensi, & Bernardo Episcopo nostro fidam semper operam præstitit.

Hac igitur parentis & fratrum Episcoporum claritudine Bernardus Episcopus noster hunc primum Episcopatus annum ingressus est, Vir cum cetera laudabilis, ut ex fastis ejus referemus; tum sub initium Episcopatus, incertum quâ victus aut Canonicorum importunitate, aut electionis præscripta conditione, aut alijs de causis, primus inter Episcopos Paderbornenses communis vitæ institutum, quod ad eum diem Canonici majoris Ecclesiæ in uno claustro colebant, dissolvit; id quod antè à multis sollicitatum tanta constantia negaverat Willibrandus Episcopus. Planè Gobelinus noster. *Sub Bernardo IV Episcopo in Ecclesia Paderbornensi facta est mutatio regularis vitæ, quæ hactenus viguerat, ad statum Canonicorum secularium.* Quod & Crantzius, Bruschius, Kersenbrochius alijque tradiderunt. Serò quidem hæc mutatio cœpta, postquam ab Hathumaro primo Episcopo, & à Caroli M. ævo, sub viginti duobus Episcopis hæc vitæ ratio sanctè culta, severaque disciplina conservata fuerat; sed non primi hujus relaxationis auctores Paderbornenses, quando jam anno DCCCCLXXVII, post excessum Theodorici Trevirensis Archiepiscopi, Canonici Trevirenses illud regularis vitæ institutum exuerant; *quorum exemplo*, ut Trithemius scribit, *Canonici S. Castoris in Confluentia, Moguntinenses, Wormatienses, Spirenses, et complurium aliarum Ecclesiarum, diversis quidem temporibus, sed uno impietatis spiritu regularis vitæ communitatem abjecêre.* Quemadmodum id ex singulorum fastis explorandum est. Bremæ post annum MXL sub Bezelino Archiepiscopo, postquam claustrum cum officinis, bibliotheca, & omni supellectile igne consumptum est, communis Canonicorum vita dissoluta est, quibus incendij malis cùm in privatas ædes secedere necesse esset, multis quoque alijs in locis Collegiorum societas, ac regularis instituti disciplina laxari cœpit.

Sub quo communis vitæ institutum inter Canonicos Cathed. Ecclesiæ laxari cœpit.

Gobel. ætat. 6. c. 64. Crantzius.

Trithem. in Chron. Hirsau. ad annum 977. Brouver. in annal. Trevir. Joann. Molan. l. 1. de Canon. p. 14 & 15. Panegyr. Paderborn. lib. 3. c. 8. Adamus Bremens. in Bezelino.

Incidit primus Bernardi Episcopatûs annus in conturbata Westfaliæ tempora; quo Henricus Limburgicus Montium Comes Adolphum Marchiæ Comitem hostilibus armis est aggressus. Causam belli dedit Marcani potentia, qui eversa Isenburgica & Novopontana arcibus, cetera proscripti Friderici Isenburgici, ob necem D. Engelberti, bona occupabat, exuto Theodorico Isenburgico filio; hujus cùm tutor esset Limburgicus, vindicandum suscepit, tra-

Initia Episcopatus Bernardi turbida, ob varia tum exorta bella.

ctis in belli societatem Lippiensi Comite, Steinfurti Dynasta, ceterisque Westfaliæ proceribus: ut vicina semper surgentium potentia invisa est. Multis invicem rapinis, vastationibus, dimicationibusq; bellum protractum, & in Steinfurti Dynastam ac diœcesin Osnabrugensem fusum; quibus tamen congressibus, Marcanus semper superior fuit; uti hæc multis exponuntur à Levoldo. Ne tamen tota Isenburgica stirps extingueretur in Westfalia, Limburgicum castrum in vertice montis ad Leinnã fluvium construxit, quod à Limburgico castro ad Mosam novum Westfaliæ Limburgum dixit, jure fiduciario datum Theodorico Isenburgici filio; à quo per multos annos horum Comitum Limburgicorum per Westfaliam progenies, donec nostro demum seculo extingueretur.

Attinebatur in hunc quoque diem Otto, Brunswicensis & Lunenburgensis Dux, captivus à Zwerinensi Comite; quo per id tempus extincto, è carcere solutus Brunswicum redijt. Sed multis vasallorum mox odijs armisq; petitus fuit. Vasallis se junxêre Magdenburgensis & Halberstadiensis Episcopi, inflammante eos, ut creditum fuit, Friderico Imperatore; quòd & illi Ottonis potentiam, ad quem tota Henrici Leonis hereditas à parente & patruis devoluta erat, ferre non possent. Multa ejusmodi intestina bella per inferiores hasce Germaniæ provincias propter diuturnam Imperatoris absentiam in Italia; quanquam is hoc anno tandem post tot Honorij & Gregorij Pontificum hortamenta precesque, quas toties fefellerat, expeditionem in Palæstinam susceperit; seu ut votum aliquando exsolveret; seu ut Pontificem, à quo anathematis vinculo, ut supra diximus, illigatus erat, placaret. Ejus rei gratia Germaniæ proceres Ravennam ad conventum, quem in Quadragesima habuit, prodire jussit; ipse 11 Augusti demum conscensa classe in Syriam navigavit; ac 7 Septembris Ptolemaidem delatus, alios sibi ex Christianis adversos, alios benignos habuit. Interim Hierosolymam progressus, invito licet Patriarcha, Regem se Hierosolymitanum coronavit, insignibus propria manu ex altari detractis. Nec multò post probrosa Christiano nomini pace cum Soldano initâ (qua inter cetera Templum ac sepulchrum Domini in Saracenorum potestatem traditum) in Italiam remigravit; multa speciosè jactando, cùm non nisi Hierosolymam, Joppen, ac alia quædam loca infirmis mænibus reparasset.

Godefrid. in annal. Ursberg. Blondus. Nauclerus. Paulus Æmilius. Sigonius. Trithemius.

Imperator tãdem in Palæstinam discedit, successu parum glorioso.

Henricus R. Friderici filius Eresburgum Corbeiensibus adjudicat.

Neque à filio Henrico Rege multum pro Republica agebatur, quòd is lubricam fere juventutem traduceret in superiori Germania; ab eo tamen ac patre laudabile æquitatis judicium rescriptumque possidemus, quo Mons Martis, qui ad id tempus Eresburgum dicebatur, vetus Caroli M. donum, Corbeiensibus assertus adversus Henricum Coloniensem Archiepiscopum, qui nescio quam jurisdictionem possessionemq; sibi vendicare eo in loco voluit; id vero ejusmodi est.

Henri-

Henricus Dei gratia Romanorum Rex et semper Augustus. Universis Imperii fidelibus quibus præsens scriptum exhibitum fuerit gratiam suam et omne bonum. Ad notitiam universorum volumus pervenire, Nos mandatum Domini Imperatoris patris nostri recepisse. quod nequaquam ratam habere vellet Warandiam. quam in solemni curia nostra apud Herbipolim fecisse dinoscimur de monte Martis Archiepiscopo Coloniensi in Abbatis dilecti principis nostri præjudicium Corbeiensis. Et quod eundem Abbatem in possessionem dicti montis remitteremus eidem plenam Warandiam præstando prædictus Dominus noster Imperator nobis firmiter injunxit. Nos vero mandatum Domini Imperatoris patris nostri conservare, et implere in omnibus cupientes. auctoritate præsentium in possessionem ejusdem montis dictum Principem nostrum Abbatem Corbeiensem mittimus cum omni jure; nullam jurisdictionem in ejusdem montis possessione recognoscentes Archiepiscopo Coloniensi. Mandamus itaque per gratiam nostram firmiter præcipientes. quatenus nullus ausu ductus temerario memoratum Abbatem in possessione sæpe dicti montis impedire vel molestare præsumat. Quod qui fecerit gravem indignationem nostræ Celsitudinis se noverit incursurum. Testes hi sunt Henricus venerabilis Eistetensis Episcopus. Henricus illustris Dux Bavariæ. Comes H. de Dilingen. F. de Druhendingen. E. Dapifer de Walpruc. C. Pincerna de Winterstede et alii quam plures. Datum apud Ulmam. Anno Domini MCCXXVIII *Indictione prima.*

Annus Christi 1229.

Gregorij IX Pont. 3.
Friderici II Reg. 17. Imp. 10.
Bernardi IV. Ep. Pad. 2.

Posteaquam verò Fridericus Imperator majori fama quàm gloria ex Palæstina regressus, Pontifex propudiosam illam cum Sultano pacem, auro magis ac prece quàm armis partam, in senatu purpuratorum Patrum damnavit, initoq; cum Longobardiæ civitatibus fœdere, Fridericum execrari cœpit. Imperator compertâ Pontificis indignatione, misit Leopoldum Austrium, Othonem Moravium, Bernardum Carintanum, Bertholdum Aquileiensem Patriarcham, Sigefridum Ratisbonensem Episcopum, ad Pontificem mitigandum; verùm ille implacabilis, misit quaqua versum per Europam Legatos, & ex his Ottonem titulo S. Nicolai in carcere Cardinalem in Germaniam, qui Fridericum Imperatorem, ob res in Palæstina perfidè gestas, & injurias, quibus Pontificis urbes & terras vexârat, diris à Sede Apostolica devotum denunciaret, animosq; Principum de alio Imperatore deligendo pertentaret; at male ubique excipitur. Sanè cùm ex Dania redux Ottonem Brunswici & Luneburgi Ducem hortaretur ad imperium capessendum, aspernatus est hæc importuna consilia Dux. Leodij deinde & Aquisgrani non sine populi concitatione rejectus Legatus. Quæ postquam Henricus Rex agitari didicit, civitates adversus Episcopos concitare cœpit, earum

Godefrid. Vrsberg. Spond. Bzovius.

Pontifex de alio Imperatore Friderico subrogando laborat.

Brovverus lib. 15. annal. Trevir.

earum defensionem suscipere, privilegia augere. Nec desunt, qui velint tum fundamenta libertatis multis in urbibus esse jacta, quæ exinde sese Episcoporum imperio cœperunt exuere.

Bernardo Ep. cum Eresburgensibus transigit de jurisdictione sacra.

Hoc quoq; anno Oppidum Montis Martis, sive Eresburgum, è pessima ruina, de qua ad annum M C X L V supra relatum, reparari cœpit; & quia incolæ in subjecto montis pago Horeshusano ad Oppidum montis commigrârant, ne quid hac transmigratione jurisdictioni Paderbornensis Ecclesiæ subtraheretur (quæ antiquo jure Archidiaconatum Horhusanum ex utroque loco sibi vendicabat) vigilantia Bernardi Episcopi actum est, ut in hunc modum conveniretur, quem ipsi consules & Oppidani suis tabulis consignârunt.

Nos Consules et universitas Montis qui dicitur Heresberg universis præsentem paginam inspecturis præsentium tenore significandum duximus. quod cum nos à villa Horehusen ad montem qui dicitur Heresberg Paderbornensis diœcesis nostra domicilia transtulissemus. ac montem munientes eundem ab obedientia Ecclesiæ Paderburnensis. qua eidem in spiritualibus eramus subjecti. inobedienter recessissemus. tandem cum eadem Ecclesia convenientes. inter ipsam et nostram universitatem talis ordinatio intervenit. quod nos errorem nostrum recognoscentes. et ad obedientiam matris nostræ Ecclesiæ videlicet Paderburnensis redeuntes. debitum in spiritualibus ad ipsam habebimus respectum. et Clericum quem Episcopus Paderbornensis apud nos Ecclesiæ constructæ sive construendæ et à nostra universitate dotandæ præfecerit. quemque Archidiaconus loci dono altaris investiverit tanquam nostrum plebanum modo ad præsens recipiemus reverenter. remanente nihilominus apud nos post mortem ejusdem plebani alium nobis eligendi plebanum libertate. dummodo electus à nobis Archidiacono ad recipiendum donum altaris et curam animarum præsentetur. ipsamque Ecclesiam nostram Dominus Episcopus parochialem faciendo et sepulturam ibidem indulgendo. tempore oportuno consecrabit. Præterea Archidiaconum de Capitulo majoris Ecclesiæ Paderburnensis qui synodo Horehusen præsidere consuevit. in monte et præfata Ecclesia synodo præsidentem tanquam nostrum Archidiaconum cum omni jure. quod ipse Archidiaconus antequam nos ad montem transferremus in Capella S. Dyonisii Horehusen habuit. et adhuc circa universam plebem ejusdem Archidiaconatus habere dinoscitur admisimus. duobus tamen articulis non de jure sed de benignitate et gratia Archidiaconi et Ecclesiæ exceptis. quod nec denarios vel obulos synodales persolvemus. et quod homines inter nos servilis conditionis à Scabinis accusati non in ferro candenti. sicut alias consuetum est. sed manu duodecima suam expurgationem præstabunt. Ne autem hæc præscripta ordinatio. tam ab Ecclesia Paderburnensi. quam à nostra universitate valeat imposterum revocari. vel aliquid in ipsa immutari præsentem cartam sigilli nostræ universitatis appensione. ac testium annotatione roboratam. quam cartam etiam sub eodem tenore Domini Episcopi et Capituli sigillorum impressione munitam ab ipsa Ecclesia accepimus. Ad exhibendum pro et contra

nos

nos si necesse fuerit. Ecclesiæ dedimus eidem. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCCXXIX. VII *Calend. Septembris. Testes hujus rei sunt. Herman de Vesperthe. Johan de Eleren. Tetmar de Durslo. Johan de sancto Magno. Johan de Westhem, plebani. Milites vero. Andreas de Durslo. Olricus de Westhem. Alradus. Henric de Brocbike. Stephanus fratres de Dalhem. Tideric de Etlen. Bodo. Henric et Johan de Schnevethe. Consules vero Vollant. Alrat. Herman. Conrat. Monetarij. Tideric de Gesmaria. Tideric de Velrebergh. Ludolff de Capella. Henric Westval. Henric de Dune. Regenhart de Hoburgehusen. Regenhart de Hattepe. Johan de Fabrica. et tota universitas montis ejusdem.*

Annus Christi 1230.

Gregorij IX Pont. 4.
Friderici II Reg. 18 Imper. 11.
Bernardi IV Ep. Pad. 3.

Annus exinde consequens MCCXXX subitam rerum gratamq; mutationem attulit in Imperio; intervenêre enim viri sapientes ac pij, Messanensium Archiepiscopus, Leopoldus Dux Austriæ, Ordinis Teutonici supremus præfectus, alij Principes, qui Fridericum Imperatorem cum Gregorio Pontifice certis pacis legibus reconciliarunt; restitutusque Imperator communioni Ecclesiæ. Ad hanc pacem in Imperio promulgandam Otto Cardinalis Legatus Coloniam accessit, magno omnium civium gaudio honorificentissimè exceptus; ubi & Aquisgranenses ob superioris anni insolentiam in gratiam recepti sunt. Sed nec minus laudabile negotium erat hujus Apostolici per Germaniam Legati, in corrigendis formandisq; Cleri & religiosorum moribus, postquam labente per bella Ecclesiæ disciplinâ variæ Episcoporum synodi sunt habitæ, una priscorum Episcoporum cura ac medela. Quamobrem cùm in alios Episcopatus; tum ad Monasteriensem, Paderbornensem, & Osnabrugengem Episcopos misit vice sua viros sapientes ac religiosos, qui pro commissa auctoritate vulnera sacrorum curarent, quod hæ Ottonis literæ testantur.

Godefrid. in Annal. Alberius Stadensis. Matthæus Paris. Stero in annal. Odoricus in hist. Eccles. Brovverus in Annal. Trevir.

Otto Cardin. Legatus Apostolicus intendit reformationi Cleri & Monasteriorum.

Venerabilibus in Christo Patribus, Monasteriensi, Paderburnensi, et Osnaburgensi Episcopis Otto miseratione divina sancti Nicholai in carcere Tullianensi Diaconus Cardinalis Apostolicæ Sedis Legatus salutem in Domino. Cum ex injuncto nobis legationis officio ad statum et reformationem Ecclesiarum legationis nostræ intendere teneamur, quia per loca singula discurrere non possumus per nos ipsos, Viros de quorum discretione et honestate confidimus, nos interdum oportet dirigere, qui suppleant vices nostras. Unde cum dilectis in Christo, Abbati Bredelarensi Ordinis Cistertiensis, Fratribus Conrado de Huxaria Priori, Provinciali Fratrum Prædicatorum Theutoniæ, et Ernesto Osnabrugensi ejusdem ordinis, de quorum vita et scientia plenam in Domino fiduciam optinemus, nostris dederimus districte litteris

teris in præceptis, ut in monasteriis tam Monachorum quam Canonicorum regularium, nec non et inconventibus ac Decanatibus Clericorum secularium, cum etiam vos multiplicibus occupati ad hæc sicut credimus intendere non possitis, impendant visitationis officium vice nostra, corrigendo et reformando tam in capite quam in membris, quæ correctionis et reformationis officio videbunt indigere. Paternitatem vestram rogamus et exhortamur in Domino, qua fungimur vobis auctoritate præcipiendo mandantes, quatinus prædictis visitatoribus favorem vestrum consilium et auxilium efficaciter impendatis. Ita quod vobis sit meritorium apud Deum et status Ecclesiastici ordinis comprobemini Zelatores, Nos quoque sollicitudinem vestram debeamus ex hoc merito commendare, et negligentiam redarguere durius non cogamur. Datum Tornaci III Idus Maji.

Bernard. Ep. reformationem Diœcesis suæ certis à se & aliis delectis viris committit.

Quo verò emolumento hi inspectores, correctoresque disciplinæ Ecclesiasticæ versati sint in nostra diœcesi, anno proximo ex eorum statutis docebimus. Interim Bernardus Episcopus noster, ut omnem diœcesis suæ statum sub exordia gubernationis ordinatissimè componeret, delegit ex omni ordine sapientissimos, quorum cognitioni & judicio omnia commisit, quæ vel in sacris, vel in civilibus emendanda essent. Qua super re hæ publicæ literæ supersunt.

Diversis habitis tractatibus super reformatione Paderbornensis Ecclesiæ, quæ propter diversos casus in temporalibus et spiritualibus est collapsa, Nos Episcopus et Capitulum, vel major et sanior pars Capituli, Nobiles et Ministeriales, cæterique homines Ecclesiæ Paderborn. in hunc modum convenimus, quod tales unanimi consensu et voluntate inter nos præficiantur ordinatores et Consiliarij, videlicet de Capitulo Præpositus major, Decanus, Scolasticus, Camerarius, et Volcbertus de Elsen, et quos ipsi de Prælatis et Canonicis majoris Capituli et aliarum Ecclesiarum civitatis et diœcesis Paderborn. assumere voluerint. Nobiles B. de Lippia, et B. de Hosede. Ministeriales Ecclesiæ Paderborn. Hermannus et Bertoldus fratres de Brakel, Albertus de Stormede, Johannes Stapel, Ludolphus de Herisia, Hermannus Marschalcus, Georgius, Henricus de Gummer, S. Dapifer, Wernerus Stapel, Wernerus de Wever, Henricus Camerarius, Amelungus filius Comitis de Wartpere, Volbertus de Egsnen, Henricus de Dynkelborch, Conradus de Ossendorp, Conradus filius Villici, et Bertholdus Busse, et quos ipsi de consilio Capituli et prædictorum assumere voluerint. Hi omnes juraverunt, et assumendi jurabunt, quod consulent et ordinabunt ad honorem et utilitatem Domini Episcopi et Ecclesiæ suæ, pro ut melius sciunt et possunt, et ipsis difinitus fuerit inspiratum. Nos B. Episcopus juramus, quod ipsorum stabimus ordinationi, et amota qualibet conditione, quidquid prædicti ordinaverint, vel consulerint, pro nobis et Ecclesia nostra servabimus, et quidquid ob hanc causam dicto nobili B. de Lippia occurrerit, vel evenerit adversitatis, Ecclesia sibi assistet, et ipse è converso assistet Ecclesiæ, et hæc obligatio durabit à primo festo Jacobi ad quinque annos. Quod autem hæc majorem obtineat firmitatem et evidentiam pleniorem apposita sunt sigilla, nostrum videlicet

delicet, Capituli, Præpositi majoris, Decani, Scolastici, Camerarii, Volberti de Elsen. Nobilium B. de Lippia, B. de Hosede, Ministerialium Hermanni et Bertoldi fratrum de Brakel, et hoc de consensu aliorum sigilla non habentium. Actum anno Domini M c c x x x.

Quæ dum hoc anno domi aguntur, Bernardus Episcopus & Hermannus frater Comes Lippiensis, à Gerhardo fratre Bremensium Archiepiscopo implorati, fida militum auxilia cum aliis submisêre bello adversus Stedingos. Celebre hujus populi nomen apud Scriptores ex rebellione & hæresi. Sedes his erat ad Visurgis, Hontæ, aliorumque omnium ripas in Bremensi diœcesi. Et jam ab anno 1204 cœperat hæc populi rebellio. Causa data ab alijs refertur durum imperium, quo à nobilibus & ministris Archiepiscopi tractati: ab alijs sacerdotis avaritia, cui cùm fœmina nobilis post confessionem obtulisset ad aram exilis pretii nummum; ille post ad exprobandam muneris exiguitatem loco Eucharistiæ præbuit fœminæ eundem, quem obtulerat nummum. Qua conjugis injuria exacerbatus maritus, arreptum Sacerdotem abjicit in aquas, immergitque. Ob id facinus cùm auctor cædis anathemate feriretur, & hunc populus ad supplicium dare recusaret, ab efferatis hominibus rebellio accensa est; uti nobilium factiones rusticanam plebem facilè in partes trahunt. Hinc Bremensi Archiepiscopo sua jura & census negare, præfectos ejus ac ministros indignè tractare, fines suos ad Visurgim præmunire, multaque insolenter agere, confisi paludibus & fluminum objectu, quibus terra eorum prope inaccessa erat. Ad horum rebellionem comprimendam primùm anno 1207 arma sumpsit Hartwicus Archiepiscopus, verùm cùm ille accepta pecunia nullo operæ pretio rediret: contendentibus postea Gerhardo & Waldemaro, ut supra monuimus, de Bremensi Archiepiscopatu, nunc huic, nunc illi suam operam impendere, ac se in plenam libertatem efferre, delectisque sibi rebellionis ducibus, omne sacri & civilis magistratus imperium, cui hactenus paruerant, exuere, decimas & obedientiam recusare, Rustringos & Ostringos, vicinosq; in societatem rebellionis adsciscere; & quo tutius perfidiam alerent, ingenti fossa provinciam incingere, ut jam vicinis etiam formidini essent. Tum verò hac rebellione, ut hæc mala se consequi solent, provoluti in fœdas hæreses, ausi sunt responsa dœmonum captare, templa atque aras evertere, in Sacerdotes ac Clericos per extremos cruciatus sævire, cæco furore sacra omnia contaminare, Eucharistiam pedibus proculcare, cerea sibi simulacra fingere, quibus divinos honores tribuerunt; tanquam qui omni christiana religione ejurata, ad pristinam barbariem & Idololatriæ cultum recidissent. Tam immania gentis populique sibi subjecti facinora, quæ pessimo etiam exemplo vicinos afflarant, non ultro ferenda ratus Gerhardus Archiepiscopus, vir magnanimus, & multis jam bellis

Godefrid. in annal. Auctor Hist. Brem. in Gerhardo II. Albertus Staden. Cantipratatanus. Joann. à Leid. in chron. Chron. Frisiæ. Beka in Ottone III. Heida in Ottone III. Molanus de milit. sacra Crantzius l. 7. Metrop. c. 47. Chron. M. Belgii. Haræus in Henr. IV. Meyerus.

Bernard9 Ep. cum aliis succurrit.

Bremensi Archiep. in bello adversus Stedingos.

clarus, collectis è diœcesi Bremensi, Paderbornensi, comitatu Lippiensi & Schawenburgensi, vicinisque provinciis ingentibus militum copijs (quibus Hermannum fratrem Comitem Lippiensem præfecit Ducem) rectâ in Stedingos ire jussit. Verùm & illi non imparati, adjutique ab Ottone Lunenburgi Principe, veteri Bremensium hoste ab amisso Stadensi comitatu, se ad occursum Bremensium sistunt; & cùm ad primum militarem congressum festo Natalis Christi cœsus occumberet Hermannus Lippiensis Comes, ceteri amisso Duce in fugam soluti sunt. Magno jactura & mors ejus dolore excepta; quem virum sapientem, multis virtutibus ac præliis illustrem, celebrant Scriptores, magnoque luctu fratres Gerhardus Bremensis, & Bernardus Episcopus noster prosecuti sunt. Ceterum hac victoria elati Stedingi Sluteram arcem, quam adversus rebelles haud procul Delmenhorsta struxerat Archiepiscopus, captam funditus evertunt, extremumque diœcesis Bremensis exitium minitantur, vicinis haud minus formidabile. Quare ut à Pontifice, sacro adversus Stedingos bello indicto, ab Episcopis ceterisque Principibus domiti sint, ad annum 1234 narrabitur. In tanta veterum Scriptorum consensione non desunt ex heterodoxis nostri temporis, qui cum Ubbone Emmio Stedingis non minus, quàm Albigensibus hæc sacrilegia & hæresis crimina affingi velint; tanquam serò tandem priscis illis scriptoribus fides in eorum dictis abroganda sit: nec appareat fraternum hîc ab hæreticis ex eadem causa hæresis patrocinium suscipi. Nam quàm fœdæ ac furiosæ præter Albigenses & Stedingos hæreses Germaniam etiam nostram sub idem tempus contaminare cœperint, satis constat ex Broweri annalibus. Reperti enim, qui non modò Pontificem, sed omnem magistratum sacrum & civilem execrarentur: qui infantes fonte baptismatis ablutos rursum mergerent: qui confirmationis, Eucharistiæ, matrimonij, & extremæ unctionis Sacramenta damnarent: qui jejunia, & preces pro defunctis proscriberent: matrimonia in vagos concubitus commutarent; eòq; vesaniæ abrepti sunt, ut dæmonem Catti specie exoscularentur, & numinis instar colerent. Et si Romanorum edicta consulas, fuêre per id tempus consimiles hæretici Cathari, Putareni, Pauperes de Lugduno, aliæque hæresum pestes, ut harum, & Albigensium contagione afflati videri possint Stedingi.

In quo bello occumbit Hermannus Comes Lippiæ Bernardi Ep. frater.

Vbbo Emmius lib. x. Buchelius in notis ad Ottonem III Episc. Vltraject.

Brovver. l. 15. Annal. Trevir. ad hunc annum.

Odoric. in hist. Eccles. ad hunc annum.

Ceterum Hermannus Comes Lippiensis bello Stedingorum extinctus, heredes filios reliquit superstites, Bernardum eo nomine III Comitem ac Successorem, Simonem Paderbornensem Episcopum Adjutoremque Bremensis Ecclesiæ, Ottonem Monasteriensem, & Gerhardum postulatum Bremensem Episcopum; quos vel ex Gertrude herede Dynastiæ Rhedanæ, vel ex Theodorici primi Limburgici Comitis filia susceperat. Statimque Bernardo cum Ottone Teclenburgico gravis controversia bellumque fuit de Rhedano

ad

ad Amasim dominio, quod à Teclenburgico seu jure debitum mox occupatum retentumque, frustra ex dote in hunc diem repetente Lippiensium familia.

Felicius hoc anno Susati in celebri procerum Westfaliæ congressu transactum inter Henricum Coloniensem Archiepiscopum, & Corbeiensem Abbatem; compositaque lis, quæ de Monte-Martis inter utrumque, ut supra etiam relatum, intervenerat. Ejus transactionis hæ publicæ tabulæ extant, multorum etiam Comitum ac nobilium nominibus memorabiles.

Transigitur inter Archiep. Colon. & Abbatem Corbeiensem de Monte Martis.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Henricus divina favente gratia sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopus Universis Christi fidelibus, ad quos præsens pagina pervenerit in perpetuum. Ad oblivionis confusionem evitandam notum esse cupimus tam præsentibus quam futuris, quod super controversia inter Nos et Hermannum Abbatem Corbeygensem super monte Martis et aliis habita, nos tum propter pacem terræ, tum propter Ecclesiæ nostræ et suæ mutuam in perpetuum promotionem et familiaritatem, prudentum consilio, et Ecclesiæ nostræ consensu, amicabiliter cum ipso composuimus in hunc modum, quod nos videlicet et Ecclesia Coloniensis retinebimus medietatem jam dicti montis cum omni jure et proventu, excepto claustro in monte sito, quod Abbatis et Ecclesiæ Corbeiensis spirituali jurisdictioni et dominio solummodo subjacebit. Neuter nostrum Castellanum in dicto monte locabit, vel ædificium aliquod construet sine alterius consensu et voluntate, si vero aliquid ædificandum est, fiet de consilio amborum, et communibus expensis. Nos autem in restaurum jam dictæ medietatis montis cum consilio Priorum et consensu Capituli Ecclesiæ majoris curtim in Drinere *Ecclesiæ Corbeiensi cum omni jure contulimus perpetuo possidendam. Ad amplioris quoque dilectionis et familiaritatis firmitatem memoratus Abbas de consilio suorum fidelium, et Ecclesiæ suæ consensu, castri* Lichtenhilst *medietatem nobis et Ecclesiæ Coloniensi assignavit, et nos Oppidum prope castrum idem communibus ædificabimus expensis, et muniemus, quod in omni proventu nobis erit commune. In castro autem nullus constituatur Castellanus nisi de consilio partis utriusque, si vero molendina prope castrum ædificata fuerint, medietas proventuum nobis et Ecclesiæ nostræ cedet. Item bona Abbatis et Ecclesiæ suæ et suorum Ministerialium et Castrensium, tam in Oppidis, quam in villis, et hominibus, et aliis ad eum et ipsos pertinentibus ab exactionibus et quibuslibet injuriis salva erunt, et in nostra tuitione consistent; nisi forte ad proclamationem terræ ad justa judicia contra malefactores exercenda iidem homines Corbeienses debent subservire. Item prænotato Abbati XII dedimus fidejussores subnotatos, qui fide data promiserunt, quod si aliquis hominum nostrorum ipsum vel homines suos ad summam 20 marcarum vel infra læserit, nos commoniti infra 4. septimanas faciemus emendari; alioquin fidejussores nostros facta sibi commonitione* Merßberg *intrabunt, inde ante satisfactionem non exituri. Si vero nos justum judicium in ipsum malefactorem exercuerimus, vel cum de oppidis et castris no-*

ſtris expulerimus, ipſi fidejuſſores ex eo ſunt abſoluti. Hi autem ſunt fidejuſſores, Hermannus advocatus Coloniensis, Theodoricus Dapifer, Franco Pincerna, Godfridus Camerarius, Goſvvinus Marſcalcus, Richvvinus Marſcalcus, Joannes de Padberg, Goſvvinus Scultetus de Suſato, Theodoricus et Herboldus de Hildene/ *Hermannus* Spegel/ *Henricus de* Werle. *Si verò aliquem fidejuſſorum prædictorum decedere contigerit, loco ipſius alius ſubſtituetur. Item Miniſteriales et Caſtrenſes noſtri et Abbatis non debent in oppidis nobis communibus per judicium detineri, niſi in manifeſtis exceſſibus, ut furto, rapina, et ſimilibus deliquerint, propter quod ibidem judicabuntur: etſi aliquis à nobis proſcriptus fuerit, ille noſtræ ſervabitur juriſdictioni. Item ſi Miniſterialis noſter, vel Caſtrenſis, vel aliquis in Oppidis et caſtris noſtris reſidens, noſtra ſera firmatis et vigilibus cuſtoditis, erga Eccleſiam Corbeienſem deliquerit, nos, vel ſi abſentes fuerimus, à Prioribus noſtris, vel Abbate, vel ſi ipſe præſens non fuerit, à conventu ſuo commoniti infra tres menſes faciemus emendari. Quod ſi emendare non voluerit, nos eum à caſtris et oppidis noſtris expellemus, et contra eum Abbati aſſiſtemus, quod ſi non fecerimus, Mons Martis totaliter Eccleſiæ Corbeienſi cedet. Ut autem inter Colonienſem et Corbeienſem Eccleſias propenſior perpetuo vigeat et obſervetur dilectio, ea inter nos intervenit confœderatio ut, nos et ipſæ Eccleſiæ contra omnem hominem excepto imperio in ſuo jure aſſiſtent, et ſi nos, vel aliquis Succeſſorum noſtrorum præmoniti ad 4 ſeptimanas D. Abbati vel alicui Succeſſorum ſuorum non aſtiterimus, Mons Martis ipſi et Eccleſiæ ſuæ totus cedet, et ipſe vice verſa cum ſuis Succeſſoribus in ſimili caſu pœnæ conſimili ſubjacebit. Ut autem hoc factum ratum permaneat et inconvulſum, præſentem paginam exinde conſcriptam noſtræ et majoris Eccleſiæ Colonienſis ſigillorum appenſione fecimus communiri. Teſtes hujus rei ſunt Conradus major Præpositus et Archidiaconus Coloniensis, Joannes Præpositus Bunnensis et Archidiaconus, Godfridus Præpositus Xantensis et Archidiaconus, Arnoldus Præpositus S. Gereonis, Henricus Præpositus S. Severini, Bruno Præpositus S. Kuniberti, Henricus Præpositus S. Georgii, Albertus Subdecanus, Gosvvinus Choriepiſcopus, Bonifacius Scholaſticus, Godfridus Præpositus Monaſteriensis, Henricus Comes Seinensis, Adolfus Comes de Marca, Godefridus Comes de Arnsberg, Bernardus de Lippia, Volquinus de Svvalenberg, et Adolfus frater ejus, Conradus de Itere, Bernardus de Cſte, Jonathas de Ardey, Henricus niger, Hermannus Advocatus Coloniensis, Hermannus Marſcalcus, et Goſvvinus filius ejus, Theodoricus Dapifer, Franco Pincerna, Godefridus Camerarius, Riquinus Marſcalcus, Goſvvinus Scultetus Suſatiensis, Joannes de Padbergh, Albertus de Sturmede, Wernerus et Bertoldus de Brakele, Theodoricus et Heribodus de* Hildene/ *Hermannus* Spiegel/ *Conradus de Amelungeſſen et Herbordus filius ejus, Hermannus de* Nienkerchen/ *Gerhardus* Hadeke/ *Godefridus de* Hodelen/ *Ortmarus, Bernhardus de Dalheim, Henricus de* Lutterdeſſen/ *Albertus dictus Frie,* (Vrie) *Theodericus de Weten, Albert de Rekelinghuſen, Alardus, et alii quam plures. Acta ſunt hæc apud Suſatum anno Domini* MCCXXX *menſe Auguſto.*

Olim

Olim Ludovicus Pius Eresburgum (qui post Mons Martis, & patria voce Mersburg est appellatus) quantum per duas Saxonicas circum rastas locus explicatur, Corbeiensi Monasterio dedit; post ubi ducatus Westfaliæ cessit Archiepiscopis Coloniensibus, multum, cum aliorum dispendio, Archiepiscopi suam jurisdictionem possessionesque protulêre: seu id temporum injuriis & patrocinij necessitate, seu Abbatum infirmitate indulgentiave sit factum, seu aliis ex causis incertum habeas; quibus tamen nihil jurisdictioni sacræ, quam Paderbornensis Episcopus sibi in ea loca vendicat, derogatum voluêre.

Celebres per id tempus pro majorum pietate Comites Everstenii, Conradus, Otto, & Hermannus fratres; quorum largitate hoc anno facta est ampla agrorum donatio Virginibus, & religiosis viris Cœnobij Gerdensis. Acta referuntur hæc *anno Anno Dominicæ Incarnationis* MCCXXX, *regnante Romanorum Imperatore Friderico, et filio ejus Henrico, Padelebrunnensi Episcopo Domino Bernardo quarto.* Comites Everstenii benefaciunt Cœnobio Gerdensi.

Annus Christi 1231.

Gregorij IX Pont. 5.
Friderici II Reg. 19. Imp. 12.
Bernardi IV. Ep. Pad. 4.

At per id tempus cùm Gregorius Pontifex per Ottonem Legatum Ecclesiasticam disciplinam per omnes Germaniæ provincias instauraret, Henricus Rex ne quid in ordinanda Republica à se desideraretur, duplicem hoc anno Wormatiæ conventum Principum advocavit; alterum Calend. Maji, in quo salutares leges præscriptæ; quibus promulgandis adfuêre testes & arbitri Sifridus Moguntinus, Theodoricus Trevirensis, Henricus Coloniensis, Albertus Magdenburgensis Archiepiscopi, multique præterea provinciales Episcopi, ac Principes. Alter conventus exitu anni in eadem urbe est habitus, multorum rursum Archiepiscoporum, Episcoporum, ac procerum accessu; in quo urbium libertas restricta legibus, ne sine Episcoporum, aut Principum, aut Regis, aliorumve Dominorum suorum voluntate communiones, constitutiones, colligationes, (quæ verba antiqui sunt decreti) instituerent. Qua lege conjurationes, opificum & artificum Collegia, & quas Fraternitatum nomine societates, aliaque adversus Principum & Episcoporum jurisdictionem popularis status introduxerat, abrogata sunt. Tanquam Imperator & Henricus ea invalescente civium insolentia revocaret, quæ antè adversus Episcopos & Principes, ut supra diximus, indulserat. Sensim enim ejusmodi per Imperium Urbes, civium multitudine atque opibus insolentes, se ab imperio suorum dominorum subtrahere cœperunt; quod nostra demum ætate, cum Lutheri hæresis omnia libertatis ostia adversus Magistratus aperiret, tantis malis experta Germa- Henricus Rex in binis hoc anno celebratis conventibus plura Imperio utilia ordinat.

Germania, quando una cum hæresi ejusmodi civitates simul Episcoporum imperium & religionem exuêre.

Controversia Canonicorum Paderb. de Archidiaconis componitur.

Tandem etiam Inspectores correctoresque Ecclesiasticæ disciplinæ, quos Otto Cardinalis Legatus Pontificis in Westfaliam destinarat, scriptis ad Episcopum Monasteriensem, Paderbornensem & Osnabrugensem literis, Paderbornam ingressi, inter cetera controversiam, quæ inter Canonicos de Archidiaconis & bonorum divisione intervenerat, pro commissa auctoritate composuêre; id quod hæ ipsorum literæ jam ante inter monumenta Paderbornensia relatæ commonstrabunt.

Frater Conradus Prior Provincialis fratrum Prædicatorum Theutoniæ. et frater Ernestus ejusdem Ordinis. Visitatores à Legato per Paderburnensem diœcesin dati. Vniversis ad quos præsens scriptum pervenerit utriusque vitæ salutem. Ne ordinatio nostra super divisione Ecclesiæ parochialis S. Othelrici in Paderburna. et super aliis articulis infra annotatis. processu temporis quod suæ vetustatis celeritate delere solet omnia. memoriam effugiat humanam. præsenti scripto declaramus. quod nos accedentes ad Ecclesiam Paderburnensem. Abbate de Bridelare nostro Collega legitime excusato. Ecclesiam præfatam sancti Othelrici. secundum quod à D. O. sancti Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinali Apostolicæ Sedis Legato acceperamus in mandatis. de majoris Præpositi et singulorum ac universorum de Capitulo. nec non D. Conradi ejusdem Ecclesiæ Plebani consensu post resignationem ejusdem Ecclesiæ à præfato Plebano coram D. Bernardo IV Paderburnensi Episcopo. Volrado Præposito. Amelungo Decano. Volquino de Svvalenberch. et nobis factam. de consilio ejusdem D. Episcopi in has tres divisimus partes. Vnam quæ est à Domo Hildebrandi Wapenrocht. usque ad curiam Episcopi, quæ vocatur Stathelhove. et deinde ad murum civitatis. & à domo jam dicti Hildebrandi usque ad domum Harmodi de Alride. et ab eadem domo usque ad molendinum Episcopi. et ab illo molendino usque ad pontem lapideum Ecclesiæ sancti Pancratii. Aliam vero partem Nortelvinke et Aspethere usque ad domum Cristinæ ante urbem. & ab eadem domo usque ad portam. qua itur Herisiam. & omnes domos & villas extra civitatem versus Orientem & Septentrionem inferiori choro sancti Liborii assignantes. Ecclesiæ vero sancti Othelrici omnes domos quæ inter has duas partes sunt et omnes villas et singulares domos quæ extra civitatem sunt versus occidentem. contulimus. Volradus vero major Præpositus ad instantiam Domini Episcopi et nostram. Ordinationem nostram ac partium assignationem approbando. Præfatam parochiam videlicet Ecclesiam sancti Othelrici cum omnibus suis pertinentiis Dominabus in Paderburna ordinis Cistertiensis in eadem Ecclesiæ in perpetuum mansuris Auctoritate Patronatus de consensu Capituli majoris Ecclesiæ in remissionem peccatorum suorum et ut in perpetuum ipsius præpositi ac præfatis Dominabus. maxime quia earundem in eodem loco fundator extitit. memoria habeatur. jure contulit perpetuo possidendam. Ita tamen quod quemcunque Sacerdotem Abbatissa et conventus dictarum Dominarum ei suisque Successoribus præsentaverint. ab ipso suisque Successoribus curam recipiat animarum. et ei suisque Successoribus sicut tenetur obediet. Et ut gratiam uberiorem Dominabus exhiberet eisdem ordinavit ut post mortem Præpositi ejusdem loci dimidia marca in recognitionem subjectionis. & pro jure synodatico majori Præposito dimidia marca Persolvatur. Ecclesiam vero sancti Pancratii D. Rothegero et Ecclesiam sancti Liborii in inferiori choro debita, sicut verus Patronus ad quem debitum in omnibus habebunt respectum. à quo etiam & curam animarum et temporalia simul accipiunt et eorum Successores accipient. debita contulit solempnitate. Hæ autem Parochiæ omnia jura parochialia habebunt. nisi quod crucem diebus dominicis et in solempnitatibus non ferent. sed in processione majoris Ecclesiæ cum suis erunt Rectoribus. nisi legitima fuerint necessitate præpediti. In Parasceve sepulturam Crucifixi non facient. et in Nativitate Domini. in Pascha. in Ascensione. in Pentecostes. in festo Patroni et in die dedicationis ad Ecclesiam convenient majorem divinum officium audituri.

De Archidiaconatibus vero ordinantes totum Episcopatum in sex sedes. præter duos Archidiaconatus videlicet majoris præposituræ. cui hæc tres villæ Himminchusen. Dale & Buke sunt adjunctæ. & Præposituræ sanctorum Apostolorum Petri & Andreæ. de D. Episcopi consilio

silio & Capituli consensu distinximus. Vnam sedem Horhusen in Ecclesia S. Dionysii. cui duas Ecclesias Curbike & Athorp cum ipsarum Ecclesiis et Capellis adjunximus, locantes secundam sedem Wartberch. cui Ecclesias Dasburch. Lovene. Wellethe. Kulete. Rothen. Bylinchusen. Scerve. Ossendorp. cum earum Ecclesiis & Capellis adjunximus. ipsum Archidiaconatum Cantoriæ deputantes. Tertiam Sedem Iburch. cui has Ecclesias Eisnen. Natesunken. Brakel. Volstesen. Herstelle. & omnes Ecclesias quas modo habet Helmvvardishusensis Ecclesia. Herisiam. Wilbodissen. cum ipsarum Ecclesiis & Capellis adjunximus. ipsam sedem Cameræ assignantes. Quartam sedem Huxariæ cum his Ecclesiis Corbeia. Meinbragtesen. Brochusen. Otberch. Erelen. Amelunkessen. Godelmen. Helingenberch. Berninhusen. Bodikissen. Albagtissen. Hejenhusen. Homersen. Boffesen. Sanctus Ægidius. Niennovere. Oldenthorp. Dune. duo Holtesminne. Lugderincken. cum earum Ecclesiis & Capellis. Quintam sedem Stenhem cum his Ecclesiis Belderſen. Oldenberge. Holthusen. Sumersile. Monasterium. Leverinctorp. Collerbike. Valkenhagen. Burghagen. Oppidum Svvalenberch. Scithere. Wicbilethe. Byche. Capella Relinkerke. Sandenebike. Pumesen. Lugethe cum earum Ecclesiis & Capellis. Sextam Sedem Lymego. cum his Ecclesiis Scutemer. Orlinghusen. Hepen. cum earum Ecclesiis et Capellis. quam Sedem custodiæ deputavimus. adjicientes quod cum Archidiaconatus Schildese & Hervordie vacaverint, Præposituræ Scildesensi permaneant. ita si eadem Præpositura Capitulo remanebit. alioquin & Hervordia, & Scildese ad custodiam devolventur. quæ tamen Sedes non nisi post mortem eorum qui nunc ipsarum Ecclesiarum Archidiaconi sunt. vel nisi fortè voluntarie resignaverint. vacabunt. Auctoritate. etiam D. Legati districte sub anathematis vinculo omnibus Sacerdotibus. & Plebanis præfatarum sex Sedium præcipiendo mandamus. Quatenus cum ipsas Sedes vacare contigerit. Ad Archidiaconos suos curam animarum & donum altaris, ab ipsis accipiendo, debitum in obedientia & procuratione eisdem facienda. habeant respectum. Cum vero inter cetera de mandato D. Legati de obedientiis sæpedictæ Ecclesiæ ordinaremus. Canonicis non per omnia nobis consentientibus. tandem D. Volradi majoris Præpositi. & nostro se commiserunt arbitrio pœna centum marcarum ipsum arbitrium vallantes. Iuramento igitur ab omnibus accepto. ut nostris parerent mandatis. sub pœna arbitrii videlicet centum marcarum primo præcepimus. ut omnis cessaret rancor qui erat inter majores Canonicos et minores de inæqualitate bonorum. & pacis osculum fuit utrinque datum & acceptum, & postmodum divisione facta bonorum. Sub pœna arbitrij scilicet centum marcarum præcepimus. ne quis de cetero querimoniam Episcopo vel Præposito moveret de collatione obedientiarum. Sed sit in potestate eorum conferre obedientias suas cui voluerint. & plures uni secundum quod ipsis videbitur expedire. nisi Dominus Papa vel ejus Legatus providerit aliter ordinandum. præcepimus etiam sub eadem pœna. ne quis vindictam sumat de Præposito majore pro eo quod arbitratus est obedientias quorundam Canonicorum esse dividendas. & excommunicavimus omnes qui de cetero rancorem verbo vel facto pro illa divisione obedientiarum contra dividentes vel eos qui bona receperunt demonstrarent. id est. qui eos pro illo facto contumeliis & opprobriis afficerent. vel eis hoc factum inproperarent. & decernimus eos qui hæc fecerint excommunicatos. perjuros. & pœnam centum marcarum incurrisse. De mandato etiam D. Legati & nostra ordinatione omnes Canonici à majori usque ad infimum de Capitulo majoris Ecclesiæ juraverunt. quod cum in ipsorum Ecclesia non sint nisi XXIV. majores præbendæ & sex pueriles. Nullus de cetero ad non vacans: nec duo ad unum vacans eligantur. & quod nullus Canonicorum de cetero emancipabitur. quin idem juret ne numerus Canonicorum excedat numerum præbendarum.

Suppetit in hanc rem aliud quoq; rescriptum eorundem Visitatorum, in quo planius constat annus, quo hæc acta memorantur.

Frater Conradus Prior Provincialis Fratrum Prædicatorum Teutoniæ & Frater Ernestus ejusdem ordinis Visitatores à Legato per diœcesin Paderbornensem dati. Vniversis ad quos præsens scriptum pervenerit utriusque vitæ salutem. Cum officio visitationis in Ecclesia Paderbornensi fungeremur. inter cætera quæ ibidem auctoritate Domini S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconi Cardinalis Apostolicæ Sedis Legati ordinavimus totum Episcopatum præter duos Archidiaconatus. videlicet majoris Præposituræ (cui has tres villas Dale. Imminchus & Bure adjunximus. & Præposituræ sanctorum Apostolorum Petri & Andreæ. de venerabilis Patris Domini Bernardi quarti Paderbornensis Episcopi consilio & totius Capituli consensu (Abbate de Bredelare nostro Collega legitime excusato) in sex Sedes distinximus. quarum unam Horhusen in Ecclesia S. Dionysij locavimus. Ecclesias Curbike & Athorp, cum omnibus Ecclesiis

& Ca-

& Capellis eisdem duabus Ecclesiis deputatis) quæ tamen non nisi post resignationem vel mortem eorum qui nunc præfatarum Ecclesiarum Archidiaconi sunt vacabunt) præfatæ Sedi Horhusen assignantes. Verum quia major Præpositus Paderbornensis ante hanc nostram ordinationem non præfatum Archidiaconatum S. Dionysii haberet. auctoritate Domini Legati qua fungimur circa ipsum dispensamus. quatinus ei eundem. licet alium habeat Præposituræ annexum liceat diebus vitæ suæ quiete & sine contradictione possidere. districte sub pœna excommunicationis Sacerdotibus & plebanis ipsis præcipientes. ut cum ipsas Sedes secundum nostram ordinationem videlicet Athorp & Curbike vacare contigerit, cum debita obedientia & procuratione constricta ad ipsum habeant respectum. Ne quis vero inposterum hanc nostræ ordinationis formam ausu temerario valeat revocare vel aliquo modo immutare. præsens instrumentum Volrado majori Præposito Paderbornensi sigillorum nostrorum impressione dedimus exhibendum inposterum si necesse fuerit per se communitum. Acta sunt hæc Dominicæ Incarnationis Anno MCCXXXI. Indictione IV. XII Calend. Februaij.

Bernardo Epi. divisionem parochiæ S. Udalrici comprobat.

Accedunt ipsius Bernardi Episcopi literæ, quibus divisionem Parochiæ S. Odalrici in hunc modum ratam habet.

Bernardus Dei gratia Paderbornensis Ecclesiæ Episcopus. Vniversis Christi fidelibus præsentem paginam inspecturis notum esse volumus, quod nos obedire volentes mandato Domini O. Apostolicæ Sedis Legati in divisionem Ecclesiæ S. Odelrici in Paderburn simpliciter consensimus, & consilium adhibuimus, pro ut idem Dominus Otto S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis tunc temporis Teutoniæ Legatus dividi mandavit. eandem, & hæc literis nostris sigillo nostro roboratis protestamur. Acta sunt hæc Anno Domini MCCXXXI. Indictione quarta. Anno Pontificatus nostri 3. Id. Januarij.

Quam eadem divisionem ratam habent Canonici Cathedralis Ecclesiæ.

Adsunt & Volradi Præpositi, totiusque Cathedralis Ecclesiæ literæ, quibus ejusdem parochiæ divisio in tres partes facta, eo quo supra relatum est modo comprobatur.

Volradus Dei gratia Præpositus, Amelungus Decanus, & Capitulum majoris Ecclesiæ Paderburn. omnibus præsens scriptum inspecturis utriusque vitæ salutem. Venientes ad Ecclesiam nostram Fr. Conradus Prior Provincialis fratrum Prædicatorum Theutoniæ, & Fr. Ernestus ejusdem ordinis Visitatores per Paderbornensem diœcesin à Legato dati, Abbate de Bredelare ipsorum Collega legitime excusato, literas Domini Ottonis S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconi Cardinalis Apostolicæ Sedis Legati nobis obtulerunt, in quibus ipsis dederat in mandatis, ut Ecclesiam S. Othelrici in Paderburna de consilio Domini nostri Bernhardi Episcopi dividerent in tres partes, sicut ex ipso authentico colligi poterit evidenter. prædicti vero fratres de Domini Episcopi consilio, Præpositi, ac nostræ Vniversitatis, nec non Domini Conradi ejusdem Domini plebani consensu in has tres partes diviserunt. Vnam quæ est à domo Hillebrandi Wapenrogt usque ad curiam Episcopi, quæ vocatur Stathelhove, & deinde ad murum civitatis, & à domo jam dicti Hillebrandi usque ad domum Hartmodi de Alride, & ab eadem domo usq; ad molendinum Episcopi, & ab illo molendino usque ad pontem lapideum Ecclesiæ S. Pancratij. aliam vero partem scilicet Northelfincke & Aspedere usque ad domum Cristinæ, & ab eadem domo usq; ad portam, qua itur Herisiam, & omnes domos & villas extra civitatem versus Orientem & Septentrionem inferiori choro S. Liborij de nostro consensu assignantes, Ecclesiæ vero S. Othelrici omnes domos, quæ inter has duas partes sunt, & omnes villas & singulares domos, quæ extra civitatem sunt versus occidentem contulerunt. Quam Parochiam videlicet Ecclesiam B. Othelrici Volradus major Præpositus, ad quem ejusdem Ecclesiæ jus pertinebat Patronatus per multam dictorum Visitatorum instantiam, ipsorum ordinationem, & partium assignationem approbando cum omnibus suis pertinentijs Dominabus in Paderburna Ordinis Cistertiensis in eadem Ecclesia in perpetuum mansuris de nostro consensu contulit jure perpetuo possidendam. ita tamen ut quemcunque Abbatissa & conventus Dominarum supradictarum ei & suis Successoribus præsentaverint, ab ipso suisque Successoribus curam sine difficultate recipiat animarum, & ei suisque Successoribus sicut tenetur obediet. Et ut gratiam uberiorem suorum gravaminum eisdem Dominabus exhiberet ordinavit ut post mortem Præpositi ejusdem loci dimidia marca in recognitionem subjectionis, & pro Synodatico majori Præposito persolvatur omnia jura Parochialia hæc Parochia. habebit, nisi quod diebus Dominicis & insolemnitatibus sicut ante consuevit crucem non feret, sed in possione majoris Ecclesiæ cum suo erit

rectore,

rectore, nisi legitima fuerit necessitate præpeditus. In Parasceve sepulturam Crucifixi non faciet. & in Nativitate Domini, in Pascha in Ascensione, in Pentecostes, in festo Patroni, & in die Dedicationis ipse ac Parochiani sui ad majorem Ecclesiam convenient, divinum officium audituri. Vt autem hæc suprascripta rata & in perpetuum inconvulsa permaneant, præsens scriptum Ecclesiæ nostræ sigilli fecimus impressione muniri. Acta sunt hæc in Capitulo majoris Ecclesiæ Paderborn. Anno Dominicæ Incarnationis MCCXXXI. Indictione quarta, II Calend. Februarii.

Sensit jam tum Bernardus Episcopus, ex quo communem Canonicorum vitam dissolverat, dissidia inter ipsos Canonicos de dignitatum contentione, ex Archidiaconi munere, & bonorum partitione; ob quæ Legati Apostolici opem implorare necesse habuit. Cetera quæ per Visitatores hosce, aut in diœcesi nostra, aut alibi in meliorem formam reparata sunt, vetustas abolevit. Interim Episcopus noster conversa ad Cœnobia religiosorum liberalitate, cùm jam sat opibus abundarent Canonici, Marienfeldenses Monachos singulari præ ceteris benificentia grataq; in Patrem memoria complexus est; quòd is abdicato comitatu Lippiensi, renunciatisq; omnibus, quæ in vita illi cara esse poterant, primùm istic inter Monachos religiosam vitam professus esset. Et cùm per singulos annos multæ largitiones ab eo Cœnobio illi factæ sint; cum hoc anno Susati in congressu cum Mollenarckio Coloniensi Archiepiscopo, ceterisque è Clero & nobilitate viris largas decimas, quæ ex feudo ad ipsum reciderant, & à Bernardo nepote Comite Lippiensi obtinuerat, Marienfeldensibus Cœnobitis donavit, confectis tabulis. *Hujus rei testes fuêre Volradus major Præpositus Paderbornensis, Amelungus Decanus, Bernardus nobilis de Osede, Andreas de Eltene, qui omnes una cum Widekindo S. Petri Præposito adstiterunt, ubi videlicet Dominus noster Coloniensis Archiepiscopus præsedit judicio, quod vulgo dicitur Boeching. Vti et facta hinc inde resignatione tam decimæ, quàm domorum in manus nostras ipsius decimæ proprietatem memorato Cœnobio assignavimus, quam Wigboldus Abbas ad manus Ecclesiæ suscepit.* Multis præterea testibus adductis. *Acta hæc referuntur Susati coram Domino suo Bernardo nobili de Lippia anno gratiæ* MCCXXXI *Indictione IV.*

Bernardus Ep. benefacit Cœnobio Marienfeldensi.

Exitum hujus anni nobilitavit D. Elizabethæ Thuringiæ & Hassiæ Landgraviæ funus; quæ sanctissimæ conjugis & viduæ exemplo XIX Novembris excessit è vita, conditaque Marburgi, celebre apud posteros monumentum venerationis cultusque reliquit.

Annus Christi 1232.

Gregorij IX Pont. 6.
Friderici II Reg. 20 Imper. 13.
Bernardi IV Ep. Pad. 5.

Annus vertente Fridericus Imperator paci in Italia cum Longobardiæ civitatibus stabiliendæ intentus, Henricum filium Germaniæ Regem accersijt; qui magna procerum turba prosequente patri occurrit. Ambo deinde apud Aquileam convenientes Pascha celebrârunt. Eo in congressu conventuque Episcoporum ac procerum,

Godefrid. in Annal.

cerum, rursum, quod à Rege filio decretum erat Wormatiæ, ad restringendam urbium libertatem, & refrenandam civium erga Episcopos insolentiam, confirmatur ab Imperatore patre publico, quod subjicimus, diplomate.

Friderico Tribus & Collegia civium & eorum Magistros citra Dominorum voluntatem irrepentes tollit.

In nomine sanctissimæ et individuæ Trinitatis. Fridericus secundus divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, Jherusalem et Siciliæ Rex. Revocamus in irritum et cassamus in omni civitate et oppido Alemanniæ communia consilia, Magistros civium, seu Rectores, vel alios quoslibet Officiales, qui ab universitate civium sine Archiepiscoporum et Episcoporum beneplacito statuuntur, quocunque per diversitatem locorum nomine censeantur. Irritamus etiam cujuslibet artificii confraternitates seu Societates: Monetâ quoque suis in locis causâ comparentur omnia venalia, ut antiquitus fieri consuevit. Ad hujus autem constitutionis et sanctionis nostræ memoriam et robur perpetuo valiturum, præsentem ducalem paginam fieri, et bullâ aureâ typario nostræ majestatis impressâ, jussimus communiri. Hujus rei testes sunt B. Patriarcha Aquileiensis, A. Magdenburgensis, O. Ravennas et B. Panormitanus Archiepiscopi, et alii. Signum Domini Friderici II. Dei gratia invictissimi Rom. Imp. semper Augusti, Jherusalem et Sciciliæ Regis. Et ego Sifridus Ratisponensis Episcopus, Imperialis aulæ Cancellarius vice Domini Sifridi Moguntini Archiepiscopi in Germania Archicancellarii recognovi. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis MCCXXXII *mensis Aprilis die - - - - quinta Indictione, imperante Domino nostro Friderico, Anno Romani Imperii* XXII. *regni Jherusalem* VII. *regni vero Siciliæ* XXXIV *feliciter Amen. Datum apud Aquileiam.*

Gregorio PP. Episcopos Westfaliæ & Saxoniæ cohortatur ad succurrendum Archiep. Bremensi adversus rebelles Stedingos

Sed longè nobiliori cura & providentia Gregorius Pontifex hoc anno Saxoniam nostram complexus. Nam ex quo à Gerhardo Bremensium Archiepiscopo interpellatus edoctusque esset, quo furore hæresis sæviret in Sacerdotes, clericos, omnia Christianorum sacra, quantoque periculo malum illud per inferiorem Saxoniam serperet; Pontifex prædicatores crucis haud secus, quàm in sacro bello adversus Saracenos in Palæstina, & barbaros in Livonia fecerat, nominavit Episcopos Raceburgensem, Mindensem, & Lubecensem, qui Principes & populos convocarent ad militiam expeditionemque adversus rebelles Stedingos, & sceleratos homines. Deinde scriptis ad Bernardum Paderbornensem, ceterosque Westfaliæ Episcopos literis, cohortatur, uti non modò Oratoribus belli hujus, sed & Bremensi Archiepiscopo omni auxilio adsint: harum literarum exemplar hic proferre interest.

Gregorius Episcopus Servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Paderburnensi, Hildesemensi, Verdensi, Monasteriensi et Osnabrugensi Episcopis salutem et Apostolicam benedictionem. Clamante ad nos dudum Bremensi Ecclesia contra perfidiam hæreticorum, qui Stedingi vocati, fideles populos regionis istius ferali more lacerant et extinguunt, nos venerabilibus fratri-

fratribus nostris, Raceburgensi, Mindensi, et Lubecensi Episcopis, quibus prædicationis officium est in diœcesibus vestris ab Apostolica sede commissum, mandavimus, quod per easdem diœceses peccatorum veniam fidelibus pollicendo ipsos contra præfatos hæreticos concitarent, et per eorum auxilium illi auctore Deo ad gratiam conversionis accelerent, vel in confusionis foveam deducantur. Ut ergo dicti Episcopi plenius et efficacius valeant, quæ mandavimus, adimplere, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus cum agatur fidei negotium, quod cunctis debet esse fidelibus et prælatis præcipue speciale in eodem negotio dictis Episcopis efficaciter adsistatis, impendentes eis utile consilium et auxilium oportunum. Datum Anagniæ XIV *Calend. Februarii Pontificatus nostri anno* VI.

Haud dissimiles sunt literæ apud Odoricum in historia Ecclesiastica ad Raceburgensem, Mindensem, & Lubecensem Episcopos, belli hujus præcones; quibus nefanda Stedingorum flagitia supra à nobis relata exponuntur. Quam in rem quoque optimus Pontifex scripsit ad ceteros inferioris Germaniæ Saxoniæq; Principes; à quibus altero ab hinc anno magna conspiratione bellum est susceptum. Et Bernardo Episcopus noster eò sollicitiùs sibi hoc negotium sumpsit, quò magis decorum ac necessarium habebat, Gerhardo fratri suo Bremensium Archiepiscopo subvenire; eo cumprimis bello, in quo jam alterum fratrem Hermannum Comitem Lippiensem gloriosè pugnantem amiserat.

Quanquam hoc ipso anno, quo armanda Westfalia, intestinis ipsa bellis conflictârit. Nam, ut auctor est Godefridus, sub id tempus Henricus Coloniensis Archiepiscopus Westfaliam cum militia ingressus, hostibusque in deditionem acceptis, cum triumpho reversus est. Hostibus hisce Archiepiscopi, cùm Walramus Limburgicus, juvenis ferox & Episcopis etiam ex superiori bello multum infestus, cum ingenti militum manu subsidio veniret, intraretque diœcesin Monasteriensem, objecit se illi Ludolphus Monasteriensis Episcopus, vir animo intrepidus, armisq; promptus & Limburgicum retro, unde venerat, cum clade redire compulit. Hæc licet à Godefrido referantur, non tamen auctor ille prodidit, quinam illi hostes, aut quod bellum fuerit. Constat interim per id tempus castrum Sturmede ab Henrico Archiepiscopo obsessum fuisse. Adsunt enim ex tabulario Bredelariensis Cœnobij, quod Paderbornensis nostræ diœcesis est, Henrici Coloniensis Archiepiscopi donationum tabulæ, ex castris ejus obsidionis datæ; quas hic ob præclarum Ordinis Cistertiensium, ejusque Cœnobij encomium referre juvat.

Henricus Archiep. Colon. in Obsidione Castri Störmede confirmat bona & Privilegia Cœnobij Bredelar.

Henricus Dei gratia sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopus. Universis præsentem paginam inspecturis in perpetuum. Ejus intuitu et respectu, qui nos ad pontificalis dignitatis apicem sublimavit, tanto vigilantius sacram religionem plantare, tenere, ac defensare tenemur, quanto gratius obsequium in religionis observantia, et rigore disciplinæ Ecclesiasticæ

Iesu Christo præstatur, et laus ejus per viros religiosos sumit incrementum. Cum igitur novella plantatio, Monasterium scilicet in Bredelaer Cistertiensis ordinis in servitio Dei, et gloriosæ Dei genitricis ipsius proficiat, Deus, qui omnium merita pensat, et mensuras silens remetitur, ob maternæ reverentiæ claritatem fratribus in Christo sibi servientibus gratiam sibi continuæ propitiationis impendit, et labores eorum in fructu multipliciter amplificat, et in germine dilatat honestatis. Nos ergo contemplantes memoratam Ecclesiam divina instauratione fulciri, cum Dominus Ordini Cistertiensi à mari benedixerit usque ad mare, circa ipsius promotionem operam duximus impendendam, quatenus nostris et Ecclesiæ Coloniensis patrociniis adjuta ab invasoribus iniquis libera consistat, in laude Dei crescat, fructificet in flore virtutis, et in obsequio ejus stabilis perseveret. Usu itaque ac meditationum provida, privilegia sibi à D. Adolpho et Engelberto, felicis recordationis antecessoribus nostris Coloniensibus Archiepiscopis concessa, et bona, videlicet sex mansos in Vpsepringe, et prædium in Mere, et sex mansos in Veltlœn, universa quoque bona, quæ in præsentiarum possident, vel adhuc Domino dante poterunt adipisci, sigilli nostri munimine confirmamus, recipientes ipsam Ecclesiam cum personis et omnibus attinentiis sub nostram, et B. Petri Patroni nostri protectionem: sub anathemate districtius inhibentes, ne quis ausu temerario molestare præsumat eadem, sicut judicium divinum et nostræ jurisdictionis effugere cupit ultionem. Datum in obsidione castri Stormede, Anno gratiæ millesimo ducentesimo tricesimo tertio, sexto decimo Calend. Augusti.

Annus Christi 1233.

Gregorij IX Pont. 7.
Friderici II Reg. 21. Imp. 14.
Bernardi IV. Ep. Pad. 6.

Ea licet, quæ retulimus, in Ducatu Westfaliæ agerentur, totus tamen annus in apparatu belli per Westfaliam Saxoniamque insumptus adversus Stedingos; postquam Mindensis, Raceburgensis, & Lubecensis Episcopi, ceterique sacræ militiæ præcones Saxoniæ regiones peragrarunt: quod & in Belgio, Frisia, vicinisque provinciis factum est, ad largas noxarum condonationes à Pontifice indultas. Quare & belli initium hoc anno processit, ex quo Orientalis Stedingia à peregrino milite, qui ad vexillum crucis convenerat, vastata est; quanquam improspero adhuc exitu, quando Burchardus Comes Aldenburgicus à Stedingis cæsus, cum ducentis suorum occubuit. Quæ clades majus exinde irritamentum dedit ceteris. Inter hæc Gregorius Pontifex, qui sollicita cura comprehendebat Saxoniam, etiam Corbejensium patrocinium suscepit, datoque diplomate castrum Mersberg (quod antiquitus Eresburgum, postea Mons Martis appellatum est) castrumque Kugelenbergam, atque Oppidum Volcmersen perpetua possessione ratum, & celebri illi Monasterio intactum manere jussit.

Albert. Sadend.

Gregorio PP. possessionem Castrorum Mersberg & Kugelenberg Corbejensibus ratam habet.

Grego-

Gregorius Episcopus Servus servorum Dei. Dilectis filijs Abbati et conventui Monasterij Corbeiensis Ordinis S. Benedicti Paderburnensis diœcesis salutem et Apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur, quod justum est, et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officij ad debitum perducatur effectum. Ea propter Dilecti in Domino Filij, vestris justis precibus inclinati, personas vestras et locum, in quo divino vacatis obsequio, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum præstante Domino justis modis poterit adipisci, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem de Mersberg et Kugelenberg castra, et Oppidum de Volcmeressen cum pertinentiis eorundem, nec non possessiones, silvas, prata, et alia bona vestra, sicut ea omnia juste ac pacifice possidetis, vobis et per vos Monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Anagniæ II Calend. Octobris. Pontificatus nostri anno septimo.

Per id tempus, quo cum Stedingis negotium fuit, longè pestilentiores hæreses, de quibus & supra relatum est, jam ab aliquot annis sparsim grassabantur per Germaniam: quibus se necromantici, venefici, Atheique permiscuerant; quemadmodum ad hos exstirpandos Gregorius Pontifex lamentabilem epistolam ad Magdenburgensem, Moguntinum, & Hidesiensem ceterosque Episcopos dedit. Hos adeo dementârat Dæmon, ut nunc se in forma ranæ & bubonis, nunc canis, nunc catti exosculandum offerret; scholasq; & nefanda sacra habebant, quibus Tyrones ejus hæresis initiarentur: hi & Eucharistiam festo Paschatis à Catholicis Sacerdotibus acceptatam mergebant in latrinam, & Deum criminabantur, quòd Luciferum è Cœlo dejecisset. Ex horum nefanda secta magister quidam Coloniam ingressus Synagogam aperuit, ex qua imago Luciferi responsa dabat. Ad hæc mala hæresis persananda, aut exstirpanda, nominatus Conradus Marburgensis à Pontifice cum suprema potestate Quæsitoris, vir prædicatione crucis apud Principes celebris; quem alij Ecclesiasticum Sacerdotem fuisse volunt, plerique è S. Dominici familia religiosum, cui & D. Elizabetha Hassiæ Landgravia conscientiam moderandam dederat. Huic & alij ex eodem S. Dominici ordine præsto fuere Sacerdotes, qui pro concione Magistratum & populum inflammârunt. Igitur passim per Oppida & pagos ferales rogi, in quos accusati hæreseos, nullo discrimine *Clerici, Monachi, inclusæ, cives, rustici*, pro auctoritate & judicio Conradi Marburgensis, conjecti exustique sunt. Verùm ut Godefridus est auctor, *multi præcipiti sententia damnati. Nam eodem die, quo quis accusatus, seu justè seu injustè, sine ullo appellationis vel defensionis refugio, damnatus et flammis*

Godefridus. Albertus Chron. M. Belgij. Odoricus in histor. Eccl. Brouver. libr. 15. Annal Trevir.

Nefandæ in Germania hæreses, quibus exstirpandis per Legatos suos Pontifex studet.

flammis absumptus est. Ita multos insontes simul periisse vulgo, teste Trithemio, creditum fuit: constanterque narrat Trithemius, Conradum ferri candentis examen vel ad purgationem criminis, vel confessionis admisisse. Quæ si vera narrat, Magistratuum potius, quorum opera usus est, quam viri hujus temeritati adscribenda; quando ut supra relatum, Pontifex id genus explorandi crimen damnavit in Templariis, absolvitque ab hoc Livones. Interim Conradus postquam primùm in viliora capita quæstiones instituisset, processit ad nobiles, aususque Seinensem Comitem vocare in judicium delatæ suspectæque hæresis; at ille Moguntiæ in comitiis Principum coram Rege tam constanti animo & luculenta oratione innocentiam probavit, ut perculsus Quæsitor Conradus dilationem peteret.

Annus Christi 1234.

Gregorij IX Pont. 8.
Friderici II Reg. 22 Imper. 15.
Bernardi IV Episc. Pad. 7.

Igitur altero anno Francofurti IV Nonas Februarij conventus Principum indictus, in quo præter Abbates viginti quoque Episcopi præsentes fuêre; ubi tam interritus ex conscientiæ fiducia crimen diluit Comes, ut Conradus lacrymans publicè veniam erroris petere necesse habuerit. Inde Conradus acceptis securitatis à Rege, & Moguntino Archiepiscopo literis, dum Marpurgum proficiscitur, nobilium in se odio conflato ex insidiis occiditur, delatusque ad tumulum haud procul à D. Elizabetha terra integitur. Viro huic, ut diversa fuêre judicia, Cantipratanus ob certamina cum hæreticis felicē mortem obtigisse refert; quem Leander etiam inter viros illustres suæ familiæ Divorum numero adscripsit: Antonius infastis Prædicatorum primum asserit, qui ex sua familia per martyrium ad superos transierit.

Conrad. 9 Inquisitor hæresis Francofurto Marpurgum redux occiditur.

Gloriosè subinde hoc anno bellatum adversus Stedingos, & magno apparatu armorum, Principumque ac procerum conspiratione, Quippe ad Pontificis & sacrorum oratorum hortamenta invitati ad sacram militiam covenêre Henricus Dux Brabantiæ, Florentius Comes Hollandiæ, Otto Gelriæ, Theodoricus Cliviæ, Henricus Oldenburgi, Wilhelmus Iuliæ, Adolphus Marchiæ, Theodoricus Limburgi Comites. Adulto vere ingens hic exercitus cruce signatorum Bremæ se ad Visurgim conjunxit Gerhardo Bremensium Archiepiscopo, qui florentibus quoque copiis Episcoporum ex Westfalia & Saxonia contractis, stabat in armis. Universus exercitus, postquam 40000 recensitus fuit, ingenti omnium alacritate vindicandi sacrilegi populi injurias ad Othmundum fluvium ducitur in hostes; transitoque ponte, quem ex navibus subitario opere fabricârant, instruxêre acies; stabat enim ex adverso Stedingorum exercitus

Albertus Staden. Hist. Brem. Beka in Ottone III. Heida Matth. Paris. Chron. M. Belgii. Meyerus. cæterique Belgii Scriptores.

Movetur in Stedingos.

exercitus sub imperio suorum ducum, quos Bolike de Bardenflete, Tammo de Huntorpe, Dithmarus de Aggere Stadensis memorat; ventumque ad agrum Oldenesche, memorabilis prælij locum. Aderat & Clerus è latere eminus precibus Deum invocans, & lugubri carmine ingeminans sacrum Ecclesiæ versum *Media vita in morte sumus*. Ac postquam furibundæ utrimque acies in conspectum venêre, facto impetu, primum Florentius Hollandiæ Comes signa intulit. Excepêre pugnam Stedingi intrepidè, Limphatorum instar decertantes: at dubio utrimque prælii exitu, Cliviæ Comes à latere invectus Stedingorum aciem disjecit. Tum gladijs hastisq; sævitum in obvios: pars equis etiam obtriti. Jacuêre in loco prælij supra sex millia cæsorum cadavera; reliqui aut in Visurgim & paludes acti, aut in fuga perempti; pauci ex profugis in Frisiam penetravêre. Nec victoribus incruenta pugna fuit, qua Henricus Oldenburgicus Comes, Wilhelmus Egmontius, & Gerhardus Dynasta de Deist cum multo gregario milite cecidêre. Ea victoria, quæ VI Calend. Junij celebratur, tota Stedingorum rebellio extincta fuit. Qui superstites fuêre, postquam se Archiepiscopo ad omnia obsequia obtulerant, supplices petiêre à Gregorio Pontifice in communionem Ecclesiæ recipi; quod is benigne indulsit, scriptis anno proximo, XII Calend. Septembris, literis ad Gerhardum Bremensem Archiepiscopum; uti præstita cautione sarciendorum damnorum, acceptaque fide, qua inposterum se Ecclesiæ obedientes fore jurent, supplices ab anathematis vinculis relaxet. Alijs etiam literis, IV Calend. Decembris datis, Pontifex injungit cœmeteria, quibus hæreticorum proscriptorumque extra Ecclesiam corpora humata erant, denuo consecrari. Hoc fervore religionis conspiratione que animorum tum contra hæreses in ipso fomite extinguendas actum; secus quàm nostra ætate, ex qua illæ malorum iliades post enatæ, & quando finem aliquando habituræ?

Qui prælio victi Episcopo & Ecclesiæ reconciliantur.

Privileg. Eccles. Hamburg. Odoricus in hist. Eccles.

Henricus interea Rex, qui sese pro defensoris Ecclesiæ munere Ducem hujus belli ferre debebat, intestinis armis conturbabat Bojariam; quibus prospere succedentibus, ausus etiam est in patrem rebellionis consilia agitare. Quippe, ut Trithemius scribit, Boppardiæ conventu Principum convocato, alios precibus, alios promissis, alios minis aggressus; missis etiam in Italiam, qui Mediolanenses, aliosque Lombardiæ populos ad defectionem sollicitarent. Causæ à diversis diversæ adferuntur: Godefridus & Trithemius pravorum consiliis abductum perhibent: Veteres Itali ac Scriptores hanc conspirationem initam volunt, ut ea, quæ à parente inique agebantur, corrigeret: Paduanus Monachus odio Conradi fratris id cœptatum asserit, quòd hunc parens in amoribus & dominatione successionis præferret.

Henricus Rex contra Patrem suum conspirat.

Bernardus Episcopus noster, qui hoc anno fidam Gerhardo fratri

Bernardo

Ep. benefacit Monasterio Hardehusano.

frarri suo Archiepiscopo adversus Stedingos operam navarat, bello feliciter gesto lætus, gratusque Deo, multis largitionibus cumulavit religiosorum Cœnobia, quorum precibus eventum commendârat; interque ceteraMonasterioHardehusano XII jugera agrorum, quæ ex feudo ad se revoluta erant, donavit, tabulis hac super re conscriptis. *Testes fuêre Widekindus Præpositus, Hermannus Cappellanus, Bernardus de Osede, Hermannus Marschalcus, Luidolphus Osdage, aliiq; Castellani in Warburg.* Uti & hæc acta sunt *anno gratiæ* MCCXXXIV, XV *Calend. Septembris.*

Annus Christi 1235.

Gregorij IX Pont. 9.
Friderici II Reg. 23 Imper. 16.
Bernardi IV Episc. Pad. 8.

Gogefrid. Albert. Stad. Richard. de S. Gero. in chron. Nauclerus Chron. Australe.

Henricus R. à patre Imper. carceri includitur, in quo tandem mærore consumitur.

Turbas, quæ ex rebellione Henrici regis superiori anno exortæ erant, Imperator altero statim anno compressit. Nam postquam de ea edoctus erat per Marchionem Badensem, ex Italia tandem in Germaniam rediit; advocatoque Wormatiæ Principum concilio, VI Nonas Julij supplicem filium in gratiam recepit, ea lege, ut castra & munitiones redderet patri. Id cum non præstaret, ex Trivelsia arce abstractus, rapitur in vincula. Inde ex Germania in Italiam & Apuliam transportatus, Cnosentino carceri includitur; in quo mærore & pædore consumptus, postmodum relictis duobus filiis, mortalem vitam clausit. Scriptorum judicium fuit, & adolescentiæ erroribus, & vitiorum turbine in hunc naufragij scopulum impegisse, postquam Germaniam, ut Trithemius scribit, etiam prædonum licentia & multitudine implesset. Filio in captivitatem abducto, Imperator Henricum Coloniensem Archiepiscopum, & Henricum Brabantiæ Ducem misit in Angliam; à quibus soror Henrici Regis Jsabella in Germaniam deducta, Imperatori denuptura. Quæ cùm per omnes urbes, tum Coloniæ ante Pentecosten magno honore & lætitia excepta, ac postquam per mensem in domo Præpositi ad S. Gereonem splendidè habita esset, Wormatiam à duobus Principibus deducitur; ubi magna nuptiarum celebritate Imperatori data in thorum.

Conventus Moguntinus, ad quem plurimi Principes ac nobiles accessêre.

Festo subinde Virginis in cœlum assumptæ Rex celeberrimum Principum conventum indixit; ad quem, Trithemio referente, maxima Principum, Episcoporum, Abbatum, Comitum, & nobilium multitudo ex omnibus Theutoniæ partibus accessit; numerataque sunt super duodecim millia nobilium ac militum. Chronici Elwacensis Scriptor memorat, haud minus quàm LXIV Principes convenisse Moguntiam. Principum autem nomine designantur primùm Archiepiscopi & Episcopi; deinde Duces, Marchiones, ceteriq; primores Imperij. In his autem Moguntinis comitijs, ut Godefridus auctor

auctor est, jurata est pax publica, stabilita vetera jura, & nova statuta, quæ Teutonico sermone in tabulas relata fuêre. Ad hæc Otto Luneburgi & Brunswici Princeps, Ottonis IV Imperatoris nepos, Wilhelmi filius, Ducis Luneburgi & Brunswici titulo decoratus; quanquam non sine magnæ familiæ dispendio; jussus enim Otto Dux abjurare ducatum Saxoniæ, & Palatinatum Rheni, & quæ retinebat ex patrimonio majorum hereditaria per Saxoniam bona Imperio facere clientelaria, & in feudum deinceps accipere ab Imperio. Qua super re extat Friderici Regis diploma, quod vel ob præsentiam Episcoporum, qui in eo Principes appellantur, referre juvat.

In eo Otto Princeps Ducis Luneburgi & Brunsvvici titulo ornatus.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Fridericus secundus, divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, Jerusalem, et Siciliæ Rex. Gloriosus in majestate sua dominantium Dominus, qui regna constituit, et firmavit imperium: de cujus clementia vivimus, de cujus et munere est, quod feliciter imperamus; ad hoc nos supra Reges et regna præposuit, et in Imperiali solio sublimavit, ut nobis factori nostro gratitudine devota subjectis, pacem et justitiam moderamina nostra contineant, et qui sumus præ filiis hominum ab eo, qui præeminet orbi terræ, sublimius exaltati, viros dignos honoribus, et non immeritos ad solicitudinis partem admitti liberaliter ad decus et decorem imperii nominis et honoris titulo decoremus. Hinc est ergo, quod per præsens scriptum noverit præsens ætas et futura posteritas, quod cum propositi nostri foret, ut dilectum consanguineum nostrum Ottonem de Luneberg ad fidem imperii et devotionem nostram efficeremus arctius obligatum, nec loci vel temporis oportunitas affuisset, quo conceptam erga eum intentionem nostram prosequi nos deceret. Contingente causa nostri felicissimi adventus Alemanniam, et pro reformatione totius terræ status indicta Maguntiæ curia generali, dictus Otto ad eandem curiam vocatus accessit: in qua dum assidentibus nobis Principibus nostræ serenitas resideret, de reformando terræ statu disponens, nominatur Otto de Luneborg flexis genibus coram nobis omni odio et rancore postpositis, quæ inter proavos nostros existere potuerunt, se totum in manibus nostris exposuit, nostris stare beneplacitis et mandatis, et insuper proprium castrum suum Luneborg (quod idiomate Teutonico vocatur Eygen*) cum multis castris, terris et hominibus eidem castro pertinentibus in nostram proprietatem et dominium specialiter assignavit, ut de eo, quidquid nobis placeret, tanquam de nostro proprio faceremus. Nos autem qui tenemur modis omnibus imperium augmentare, prædictum castrum Luneborg, cum omnibus castris, pertinentiis, et hominibus suis, quemadmodum ex ejusdem Ottonis assignatione in proprietatem accepimus in præsentia Principum, in imperium transtulimus, et concessimus, ut per imperium infeodari debeat. Civitatem insuper de Brunsvic, cujus medietatem proprietatis dominii à Marchione de Baden, et reliquam medietatem à Duce Bavariæ dilectis Principibus nostris emimus pro parte uxorum suarum quæ fuerunt filiæ Henrici de Brunesvic, Comitis Palatini Rheni, patrui dicti Ottonis, similiter in eadem curia imperio concessimus, proprietatem nobis debitam in do-*

minium imperii transferentes. Præterea Ottone in ipsa generali curia in manibus nostris connexis palmis super sancta cruce imperii, quæ ibidem tenebatur, præstante juramentum, nos attendentes quam pura fide, sincera et prona devotione se totum mandato nostro et voluntati commisit, et in proprietatem nostram concessit proprie proprium castrum suum, de quo nemini tenebatur, et humiliavit se omnibus modis coram nobis: considerantes insuper, quod nunquam per eum fuerit offensum imperium, et ne contra honorem nostrum ad suggestionem alicujus voluerit inveniri, dignum et utile vidimus circa statum et augmentum ipsius imperiali munificentia providere. Quapropter cum consilio, assensu et assistentia Principum civitatem Brunsvic et castrum Luneborg, cum omnibus castris, hominibus, et pertinentiis suis univimus, et creavimus inde Ducatum, et Imperiali auctoritate dictum consanguineum nostrum Ottonem Ducem et Principem facientes, Ducatum ipsum in feudum Imperii ei concessimus ad heredes suos, filios et filias hereditarie devolvendum, et eum solenniter juxta consuetudinem investimus per vexilla, de affluentiore gratia concedentes eidem decimas Goslariæ Imperio pertinentes. Ad hujus itaque concessionis memoriam, et robur perpetuo valiturum, præsens privilegium fieri et bulla aurea, typario nostræ majestatis impressa, jussimus communiri. Hujus autem rei testes sunt * S. Maguntinus, H. Coloniensis, E. Saltzburgensis, T. Treverensis, N. Bisuntinus, Archiepiscopi: VV. Magdeburgensis electus, E. Pappenbergensis, S. Ratisbonensis, Imperialis aulæ Cancellarius, H. Constantiensis, S. Augustensis, B. Argentinus, H. Basileensis, H. Hildesiensis, I. Leodiensis, G. Cameracensis, L. Metensis, N. Tullensis, G. Monasteriensis, E. Nuenburgensis, O. Trajectensis, E. Osenburgensis, L. Passaviensis, H. Eistedensis, C. Spirensis, E. Merseburgensis, G. Verdinensis, et C. Frisingensis, Episcopi: Frater Hospitalis S. Mariæ Teutonicorum in Jerusalem Magister, Morbacensis, Augensis, et Elvvacensis Abbates: Otto Dux Bavariæ Comes Palatinus Rheni, H. Dux Brabantiæ, A. Dux Saxoniæ, B. Dux Carinthiæ, M. Dux Lotharingiæ, H. Landgravius Thuringiæ, Palatinus Comes Saxoniæ, H. Marchio Misnensis, H. Marchio de Baden, I. et O. Marchiones de Brandenborg, H. Comes Seinensis, H. Comes Barensis, D. Comes Cleviensis, H. Comes Anhaldinus, et alii quam plures.

*S. Sifrido. H. Henrico. E. Everhardus. T. Theodoricus. VV. VVilbrandus. E. Egbertus. S. Sigfridus. H. Henrico. S. Sigebodo. B. Bertholdus. H. Henrico. C. Conrado. I. Ioannes. G. Georgius. L. Ludolphus. G. Godschalcus. E. Engelhardus. O. Otto. E. Engelbertus. H. Henrico. C. Conrado. E. Engelhardus. G. Georgio. C. Conrado.

Signum Domini Friderici secundi Dei gratia invictissimi Romanorum Imperatoris semper Augusti, Jerusalem et Siciliæ Regis.

Ego Sigfridus Ratisbonensis Episcopus aulæ Imperatoris Cancellarius, vice Domini Moguntini Archiepiscopi totius Germaniæ Cancellarii recognovi. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo tricesimo quinto, mense Augusto, octavæ indictionis, imperante Domino nostro Friderico Dei gratia serenissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, Jerusalem et Siciliæ Rege, Anno imperii ejus sexto decimo, regni vero Siciliæ tricesimo octavo, feliciter Amen. Datum Moguntiæ anno, mense, indict. præscriptis.

Id

Id diploma etsi non omnes exhibeat ex his comitiis præsules & Principes, quando & Episcopus Verdensis & Abbas Fuldensis & Corbejensis ex aliis tabulis cognoscuntur adfuisse; tum verò maximè illustrat Monasteriensium Episcoporum fastos; sistitur enim inter ceteros antistites ex hoc anno Godeschalcus eorum Episcopus, quocum Chronicorum Monasteriensium Scriptores mire oberrant, incerti quo loco & ordine reponant. Quorum alii passim inter Ludovicum Teclenburgicum, & Hermannum II ad annum 1127 collocant, integro seculo exerrantes, cùm ad hunc annum 1235 referendus hîc occurrat, medius inter Theodoricum Jsenburgicum XXV, & Ludolphum de Holte XXVII Monasteriensium Episcopos. Et verò cùm Theodoricus Jsenburgicus D. Engelberti necis reus post anno 1226 postulatus Romam exauctoratusque haud multò post in peregrino solo obierit; verisimile est Godeschalcum per id tempus Theodorico subrogatum esse, & ab anno 1226 ad annum 1236, quo Ludolphus successerit, Monasteriensem Ecclesiam administrasse, bellaque quæ in fastis eorum memorantur contra Ottonem Teclenburgicum (qui & his Moguntinis comitijs præsens refertur à Meibomio) contraque Arensbergenses Comites gessisse. Sed hæc Monasteriensium Scriptoribus accuratius discutienda relinquimus; ego certè hactenus nullam istius Godeschalci memoriam in ullis aliis adhuc monumentis antiquitatum reperi, nec ullum vacuum tempus, quo hactenus inter Episcopos Monasteriense reponere liceat. Nunc ad incœpta redeamus.

Pontifex denuo Principes ad bellum sacrum sollicitat.

Dederat anno superiori Pontifex ad Reges & Imperij Principes literas, quibus bellum sacrum adversus Saracenos pro terra sancta recuperanda resumi hortabatur, flagitantibus id S. Ludovico Galliarum, & Henrico Angliæ Regibus. Et jam per Germaniam Moguntinus, Trevirensis, Salisburgensis, Pragensis, Leodiensis, Patavienſis, Metensis, Constantiensis, Monasteriensis, Basileensis, aliiq; complures Episcopi, Abbates, Duces & Principes sollicitati nomen militiæ addixerant. Quæ consilia hoc anno turbata, ut parũ à Germanis impetratum sit; seu infelices superiorum annorum expeditiones ac vestigia tot cladium animos retraxerint: seu fluctuantibus per Imperium rebus, necessaria magis domi singulorum præsentia posceretur: seu Imperator à bello hoc semper alienus Principum voluntates interverterit. Sanè præcones sacros ab Friderico impeditos quæritur, Gregorius Pontifex in Epistola ad Cæsarem.

Odoricus in hist. Eccl. ad annum seq.

Bernardus Ep. Monasterio Marienfeldensi donat decimas in Orlinghusen.

Rursum hoc anno se memoria Bernardi Episcopi nostri offert, à quo Marienfeldense Cœnobium, primum & sanctissimum Bernardi patris tyrocinium, decimarum in Orlinghusen donatione cumulatum. *Testes* tabularum, quas suo & Collegij nomine inscribit, *fuêre Hermannus Camerarius, Hugo Custos, Rabanus et Henricus de Lipspringe Canonici majoris Ecclesiæ, aliiq; complures Clerici. Acta hæc sunt Anno Domini* MCCXXXV *Indict.* VIII.

Annus Christi 1236.

Gregorij IX Pont. 10.
Friderici II Reg. 24 Imper. 17.
Bernardi IV Episc. Pad. 9.

Godefrid. Trithem. Theodor. in vita Elisabethæ. Ossa S. Elisabethæ Landgraviæ Hassiæ in Magna Principum corona elevantur. *Serrar. in histor. Mogunt. et Sifrid. Anonymus auctor de Landgrav. Odalricus in hist. Eccles.*

Post illa Fridericus Imperator anno sequenti sub initium veris ex superiori Germania in Hassiam descendit; jam enim Pontifex anno superiori, ob pietatis & sanctitatis testimonia famamq; miraculorum, quibus D. Elisabetha statim à morte inclaruerat, præter cetera admiranda opera, (inter quæ meritò recenseas XVI mortuos, implorata Divæ hujus ope, ad vitam revocatos) Divorum eam numero adscripserat, jusseratque ossa honoratiori cultu elevari. Quod negotium cùm diluendum esset Moguntino, Trevirensi, & Hildesimensi Episcopis, accessit & Imperator Marburgum; quem magnus Episcoporum, Principum, & procerum numerus secutus; & tanta hominum multitudo confluxit, ut duodecies centena millia hominum numerata sint. Ad hanc celebritatem, uti Lipsius Coloniensem Archiepiscopum, alij alios suos Episcopos, ita nos Bernardum Episcopum nostrum ex vicinia cum Gerhardo fratre Bremensi Archiepiscopo accessisse dixerimus. Certe Bremensem Archiepiscopum celebritati interfuisse, testis est Jacobus Molanus; & quem in transitu cariorem hospitem excipere & comitari poterat Bernardus, quàm fratrem suum Archiepiscopum? Igitur cùm Calend. Maji ossa solemni ritu levarentur, Imperator primò sarcophagi lapidem manu sua sustulit, capitique Divæ coronam auream imposuit. Ossa cùm suavissimum odorem aspergerent, tum liquor quidam è tumulo fluxit, omnibus ægris accedentibus medela.

Godefrid. in Annal. Chron. August. Chron. Australe. Imperator Fridericum Ducem Austriæ armis domat.

Imperator post hæc Confluentiam progressus, Germaniæ inferioris militiam invitat ad bellum adversus rebelles Longobardos. Ac pauci licet ex his partibus induci potuerint, ipse tamen collecto è superiori Germania milite, mense Julio, invito Pontifice, in Italiam progressus: expugnatisque quibusdam urbibus, in Austriam reflexit expeditionem adversus Fridericum bellicosum Austriæ Ducem, modò Ungariam, modò Bohemiam, modò Bavariam victricibus armis percursantem; adjunctisque sibi nobilium armis, quos Dux oppresserat, Austriam subigit, Viennamque à Ministerialibus ac civibus invitatus occupat. Magno tum numero, ac splendore veteri, aderant in castris Imperatori Wenceslaus Rex Bohemiæ, Bertholdus Patriarcha Aquileiensis, Sifridus Moguntinus, Eberhardus Salisburgensis, Theodoricus Trevirensis, Archiepiscopi: Sifridus Ratisbonensis, Eckebertus Bambergensis, Rutgerus Pataviensis, Episcopi: Otto Dux Bavariæ, Burchardus Dux Carintiæ, Henricus Landgravius Thuringiæ. Proscripto depulsoque Duce, Imperator in urbe Viennensi hibernat, civesque libertate Imperalium urbium donat.

Tandem

Tandem Gerhardus Archiepiscopus Bremensis, & Otto Dux Brunswicensis & Lunenburgensis ex diuturnis dissidiis armisque, quæ ob castra quædam ac possessiones bonorum sumpserant, reconciliati in stabilem pacem convenêre; postquam feuda quædam Ecclesiæ suæ Archiepiscopus Duci, tanquam bolum, objecit capienda. Tam dulce semper fuit Principibus pasci patrimoniis Ecclesiarum, donec nostra ætate hæresis omnia devoraret, quæ à Carolo M. prisci & religiosissimi Imperatores delargiti fuerant.

Per id tempus quoq; Otto Teclenburgicus Comes, homo ferocis & rapacis ingenij, cum Engelberto fratre Episcopo Osnabrugensi compositus. Multos annos Otto Comes, idemq; Advocatus Ecclesiæ Osnabrugensis, vexârat Episcopos sacrorum bonorum spoliis; quod eo licentiùs fecit postquam fratrem nactus Episcopum, à quo familiæ potius, quàm Ecclesiæ patrimonium quærendum, augendumq; sperabat. At Episcopus exuto omni sanguinis affectu, primùm precibus, deinde minis aggressus fratrem; quibus cùm nihil impetraret, anathemate percutit. Verùm cùm nec his armis sacris flecteretur ad restitutionem, Episcopus adjutus copiis Monasteriensis Episcopi, bellum infert, expugnatque castrum Arkenowam, & Essenam oppidum solo æquat; contraque Quakenbrugum suæ diœcesis vicinum locum præmunit, introductis Castrensibus & incolis. Postremùm res ad acre prælium devenit, quo cæsus captusque Otto Comes, interemptus Dynasta Dyssenæ (ex qua familia Bernardum II Episcopum nostrum produximus) alijque complures nobiles belli illius socij. Oppidum castrumque Dissen funditus eversum. Quibus malis fractus Otto Comes ex carcere ad transactionem & pacem se obtulit. Arbiter datus Ludolphus Monasteriensis Episcopus, vir ingenio & armis acer: additi XXII militares viri, qui pacis inter Comitem, & Episcopum sanciendæ fidem jurarent. Conventumque in has leges, uti Comes Advocatiam diœcesis cederet Episcopo: Vicegraviatum, quo jus dicebat in urbe Osnabrugensi, & Castellaniam, jusve quod in castrum Iburg & Castellanos habebat, remitteret: nullas munitiones intra diœcesin erigeret: vicos & feuda circa Iburgum jure fiduciario tantùm retineret: in vicem Episcopus Comiti fratri 800 marcas penderet. Ita Ecclesia illa molestissimo Advocatiæ onere liberata est industria Ludolphi Monasteriensis Episcopi. Quemadmodum jam ante Ludovicus ex eadem Teclenburgensium familia Monasteriensis Episcopus suam Ecclesiam ab eodem Advocatiæ jugo, quod Comites Teclenburgici in diœcesin & urbem Monasteriensem habuerant, liberavit, Ecclesiæ quàm familiæ fidelior. Hoc judicium hoc anno Osnabrugi in Cœmeterio Collegij S. Joannis pronunciatum, vulgatumque: uti hæc Ertwinus, & auctor Chronici Monasteriensis scribunt; falliturque hic postremus auctor, quòd transactionem hanc Ludovico Monasteriensi Episcopo Comiti Teclen-

Componuntur etiam inter se fratres Otto Comes Teclenburg. & Engelbertus Ep. Osnabrug.

clenburgico adscribat, quod Ludolpho attribuendum est, eo quòd Engelbertus cum Ludolpho Episcopatum gesserit Osnabrugi, non cum Ludovico, ut id ex Chronotaxi Episcoporum Monasteriensium facilè constare poterit. Incertum quamdiu exinde vixerit hic Engelbertus, præclarus Osnabrugensium Episcopus, Successorem nactus Engelbertum Isenburgicum, quem postliminio Crantzius alijq; ad Episcopatum redijsse scribunt, ideoque male expungi ex hoc Episcoporum Osnabrugensium numero ostendit Gelenius ex literis anno 1248 datis.

Chron. Mindens. Crantzius lib. 7. Metrop. c. 42. Gelen. in Engelb.

Conradi Mindens. Episc. obitus & præclarè facta.

Obijt certè hoc anno Conradus Mindensium Episcopus, Præsul ex omni virtutum, & præclarorum operum laude in fastis Mindensium consignatus. Quippe D. Engelberto familiaris postremam ejus confessionem excepit; multaque Monasteria aut condidit, aut formavit in melius. Eo Episcopo Prædicatorum ordo, qui jam Susati, aliisque per Westfaliam locis receptus erat, Mindam introducitur, multisque illic viris doctis, & religione præstantibus effloruit. Celebris non minus Franciscanorum familia, propagataque per Saxoniam, cujus religiosæ vitæ institutum per id tempus Adolphus Comes Schawenburgicus & Holsatiæ, abdicatis omnibus patrimonij bonis, amplexus, tria exinde Monasteria condidit, sanctitate longè illustrior, quàm nobilitate generis.

Bernard. Ep. egenis Ministerialium suorum filiis succurrit.

At Bernardus Episcopus noster, præterquam quod hoc anno Scakensi suæ diœcesis Cœnobio donationem fecit, egenis Ministerialium suorum filiis prædium, fractus pia commiseratione, ad vitæ alimoniam concessit: acceptaque stola & pede pastorali litem hac super re à Capitulo decisam probavit. Acta memorantur *hæc Anno* MCCXXXVI, *quarto decimo Calend. Octobris, præsentibus Volrado Præposito, Rabodone Decano, Volcquino de Svvalenberg, Tetmaro Scholastico, Hermanno Camerario, Volberto, Hugone, Ludolpho Cellerario, Widekindo Præposito Apostolorum Petri et Andreæ, Volando Cantore, Brunone, Conrado Plebano, Henrico Præposito de Cildese, ceterisque è clero et nobilitate.*

Et Ludovico Comite Ravensbergensi concedit jus Patronatus capellæ Bilfeldiens.

Hoc præterea anno Bernardus, indulget Ludovico Ravensbergensi Comiti socero suo jus patronatus Capellæ in Oppido Bilfeldiensi, eamque à parochiali Ecclesia absolvit.

Bernardus Dei gratia Paderbornensis Episcopus, dilecto socero suo Comiti Ludovvico salutem et dilectionis constantiam. Sciat constanter dilectio vestra, quod nos cum dilecto nostro Domino Ottone Custode Paderbornensi in eo convenimus, quod quilibet inhabitatorum Bileveldæ mensam, ad quam familia pertinet, habentem Plebano de Hepen Annis singulis in die omnium Sanctorum obulum dabit pro exemptione Capellæ Bileveldæ, quæ ratione matricis ad Ecclesiam Hepen pertinebat, quousque dicto Plebano de Hepen condigna recompensatio statuatur. Quapropter dictam Capellam Bilefeldæ à matrice ejus Ecclesiæ publicamus liberam et exemptam, salvo jure diœcesiani et Archidiaconi loci, vobis dantes liberam potestatem in eadem Capella per-

sonam

sonam idoneam ratione Patronatus statuendi, et eam ad collationem spiritualium loci Archidiacono præsentandi. Datum Paderburnæ, Anno Domini MCCXXXVI, *Pontificatus nostri anno* octavo.* *al. 9.

Annus Christi 1237.

Gregorij IX Pont. 11.
Friderici II Reg. 25. Imp. 18.
Bernardi IV. Ep. Pad. 10.

Exinde Fridericus Imperator postquam Viennæ in Austria hibernârat, bellum cum Friderico Austriæ Duce affectum relinquit Ecberto Bambergensi Episcopo, comitibusque Henrico Eberstenio & Nurenbergensi, primùm Ratisbonam, deinde Spiram profectus ad indicta Principum comitia; in quibus Conradum puerilis ætatis filium cùm Regem dixisset, eique Imperij curam demandasset, in Italiam cum robore exercitus contendit. Per quem Jmperatoris discessum Fridericus Austriæ Dux prælio cum Jmperatoriis congressus, victorq; totam Austriam recepit. Annus hic interim, ut Godefridus scribit, Westfaliæ cumprimis, cœli tempestatibus fatalis; passim enim incussa grandine segetes & jumenta prostrata, visique grandinum globi ovorum columbinorum magnitudine, alibi crusta glaciei ad medii cubiti longitudinem dejecta. Consecuta mox alia strages ex ventorum procella, qua domus disjectæ, & arbores sylvæque radicitus eversæ jacuêre, obtritis hominibus & jumentis. Quæ tanquam prodigia accepta, quando per absentiam Imperatoris in Italia, & Regis pueri administrationem tumultuaria illa inter Comites, nobiles, urbes bella initium habuêre, de quibus Godefridus memorat, & his annales concludit, dignus, qui multorum temporum annales continuaret.

Godefrid. Chron. Augustan.

Annus tempestatibus horridus & Westfaliæ fatalis.

Sustulit hic annus è Westfaliæ illustribus sanctisque viris B. Jordanum Ordinis Prædicatorum supremum Magistrum. Navem ille conscenderat, Hierosolymam & loca sacra, suique ordinis domicilia in Palæstina intervisum; cùm in mari haud procul Accone naufragium passus, cum duobus sociis & nonaginta novem hominibus submergitur. Ac ne quid hic casus de sanctitate viri detraheret apud populum, visa sunt corpora inhumata cœlesti luce perfusa; puer deinde ad ejus opem imploratam in vitam rediit; multis præterea miraculis Jordanus à morte coruscus fuit. Sub quod simul tempus Albertus M. gente Suevus per Germaniam sui Ordinis Vicarij munus gerebat; ac ne in locum Jordani ad supremam præfecturam evocaretur, Coloniæ sedem fixit, orbemque fama eruditionis complere non destitit. In tanto per Saxoniam virorum doctorum priorumque numero Bernardus Episcopus noster totus fuit in dotandis, coornandisque religiosorum Cœnobiis; rursumque Monachis Campi Mariæ hoc anno duplicem donationem fecit, qua liberalitate

Leand. in vita Jord. apud Surium tom. 7.

Obitus B. Jordani Supremi Ordinis Prædicatorum Magistri.

Bernardo Ep. Silvam quandam in montibus Teutonicis donat Marienfeldensi

Cœnobio. tate Monachis ejus Cœnobii incultam sylvam in montibus Teutoniæ extripari excolique in agros permittit: tabulas quòd ad annum 1076 in Imado Episcopo productæ sint, hîc prætermittimus, eò lectorem remittentes.

Et plures agros Ecclesiæ Sandebeccensi. Pari liberalitate hoc anno Bernardus Episcopus noster Ecclesiam suam in Sandebeck complexus; quando sæpe magis necessarium egenos animarum pastores Ecclesiæ ministros, & scholas parochiarum dotare, quàm aut nova Cœnobia condere, aut vetera cumulare opibus; hæc enim cura proprior attingit Episcopum. Tabulas hac super re confectas, quia priscam Episcopi pietatem spirant, hic ex parte repræsentamus.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Bernardus quartus Dei gratia Episcopus Paderbornensis Ecclesiæ. Universis Christi fidelibus hanc paginam inspecturis perpetuam in Domino salutem. Si Ecclesiarum Dei sublimitatibus inservimus, omni studio æternæ retributionis præmia nobis ad futura esse speramus. Ideoque præsentibus significamus et futuris, quod Arnoldus quondam Sandenebeke Plebanus, Bernardus Sacerdos de S. Bartholomeo, et Albertus de Waberveldе Monachus, de consensu Abbatis sui et conventus S. Pauli in Paderborna, in nostra constituti præsentia septuaginta jugera in Bodinkenhagen et quadraginta quatuor et plura in antiqua indagine juxta Sandenebeka sita cum areis et domibus eisdem jugeribus attinentibus nobis libere resignârunt, et nos ad eorundem voluntatem eadem bona Domino Iesu Christo, B. Virgini Mariæ, et B. Dionisio Sandenbeke contulimus, assignando eadem Conrado dictæ Ecclesiæ Plebano suisque successoribus perpetuo possidenda. Ea tamen conditione, ut quatuor solidi conventui S. Pauli Paderbornensi in festo omnium SS. et quatuor solidi in Epiphania Domini ad eleemosynas pauperum persolvantur. Testes hujus rei aderant Conradus Custos, Magister Joannes Canonici Paderbornenses, multique alij Plebani, Clerici, et Laici. Acta sunt hæc Anno Domini MCCXXXVII, *in die Philippi et Jacobi, Pontificatus nostri anno nono, in domo nostra Paderbornæ.* Reperio & in monumentis Abdinghoviani Cœnobij hoc anno renovatum esse societatem fraternitatis, ut appellant, inter ipsos Monachos Abdinghoviani Cœnobij & Cluniacenses Monachos, ex quorum Cœnobio D. Meinwercus hanc primum Coloniam Paderbornam traduxit, ut in ejus Episcopi gestis supra à nobis præscriptum est; quod tam insigne argumentum est, religiosæ caritatis, quàm & florentis in utroque Monasterio disciplinæ.

Comites Arensberg. & Ritbergensis transigunt de bonis suis. Hic ut vicina etiam contingamus, offert se ex hoc anno compositio transactioque de bonis inter Godefridum Comitem Arensbergensem & Conradum Comitem Ritbergensem, Godefridi, ut hæ literæ testantur, consanguineum; quas hoc loco ex multorum Comitum & nobilium congressu ob familiarum antiquitatem referre lubuit.

In nomine

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Ego Godefridus Comes de Arensberg, et ego Conradus Comes de Rethberge universis tam præsentibus quam futuris præsens scriptum intuentibus salutem. Cum ea, quæ geruntur in tempore, ne labantur cum tempore, literarum solent memoria perennari. Notum esse volumus universis, quod talis compositio inter nos intercessit, ita quod ego Conradus Comes bona in Kuik et Malsuen, eo jure, quo pater meus tenuit, integraliter obtinebo. Insuper adjectum est, quod ego Godefridus Comes de Arnsberg bona trans Lippiam cum omnibus attinentiis, tam fidelibus quam ministerialibus, jam dicto Conrado Comiti meo consanguineo libere dimisi et absolute, ita quod Conradus Comes universos tam fideles quam ministeriales ab iisdem bonis infeudandos sine pecunia, insuper omni contradictione postposita, infeudabit. Item ordinatum est, quod si aliqui, qui ab ipso Comite Conrado infeudandi sunt, et à manibus suis forte rejicere noluerint, vel recepto resignaverint, eidem Comiti eadem feuda permanebunt absolute. Si vero aliqui ab eis, qui contradictores extiterint, infeudati sunt, à Comite Conrado feuda sua requirent, et eis porrigere non denegabit. Item districte dictum est quod neuter nostrum homines cujuscunque conditionis extiterint, qui ante hanc compositionem alias non manserint, si ad alterutrum nostrorum declinaverint, eos sine voluntate alterius sibi non usurpabit. Item si aliquis hominum nostrorum aliqua ex parte contrarius deliquerit, alter ipsum in præjudicium alterius non usurpabit. Præterea ego Godefridus Comes omni actioni quam habui in memoratis bonis, nimirum Kuik et Malsuen et trans Lippiam una cum uxore mea hæredibus meis integraliter resignavi. Similiter et ego Conradus Comes præsentibus profiteor, quod omni actioni, quam in Dominio Arnsberg haberepotui, una cum uxore mea et hæredibus meis succedentibus resignavi. Præterea conditum est, quod si aliquis nostrum hujus compositionis formam infregerit, vel in obvidiam contra alium surrexerit, Nobiles viri quorum sigilla præsentibus sunt appensa cum omnibus ipsorum voluntatibus pertinentibus contra delinquentem auxilium præstabunt. Hanc vero compositionis formam fide data insuper juramento præstito promisimus observare. Ut autem hæc ordinatio nostra firma permaneat et inconvulsa, præsentem cartulam exinde conscriptam placuit sigillis nostris, nec non nobilium Præpositi S. Severini in Colonia, videlicet Domini Henrici fratris Werneri de Wisentmilde quondam Comitis in Arnsberg, Domini Henrici Comitis Seyn. Nobilis viri Domini Bernardi de Lippia et Domini Bartoldi de Buren, qui huic compositioni personaliter interfuerunt, firmiter communiri. Aderant dum hæc fierent etiam nobiles viri Henricus Burgravius Colon. Roricus Advocatus in Haggenberg, Henricus de Gravescap et Adolphus filius ejus, Henricus Niger de Arnsberg. Ministeriales vero Bertoldus de Brakele, Rudolphus de Ervete, Rutgerus de Durbenne, Lubertus Gogravius, Wilhelmus de Ole, Wilhelmus de Nehem, Godescalcus de Brockhuson, Bertoldus de Bilenhusen, Achilles Judex Lippiensis, Alradus Dapifer Lippiensis, Hunoldus Dapifer Arnsbergensis, Lubbertus de Benen, Omanus de Ostervelt, Hermannus de Elsepe, Helvvicus de Hagnen, Theyme de Widdenbrug-

ge, Henricus Tap, Ecbertus de Rockhusen, Rodelenus de Burbenne, Themo de Susato, et Theodoricus de Susato, et alii quam plures Ministeriales et fideles. Acta sunt hæc Anno Domini MCCXXXVII. *Calendis Septembris, ipso die Ægidii, regnante gloriosissimo Imperatore Domino Friderico, et venerabili Domino Henrico Colon. Datum Arnsberg.*

Antiqua Westfalia, & potentissima Comitum Arensbergensium familia, ex qua propago Ritbergensium Comitum traditur, clara per id tempus Conrado Comite esse cœpit; fateturque Gelenius vidisse se literas, quibus Conradus se Arensbergensem & Ritbergensem Comitem scribat: sive jam ille ex Hermanno Rutenbergio Burgravio Strombergensi, Henrici ejus nominis III filio, Godefridi Arensbergensis Comitis fratre, se fundet, ut Gelenius & Cleinsorgius tradunt: sive altius etiam, quod ex his ab Henrico I Arensbergensi Comite, ac fundatore Wedinghusani Monasterij, deducta sit. Et verisimile habeas Retbergam fuisse partem possessionemq; antiquorum Comitum Arensbergensium, quæ ex divisione bonorum cesserit alicui nepoti; ut vel inde Godefridus Comes se Conradi consanguineum hisce Literis profiteatur. Res multum obscura, quæ ex collatis antiquitatum tabulis certius exploranda sit.

Annus Christi 1238.

Gregorij IX Pont. 12.
Friderici II Reg. 26. Imp. 19.
Bernardi IV. Ep. Pad. 11.

Richardus in Chron. Auctor vitæ Gregor. IX. Odoric. in histor. Eccl. Albertus Stadens. Friderico & Conradus ejus filius Ecclesiam divexant.

Subit nunc annus MCCXXXVIII, quo Fridericus Imperator in Italia Guelforum ac Gibellinorum factionibus longo intervallo resuscitatis populos inter se collidit. Brixiam frustra obsidet: Mediolanensibus extremum exitium minatur: Romanos adversus Pontificem concitat, omniaque sacra, profanaque loca pro lubidine regnandi vastat; quibus passim Tyranni nomine invisus, Ænobardi avi & Henrici patris improbitatem revocare ferebatur. Ita pro etiam ingenio patris Conradus filius agebat in Germania, opprimendo sacros præsules, & Ecclesiarum jura. Ejus exemplo provocati Magistratus politici, & inquieti proceres, multis deprædationibus vexavêre Trevirensem, Coloniensem, Moguntinum, & Leodiensem, diœceses. Horum Dux Walramus Luxenburgi Comes, & Luneburgi Dux. Quietior Westfalia & Saxonia, Archiepiscoporum & Episcoporum auctoritate ac potentia; penes quos tum summus fere erat dominatus, ne facilè se alii Principum ac procerum commovere auderent. Morte quidem subtractus hoc anno Henricus Mollenarchius Coloniensis Archiepiscopus, accerimus Ecclesiasticæ libertatis vindex; sed huic subrogatus Conradus Comes de Hochsteden, Metropolitanæ ædis Præpositus, vir excelsi & interriti animi, qui pari, qua Mollenarchius, se auctoritate ferebat per Westfaliam,

Alb. Stad. Trithem. in chron. Hirsau.

toga

toga sagoque inclytus. At ne inferior Westfalia per id tempus infestaretur à Trentonibus, aut Frisiis, conjunctis viribus Embslandiam tuebantur Ludolphus Monasteriensis Episcopus, & Corbeiensis Abbas, trahebantque castra sua præmunita Castellanis. Quæ verò inter ipsos præsules orta est controversia de castro Landeggiano, ea in hunc modum hoc anno composita est.

Controversia de Castro Landeggiano componitur.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Ludolfus Dei gratia Monasteriensis Episcopus, Wilhelmus Præpositus, Godfridus Decanus, totumq; Capitulum Monasteriensis Ecclesiæ. Omnibus hujus paginæ inspectoribus notum esse cupimus, quod cum inter nos et Abbatem Corbeiensem hinc inde quæstio moveretur super castro Landetge, composuimus in hunc modum. Videlicet quod Abbas Corbeiensis et sua Ecclesia tres Castellanos locabit in eodem castro, et quarta mansio eidem remanebit, et tertiam partem castri tam in vigilibus quam custodibus aliis custodiet. Item promisit, quod nec ipse nec aliquis Successor suus turrem in eodem castro construet, sed turrem ædificatam pari modo cum Ecclesia nostra Monasteriensi perpetuo retinebit, ita tamen quod nos et nostri Successores ejusdem turris instituamus custodes, et ipsi pari modo Abbati jurabunt, et ne Abbas, vel aliquis Successor suus turrim construat, nos eidem in restaurum 4 marcas assignabimus annuatim. Item portarius pari modo eidem jurabit. Item quidquid proventuum evenerit in foro Abbati æqualiter cedet. Item si oppidum propè castrum ædificatum fuerit, nos judicium et monetam collocabimus, sed proventus inter nos æqualiter dividentur, et ita de omnibus proventibus, antiquo tamen telonio, quod Sevart *dicitur, excepto. Ut autem hoc factum stabile et inconvulsum permaneat, præsentem paginam tam appensione sigilli nostri quam Capituli Monasteriensis fecimus roborari. Testes hujus rei sunt Wicboldus nobilis de* Holte/ *Burgravius de Stromberg, Hermannus nobilis de* Harstorp / *Bernhardus, Fridericus, et Hermannus fratres de Menhuvele, Burgravius de* Begethe (*fors* Pegethe) *et fratres sui Hermann⁹ et Joannes, Hermannus* Worenze/ *Albertus Dapifer et frater suus Adolfus, Suetherus tunc Judex Monasteriensis, et aliiquam plures. Acta sunt hæc anno Domini* MCCXXXVIII.

Bernardus Ep. Geismariæ templum Franciscan. consecrat, & plura Gerdensi cœnobio bona confert.

Mense Octobri Bernardus Episcopus noster evocatus Geismariam, quod in finibus Hassiæ est Oppidum, ad dedicationem templi, quod D. Francisci familiæ tum per has regiones multum propagatæ cum Cœnobio conditum erat. Id Oppidum, quia intra jurisdictionem Episcopi Paderbornensis erat, Bernardus magna hominum frequentia solemni ritu consecravit. Eo simul in Oppido cum hæc celebriras ageretur, Bernardus Episcopus noster ampla feudi bona, quæ duo nobiles fratres de Schoneburg ultro Episcopo reddiderant, Gerdensi Virginum Cœnobio donavit. *Acta hæc habent tabulæ Episcopi Geismariæ confectæ in die consecrationis Ecclesiæ fratrum Minorum, in die Gereonis et Sociorum ejus, præsentibus testibus adhoc requisitis, Everhardo de Hervordia, Joanne de Elsen, Magistro Mauritio de Schildere Canonicis Paderbornensibus, Plebano Regenrode de Jburg, et Alberto de Elsen.*

Militibus Stephano de Halderson, Hermanno de Vester, Harmanno Spegel, Theodorico de Tidinghusen, Obrico de Wulfersohn, Bertholdo de Herstelle, Bertramo de Stainheim, Hildebrando, Sigehardo, Joanne de Desle, Conrado de Beverungen, Hermanno de Tilia, Burchardo de Natsunge, et aliis quam plurimis, Anno Domini MCCXXXVIII. Ex tot illustrium nobilium familijs non nisi duæ modò, Scilderorum & Spegeliorum, superstites. Tam caduca hæc bona fortunæ; in quibus tanta nobilium jactantia: & tam cito occidunt, quæ æterna quæruntur.

Annus Christi 1239.

Gregorij IX Pont. 13.
Friderici II Reg. 27 Imper. 20.
Bernardi IV Ep. Pad. 12.

Auctor vitæ Gregor. IX. Albertus Stadens. Matthæus Paris. Sigon. l. 18. Brovver. lib. 18. Ann. Trithem. in chron.

Imperator à Pontifice excommunicatus Germaniam turbat.

Gravis exinde tempestas Germaniam & Saxoniam conturbare cœpit, postquam Fridericus Imperator à Gregorio Pontifice nova ignominia notatus à piorum & sacrorum communione submotus. Nec enim Romam modò, quam anno superiori adversus Pontificem concitarat, subigere, Pontificem patrimonio S. Petri exuere, ac totam Italiam in servitutem deprimere machinatus; sed & per Germaniam Episcopos libertate ac privilegiis & bonis spoliare, Ecclesiarum vacantium patrimonia avertere in castrorum munimenta, Legatum Pontificis in Galliam missum adversus Albingenses hæreticos intercipere, Clericos & Sacerdotes rapere ad tribunalia & carceres, & quæ hujusmodi ab alberto Stadensi ceterisque Scriptoribus adferuntur in medium; tanquam qui Henrici IV & V Imperatorum consiliis regnum & Sacerdotium sibi ex regia potestate vendicaret. Ob quæ delicta, cùm à Pontifice admonitus esset, nec corrigeret, in cœna Domini solemnibus Ecclesiæ cœremoniis imperio exuendus proscribitur. Id postquam missis ad omnes Reges & Principes literis denunciatum fuit, sollicitatique Germaniæ Episcopi promulgare, ingentes motus concitati sunt. Principes politici hæc Pontificis edicta spernere: Episcoporum alii parere, alii recusare. Hinc in dissidio inter regnum & sacerdotium calamitosum rursum schisma, & quæ inde mala consequi solent, Germaniam concussêre.

Pontifex Scakensi Monasterio prospicit.

Inter has tamen curas interpellatus Pontifex, per brevi diplomate Scakensi Monasterio Virginum nostræ diœcesis sollicitè consultum voluit,

Gregorius Episcopus Servus servorum Dei. Dilectis filiis priori Corbeiensi et Decano novæ Ecclesiæ Paderbornensis diœcesis salutem et apostolicam benedictionem. Dilectorum filiorum Præpositi et conventus Monasterii Monialium in Scaken Ordinis S. Benedicti Paderbornensis diœcesis precibus inclinati præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus ea, quæ de bonis ejusdem Monasterii alienata inveneritis illicite vel distracta, ad jus et proprietatem illius legitime revocetis, Contradictores per censuram Eccle-

Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem, appellatione cessante, cogatis veritatis testimonium perhibere Datum Laterani xv *Calend Maji Pontificatus nostri anno duodecimo.*

Pari beneficentia Bernardus Episcopus Bustorfianum in urbe Collegium Canonicorum complexus tribus prædiis cumulavit; quorum duo ex feudi bonis ad ipsum reciderant, tertium à B. Meinwerco fundatore donatum erat, sed injuriis nobilium interversum; ob quod tam insigne beneficium Collegium anniversariam Bernardi memoriam grato sanxit animo. Acta sunt hæc coram testibus Volrado Præposito, Rabadone Decano, Thetmaro Scholastico, Hermanno Camerario, Volberto de Elsen, Ludolpho Cellerario, Gerhardo Canonicis Paderbornensibus. Ministerialibus Hermanno Marschalco, Henrico Camerario, Georgio, Joanne, & Wernero dictis Stapel, Wernero de Wever, aliisque compluribus nobilibus ac civibus. Anno Incarnationis Domini Mccxxxix.

Bernardus Ep. tria prædia collegio Canon. Burstorfiano donat.

Annus Christi 1240.

Gregorij IX Pont. 14.
Friderici II Reg. 28 Imper. 21.
Bernardi IV Episc. Pad. 13.

Fluctuabat per hæc Germania inter fidem Pontificis & Jmperatoris. Nam postquam superiori anno anathematis telo defixus erat, multò ferocius per Italiam in Pontificem sævire cœpit. Pontifex omni humana ope destitutus, concilium œcumenicum indixit, ad quod Episcopi ex Gallia, Anglia, & Germania evocati, quod cùm in suum caput procudi intelligeret Jmperator, omnes vias terra, marique præclusit. Multi etiam Patrum ex itinere intercepti, in carceres rapti, & ad Fridericum in Apuliam deportati. Quibus provocatus Pontifex Imperatorem exauctorandum decernit, legendumque alium in ejus locum. Quod etsi Rex Galliæ, Angliæ, & Daniæ probarent; obstitêre tamen Germaniæ Principes, sat gnari, quibus malis ejusmodi schismatis imperium conturbaretur. Ausi etiam Pontifici rescribere, uti Albertus Stadensis æqualis eorum temporum scriptor, auctorque historiæ Bremensis tradunt, *Ad Pontificem non pertinere Imperatorem vel instituere, vel submovere, sed electum à Principibus coronare.* Electores autem per id tempus introducunt, tanquam veteri lege vel consuetudine jam receptos, Moguntinum, Coloniensem, & Trevirensem, Archiepiscopos: Palatinum Jmperatoris Dapiferum, Ducem Saxoniæ Mareschalcum, Margravium Brandeburgicum Camerarium, quibus Regem Bohemiæ, etsi non eligat, cùm Teutonicus non sit, adjungunt Pincernam. At qui hæc suprema Pontificis jura ita restringebant, tum parum memores fuisse habentur, qua potestate Jmperij translatio facta sit: aut quibus

Alb. Stad. Trithem. Auctor vitæ Gregorii. Odoric. in histor. Eccl. Spondan.

Dissidia inter Pontificem, Imperatorem, & Imperii Principes, & hinc turbæ.

bus exemplis Pontificum apud Baronium hæc res subnixa: aut quibus de causis cùm extrema Ecclesiæ necessitas, vel ingens animarum discrimen id exigit, fieri posse censeatur. Quæ Imperator in Italia, eadem Conradus Rex patris exemplo moliebatur in Germania; cujus auctoritate fultæ urbes quædam in magistratus Ecclesiasticos insurgere, & nova libertatis privilegia, sibi deposcere inter Archiepiscopos. Interim qui Pontificis partes suscepêre memorantur Sifridus Moguntinus & Conradus Coloniensis; eòque per has nascentes turbas ausa Colonia Archiepiscopo intentare bellum: quo licet per Lunenburgicum, & Brabantiæ Duces composito, Archiepiscopus tamen Bonnam alta fossa novisque operibus præmunire aggressus est.

Auctor Chron. Colon.

Bernardo Ep. decimas quasdam Cœnobio Marienmunster. delargitur.

At Bernardus Episcopus noster, qui diœcesin suam pacatissimam habuit, non alijs illam magis præmuniit armis, quàm Sacerdotum & religiosorum precibus; eò singulis annis tam liberalis in Cœnobia Monachorum. Quemadmodum & hoc anno nobiles decimas, quæ à Godeschalco Pyrmontano Comite ipsi ultro redditæ erant, Monasterio Swalenbergensi, quod vulgo Marienmunster vocant, delargitus est; *ea simul*, quod in tabulis scribit, *gratia, ut ejus Monasterii fratres, Patris et matris nostræ, fratrum et sororum nostrarum, nostrumque nomen Kalendario suo annotantes memoriam nostram agant in perpetuum.* Multis deinde testibus adscriptis ex Clero & nobilitate. *Acta hæc referuntur anno Domini* MCCXL *Pontificatus nostri anno* XIII, *in die Joannis Baptistæ.*

Annus Christi 1241.

Gregorij IX Pont. 15.
Friderici II Regi 29 Imper. 22.
Bernardi IV Ep. Pad. 14.

Albert. Stadens. Richard. in Chron. Matth. Paris. Petav. Odoricus in hist. Eccles. Spondanus. Chron. August.

Irruptio Tartarorum, & continuatæ ab Imperatore turbæ.

Per hæc conturbata Ecclesiæ tempora moritur hoc anno II Calend. Septembris, Gregorius IX Pontifex, vir præcelsi animi, & insignis doctrinæ; cum multis ærumnis, tum dolore ex irruptione Tartarorum confectus. Nam hæ barbaræ gentes, quæ irati Numinis vindicta ad dissidia Christianorum consequi solet, Poloniam, Ungariam, & Bohemiam miserabili vastitate ab aliquot annis pervaserant. Harum metu perculsi Saxones nostri, ne in has regiones penetrarent, Merseburgi sese cum exercitu objecerant, averterantque. Imperator, cujus muneris erat exemplo majorum Imperium à barbarorum incursionibus tueri, intestinis armis Pontificem & Italiam lacerabat. A morte Pontificis, quod haud minus calamitosum erat, Sedes Apostolica duos ferè annos vacua fuit; seu quòd Cardinales discordarent in electione successoris: seu quòd Imperator Cardinales, ne Romam convenire possent, aut in vinculis teneret, aut impediret; quò liberius, expugnatâ Faventiâ, dominatum per Italiam

pro-

proferret, sæviretque in Pontifices. Nec mitior patre Conradus Rex indignè tractabat Episcopos, & quotquot Pontifici studere comperit. Auctor interim est non nemo, ab eo exercitum adversus Tartaros productum; sed ea laus potius Friderico Austriæ Duci debetur, à quo barbari, hi populi circa Viennam grassantes cum maxima clade rejecti sunt. Saxonia interim ut Crantzius scribit, sub imperio Alberti Saxoniæ, & Ottonis Luneburgi ac Brunswici Ducum quiescebat.

Auctor histo. Bavar. P. 1. lib. 24. lib. 8. Saxon. c. 7.

Per id tempus, quo consilio incertum, Siffridus eo nomine III Moguntinus Archiepiscopus Paderbornam accessit, collocutusque est cum Bernardo Episcopo nostro. Quo in congressu Abbati Cœnobij Mariæ Ordinis S. Benedicti apud nos usum insulæ in Sacris concessit: testes hæ literæ.

Siffridus Dei gratia sanctæ Moguntinensis sedis Archiepiscopus, Sacri Imperii per germaniam Archicancellarius. Dilecto in Christo Abbati de Monasterio Paderbornensis diœcesis salutem in Domino. Ad honorem tui ac Paderburnensis Ecclesiæ, cui immediate sub esse dignosceris, auctoritate præsentium, accedente consensu Venerabilis fratris nostri Domini Paderbornensis Episcopi, de speciali gratia nostra tibi tuisque successoribus perpetuo indulgemus, ut usum infulæ habeatis, tam in synodo Moguntinensi quàm in Paderburnensi incedentes infulis decorati. Et ut de hac nostra gratia vobis indulta possitis habere perpetuam firmitatem præsens scriptum devotionis nostræ super ea duximus concedendum. Datum Paderburnæ anno gratiæ MCC quadragesimo primo, quinto Idus Augusti, Pontificatus nostri anno XII.

Archiep. Mogunt. concedit Abbati in Marienmunster usum infulæ.

Ex hisce simul literis, quibus annus Pontificatus Siffridi notatur XII, illustrari poterunt quæ tam obscurè traduntur à Serrario de initio ejus Episcopatus; certiorque conficitur sententia Bruschii, qui ad annum 1330, quàm aliorum, qui ad annum 1225 revocant.

Illustrior hoc anno Westfalia Joanne Teutonico, qui Wildeshusii in Oppido natus D. Raymundo, cùm is ultro se abdicasset, in suprema Ordinis D. Dominici præfectura, concordibus omnium Patrum suffragiis subrogatus est; id quod illi decenni puero aliquando divinitus significatum, fore ut novæ brevique orituræ familiæ Prædicatorum nomen daret, Episcopus legeretur, ac demum supremus ordinis sui moderator præficeretur. Omnia hæc eo, quo acceperat ordine, evenêre. Nam præeunte hortanteque Jordano populari suo, cooptatus in familiam D. Dominici; in qua ob insignem pietatem, eruditionem omniaque virtutum decora primùm Provincialis Ungariæ, deinde Bosniensis Episcopus renunciatus est. Quam dignitatem cùm amore religiosæ vitæ ultro poneret, rursum per Lombardiam sui Ordinis Monasteriis moderandis præfectus est; quo in munere cum viri hujus prudentia, ac vitæ sanctimonia multò conspectius eluceret, toti per Europam Ordini supremum Rectorem

Senensis in Chron. Prædicatorum. Cantipratanus lib. 2. cap. 30 & 57. Bolandus.

Joannis Teutonici supremi Ordinis Prædicatorum Magistri commendatio.

rem præfecêre. Hic ille Joannes Teutonicus, qui pro Thoma Aquinate liberando Fridericum Imperatorem adiit, ejuſque auctoritate Aquinatem interceptum à conſanguineis è carcere liberavit, ac Pariſios deduxit, unde poſt paucos menſes Coloniam miſſus, Albertum doctiſſimum ea ætate magiſtrum audivit: nec multò poſt magiſtro ſuo celebrior, totum orbem chriſtianum admirabili ac divinitus infuſa doctrina illuſtravit. At Joannes Teutonicus, ex quo hoc anno ſupremum magiſtratum iniit, in decimum tertium exinde annum geſſit: quo Argentinæ 4 Novembris ſanctiſſimè exceſſit, miraculis non minus à morte, quàm in vita clarus. Igitur ut B. Jordanus alter poſt D. Dominicum, ita hic quartus poſt Raymundum ſupremus ejus familiæ moderator, uterq; gente Weſtfalus. Sub utroque moderatore Dominicanorum familia ſacra haud ſecus, quàm Franciſcanorum, conditis jam ubique per Saxoniam Cœnobiis, quàm latiſſime propagata; quantumque poſt D. Benedicti ſanctiſſimum inſtitutum Præmonſtratenſes, & poſt illos Ciſtertienſes; tantum hi duo præſtantiſſimi Ordinis, præter cetera Europæ regna, etiam Germaniam Saxoniamque noſtram illuſtravit; quemadmodum novis hiſce religioſorum hominum inſtitutis divina providentia labentem religionem ſemper inſtauraſſe viſa eſt.

Annus Chriſti 1242.

Friderici II Reg. 30. Imperator. 23.
Bernardi IV Ep. Pad. 15.

Alb. Stad. Matth. Pariſ. Odoric. in hiſtor. Eccleſ. Spondanus. Crantz. L. 8. Saxo. c. 10. Conrad9 Rex Germaniam concitat. *Brouver. in Annal. Treuir. l. 15.*

Sævire per hæc non deſiit Fridericus Imperator in Italia, Saracenis etiam in militiam conductis; quorum crudelitate immani ſcelerapatrata, eoque licentius, quòd Romana ſedes adhuc Pontifice orbata eſſet, & vix ſex ſeptemve Cardinales, uti Pariſius eſt auctor, Romæ præſentes eſſent, ceteris aut in vinculis hærentibus, aut in alia regna profugis. Conradus Rex, ne quid ab Epiſcopis Germaniæ pro Apoſtolica ſede tentaretur, urbeſque in fide Imperatoris confirmaret, menſe Martio Treviros regali ſplendore intravit: inde Aquiſgranum conceſſit. Nihil attinebat Coloniam inviſere, quæ jam civili bello cum Conrado Archiepiſcopo decertabat; & quantum illa pro Imperatore, tantum ille pro Apoſtolica ſede laborabat. Quare Confluentiam profectus Rex, Rhenum aſcendit ad vexandum Siffridum Moguntinum Archiepiſcopum, fidum Apoſtolicæ Sedis Præſulem. Non tamen auſus Saxoniam intrare Rex, ne bellicoſam gentem, & Romanæ fidei tenaciſſimam laceſſeret; incertus quid Landgravius Thuringiæ, quid Otto Brunſwicenſis & Albertus Duces, quid Archiepiſcopi Magdeburgenſis & Bremenſis, ceterique Epiſcopi ac Principes molituri eſſent. Felix interim Saxonia ex pacatiſſimo Reipublicæ ſtatu: nec alia ferè bella, quàm inter Adolphum Comitem Marchiæ, & Theodoricum Iſenburgicum

Cleinſorg. in chron. Weſtfal.

Pacata interim Saxonia.

cum Jsenburgicum de bonis Friderici Jsenburgici, quæ, ut supra diximus, ob necem D. Engelberti Adolpho Comiti, fido Henrici Mollenarchij Archiepiscopi adjutori, donata cesserant. Ea lis demum anno sequenti, arbitris Engelberto Osnabrugensi Episcopo, Duce Limburgico, & Comite Montium composita; publicaque bonorum divisio, jurantibus super reliquias Divorum Laicis, transacta & in tabulas relata est.

Bernardus interea Episcopus noster, cui nullus adhuc annus sine singulari in religiosos aut consecratos Deo homines beneficio interfluxit, Bodecense Canonicarum Virginum Collegium, quod à D. Menulpho conditum diximus, sua liberalitate prædijque donatione auxit. Qua super re literarum monumenta adsunt, Bernardi Episcopi manu signata; memoranturq; Elisabetha Præposita, Walderadis Decana, aliæq; Virgines, ut hæ in ejusmodi Virginum liberis collegijs eo munerum titulo præerant.

Bernardi Ep. in Monasterium Bodecense beneficentia.

Annus Christi 1243.

Innocentij IV. Pont. 1.
Friderici II Reg. 31 Imper. 24.
Bernardi IV Ep. Pad. 16.

Illuxit tandem annus MCCXLIII, quò, ut convenire possent Cardinales, Imperator quosdam ex carceribus laxârat. Hi mense Junio Anagniæ congressi, una consensione Senibaldum è nobili Fliscorum Comitum genere Cardinalem delegêre Pontificem, dictusq; eo nomine Innocentius IV; quo cum magna spes pacis se obtulit, postquam Innocentius Legatos ejus rei gratia ad Imperatorem misit. Quæ tamen frustra in pertinace & feroci Imperatore tentata, ut multis exponunt Scriptores & Annales Ecclesiastici. Nec juvit pristina amicitia cum Imperatore; quantum enim Imperator jura Ecclesiæ oppressa volebat, tantum obluctabatur Innocentius, quòd cum supremo munere jam alios animos induisset; hinc solitus queri cum suis Fridericus, ex amicissimo Cardinale obtigisse sibi inimicum Pontificem. Sub id tempus Siffridus Moguntinus Archiepiscopus provincialium suorum Episcoporum synodum habuit in urbe Moguntina, ad Cleri populique mores ac cetera Reipub. vulnera curanda, quanquam nec ejus ætatis Scriptores, nec Serrarius hujus Synodi meminerint, nisi Fritzlariense concilium, quod sub Siffrido III celebre fuit, indicetur; in quo contra vexatores Ecclesiæ multa sunt salubriter decreta. Hanc interim, de qua agimus, synodum refert Jacobus Gretzerus in commentario ad Philippum Eistadensem Episcopum. Ac postquam magna frequentia convenirent Episcopi concilium inituri, Bernardus Paderbornensis Episcopus noster litem movit Eistadensi, Hildesimensi, ac Wormatiensi Episcopis de proëdria, quòd primum sessionis locum sibi post Archiepiscopum à dexteris deberi

Alb. Stad. Richard. in Chron. Matthæus Paris. Monach. Paderb. in Chron. Innocentius IV. electus Pontifex Imperatori resistit. Concilium Metropolitanum Moguntinum, in quo lis mota à Bernardo Ep. Paderb. de prærogativa sessionis. *Gretzer. l. 1. c. 15. comment. in Episc. Eistad.*

deberi ante hos Episcopos contenderet. Quo jure subnixus, nec nostri annales, nec ceteri prodidêre; utrumne jure antiquitatis, quo certè Eistadensis & Wormatiensis prævalent; an consecrationis, quo ordine antiquitus, ut ex Hincmaro liquet, Episcopi in concilijs consedêre; an alia prærogativa Paderbornensis Ecclesiæ incertum habeo. Sanè Moguntinus Archiepiscopus his auditis statim interfatus pronunciavit pro Eistadensi Episcopo. Serrarium si hic consulas, multas ille Episcoporum ex diversis synodis sessiones producit, in quibus alius atque alius ordo reperitur. Antiquior & receptior hic est in Metropoli illa, in quo à dextera Archiepiscopi collocantur *Wormatiensis, Spirensis, Argentinensis, Curiensis, Paderbornensis, Halberstadiensis*: A læva *Herbipolensis, Eistadensis, Verdensis, Hildesimensis, Constantiensis, Augustanus*, universim duecim Episcopi, quorum Metropolis illa antiquitus semper celeberrima fuit.

Serrar. l. 1. Mogunt. rerum c. 33.

Fundatio Monasterij Holthusani in Dynastia Burana à Bernardo Ep. comprobatur.

Aucta hoc anno diœcesis Paderbornensis Holthusano Cistertiensium Virginum Cœnobio, quod in Dynastia Burana duo patrueles Dynastæ Bertholdi de Buren, eorumque conjuges haud procul à castro oppidoque Burano ex suis bonis dotatum condidêre; eòq; ab Innocentio Pontifice, in literis ad Virgines, Buranum Cœnobium vocatur. Id pium opus Bernardus Episcopus noster, qua erat in religiosos, ita liberalitate sua adjuvit provexitq;, ut participato fundatoris nomine gratæ Virgines Episcopum coluerint; id quod hæ fundationis tabulæ, quibus institutionem Cœnobij ratam habet, planius docebunt.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis Amen. Bernhardus quartus Dei gratia Paderbornensis Episcopus omnibus hanc paginam inspicientibus utriusque vitæ salutem. Ne rerum gestarum memoria lapsu temporis evanescat, oportet eas literarum et subscriptione testium perhennari. Cum igitur nobiles de Buren Bertoldus et Bertoldus propter Deum et salutis suæ remedium conventum Cistertiensium sororum adunare intenderent in oppido Buren, ut dicti nobiles consensum nostrum ad suum propositum inclinarent cum collaudatione uxorum suarum et heredum legitimorum Ecclesias utriusq; Oppidi in Buren, capellam ante castrum in Buren, capellam in Holthus prope Buren cum suis pertinentiis, et aream, in qua Cœnobium situm est in manus nostras publice resignârunt. Quæ omnia ad intercessionem eorundem nobilium ita dicto Cœnobio in dominium et proprietatem contulimus, ut Plebanus earundem Ecclesiarum Dominus Detmarus temporibus vitæ suæ in suis proventibus non molestetur, nec detrimentum aliquod patiatur, post mortem vero dicti Plebani Abbatissa et conventus eligent personam, ab Episcopo Paderbornensi Spirituali et temporali regimine investiendam. Quæ ab Archidiacono loci curam recipiet animarum, servans per omnia obedientiam et subjectionem, quæ ante ab eisdem Ecclesiis solebat Paderborn. Episcopo et suæ Ecclesiæ exhiberi, sive in interdictis, sive in sententiis contra cujuslibet tyrannidem fideliter exequendis. In prædicto etiam Cœnobio taliter à nobis fundato hominibus, bonis, pratis, areis, silvis, pascuis, viis et inviis, jam possessis

sis et postmodum possidendis sæpedicti nobiles et posteri eorum nullum jus aut dominium habebunt; sed erit Cœnobium liberum; et ab omni servitute laicali absolutum, secundum privilegia Cistertiensium, et libertatem. Ut autem plene et lucrose caveretur indempnitati Paderbornensis Ecclesiæ, dicti nobiles in restaurum areæ claustralis, cujus dominium et proprietatem jam dicto Cœnobio contulimus, dederunt nobis et Ecclesiæ nostræ proprietatem trium mansorum in Wygmodeberch in parrochia Stenhus, et à nobis in feodo receperunt. Ut autem hæc nostra, et ipsorum actio perpetuum robur obtineat, præsentem paginam bullæ nostræ et scripturæ munivimus firmamento. Hujus rei testes sunt Conradus Custos, Johannes Scholasticus, Hermannus Plebanus sancti Pancratii, Thetmarus Plebanus in Buren, Albertus Capellanus, Godescalcus Presbyter, et alii quam plures. Præterea nos Abbatissa et sæpedictum Cœnobium in Buren nos recepimus, quod in aliis quatuor Cœnobiis extra diœcesin Paderbornensem constitutis Domino Bernhardo Episcopo fundatori nostro plenam fraternitatis obtinebimus, in quibus annuatim sua et patris et matris, fratrum, et sororum ipsius, sicut in Cœnobio nostro Buren, agetur memoria eorundem in perpetuum. In cujus rei notitiam huic scripto sigillum nostrum fecimus apponi. Nos etiam Bertoldus et Bertoldus filii duorum fratrum Domini in Buren, quia hæc omnia ad nostram supplicationem ordinata sunt, plene consentientes et subscribentes præsenti paginæ sigilla nostra duximus apponenda. Acta sunt hæc anno Domini MCCXLIII, *Pontificatus nostri anno* XV.

Non hic stetit hoc anno Bernardi Episcopi liberalitas in religiosorum cœtus, quando & Wilbacensis Cœnobij Virgines producunt tabulas, quibus Bernardus Episcopus largas in Malride decimas in celebri Sacerdotum, & nobilium conventu delargitus est. *Testes sistuntur Jordanus Abbas, Henricus Custos Ecclesiæ S. Petri et Pauli in Paderborna, Adolphus Prior in Gerden, Gerundus Canonicus, Albertus Capellanus, Godeschalcus Presbyter. Laici Bernardus nobilis vir de Osede, Bertholdus de Brakel, Ludolphus Dapifer, Hermannus Mareschalcus, Ludolphus de Osdagen, Hermannus Spegel, Herboldus Pincerna, Bertholdus de Bilonchusen, Albertus de Osthem, Albero de Herstelle, aliique complures. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis* MCCXLIII, *Pontificatus nostri Anno decimo quinto, in Palatio nostro Paderbornæ.* Bernardus Ep. Cœnobiis wilbacensi & Hardehusano benefacit.

Pari largitate Bernardus Episcopus decimas fiduciarij juris, quas vir nobilis Adolphus de Walbecke ultro reddidit, Hardehusanis Cœnobitis donavit, tabulis hac super re confectis XIII Calend. Julij, Anno MCCXLIII, Indictione I. Anno Pontificatus XV.

Qui hisce ac superioribus duabus literis constanter annus XV Pontificatus Bernardi adscribitur, is annum consecrationis designat, quando ab electione jam XVI annum cum Bernardo Episcopo ingressi sumus. At nondum his expleta liberalitas hujus Episcopi; alia quippe donatione decimas, quas ab aliis pecunia redemerat, Cœnobio Campi Mariæ ultro dedit, gratiâ ex patre in eum locum

memoria; ea tamen lege, ut quotannis Cœnobitæ duas libras ceræ Ecclesiæ Paderbornensi penderent, quæ in anniversario Rothonis Episcopi die collucerent. Literæ hujus donationis consignatæ Anno MCCXLIII. *Testes adscribuntur Conradus Custos, Magister Mauritius, Albertus Capellanus, Godefridus Presbyter, Henricus Camerarius, Godefridus Advocatus.* Tanta nimirum veneratione apud Bernardum fuit Rotho, quemadmodum & Imadus Episcopus noster, quos Divûm etiam cultu, ut * supra ex simili Marienfeldensium donatione meminimus, prosecutus est. Adhæc, ut insigni pietate in Divos erat Episcopus, vetus cum Cenomannis Episcopis & Canonicis sacrum fraternitatis fœdus, quod à D. Liborij translatione convenerat, cum Paderbornensibus renovavit. Quare & hoc anno à Gaufrido Cenomannorum Episcopo præstantes S. Juliani reliquias novo ejus Collegij dono impetravit, qua super re hæc apud Bollandum epistola extat.

* *in Imado Episc.*

Bernardo Episc. fœdus fraternitatis cum Cenomannis renovat, & S. Juliani reliquias obtinet.

Reverendo Patri ac Domino N. Dei gratia Paderbornensis Episcopo, et venerabilibus viris carissimis in Christo Fratribus, Præposito, totique ejusdem Ecclesiæ Capitulo, Gaufridus divina permissione Cenomanensis Ecclesiæ minister humilis N. Decanus et Capitulum ejusdem Ecclesiæ salutem et in sinceram in Domino caritatem. Grates Deo referimus, devotionem vestram in Domino commendantes, eò quòd vos societatis nostræ non immemores, nos per literas et nuntium visitastis. Per hoc enim vestra devotio nostrum inflammat affectum, et ad familiaritatis augmentum inposterum invitat. Hinc est quod petitioni vestræ grato nimirum occurentes assensu, quod à nobis petitis, denegare non possumus, sicuti nec debemus. Vestræ namque et nostræ Ecclesiæ fraternitatis unitatem, quàm devotis brachiis amplexamur, desiderio desideramus perpetuo, mutuoque ac irrefragabiliter observari. Magnum quidem est, quod quæritis, quodque Ecclesiasticæ sæcularive, quantumcunque gravi personæ nondum concesseramus hucusque, licet à multis magnis et authenticis pluries fuerit attentatum, nec hactenus impetratum, ut videlicet de sanctissimo corpore gloriosi Confessoris, Principis et patroni nostri beatissimi Juliani venerandas vobis reliquias destinemus. Sed caritas, cujus propriè est proprium ignorare, preces suas interposuit. Et multo tractatu super hoc inter nos habito, tandem animos impulit ad consensum. Hæc sola vobis concedere cogit, quod aliis minimè fecissemus. Nec tamen alienari dicimus, quod per venerabilem virum, Dominum videlicet Svederum Canonicum vestrum et Fratrem nostrum, de supradictis reliquiis vestræ mittimus Ecclesiæ, quam propriam reputamus. Hinc est, quod de sanctissimo Patris nostri et patroni prædicti humero vobis partem per latorem præsentium præsentamus, ut eum velitis venerari nobiscum, qui Christi jugo colla submittens supposuit humerum ad portandum. Ut vero tantum sanctuarium tutius et cautius mitteremus, præfatus Canonicus vester in Capitulo nostro solenniter in fide sua certissime promisit, quod illud ad vos, quam cito commode poterit, cum reverentia personaliter deportabit. Vestram ergo fraternitatem rogandam duximus ex affectu,

affectu, quatenus vobis oblatum munus reverenter recipiatis, diligenter et honorifice reservetis, et diem festum, quo beatissimus ille patronus noster de mundo transivit ad cœlum, sexto videlicet Calendas Februarii in Ecclesia vestra solenniter celebretis, et per vestram diœcesin celebrari solenniter faciatur. Ut autem hoc possit solennius et in melius adimpleri, Responsoria vobis et antiphonas destinamus, et alia ad cantum pertinentia, quæ penes nos in solennitate prædicta communiter decantantur, quæ nequaquam sicut audivimus, hactenus habuistis. Doceatis etiam, si placet, populum vestrum, et efficaciter inducatis, ut ab omni servili opere abstineat ea die, indubitanter scientes, quod penes nos, ubi corporis ejus reliquiæ requiescunt, Præsul hic insignis vim sacri destruit ignis, sanat energumenos, fovet hospitio peregrinos. Credimus sane, quod si affuerit in vestris precibus pia populi devotio, hæc et majora meritis ejus suffragantibus Pater piissimus supplicantibus erogabit. Duret in longum valeatque caritas vestra. Datum Cenomanis anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo tertio, mense Aprili.

Annus Christi 1244.

Innocenij IV Pont. 2.
Friderici II Reg. 32 Imper. 25.
Bernardi IV Episc. Pad. 17.

Verterat interea annus, quo pace frustra inter Fridericum Imperatorem & Innocentium Pontificem tentata, Imperator Campaniam, Samnium, Viterbium, ceteraque in Thuscia Romani patrimonij loca invasit, incolis & Clericis Imperator Italiam vastat, omni maleficiorum genere tractatis; cumque multò crudelius ageret Ezelinus, gente Germanus, ac Cæsaris Dux; simulque Entius Sardiniæ Rex, Cæsaris filius, sæviret per Italiam, Pontifex deserta Roma classe Genuensium vectus in Galliam profugit, honorificentissimè à Ludowico ac matre ejus Blanca piissima Regina exceptus; Lugdunum dehinc 18 Octobris ingressus, missis per orbem Christianum literis, Ecclesiasticos præsules ad concilium œcumenicum invitavit. Imperator similiter ut Germanos contineret, ad Præsules & Principes dedit literas, quibus suam causam probare nitebatur, depressa Pontificis auctoritate. Fridericus Austriæ Dux, qui cum Conrado Frisingensi Episcopo illi aderat Archiducis titulo exornatus: urbes privilegiis illectæ. Nec segnius laborabat Conradus Rex, verebaturque pater & filius ne recrudescente schismate, in fata majorum incurrerent. Interea Saxones nostri, post reportatam anno superiori à Teutonicis militibus ingentem victoriam, magno nobilium numero in Livoniam transgressi, Christi religionem mirificè per Borussiam propagant auctoritateque Innocentij Pontificis per Legatum occupatæ regiones in tres partes dividuntur, quarum duæ ordini Teutonico ad belli sumptus permissæ, tertia Episcopis & Ecclesiis cessit.

Monach. Paduan. Matth. Paris. Odoric. Spondan.

Imperator Italiam vastat. Pontifex profugit in Gallias.

Milites Teutonici Christi religionem per Borussiam propagant.

Epist. Innoc. ad Bruss. Odoric. in histor. Eccl.

Neque

Bernardo Ep. bina prædia Præposito Bustorfiano donat. Jus Advocatiæ cœnobij Schildecensis transcribit Comiti Ravensbergensi.

Neque hic annus vacuus à beneficio Bernardi Episcopi; suppetunt enim binæ tabulæ rite confectæ, quibus hoc anno duo decumana prædia, quorum alterum ære suo comparârat, alterum donatione ultronea ad se reciderat, Simoni, Præposito Bustorfiano Canonicorum Collegio, impetrata prius Collegij Cathedralis voluntate, donavit. Ac is Simon Præpositus, opinor, Bernardi nepos erat, post in Episcopatu Successor. Sub id tempus Bernardus Episcopus jus advocatiæ Cœnobij Schildecensis transcribit Ludovico Comiti Ravensbergensi, cognato suo.

Bernhardus Dei gratia Paderburnensis Episcopus omnibus hanc literam inspecturis æternam in Domino salutem. Præsentibus confitemur, quod nos nobili viro socero nostro Comiti Lodevvico de Ravensberg Advocatiam Ecclesiæ Schildecensis, communicato Ecclesiæ nostræ consilio, jure nostro et Ecclesiæ Schildecensis, contulimus. Insuper recognoscimus et omnia bona, quæ à nobis, et ab Ecclesia nostra jure possidet fœdali. Datum anno Domini MCCXLIIII *et Dominica, qua cantatur, in excelso trono, Pontificatus nostri anno decimo septimo.*

Abbas Corbeiensis succurrit inopiæ Virginum Scakensium.

Surgebat per id tempus secundum D. Benedicti institutum Scakense Monasterium Virginum in comitatu Waldecensi, hujus inopiæ Hermannus Corbeiensis Abbas multò etiam largius subvenit, quod hæ literæ testantur.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Hermannus Dei gratia Corbeiensis Abbas, totusque ejusdem Ecclesiæ conventus omnibus hujus paginæ inspectoribus. Ne illa, quæ geruntur in tempore, labantur cum tempore, consuevit ea prudentum industria scripturæ testimonio perhennare. Notum igitur esse cupimus, quod cum Cœnobium ancillarum Christi in Scaken sub regimine nostro, et in proprietate Ecclesiæ nostræ esset constructum, nos debita sollicitudine præcavere cupientes, ne inposterum ad tantam perveniret inopiam, quod sorores ibidem Deo servientes non possent sustentari, de communi consensu tam conventus quam Ministerialium Ecclesiæ nostræ officium in Jmminchus cum agris, silvis, pascuis, litonibus, cum omni proventu absque decima auri, sicut nostra possidet Ecclesia, integraliter relinquimus Ecclesiæ Scakensi perpetualiter possidendum, receptis tamen prius ab eadem Ecclesia trecentis et sexaginta marcis gravis monetæ. Et ut hoc stabile et inconvulsum permaneat, præsentem paginam tam Ecclesiæ nostræ quam nostra sigillorum appensione fecimus roborari. Testes hujus rei sunt Albertus Prior, Conradus Præpositus, Otto Præpositus, Thetmarus Præpositus de novali, Johannes Cellerarius, Henricus Camerarius, Hermannus de Nienkerken totus conventus, et aliique quamplures. Acta sunt hæc, Anno MCCXLIIII *prælationis nostræ anno* XXI.

Tanta tum scilicet Abbatum Corbeiensium opulentia & magnificentia, cùm suos Mareschallos, Pincernas, Dapiferos, Camerarios, ceterosque Ministros Comites nobilesque ex splendore Principum haberent; quæ nunc ex umbra ejus Cœnobij conspiciuntur,

tur, postquam cum Huxaria plura Corbeiensium bona hæresi in spolium cesserunt.

Annus Christi 1245.

Innocentij IV Pont. 3.
Friderici II Reg. 33. Imper. 26.
Bernardi IV. Ep. Pad. 18.

Aderat nunc annus quadragesimus quintus, supra ducentesimum millesimum, concilio œcumenico Lugdunensi celebris. Convenêre Cardinales multi, Episcopi centum & quadraginta, Abbatesque complures, Patriarchæ duo, Canstantinopolitanus & Antiochennus; quanquam pauci Teutonici Episcopi, teste Alberto Stadensi accesserint, metu videlicet Friderici Jmperatoris, & Conradi Regis. Causæ convocandi concilij graves. Nam præter Cleri populique collapsos mores corrigendos, profanato à barbaris sepulchro Domini, totius Palæstinæ & regni Constantinopolitani jactura imminebat. Tartari deinde Ungariam occupabant. His malis per concilium medela proposita erat. Quanquam prima convocati concilij causa Fridericus Imperator, qui ad dicendam causam postulatus, misit suo nomine Thadeum Suessanum, virum juris peritum facundumque, is etsi non sine admiratione pro Imperatore objecta crimina refelleret; postquam tamen convictus Imperator, pacem toties juratam violasse: patrimonium Petri spoliasse: Cardinales & Legatos contra omnia jura aut in carceres rapuisse, aut in mare demersisse: Clericos ad Laicorum tribunalia traxisse, & per tormenta in mortem adegisse: Ecclesias pro lubidine diripuisse: undecim Archiepiscoporum, complures Episcoporum sedes vacuas fecisse: Abbates & Cœnobia in prædam dedisse: fœdus destabile cum Saracenis iniisse, eorumque ritus probasse, ac Mahometi adeo nomen publice in templo Hierosolymitano permisisse implorari, & quæ ejusmodi ex sententia Pontificis palam in concilio pronunciata referuntur, imperio exutus est; simul Principes, subjectique populi à juramento fidei exsoluti, vetitumque anathematis pœnâ, ne quis cum Imperatore consilium auxiliumve communicaret. Percenset hæc omnia quoque chronici Augustani scriptor, asseritque audiente Henrico Landgravio dixisse Imperatorem. *Tres mundum seduxisse, Moysen Hebræos, Messiam Christianos, et Mahomet Saracenos: et si Principes suis institutionibus assentiri velint, multò se meliorem vivendi et credendi rationem cunctis nationibus ordinaturum.* Quod tamen postremum Imperatorem doluisse auctor est Petrus de vinea. Ac quis tam atheum sibi persuaserit Jmperatorem? Quantus autem Pontificis, Episcoporum, Sacerdotum, & omnium religiosorum hostis fuerit Fridericus, satis ipse in epistola ad Principes Christianos prodit; ita enim inter cætera scribit. *Habemus conscientiæ*

Albertus Staden. Trithem. Matth. Paris. Literæ Innoc. Pont. Acta Concil. Odoric. in hist. Eccles. Spondan. Binius.

Causæ convocatæ Synodi Lugdunensis.

In qua Imperium Friderico abrogatum.

Petrus de vinea lib. 1. c. 31.

Odor. c. ad hunc annum.

conscientiæ puritatem, et per consequens Deum nobiscum, cujus testimonium invocamus, quia semper fuit intentio nostræ voluntatis, Clericos cujuscunque ordinis ad hoc inducere, et maximè maximos, ut tales perseverarent in fine, quales fuerunt in Ecclesia prima, Apostolicam vitam ducentes, humilitatem Dominicam imitantes. Tales namque Clerici solebant Angelos intueri, miraculis coruscare, ægros curare, mortuos suscitare, et sanctitate non armis sibi Reges et Principes subjugare; at postquam nunc opibus et deliciis abundant, iis subtrahere nocentes divitias, et ad primam paupertatem redigere, opus est caritatis, ad quos vos omnes Principes oportet mecum omnem diligentiam adhibere. Satis hæc indicant, quàm diverso spiritu agitatus sit Imperator à primis Francorum Regibus, & religiosissimis Imperatoribus ac Principibus; à quibus Romani Pontifices, Episcopi & Abbates, omnesque Ecclesiæ, & religiosorum ordines tot opibus cumulati sunt; tanquam Imperator hic omne illud patrimonium Ecclesiæ pro hæreticorum ingenio destinaret in spolia Politicorum Principum. Ob quæ haud immerito Pontifex, & concilij Patres Imperatoria dignitate exuendùm censuêre.

Electores Imperatoris in hoc concilio non sunt primùm instituti. *Baron. ad an. 996. Bellarmin. de translat. imper. Gretzer. in Apolog. pro Bellarm. Windeck. de elect. Imper. Trithem. in chron. Hirsau.*

Jam verò cùm inter cetera etiam sententia Pontificis & concilij decretum sit, *ut illi, ad quos in eodem Imperio spectat Imperatoris electio, liberè successorem eligant*; Satis constat non in hoc concilio Lugdunensi septem Electores Imperatorum, quod quidam contendunt, primùm constitutos ordinatosq; esse; sed Pontificem conciliumq; se ad antiquiorem ordinationem referre, in qua jam Moguntinus, Coloniensis, & Trevirensis Archiepiscopi ex ordine sacro; ex Principum verò sæcularium numero Palatinus, Dux Saxoniæ, Marchio Brandeburgicus & Rex Bohemiæ Electorum dignitatem obtinuerint; quemadmodum & supra ex Alberto Stadensi relatum; secus qui sensêre, ab Matthæo Parisio abducti, homine extero, & Germanicarum rerum ignaro, & ob id erroribus sæpe obnoxio; à quo Electores Imperatorum ex hoc concilio perperam & depravato ordine introducuntur Dux Bavariæ, Dux Saxoniæ, Dux Brabantiæ, idemque Lovaniæ Dux, Archiepiscopus Coloniensis, Moguntinus & Salisburgensis. Quapropter Baronij, Bellarmini, Gretzeri, Pauli Windeckij, aliorumq; sententia potior, qui ad Gregorium V. & Ottonem III hanc Electorum institutionem referunt. Et Matthæus Parisius, dum præter electores Imperatorum Ducem Lotharingiæ, Brunswici, Sveviæ, Limburgi, Landgravium Thuringiæ, ceterosque ex mente concilij Lugdunensis convocandos scribit, Electores cum ceteris Principibus miscet. Hoc Bellarmini, etiam hac super re judicium adversus Onuphrium. Quanquam Baronius velit non constare, quo certo finitoque tempore numerus septem Electorum constitutus introductusque sit.

Sunt præterea, qui apud Trithemium censeant Imperium exinde per XXVIII annos ad Rudolphum Imperatorem tanquam per inter

ter regnum vacasse; quòd ij, qui interea delecti Reges Imperatores, aut à paucis recepti, aut confirmati non sint. Sanè Imperij majestatem deinceps magnopere imminutam esse testantur civiles seditiones, tumultuaria bella, & libertas, qua quisque ut viribus prævaluit, bellum alteri indixit, & jus sibi ab armis sumpsit.

Inter has publicas occupationes Innocentius Pontifex, interpellatus à Paderbornensi Legato Monasterium Holthusanum, ante biennium apud nos institutum, Apostolica auctoritate confirmat, & hoc, quod hic reddimus, diplomate in tutelam suscipit. Confirmatur ab Innocentio PP. institutio Monasterij Holthusani.

Innocentius Episcopus Servus servorum Dei, Dilectis in Christo filiabus Abbatisse, et conventui Monasterij in Büren Cistertiensis Ordinis Paderburnen. Sacrosancte Romane Ecclesie devotos et humiles filios ex assuete pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tanquam pia mater sue protectionis munimine convovere. Eapropter dilecte in Christo filie vestris postulationibus grato concurrentes assensu personas vestras et Monasterium, in quo divino estis obsequio mancipate, cum omnibus bonis, que in presentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis prestante Domino poterit adipisci, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem terras, possessiones, ac alia bona vestra, sicut ea omnia juste, et pacifice possidetis, vobis, et per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Lugduni II Idus Julii, Pontificatus nostri anno tertio.

At Bernardus Episcopus noster, tanquam divino monitu se ad extrema vitæ urgeri persentiret, haud aliud impensius egit, quàm ut pijs largitionibus sibi religiosarum Virginum preces & patrocinium apud Deum promereretur. Quam in rem variæ donationum tabulæ apud nos extant, quibus Monasterio Abdinchoviano, & Cœnobio Virginum Gerdensium liberales prædiorum donationes fecit; reperioque in literis Gerdensium Virginum annum Pontificatus sui decimum octavum à Bernardo adscribi; quo certi redduntur ceteri Episcopatus anni, per quos hactenus cum Bernardo Episcopo nostro processimus.

Annus Christi 1246.

Innocenij IV Pont. 4.
Friderici II Reg. 34. Imperator. 27.
Bernardi IV Ep. Pad. 19.

At Friderici damnatio anno statim consequenti ingentes turbas per Imperium invexit. Italia quippe in duas factiones lacerata. Qui Pontifici studebant Welfi, qui Imperatori Gibellini appellati; eaque *Monach. Paduan. Alb. Stad. Innocentij Litera.*

apud Odoricum Auctor Chron. August. Trithem. Chron. Mogunt. Serrar. Siffridus in epit. Histo. Landg. Thuring. Crantz. lib. 8. Sax.

eaque factionum nomina jam ante ex Germania in Italiam irrepsêre. Nam ut Otto Frisingensis scribit, duæ in Romano Imperio potentes, & æmulatrices inter se familiæ erant, Una Henricorum de Guibelinga, ex qua Henricus Barbarossa, & Sueviæ Imperatores: Altera Welfonum de Altorfio, quæ magnos Duces peperit, ex eaq; tot Welfi Bavariæ Duces; ac deinde ab Henrico Catulo, & Henrico Leone Brunswicensium ac Luneburgensium Ducibus in Saxoniam traducti. Ceterum Conradus Rex à parente ex Italia in Germaniam remissus ad continendos Principes & Prælatos, ne in Pontificis partes transirent. Quod ille gnaviter, alios minis & terroribus, alios promissis, oblatisque privilegiis aggrediendo, præstitit. Ac licet Rex Bohemiæ, Dux Bavariæ, Brabantiæ, Saxoniæ, & Brunswici, Marchionesq; Misniæ, & Brandeburgicus ab horrerent à novo Rege eligendo; Attamen quæ erat veneratio in Pontificem & Lugdunense concilium, Siffridus Moguntinus, Conradus Coloniensis, & Arnoldus Trevirensis Archiepiscopi, adjuvante Herbipolensi, aliisque Episcopis, ac Principibus quibusdam, festo Ascensionis Christi Herbipoli congregati, exposito Pontificis mandato, Henricum Thuringiæ & Hassiæ Landgravium Levirum S. Elisabethæ delegêre Germaniæ Regem, Virum, ut Paduanus Monachus scribit, Catholicum, strenuum, benignum & sapientem. Multum ille obluctatus, tandem ab Archiepiscpo persuasus diadema regium admisit. Hinc ceteri Principes *Regem Clericorum* dixêre, quem Baronius & Bucherius Aquisgrani, Serrarius Moguntiæ à Siffrido Archiepiscopo coronatum tradit. Henricus Rex literis Pontificis confirmatus florentissimum exercitum contrahit, cruce etiam signatum, cum eoque Francofurtum ad comitia, quæ indixerat, armatus procedit; quò cùm Conradus Rex cum exercitu occurreret, acri inter utrumque Regem prælio decertatum est, mense Augusto, die S. Oswaldo Regi sacro. Falliturq; Crantzius, qui Henricum Regem profligatum scribit; victus enim cæsusque Conradus Rex, post ingentem cladem acceptam profugit in Sueviam, insequente Henrico Rege; obtrivisset que Conradum victor Rex, nisi ab Ottone Bavariæ Duce receptus vires instaurasset, ducta ejus filia in matrimonium, ex qua Conradum infelicem extremumque ejus familiæ filium suscepit.

Friderici Imp. depositio ingentes in Imperio turbas ciet.

Friderico exauctorato subrogatur à quibusdam Henricus Hassiæ Landgravius.

Hos inter motus Saxonia stetit quieta, quando nec Archiepiscopi, nec Episcopi nec Principes ceteri, etsi à Pontifice sollicitati sese novo Regi adjungere consultum habuêre.

Conditur Cœnobium Valckenhagense à Comitibus Swalenbergicis.

Quarè cùm bona pace frueretur Westfalia, hoc anno Volcquinus Swalenbergæ Comes in diœcesi nostra Paderbornensi insignè Virginum Cistertiensium Cœnobium condidit, quod primo vallis liliorum, postea Valkenhagense Cœnobium est dictum. Pium hoc Patris opus approbavêre tres filij Comitis, Widekindus, Adolphus, & Albertus. singulis suam donationem conferentibus. Prima Virginum

ginum antistes imposita Cunegundis Volcwini filia; auctum postea Cœnobium donationibus Godeschalci Pyrmontani Comitis, aliorumq; vicinorum Comitum. Post ubi temporum injuriis ad inopiam & paucitatem Virginum est prolapsum, Virgines ultro cessêre Episcopo Paderborn. qui evocatos ex Wittenghusen Ordinis D. Wilhelmi religiosos viros deserto Cœnobio imposuit. Sed neq; his diu placuit locus; eademq; qua Virgines paupertate conflictati, ultro obtulêre Theodorico Coloniensi Archiepiscopo, Paderbornensis Ecclesiæ Administratori, à quo anno 1432 Crucigeri Patres Colonia postulati Cœnobium optimo religionis flore, multisque bonis auctum incoluêre ad hæresis tempora; quibus cùm hi à religiosæ vitæ disciplina descisserent, hæresisq; pro lubidine passim Cœnobia raperet, venêre & ipsi in spolium Lippiensium Comitum; donec inter Theodorum Furstenbergicum Episcopum, & Lippiensem Comitem certis pactis initis, pars Comiti, pars Theodoro Episcopo cessit. Et quia per id tempus Theodorus Episcopus Academiam, & Collegium Patrum Societatis Paderbornæ instituerat, suam ille partem Cœnobij Patribus delargitus est.

Obitus Bernardi Episc. ad hunc annum referendus.

Ad hunc demum annum seculi referimus mortem Bernardi Episcopi nostri, quem ille decimum nonum Episcopatus annum ingressus erat. Mors ejus in necrologio Marienmunster Cœnobij adscripta ad diem XVIII Calend. Maji. Nam etsi Albertus Stadensis ad sequentem annum MCCXLVII referat, *Hoc anno*, inquiens, *Bernardus Paderbornensis Episcopus obiit, cui Simon frater Domini Bernardi de Lippia successit, et frater ejusdem Simonis, scilicet Otto major Præpositus Bremensis, Monasteriensi Episcopo subrogatur*; erroris tamen compertus ex publicis tabulis transactionis inter Conradum Coloniensem Archiepiscopum, & Simonem Paderbornensem Episcopum, quas anno sequenti proferemus; ijs siquidem literis, quæ VIII Jdus Aprilis consignatæ sunt, memoratur Simon electus Paderbornensis. Jam verò si Bernardus Episcopus eodem anno XVIII Calend. Maji mortuus statuatur, ut paulo ante ex necrologio attulimus, necesse est Simonem ante obitum Bernardi Episcopi electum fuisse, quod prorsus absonum est fateri. Deinde res ipsa hoc anno Bernardum obiisse comprobat. Nam Simon Successor, ut ex iisdem tabulis constabit, anno sequenti Saltzcottenam Oppidum & castrum proximum Villisen præmuniit, ob quod collisus cum Coloniensi Antistite VIII Jdus Aprilis in publico procerum conventu transegit cum Archiepiscopo. Quapropter dum Albertus Stadensis utriusque Episcopi, Simonis & Ottonis electionem memorat sequenti anno, id de Ottone tantum dicere visus est, cui ex serie narrationis oblatam conjunxit Simonis electionem. Longius exerravit, qui cum scriptore Chronici Sclavici anno 1248, aut cum Kersenbrochio & Cleinsorgio anno 1254 obiisse tradunt, aut qui cum Gobelino nostro per

XXVIII annos Episcopatum gessisse volunt. Quanquam in numeris hisce errorem intervenisse opiner, ac XVIII annos scripsisse credide. rim Gobelinum; quæ sententia nostræ accedit, qui in XIX annum Episcopatum prorogavimus; quod & Crantzius dicere visus, qui XVIII annos illi tribuit in Episcopatu, Gobelinum in his, ut plerisque aliis, secutus.

Ejus laus.

Nunc ut postremo elogio decoretur Bernardus; Præsul certè fuit, qui magna omnium ordinum concordia, & bona cum vicinis pace Ecclesiam administravit. Vir integritate vitæ, modestia, liberalitate in egenos & religiosorum ordinum Cœnobia egregius; id quod tot donationum tabulæ à nobis per singulos annos relatæ satis docere poterunt. Una tantùm labe à Gobelino, Crantzio & Bruschio notatus, quòd communem Canonicorum vitam, habitationemque in una claustri disciplina, à majoribus acceptam primus dissolvi passus fuerit. Quanquam si ceteræ per Germaniam Cathedrales Ecclesiæ inspiciantur, id serò tandem factum sit in Paderbornensi Ecclesia interque postremas Ecclesia nostra memoranda, quæ vigorem illum laxaverit. Qua in re id tamen prætermittendum non est; etsi in multis Collegiis Canonicorum socialis habitatio dissoluta fuerit, non continuò tamen communis mensa, ad quam convenêre, & frequentati Chori rigor desijt; uti id ex fastis Hildesiensis Ecclesiæ, aliisque observare fas erit. Haud ignoro, quantum Crantzius, quantumq; Hetorodoxi nostrorum temporum hanc dissolutionem socialis vitæ perstringant. Verùm cùm nec lege Apostolica Canonici illi ad hanc adstricti reperiantur: neq; Monachorum instar, aut aliorum religiosorum ordinum institutum suum professi fuerint, ut voti alicujus læsi reos damnes, causas habuêre, ob quas Ecclesia laxationes Claustri indulserit, & pro temporum injuriis consultius etiam habere potuerit. Omnium hoc vitium est, vetustate temporum, & prolapsione morum degenerare in pejora, quantumque à fonte receditur, inquinari rivos. Nos qui hactenus Bernardi memoriam, quantum licuit, vindicavimus nullum tamen sepulchri ejus vestigium reperimus; quo tamen Episcopo nemo Jmadi & Rothonis Episcoporum nostrorum monumenta, perpetuis cereis & veneratione quadam Divorum, sanctius colere visus est.

SIMON

SIMON
Comes Lippiensis
XXIV.
EPISCOP. PADERBORN.
Annus Christi 1247.

Innocentij IV Pont. 5.
Wilhelmi Reg. 1.
Simonis Episc. Pad. 1.

Simon ex Comitibus Lippiens. & Præposito Cathedralis Ecclesiæ Episcopus Paderb.

Hist. Brem. Justinius Presbyt. in Lippe. Crantz. l. 8. Metrop. c. 15 & 20. Gobelin. in Cosm.

SUbtracto ex humanis Bernardo Episcopo subrogatus est Simon, Bernardi ex Hermanno fratre nepos. Nam huic Comiti Lippiensi quatuor fuêre filij, Bernardus III familiæ propagator, Simon Paderbornensis, Otto Monasteriensis Episcopus, Gerhardus Bremensis Præpositus, is qui haud multò post obitum Gerhardi Bremensis Archiepiscopi, & horum simul patrui, ex dissidio Canonicorum Bremensium in contentionem de Archiepiscopatu venit; quando altera pars Canonicorum eaque potior Hildebaldum, altera Gerhardum Præpositum elegit. Quanquam is Gerhardus Præpositus, ut ex literis ad annum 1257 relatis constabit, nepos horum Episcoporum fuerit, Bernardo III fratre natus, secus quàm Lippiensium genealogia hactenus tradidit. At Simon & Otto fratres concordibus eligentium suffragiis ad Episcopatus suos pervenêre. Simon à primis annis in Clerum Paderbornensem adscriptus & Præpositus majoris Ecclesiæ nostræ factus. Quo ex munere à Gerhardo patruo Bremensis Ecclesiæ Archiepiscopo evocatus, delectusq; ex consensu Cathedralis Ecclesiæ & Ministerialium Bremensis Ecclesiæ Tutor, diœcesin illam vicario gubernationis munere administravit; quòd Archiepiscopus patruus jam senio debilitatus, & pedum usura captus, non nisi vehiculi subsidio uteretur. Id ille Tutoris, ut vocant, munus per VII annos magna animi constantia gessit; &, ut militari ingenio erat, adversus Stedingos rebellionem parantes arma sumpsit, oppressitq. Factum dilaudat Crantzi[o], virumque insignem vocat, qui ab Hamburgensibus etiam arbiter appellatus. Carpit Simonem nostrum Auctor Bremensis historiæ, tanquam cum Stedingis conspirationem inierit, multaq; damna

Bremensi

Bremensi Ecclesiæ intulerit. Inde, qua ex causa incertum, collecto exercitu Wildeshusium versus movit; quibus offensi Oldenburgici Comites, & Henricus Boghenarius Comes, collectis copijs aggrediuntur, pugnaq; ad Munderslo commissa Simonem profugant. Simon undiq; hostis milite circumfusus, ne captivus in potestatem veniret, Monachi habitu indutus furtim se periculo subduxit, effugitq;.

His licet casibus jactatus, utcunque etiam turbidi inquietiq; ingenij haberetur; nihilo tamen minus communibus Canonicorum suffragiis Episcopus Paderbornensis eligitur; seu id patrocinio familiæ, & commendatione Gerhardi Bremensis Archiepiscopi ac patrui Simonis: seu Canonicorum desiderio sit factum, affectantium Episcopum, qui militari manu promptior, familiæque subsidio innixus, vicinorum injurias animosius quàm superiores Episcopi propulsaret; quod & primo statim Episcopatus anno fortiter aggressus. Nam Saltzcottenam, Oppidum suæ diœcesis, vallo, muris, & fossis circumcinxit, translatis in illud tribus adjacentibus villis Habringhusen, Vilhusen, & Hohenrod; castrum deinde Villisen haud procul ab oppido situm præmuniit; quo & Albertum de Sturmede ministerialem Coloniensis Archiepiscopi, ceterosque nobiles Ecclesiæ Paderbornensis molestos coërceret. Quibus primùm cum Coloniensi Archiepiscopo collisus, prope Westfaliam inferiorem concivit in arma.

Saltzcottenam præmunit.

Controversio de Castro Villisen & oppido Saltzcotten inter Simonem & Archiepisc. Colon. componitur.

Quæ res ne longius serperet, cùm publicæ Imperij turbæ gravius percellerent animum Conradi Archiepiscopi, altero mox anno in conventu procerum Westfaliæ inter Episcopos transactio in hunc modum est facta.

Conradus Dei gratia sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopus, sacri Imperij per Italiam Archicancellarius, et Simon eadem gratia Paderbornensis electus, Omnibus ad quos præsens scriptum pervenerit, salutem in Domino. Discordia quæ inter nos super ædificatione castri Villisen et Salcotten vertebatur Domino electo Monasterien. et Abbate Corbeien. mediantibus sopita est sub hac forma. Quod nos Paderborn. electus Oppidum Salcotten venerabili Patri Domino Conrado Colon. Archiepiscopo sine aliqua contradictione tenebimur ad destruendam munitionem ut nulla remaneat sicut ante, et villicationem curtis in Villisen et possessionem ejus cum ejus pertinentiis Alberto de Sturmede ministeriali nostro recognoscimus eo jure quo ipse et antecessores sui habuerunt, nobis justitia, quam nostri antecessores habuerunt, in eadem villicatione reservata. Et si aliqui agri de villicatione prædicta castro Villisen adjacentes ipsi castro necessarii fuerint, Domino Coloniensi Archiepiscopo et electo Monasterien. et his qui ab ipsis ad hoc fuerint deputati, nos secundum concilium prædictorum dicto Alberto recompensationem dictorum agrorum faciemus. Cæterum damna quæ ab iis extra guerram nostram existentibus sive in universo Abbatissæ Hervorden. juribus, vel alias in ducatu Domini Archiepiscopi Coloniensis præfati intulimus ante expeditionem

peditionem suam secundum gratiosam moderationem ipsius Domini Archiepiscopi et Monaster. electi, et eorum quos ipsi sibi assumere voluerunt, persolvemus. Item nullam munitionem in ducatu Coloniensis Archiepiscopi sine sua licentia faciemus, nisi non in judicio, quod Botting appellatur cum Abbate Corbeiensi, et aliis nobilibus in ducatu constitutis aliud per sententiam obtinere possimus. Item confitemur, quod omnis discordia quæ erat inter Dominum Coloniensem Archiepiscopum et suos coadjutores ex una parte, et nos nostrosque coadjutores ex altera parte, circa quod quolibet remaneat in hæreditate sua, est in pace amicabiliter et totaliter terminata. Nos vero Conradus Coloniensis Archiepiscopus propter honorem nobis à venerabili Paderbornensi electo in compositione prædicta exhibitum ædificationi castri in Villissen in ducatu nostro factæ consentimus, et ei damus licentiam hoc habendi. Nos vero electus Paderbornensis, ut prædicta compositio rata et firma permaneat, data fide in manibus Coloniensis Archiepiscopi ad ejus observationem nos obligamus viginti quinque militibus subscriptis, et fidejussoribus à nobis constitutis, qui fide data ad observationem compositionis prædictæ se pro nobis Domino Coloniensi Archiepiscopo similiter astrinxerunt, taliter quod si eadem compositio fuerit violata, nisi hoc infra mensem emendetur, ipsi moniti infra mensem Susatum intrabunt, inde non recessuri, donec de violatione fuerit satisfactum; nisi contra compositionem hujusmodi venant munitionem construendo, tunc prædicti fidejussores ex parte Domini Coloniensis Archiepiscopi moniti statim Susatum intrabunt, inde non recessuri, donec Archiepiscopo fuerit satisfactum. Nomina fidejussorum sunt hæc. Comes Conradus de Redbergh, Cunradus de Schonenberg, viri nobiles, Bertoldus et Hermannus de Brakel, Raven de Papenheim, Albertus et Hermannus de Schardenberg, Cunradus de Amelungessen, Ludolfus de Herisia, Cunradus Luscus Dapifer, Amelungus de Paderborn, Herbordus Pincerna, Gosvvinus de Wettene, Burchardus de Westheim, Henricus Camerarius, Cunradus de Wellede, Wernerus et Henricus de Wevere, Florin de Frisenhosen, Henricus de Summere, Andreas de Einhus, Burchardus de Holthusen, Albertus de Nedere, Bertoldus de Nere, Cunradus et Alberto de Nettelen. In cujus rei testimonium præsentes literas conscribi et nostris sigillis fecimus communiri. Nos etiam Monasteriensis electus, et Abbas Corbeiensis, et B. Dominus de Lippia, qui dictæ compositioni etiam interfuimus, sigilla nostra rogati duximus apponenda. Acta sunt hæc apud Salcotte, Anno Domini MCCXLVII in crastina Dominica, qua cantatur judica, quæ fuit VIII Idus Aprilis.

Saltzcottena salinis celebris, antequam in Oppidum emergeret, cùm circumiacentibus villis totum erat Episcopi Paderbornensis, donatione Cæsarum ac Regum; quemadmodum jam anno MCLX Bernardus Episcopus noster ex villis illis donationem fecit Cœnobio Hardehusano ad salem coquendum, uti supra à nobis relatum est. At verò quia Archiepiscopus Coloniensis intra Ducatum Westfaliæ munitiones sine suo assensu pati non voluit; Oppidum Saltzcottenum, à Simone Episcopo præmunitum, everti jussit, intentata vi pagis.

Archiep. Colon. plura ad se sine justitiæ titulo attrahit.

pagis. Quemadmodum Montem Martis, qui totus à Ludovico Pio Imperatore Abbati Corbeiensi assertus erat, Archiepiscopus non nisi partito inter se & Abbatem opere & præsidio muniri permisit; cum tamen integrum jus esset Abbati in Montem Martis, antequam Ducatus Westfaliæ ad Coloniensis Archiepiscopos transiret. Quo dominatu etiam Abbatem Wertinensem tractavit, jura Regum & Imperatorum sibi vendicando, extorquendoque castrum Isenberg; quam in rem publicæ literæ extant apud Werthinenses anno proximo consignatæ. Agebatque Conradus echini instar ad leporis cubile precario admissi, donec calefactus hospitem, à quo receptus erat, totum è cubili ejiceret.

Habent hoc potentiores Principes ut debiliores opprimant; quod tum eo pronius erat, cùm Fridericus Imperator omissa omni Germaniæ cura in Italia tumultuabatur, victusque à fœderatis Longobardiæ populis in Apuliam ad captanda otia & delicias discesserat, Imperiumque inter Conradum & Henricum Regem intestinis bellis discerperetur, atque omnis inferioris Germaniæ dominatus pœnes Conradum Coloniensem Archiepiscopum esset, virum, qui regia auctoritate se ferebat. Igitur controversia hæc in præsens composita, bonaque pax & amicitia inter Simonem Episcopum nostrum & Conradum Archiepiscopum per septennium culta, donec anno 1256 magno totius Westfaliæ motu recrudesceret.

Ceterum cùm in his transactionum tabulis nostris supra recitatis, ac 8 Idus Aprilis consignatis inter arbitros memoretur Otto Monasteriensis Episcopus electus, subrogatusque in locum Ludolphi, erroris comperti habentur Monasteriensium fastorum scriptores, qui Ludolphum anno 1247 festo Primi & Feliciani, 12 videlicet Junij, obiisse scribunt; cùm jam Otto in Aprili in ejus locum delectus fuerit; ut prorsus existimes eundem errorem in Ottone, quem in Simone nostro apud Albertum Stadensem observavimus, intervenisse, ac Ludolphum anno superiori cum Bernardo Episcopo excessisse è vita; postquam in xx annum, præclara cum laude Monasteriensem Episcopatum administrasset: nulliusque unquam hostis arma veritus, Ecclesiam suam victor semper egregiè defendisset. Alios inter hostes Meinhovillianos dynastas, jam à multis seculis Monasteriensi diœcesi infestissimos, commisso prælio vicit; in quo cæsus uterque juvenis, & tota hæc familia extincta: captus Gelriæ Comes, qui cùm Cliviæ & Flandriæ Comite hostili manu accesserat: vidua verò Hoveliana, belli auctrix, bonis exuta, atque è diœcesi profligata. Quæ tamen haud multò post pœnitudine ducta, ultro bona sua D. Paulo obtulit, quorum accessione aucta diœcesis quatuor oppidis & viginti quatuor parœciis; dataque Ludolpho occasio construendæ in hac dynastia arcis Wolbecanæ, & nobilissimæ hujus Satrapiæ ad patrimonium suæ Ecclesiæ adjungendæ.

Ludolphi Ep. Monaster. excessus è vita.

Sed

Sed ad Simonem Episcopum nos referamus. Evocatus ille hoc anno à Siffrido Moguntino Archiepiscopo ac Metropolitano suo Coloniam ad conventum Principum & consilia de novo Rege subrogando. Quod certum habemus ex literis Simonis, quibus ab Hardehusano Cœnobio plaustrum vini, quod ab Episcopo Paderbornensi quotannis dabatur, certis decimis redemit: literæ verò sic habent.

Simon Ep. evocatur Coloniam ad conventum Principum.

Simon Dei gratia Paderbornensis electus, Omnibus hoc scriptum inspecturis utriusque vitæ salutem. Noverint omnes hujus paginæ auditores, quod cum à venerabili Patre ac Domino Siffrido sanctæ Moguntinæ sedis Archiepiscopo, et à Domino Petro ad velum aureum Dyacono Cardinali Apostolicæ sedis Legato auctoritate Apostolica ad Curiam Coloniam vocaremur, ut ad eandem curiam pro necessitate universalis Ecclesiæ edictam expensas necessarias haberemus, decimam in majori Dasberg ad mensam nostram pertinentem Abbati et conventui in Herisvart pro medietate vendidimus, pro altera vero parte redemptum plaustrum vini, quod pro recepta consuetudine ab Episcopis conventui dabatur. Has deinde literas ita claudit. *Quia vero nos Henricus Præpositus, Rabodo Decanus in Capitulum Paderbornense omnibus præscriptis consentimus, etiam huic scripto sigillum Ecclesiæ nostræ duximus apponendum, consentientes et rogantes, quod venerabilis Dominus Gerhardus sanctæ Ecclesiæ Bremensis Archiepiscopus, qui præmissis, etiam interfuit, ad ampliorem evidentiam sigillum suum apposuit. Actum in Ecclesia Paderbornensi. Anno Domini MCC, quadragesimo septimo in crastino conceptionis Joannis Baptistæ.*

Nihil de hoc conventu ceteri scriptores, qui ex literis hisce nostris primùm detegitur. Nam postquam XVI Februarij Henricus Rex, seu lapsu equi, seu ventris profluvio extinctus erat, Archiepiscopi & Principes magnopere conturbati sollicitique de novo Rege subrogando fuêre.

Mense deinde Septembri pridie Nativitatis B. Virginis transactum inter Simonem Episcopum & Hermannum Abbatem Corbeiensem, interque Capitulum Paderbornense & Corbejensem conventum de controversa jurisdictione, quæ in hunc modum composita, uti hæ tabulæ in Monumentis Paderbornensibus relatæ exhibent.

Convenit inter Episcopum Paderb. & Abb. Corbeiensem de Parochia Montis-Martis.

Hermannus Dei gratia Abbas. Strigerus Præpositus. Albertus Prior. totusque conventus Corbegensis Ecclesiæ: nec non Themo Præpositus Montis Martis et fratres sui ejusdem montis. Universis Christi fidelibus hanc paginam inspecturis salutem in Domino. Super dissensione mota inter Dominum Simonem Electum et Capitulum Paderburnense ex parte una, et nos ex parte altera super parochia. Archidiaconatu; et jurisdictione Diocesiam ordinaria Montis Martis. quam Dominus Paderburnensis et Ecclesia sua petebat ratione juris communis, et nos privilegiis et præscriptione defendebamus. Magistro Ottone Decano Bremensi. Magistro Thetmaro Canonico

Monasteriensi. Heinrico Decano et Hermanno Scholastico novæ Ecclesiæ mediantibus talis compositio intervenit. quod tenore præsentium publice et solemniter confitemur. quod venerabili Domino Simoni Electo et Capitulo Paderburnensi ordinariam juris dictionem et jura spiritualia Diœcesano et suæ Ecclesiæ de jure communi debita in Monte Martis secundum formam recognoscimus infra scriptam. Consentientes et eligentes quod Volradus Canonicus Paderburnensis Archidiaconus in Horebusen. et sui Successores. qui pro tempore fuerint. habitatoribus Montis ejusdem sive in Monte in Capella B. Nycholai. sive in Horebusen in Ecclesia B. Dionysii, prout ipsis placuerit. synodo præsideant. Et quia Præpositus et fratres prædicti montis ad Abbatem tantum et conventum Corbeiensem in spiritualibus et temporalibus respectum habere debent. ipsi tam ab Episcoporum, quam Archidiaconorum Paderburnensium juribus sunt exempti. Consensum est etiam inter Paderburnensem et Corbeiensem Ecclesias. quod illi tantum sunt excepti à frequentatione synodi et à juribus synodalibus. qui infra ambitum claustri cum Præposito et fratribus habitant. et in emunitate existentes eorum servitiis specialiter sunt deputati. Præterea Præpositus ejusdem loci nomine Abbatis et conventus Corbeiensis denarios synodales tantum de habitatoribus Montis colliget annuatim. Archidiacono contra eosdem habitatores si necesse fuerit in hoc per censuram Ecclesiasticam adjuvante. de quibus synodalibus denariis Præpositis idem sex solidos graves Archidiacono statim dum collecti fuerint annis singulis sine qualibet difficultate persolvet. Themo etiam nunc Præpositus. qui parochiæ præest in eodem Monte. à Domino Volrado Archidiacono curam animarum et donum altaris recepit et obedientiam Archidiacono debitam repromisit. et deinceps Præpositi Montis Martis vel alii. qui ac Abbate Corbeiensi Archidiacono in Horebusen Canonico Paderburnensi fuerint præsentati. ad eandem parochiam donum altaris et curam animarum perpetuo recipient in futurum. et Præpositi vel alii. qui parochiam eandem habuerint. ratione ejusdem parochiæ in Ecclesia Paderburnensi Episcopales synodos frequentabunt. Quod autem ea quæ præscripta sunt Ecclesiæ Paderburnensi perpetuo servabimus. Nos et Ecclesiam Corbegensem Paderburnensi Ecclesiæ sub pœna quingentarum marcarum hiis literis obligamus. Acta et completa sunt hæc in Ecclesia Corbeiensi Anno Domini MCCXLVII. *in crastino nativitatis B Mariæ Virginis.*

Wilhelmus Hollandiæ Comes eligitur Rex Romanorum.

Mense deinde Septembri rursum ad Rhenum, & conventum Principum postulatus Simon. Nam postquàm Pontifex certior factus de Henrici Regis excessu, Petrum Caputium Cardinalem misit Legatum in Germaniam; qui cùm Principibus suaderet, Henricum Ducem Brabantiæ eligerent; Dux oblatam coronam rejecit, obtulitque loco suo eligendum Wilhelmum Hollandiæ Comitem, ex sorore Mechtilde nepotem, juvenem florentissimum, & vix dum xx ætatis annum egressum. Quam in rem in Oppido Woringa apud Ubios comitia Principum indicta; ad quæ præter Moguntinum, Coloniensem, & Trevirensem, Archiepiscopos, accessêre ceteri Episcopi,

scopi ac Principes inferioris Germaniæ; salatatusque in his festo D. Michaelis Wilhelmus Hollandiæ Comes Rex Romanorum: fallitur-que Albertus Stadensis, qui Nussiæ factum tradit. Missi idcirco Aquisgranum, denunciatum Magistratui & civibus, urbem novo Regi aperirent abs se coronando. Ad quæ Aquisgranenses, non alium abs se Regem agnosci, quàm Fridericum Imperatorem & Conradum filium. Quo responso offensus Legatus Apostolicus, urbi sacrorum usum interdixit. Nec minus indignati Archiepiscopi & Principes, militem contrahendum decernunt, ad perduelles Aquisgranenses refrænandos. Interim Conradus Coloniensis Archiepiscopus, & Principes Coloniam intrant ad Basilicæ D. Cuniberti, quam recens instaurârat, dedicationem; numeratique plus quam XIV Episcopi, qui & Regis electioni, & celebritati dedicationis interfuêre. Aquisgranensium exemplo, ausus Cæsaris insulæ præfectus imperium novi Regis detrectare. Quam munitionem Rex ipse difficili oppugnatione aggressus, frustraq; omnibus machinis admotis, fame tandem ad deditionem compulit.

Quem ramen Aquisgranenses noluntrecipere.

Annus Christi 1248.

Innocentij IV Pont. 6.
Wilhelmi Reg. 2.
Simonis Ep. Pad. 2.

Electionem Wilhelmi Regis consecuta est altero anno, & multò splendidiori pompa, coronatio; sed obstabant interea Aquisgrani, in quo peragi volebat, pertinacissimi civium animi. Quare sub initium veris (ut inter Legatum Apostolicum, Archiepiscopos, & Episcopos convenerat) tota inferior Germania concitata sub vexillis sanctæ crucis convolavit ad arma. Numerataque feruntur supra ducenta millia armatorum; quibus Wilhelmus Rex, Petrus Cardinalis Legatus Apostolicus, ceterique Principes progressi, castra ipsis Calendis Maji circa urbem explicuêre. Nihil his territi cives, jurati in fidem Friderici Imperatoris, urbem acerrimè propugnant: non insultus, nec machinæ obsidionales, non fontium aquæ, obstructæ aggeribus, & in urbem refusæ, fregêre animos; eòque hæc pertinacius agebantur, quòd à Conrado Rege promissa auxilia exspectarent. Producta per 6 menses obsidio; donec ad ultimum fame domiti, sub exitum Octobris deditionem facêrent. Ingressus Rex urbem XXX Octobris, Calend. Novembris, festo omnium SS. solemni ritu coronatus in Basilica Virginis. Nihil illa coronations magnificentius erat. Rex in sacrario augustalibus ornamentie indutus à Monasteriensi & Mindensi Episcopis, eductus à Leodiensi & Ultrajectensi, collocatusq; in throno à Coloniensi. Quem exinde tres Archiepiscopi Canchellarij Siffridus Moguntinus, Conradus Coloniensis, & Arnoldus Trevirensis partitis ritibus consecrarunt, unxeruntque Regem.

Vi postea & armis domiti.

Matth. Paris. Chron. M. Belg. Joann. à Beka. Bzovius.

Wilhelmus Aquisgrani solenni ritu coronatur.

Regem. Aderant & ceteri Electores, Marchio Brandeburgicus, Dux Saxoniæ, Dux Bavariæ, Comes Palatinus, Rex Bohemiæ, magnaque corona Episcoporum & Principum. Post ex consilio Principum additi Regi Otto Episcopus Ultrajectensis, Regis patruus, & Dux Brabantiæ avunculus. Lætanovo Rege inferior Germania; nec repertus Princeps aut Episcopus, qui non cum tribus Cancellarijs Archiepiscopis omnem illi fidem & operam deferret. Tam exosum Friderici Imperatoris, & Conradi Regis nomen erat. Rex vero, postquam Leodium profectus in gratiam Henrici Regis, Ottoni fratri ejus Geldriæ Comiti, Neomagum 21000 argenti marcis oppignorasset, ad sumptus regiæ dignitatis sustinendæ, Hagam redijt, novique palatij structuram cœpit.

Basilicæ Colon. fundamenta jaciuntur à Conrado Archiep. Colon.

Sed longè magnificentius opus hoc anno aggressus Conradus Coloniensis Archiepiscopus, admirandæ illius Basilicæ Coloniensis, festo in cœlum assumptæ Virginis susceptæ, fundamenta jecit, fabricæ longitudinem 385, latitudinem 160 pedibus dimensus, & in formam crucis complexus. Surrexit exinde chorus, ac prima ædis pars, laboratumq; in ea per 74 annos. Ad quam perfectionem si navis templi, si prægrandes turres, ac cetera structuræ opera pervenissent, nihil tota Europa augustius haberet, quo antiqua mundi miracula exæquaret. Dilaudavit Innocentius Pontifex, literis ad Conradum Archiepiscopum & Capitulum Lugduni hoc anno datis, cœptæ fabricæ consilia, quòd ex prioris Basilicæ busto longè magnificentiorem fabricam resuscitarent.

Qui & fœdus init cum Engelberto Episc. Osnabrug.

Magnanimus Archiepiscopus; & ingentibus per id tempus abundans divitijs, fœdus quoq; cum Engelberto Osnabrugensi Episcopo inijt, quod his tabulis referre operæ pretium duximus.

Engelbertus Dei gratia Osnabrugensis Ecclesiæ Episcopus, omnibus præsentes inspecturis in perpetuum. Universos præsentes et futuros scire cupimus, quod nos de consensu Capituli nostri, et consilio Prælatorum et fidelium nostrorum, cum venerabili in Christo patre et Domino nostro Conrado Coloniensi Archiepiscopo, fide manuali ad invicem data, talem inivimus fœderis unionem, quod nos et nostri Successores ei suisque Successoribus et Ecclesiæ suæ contra quemlibet ipsis injuriam inferentem, cum requisiti fuerimus, perpetuo assistemus, et auxilium præstabimus in nostris expensis inter Rhenum et Wiseram. Idemque Archiepiscopus suique Successores in suis expensis nobis nostrisque Successoribus et Ecclesiæ nostræ idem facient è converso. Ut autem hujusmodi confœderationis unio à nobis nostrisque Successoribus inviolabiliter observetur, et secundum formam præscripti fœderis impleatur, præsentem paginam super hoc confectam nostro et Capituli nostri sigillis duximus roborandam in testimonium prædictorum. Acta sunt hæc apud Smerleke juxta Susatum, præsentibus Henrico Præposito S. Severini, Philippo Præposito Susatiensi fratre nostro, Brunone Præposito Osnabrugensi fratre nostro, Lothario Præposito S. Cuniberti, et Ottone de Wickerode Canonico

Coloni-

Coloniensi, Gisone Thesaurario, et Hugone de Vorenkampe Canonicis Osnabrugensibus. Laicis vero Wilhelmo de Juliaco, Adolpho de Monte, Adolpho de Marca, Simone de Spanheim, Godefrido de Arnisbergh, Ludevvico de Ravensbergh, et Theodorico nepote nostro de Isenbergh, Comitibus. Item Henrico de Isenbergh, Walramo de Monsioge Nobilibus Item Alberto de Hurde, Henrico de Wolmunsteine, Alberto de Sturmede, Gosvvino Sculteto Susatiensi, Henrico et Bartholdo filiis ejus, Henrico de Vittinchoven, Gobelino de Meschede, et aliis quam plurimis. Datum anno Domini 1248 in Annunciatione B. M. Virginis.

Multum hæ literæ illustrant corriguntque fastos Osnabrugenses, quibus Engelbertus Jsenburgicus, à cœde D. Engelberti exauctoratus, rursum sistitur sedi suæ Osnabrugensi redditus, quem fasti eorum expungunt, ac loco ejus Brunonem substituunt; qui tamen hoc anno Præpositum tantùm egit sub fratre suo, ac triennio demum post Osnabrugensium Episcopus in locum Engelberti fratris delectus est.

At Conradus Rex, cùm neque adversus Pontificem, neq; Wilhelmum Regem prævalere posset, hæresin tum surgentem fovere cœpit. Fuêre tum impij homines in Suevia, qui palam docebant, Papam nullam habere potestatem in Ecclesiam, Episcopos & Prælatos aut Simoniacos, aut hæreticos: Sacerdotes peccato obnoxios omni potestate absolvendi & ligandi excidisse: Monachos Ordinis S. Dominici & Francisci, itemque Cistertienses impiam vitam agere: neminem præter se reperiri, qui veritatem doceret: orandum pro Friderico Imperatore, & Conrado Rege, ceteros Principes & Episcopos detestabiles esse. Sed hæc pestilentissima hæresis, ut Albertus Stadensis refert, suppressa statim in fomite, voce & doctrina Catholicorum Doctorum. Quantumq; hoc sceleratorum hominum patrocinio se Imperator & Conradus Rex firmare cogitabant, tantum Principes & populum averterunt.

Conrad9 Friderici Imp. filius hæreses in Germania fovet.

Annus Christi 1249.

Innocentij IV Pont. 7.
Wilhelmi Reg. 3.
Simonis Episc. Pad. 3.

Fluctuabat interea Germania inter duos æmulos Reges. Conradi quippe partes constanter propugnabant Otto Bavariæ Dux, urbesque Bavariæ, Sueviæ, Wormatia, Spira, Mediomatricum, ceteriq; superioris Germaniæ populi; nec sese à veteri Imperatorum fide minis Pontificis & Legatorum abduci sunt passi. Pro Wilhelmo Rege stabant fidi Belgæ, Moguntini, Colonienses, Saxones, & omnes ferè inferioris Germaniæ provinciæ. Quibus Conradus Rex provocatus ferro flammaque adversariorum agros vastavit. Nec segnior Wilhelmus Rex, suorum agminibus stipatus Rhenum ascendit; expugnatoque

Matth. Paris. Chron. Colon. Spondanus. Bzovius.

Solicitudo Wilhelmi R. & Legati Regis pro novo Archiep. Moguntino Siffrido subrogando.

toque Calendis Martij Ingelheimio, Romanæ Ecclesiæ privilegia prisco Regum atq; Imperatorum more regio diplomate confirmat. Inde Moguntiam evocatus accessit cum Legato Apostolico ad Archiepiscopi electionem moderandam, quod Siffridus Archiepiscopus ac Metropolitanus noster VII Idus Martij humanis excesserat. Vir, ut Trithemius inquit, qui Ecclesiam suam mirificè ampliârat, interque turbulenta bellorum tempora sapientissimus vixerat; laudabilis etiam in fastis Moguntinis, quòd inter bella quæ gessit, & civiles occupationes nunquam Sacerdotalia munia neglexerit, Pontificis, ut supra diximus, & Romanæ sedis studiosissimus. Quare magnoperè sollicitus Wilhelmus Rex & Legatus Pontificis, ut suarum partium Archiepiscopus subrogaretur, quòd multum momenti in eo spectatissimo Germaniæ præsule positum esset. Moguntini Canonici, ut hanc jacturam tanti præsulis sarcirent, misêre oratores ad Pontificem, qui peterent Conradum Coloniensem Archiepiscopum, seu ut ad se transiret, deserto Coloniensi Archiepiscopatu, seu utroque simul fungeretur. Id cùm Pontifex negaret, elegêre Christianum eo nomine II Moguntinæ Ecclesiæ Præpositum, virum quidem doctum, bonum, & prudentem; sed qui à publicis & Pontificis studio, armorumque tractatione abhorreret, eòque biennio post amotus.

Jus advocatiæ in Cœnobium Flectorp. Waldecensi Comiti aufertur.

Columen interim Reipublicæ per id tempus Conradus Coloniensis Archiepiscopus, & summa post Regem apud eum auctoritas. Is hoc anno procerum conventum habuit octavo Idus Septembris prope montem Isenberg, in quo jus Advocatiæ, quod Adolphus Waldecensis Comes in Cœnobium Flectorpiense diœcesis nostra obtendebat, discussum est, præsente Simone Paderbornensi Episcopo nostro, & Hermanno Corbeiensi Abbate. Quanquam ut ex aliis literis biennio abhinc datis constat, ab eodem Conrado Archiepiscopo Flectorpiensis Ecclesia ab omni Advocatiæ onere libera pronunciata sit. Eò jam dudum Advocatorum avaritia proserpserat, ut non defensionis & Patrocinij, sed lucri causa hæc Advocatiæ munera prensarentur.

Simon Ep. Gerdensi Virginum Cœnobio plura bona confert.

Simon præterea Episcopus noster, etsi militari ingenio habitus, hoc ipso tamen anno ampla feudi bona, quæ ad ipsum reciderant, ex consensu Capituli & Ministerialium Gerdensi Virginum Cœnobio dedit, palam in tabulis hac super re confectis professus, se id exemplo Bernardi Episcopi & avunculi sui pro expiatione peccatorum suorum facere. *Testes hujus donationis Hermannus Camerarius, Henricus Cantor, Henricus Thesaurarius, Cononici majoris Ecclesiæ, cæterique nobiles viri, Acta sunt hæc anno Domini* MCCXLIX.

Confirmantur ab Innocentio

Surrexerat jam ædificijs sacris è pleno Virginum cœtu Vallis Liliorum, seu Falckenhagense Cœnobium, adjutum patrocinio Simonis Episcopi, & liberalitate Pirmontani Comitis, aliorumque.

Quare

Quare hoc anno Innocentius Pontifex magnifico diplomate, ad preces Simonis Episcopi, probavit, præmunijtq; Apostolicæ Sedis, tutela.

Pont. bona & immunitates Monasterij Falckenhagensis.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Dilectis in Christo filiabus, Abbatisse Monasterii de Valle Liliorum, ejusq; sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse presidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eas à proposito revocet, aut robur, quod absit, sacre religionis enervet. Ea propter Dilecte in Christo filie vestris justis postulationibus clementer annuimus. Et Monasterium S. Dei genitricis & Virginis Marie de Valle Liliorum Paderburnensis Diœcesis, in quo divino estis obsequio mancipate, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam atque institutionem Cistertiensium fratrum à vobis post concilium generale susceptum in eodem Monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Preterea quascunq; possessiones, quecunq; bona idem Monasterium impresentiarum juste ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis prestante Domino poterit adipisci firma vobis, & eis, qui vobis successerint, & illabata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo prefatum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, cum pratis, vineis, terris, nemoribus, usuagiis, & pascuis, in bosco & plano, in aquis & molendinis, in viis & semitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis. Sane novalium vestrorum, que propriis sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, sive de ortis, virgultis, & piscationibus vestris, & de nutrimentis animalium vestrorum, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere presumat. Liceat quoque vobis personas liberas & absolutas è seculo fugientes ad conversionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli sororum vestrarum post factam in Monasterio vestro professionem fas sit sine Abbatisse sue licentia de eodem loco discedere. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Illud districtius inhibentes, ne terras, seu quodlibet beneficium Ecclesie vestre collatum liceat alicui personaliter dari, sive alio modo alienari absque consensu totius Capituli, vel majoris aut sanioris partis ipsius. Si que vero donationes, vel alienationes aliter quam dictum est facte fuerint, eas irritas esse censemus. Insuper auctoritate Apostolica inhibemus, ut nullus Episcopus, vel quelibet alia persona ad Synodos, vel conventus forenses vos ire, vel judicio seculari de vestra propria substantia, vel possessionibus vestris subjacere compellat, nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, vel aliquos conventus publicos convocandi venire presumat, nec regularem electionem Abbatisse vestre impediat, aut de instituenda vel removenda ea, que pro tempore fuerit contra statuta Cistertiensis ordinis se aliquatenus intromittat. Pro consecrationibus vero altarium vel Ecclesiarum; sive pro oleo sancto, vel quolibet Ecclesiastico sacramento nullus à vobis sub obtentu consuetudinis, vel alio modo quicquam audeat extorquere, sed hec omnia gratis vobis Episcopus diœcesanus impendat. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis, Catholicum adire Antistitem, gratiam & communionem Apostolice sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis, quod postulatur, impendat. Quod si sedes diœcesani Episcopi forte vacaverit, interim omnia Ecclesiastica Sacramenta à vicinis Episcopis accipere libere & absque contradictione positis, sic tamen, ut ex hoc inposterum proprio Episcopo nullum prejudicium generetur. Quia vero interdum proprii Episcopi copiam non habetis, si quem Episcopum Romane sedis, ut diximus, gratiam & communionem habentem, & de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones monialium, vasorum & vestium consecrationes altarium auctoritate Apostolice sedis recipere valeatis. Porro si Episcopi vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum vel personas inibi constitutas suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgaverint, sive etiam in mercenarios vestros, pro eo, quod decimas sicut dictum est, non persolvitis, sive aliqua occasione eorum, que ab Apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros pro eo, quod aliqua vobis beneficia, vel obsequia ex caritate prestiterint, vel ad laborandum adjuverint, in illis diebus in quibus vos laboratis & alii feriantur eandem sententiam protulerint, ipsam tanquam contra sedis Apostolice indulta prolatam decernimus irritandam. Nec littere ille firmitatem habeant, quas tacito nomine Cistertiensis Ordinis & contra indulta Apostolicorum privilegiorum constiterit impetrari. Preterea

terea cum commune interdictum terre fuerit, liceat vobis nihilominus in vestro Monasterio exclusis excommunicatis & interdictis divina officia celebrare. Paci quoque & tranquillitati vestre paterna inposterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum, seu Grangiarum vestrarum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere, capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Preterea omnes immunitates, & libertates, à predecessoribus nostris Romanis Pontificibus ordini vestro concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate Apostolica confirmamus, & presentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet exactionibus fatigare, sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura salva sedis Apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiovve ammonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, ac sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienafiat, atque in extremo examine districte subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus & hic fructum bone actionis percipiant, & apud districtum judicem premia eterne pacis inveniant, Amen, Amen, Amen.

✠ *Ego Innocentius Catholice Ecclesie Episcopus ſſs.*
✠ *Ego Petrus Albanensis Episcopus ſſs.*
✠ *Ego Wilhelmus Sabinensis Episcopus ſſs.*
✠ *Ego Petrus tt. S. Marcelli presbyter Cardinalis ſſs.*
✠ *Ego Wilhelmus basilice duodecim Apostolorum presbyter Cardinalis ſſs.*
✠ *Ego frater Johannes tt. S. Laurentij in Lucina presbyter Cardinalis ſſs.*
✠ *Ego frater Hugo tt. S. Sabine presbyter Cardinalis ſſs.*
✠ *Ego Johannes S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis ſſs.*
✠ *Ego Wilhelmus S. Eustachij Diaconus Cardinalis ſſs.*

Datum Lugduni per manum Magistri Marini sancte Romane Ecclesie Vicecancellarij XVI *Calend. Augusti Indictione* VII *Incarnationis Dominice anno* MCCXLVIIII *Pontificatus vero Domini Innocentij PP.* IV *anno septimo.*

Adolphi primi Marcani Comitis obitus & familiæ propagatio.

Objit hoc anno Adolphus primus Markanus Comes, cujus clementiam, liberalitatem & fortitudinem, felicitatemque armorum extollit Levoldus. Sustulit ex Margareta conjuge Gelriæ Comitis sorore quatuor filios, Everhardum Coloniensem Canonicum, quemin hastiludio Novesiensi anno 1244 temere arma tractantem animisit, Gerhardum Monasteriensem Episcopum, Ottonem Canonicum Leodiensem & Præpositum Ultrajectensem, eum qui deserta Clerivita, nuptias cum Jrmingarde Holtani Dynastæ filia contraxit, obtinuitq; à fratre Engelberto Altenanam & Blanckensteiniam præfecturas; at illo sine liberis defuncto, omnis paterna hæreditas transiit ad Engelbertum quartum filium, stemmatis propagatorem. Novi exinde, & potentes Marchiæ Comites, à quibus multum vexati

vicini

vicini Episcopi; ut hujusmodi nunquam Episcoporum bonis exsatiari potuerunt; nec prius æmulandi studium desiit, quàm se crescente potentia Episcopis pares ferrent.

Digladiante inter se Germania D. Ludovicus Francorum Rex, qui anno superiori cum ingenti exercitu suæ gentis transvectus, per mare in Palæstinam penetrârat, hoc anno memorabili felicique prælio Soldanum cum Saracenis fudit; ad quam victoriam Damiatam etiam nobilem urbem aggressus, circa festum Pentecostes expugnavit, recepitque à prima expugnatione, de qua supra relatum in Olivero Episcopo nostro. Enim vero si Germania cum D. Ludovico paribus expeditionis armis concurrisset, nihil propius erat, quàm ut tota Palæstina in potestatem christianorum redjisset. Sed altero mox anno Nonis Aprilis infelici prælio congressus, ad Nilum victus captusque Ludovicus Damiatam reddere coactus est, et vitam centum marcarum millibus redimere. Tam adversâ numinis irâ hactenus pro terra sancta pugnatum, dum Christiani intestinis se dissidiis, & civilibus armis dilacerant.

D. Ludovici Galliæ R. expeditio in terram sanctam. *Matth. Paris. Albertus Stadens. Scriptores Galliæ.*

Annus Christi 1250.

Innocentij IV Pont. 8.
Wilhelmi Reg. 4.
Simonis Ep. Pad. 4.

Tandem anno proximo, qui seculi hujus quinquagesimus agebatur, Italia & Germania Friderico molestissimo Imperatore liberata, quem mors Jdibus Decembris sustulit. Mortis genus varium refertur à Scriptoribus. Sunt qui velint à Manfredo notho filio primùm veneno tentatum, ac deinde immissa in os culcitra præfocatum; alij resipuisse in extremis, eoq; anathemate absolutum, & habitu Cistertiensis Monachi assumpto in Apulia fato suo excessisse; quod à Maynardo Immolensi Episcopo, Dandalo, aliisq; relatum; ex Germanis Siffridus presbyter perceptis Ecclesiæ Sacramentis mortuum tradit. Princeps fuit, qui Pontificem, Episcopos, Clerum, & religiosos viros aversatus, per xxxviii annos regni, imperij xxx exagitavit: ingenio sat acri, sed turbido, & commutabili, eoque admirabilem vertumnum quidam dixêre; hoc demum consecutus, ut qui ex illa familia Suevica inter Imperatores Pontificem Romanum semper extremum afflixerat, Imperatorum quoq; extremus esset. Inter omnes hasce turbas, quæ summa temporum felicitas fuit, nullo adhuc bello publico concussa Saxonia. Interim hoc anno, ut Albertus Stadensis scribit, *Joannes Holsatiæ Comes, auxilio Bremensis Archiepiscopi, et avunculi sui Simonis Paderbornensis Episcopi, magno cum exercitu expeditionem in Daniam fecit*, adversus Ericum Daniæ Regem. Is postquam Christophorum fratrem è regni finibus ejecerat, & Kanutum patruum captivum abduxerat castroq; inclusérat, Abelem quoque

Moritur Friderico Imperator. *Matt. Paris. Paralip. Vrbs. Alb. Stad. Maynard. Dandalus. Guilhelm. de Puteo. Siffridus Chron. August. Crantz. l. 8. Saxon. c. 18.*

Alb. Stad. Crantz. l. 8. Metrop. c. 15 l. 8. Sax. c. 17 Holsatiæ Comes, auxilio Simonis Ep. Paderb.

aliorumque, aggreditur Ericum R. Daniæ.

que fratrem Ducem Slesvicensem multis hactenus injuriis male tractatum insectabatur: at Abel, quòd sorore Comitis genitus esset, Joannem & Gerhardum fratrem, Joannes verò Comes Simonem avunculum & Episcopum nostrum, vicinosque Comites, quibus Ericus Rex hactenus non minus infestus fuerat, imploravit. Igitur junctis armis ad Daniæ fines progressi, Renoldesburgum arcem, quam olim Kanutus Rex Holsatiæ ducibus extorserat, præmunierantque exinde ceteri Reges Daniæ, oppugnant. Hac in obsidione certis nuncijs intelligunt, Ericum Regem ab Abele interemptum. Illum nimirum inter aleæ lusus Abel frater captum abstraxerat in navim, Carnificique capite mulctandum dederat. Tum verò postquam Abel regnum Daniæ adijt, cujus gratia hæc arma sumpserant, omissa arcis oppugnatione Comes Holsatiæ, & Simon Episcopus noster, ceteriq; copias suas reduxêre in provincias suas. Ceterum cum Simon Episcopus noster avunculus Joannis & Gerhardi Comitum Holsatiæ fratrum scribatur, argumento est Hedwigem Hermanni Comitis Lippiensis filiam denuptam fuisse Adolpho Holsatiæ Comiti ejus nominis IV, qui post res præclarè domi & in Livonia gestas, anno MCCXXXIX abdicato Comitatu, transgressus ad familiam S. Francisci Monachum induit, Abelemque hunc Ducem Slesvicensem Joanni & Gerhardo filiis tutorem dedit. Inde anno MCCXLIIII Romam profectus, impetrato Pontificis assensu, sacris ordinibus initiatus, Hamburgi in Cœnobio sui ordinis primam Deo hostiam Sacerdos obtulit, cunctis, qui aderant, ad divini operis spectaculũ pietatemq; collacrymantib⁹. Vidêre nimirum ex glorioso Saxoniæ milite æmulum Christi Sacerdotem; tanquam Adolphus Hedwigis conjugis suæ avum Bernardum Comitem Lippiensem imitatus, quem ex Comite Lippiensi Cistertiensem Monachum, Abbatem, & Episcopum Livoniæ supra introduximus. Et vero Adolph⁹ heroica virtute non minus illustris Monachus, quàm Comes. Nam cùm in Oppido Kyl Monasterium sui ordinis erigeret ostiatimque pauperis Monachi habitu pro operariis & fratribus lac colligeret, occurrêre in media platea filii Comitis Joannes & Gerhardus equis sublimes; ad quorum inopinatum aspectum rubore perfusus, sensit humanum quid expudore mendicandi; quem ut generoso virtutis actu vinceret hydriam lactis capiti imposuit, eaque inversa totum corpus à vertice ad talos perfudit. Vixit religiosè annos quatuordecim multisque Cœnobiis Ordinis sui constructis, pervenit ad annum sexagesimum primum.

Adolphus Holsatiæ Comes religionem S. Francisci ingreditur.

Waldomarus Abelis Daniæ R. filius ab Archiep. Colon. captivus abducitur

Ac postquam hoc anno fama tam barbarè interempti Erici Regis Daniæ pervenit ad Conradum Coloniensem Archiepiscopum, Waldomarum ille, filium Abelis interfectoris Rothomago venientem ex Gallia, & per Coloniensem diœcesin transeuntem intercepit, captivumque abduxit. Causa ab auctoribus non proditur. Quæ tamen res haud temerè offendit Simonem Episcopum nostrum;

qui

qui etsi patris factum nunquam probârit, insontis tamen filij causam miseratus est.

Annus Christi 1251.

Innocentij IV Pont. 9.
Wilhelmi Reg. 5.
Simonis Episc. Pad. 5.

Posteaquam Friderici Imperatoris mors renunciata Innocentio Pontifici Lugduni in Galliis versanti, nihil ille sollicitiùs habuit, quàm scriptis ad Ducem Bavariæ & Saxoniæ, ad Marchiones Misnensem & Brandeburgicum, ceterosque Principes & præsules literis regnum in fide Wilhelmi Regis continere. Quam in rem die cœnæ Domini in magna Episcoporum corona Wilhelmi regnum confirmavit, & Conradum anathemate defixit: missusque in Germaniam Hugo Cardinalis, qui Principum animos Wilhelmo Regi conciliaret; demandatumque Gwihelmo Eika, religioso ordinis Prædicatorum viro, ac Regis Sacellano, populos ad crucis vexillum invitaret. Atque ut connubio etiam Wilhelmum firmaret in regno, Pontifex suasit Alberto Saxoniæ Duci, filiam suam Wilhelmo Regi in matrimonium collocaret. Verùm, quod Albertus Stadensis tradit, *Wilhelmus Rex filiam Ducis Ottonis Brunsvvicensis duxit et in ipsa nuptiarum nocte, in palatio, in quo sponsus et sponsa cubabant, neglectu luminis, quod vicinum stramen corripuit, incendium exortum, quo corona Regis multæque res pretiosæ exustæ, præter duos sartores, qui in cubiculo vestibus consuendis occupati erant, absumpti sunt. Rex in idem flammæ circumlambentis periculum venerat, quem Regina gnara domus per opportunos exitus eduxit.*

Innocentij epist. apud Odoricum Stero in Annal. Alb. Stad. Matthæ. Paris. Siffrid. presbyter. Crantz. l. 8. Saxo. c. 19.

Pontifex laborat pro Wilhelmo in Regno stabiliendo.

Aucta connubiis, quæ vincula sunt potentiæ Principum, Brunswicensis familia. Nam alteram filiam Otto Brunswici Dux in matrimonium dedit Alberto Duci Saxoniæ, tertiam Henrico fratri ejus Principi Anhaltino, quartam Landgravio Hassiæ. Filij præterea quatuor Ottoni fuêre, Albertus & Joannes familiæ heredes, & duo ex illis Episcopi, Conradus Verdensis, & Otto Hildesiensis. Horum affinitate se firmabat Wilhelmus Rex.

Nec segnior Conradus Rex in demerendis sibi Principum atq; urbium studiis; multumque laborabat, ut Rhenenses proceres à Wilhelmo Rege abstraheret. Hæc parantem prævertit Hollandus, contractoque per amicorum auxilia justo exercitu, pene improvisus Rhenum ascendit; cui Conradus cum instructis copiis occurrit; commissoq; ad Oppenheimium prælio, victus fususque Conradus. Qua clade accepta abjecit spem Germaniæ retinendæ, & in Apuliam ad defuncti patris hereditatem adeundam maturavit, quam illum certis testamenti tabulis scripsisse tradunt auctores nonnulli.

Conradus R. prælio victus Germania excedit.

Nauclerus Gen. 42. Brovver. in Annal Trevir. l. 16. Paralip. Ursberg. ad annum 1250.

Inde summa Imperij potestas pervenit ad Wilhelmum Regem.

Stero. Beka. Et quia per dissidia duorum Regum invaluerant factiones procerum & nobilium, atque urbium, cum primisque qui Suevicæ familiæ studebant, multaque passim tumultuaria bella, latrocinijs, & spoliis Clericorum, mercatorum, civium & agricolarum turbabant Germaniam; fœdus publicum convenit inter certos Principes, Comites, atque urbes certas, quod etiam à Wilhelmo Rege per Adolphum Waldecensem Comitem juridicundo in aula regia præfectum Moguntiæ 29 Junij approbatum volunt. In hanc societatem, quemadmodum id refert auctor Chronici Augustani, qui Stero habetur, nomina dedêre Gerhardus Moguntinus, Conradus Coloniensis, Arnoldus Trevirensis Archiepiscopi, Jacobus Metensis Episcopus, Abbas Fuldensis, Ludovicus Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, Sophia Landgravia Thuringiæ, Conradus Comes Sylvester, Richerus Comes de Catzeneleboge, Fridericus Comes de Limgoe, Bertholdus Comes de Zigenhagen: multi præterea Comites, Dynastæ, ac nobiles. Inter urbes memorantur Moguntia, Colonia, Wormatia, Spira, Argentina, Basilea, Friburgum, Brisacum, Columbaria, Slechstadium, Hagenoa, Weisenburgum, Nuinstadium, Winpinæ, Heidelberga, Laurenbachium, Oppenheimium, Francofurtum, Fridberga, Wetzlaria, Marburgum, Mullehausium Aschaffenburgum, Selistadium, Bingia, Wesalia, Bopardia, Andernacum, Bonna, Nussia, Aquisgranum. In Westfalia Monasterium, aliæque civitates supra LX, quibus & Brema accensetur. Beka supra LXX numerat. Potens fœdus, & Ansiatico non absimile ad mercimoniorum libertatem, & tranquillitatem publicam sancitum, quod tamen à morte Wilhelmi Regis sensim elanguit.

Fœdus inter complures Principes & urbes Imperii ictum.

Edomesticis nostris haud aliud ex hoc anno suppetit, quàm quòd Hermannus magnificus Corbeiensis Abbas larga donatione decimas, quibus Comes Waldecensis, & nobilis de Dalewich hactenus fruebatur, in Flectorpiense Cœnobium transtulerit; uti hac superre tabulæ suis testibus hoc anno consignatæ extant. Simoni verò Episcopo nostro id unice curæ fuit, ut sacra & civilia in bonam rerum omnium formam componeret. Quanquam quo anno, aut à quibus consecratus Episcopus, ex annalium memoria exciderit.

Annus Christi 1252.

Innocentij IV Pont 10.
Wilhelmi Regis 6.
Simonis Ep. Pad. 6.

Brovv. l. 15. Ann. Trev. Discessu Conradi Regis in Italiam pacatur Germania. Quapropter & Pontifex Wilhelmum Regem ad se invitavit Lugdunum in Gallias. Quò postquam ab Arnoldo Trevirensi Archiepiscopo deductus pervenit, quàm honorificentissimè exceptus est à Pontifice. Conciliis indevariisque destatu Imperij sermonibus ultro citroque

Wilhelm9 R. Pontificem Lugduni invisit.

que habitis, die Parasceves Pontifex è sublimiori loco, idiomate suo peroravit ad populum; quam concionem Arnoldo Archiepiscopus Regi & nobilibus interpretabatur, ut ex veteri Trevirensi scriptore refert Browerus; adeo per id tempus, quod alij requirunt, munus concionandi non intermisêre Romani etiam Pontifices. In eo tamen congressu Wilhelmus augustali corona decoratus non est, quòd Pontifex iter in Italiam apparabat, ut Romæ solemni ritu invitatum coronaret; fallunturque Batavi Scriptores, qui Genuæ diademate insignitum volunt. Rex peractis Lugduni Paschalibus, in Germaniam redijt, & mense Julio ineunte celebrem Francofurti conventum Principum habuit; in quo Conradus Rex Imperij hostis pronunciatus, bellumq; Margarethæ Flandriæ Comitissæ, quòd clientelam Regis detrectaret, indictum est. Multa ibi ex consensu & concordia Principum salubriter ad tranquillitatem Imperij firmandam decreta; laudavitq; Pontifex literis ad Wilhelmum Regem Pensij datis, quòd in comitijs Francofurtensibus omnes, quotquot intra annum feuda Imperij à se non impetrarent, ex consensu Principum bonis exuendos sanxisset. Quapropter Matthæum Parisium mirari subit, à quo traditur Wilhelmus fatigatus Principum odijs in Hollandiam profugisse. Ceterum Otto Brunswici Dux, Wilhelmi socer, cùm ad comitia Francofurtensia iturus se accingeret, festo Primi & Feliciani die excessit è vita, *à quo*, ut Crantzius inquit, *latè propagata nobilitas domus Brunsvvicensis*, per Albertum videlicet & Joannem filios, ad hanc usque diem clarissimis Brunswicensium & Luneburgensium Ducibus superstes est.

Pòst conventum Principum Francofurti habet.

Odoricus in histor. Eccles.

Alb. Stad.

Moritur Otto Dux Brunswicensis.

Hugo Cardinalis presbyter S. Sabinæ, quem Pontifex in Germania reliquit Apostolicum Legatum, ad Principum animos in Wilhelmi Regis fide continendos, in Saxoniam digressus, Ottonem Brunswicensem Wilhelmi Regis socerum tum adhuc in vita superstitem Brunswici convenit: qua in urbe 8 Calend. Aprilis literas dedit ad Simonem Episcopum nostrum, quibus potestatem fecit dispensandi cum Widekindo Paderbornensi Canonico, nobilis viri Comitis de Schawenburg filio, retinendique sacerdotium, ac sacrorum munerum beneficia: quæ tamen 500 marcarum annuum stipendium non excederent. Eò jam libertas luxusque Cleri invaluerant, postquam socialis intra claustrum vita dissoluta est, literæ sic habent.

Hugo Cardinalis dispensat cum Widekindo Canonico Paderb. in pluralitate beneficiorum.

Simon Dei gratia Paderburnensis Episcopus, universis præsentes litteras inspecturis salutem in Domino. Mandatum Reverendi Patris ac Domini, Fratris Hugonis titulo S. Sabinæ Presbyteri Cardinalis, Apostolicæ sedis Legati, recepimus in hunc modum. Viro venerabili Dei gratia Electo Paderburnensi Frater Hugo miseratione divina titulo S. Sabinæ Presbyter Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, salutem et sinceram in Domino caritatem. Per sinceræ devotionis meritum dilectus filius Widekindus Canonicus Paderburnensis, natus nobilis viri, Comitis de Scovenburg, no-

scitur

scitur meruisse, ut ipsum debeamus honore congruo prævenire. Nos igitur ipsius Canonici precibus inclinati, providentiæ vestræ, qua fungimur auctoritate, mandamus, quatenus cum ipso quod beneficia Ecclesiastica, si etiam curam habeant animarum, licite recipere si sibi canonice offerantur, et cum illis, quæ obtinet, libere retinere valeat, constitutione generalis concilij non obstante, dispensetis auctoritate nostra usq; ad summam, quam secundum Deum videritis expedire, proviso, quod Ecclesiæ debitis non fraudentur obsequiis, et in eis animarum cura nullatenus negligatur. Datum Brunsvvich VIII Calend. Aprilis, Pontificatus Domini Innocentij PP. IV anno nono. Hujus igitur auctoritate mandati, qua fungimur, in hac parte cum prædicto Widekindo Canonico Ecclesiæ nostræ quod præter beneficia, quæ obtinet in præsenti, una cum obtinendis, etiam si curam habeant animarum, adhuc alia beneficia, etiam si similem curam habeant, si sibi canonice offerantur, recipere valeat, ac una cum prædictis licite retinere, constitutione non obstante prædicta, usq; ad summam quingentarum marcarum, quia hanc consideratis personæ suæ meritis expedire vidimus, juxta formam dictam in nomine Domini misericorditer dispensamus. In cujus dispensationis testimonium literam hanc conscribi, et sigillo nostro fecimus roborari. Actum et datum Paderburnæ, Anno Domini Millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo, feria quarta post assumptionem beatissimæ Mariæ Virginis.

Idem Hugo, impertitis indulgentijs, hortatur fideles ad succurrendum PP. Benedictinis in fabrica Monasterii Montis Martis.

E Saxonia Hugo Cardinalis Coloniam digressus, à religiosis viris Ordinis D. Benedicti, Montem Martis incolentibus, pro subsidio novæ fabricæ, quam molliebantur, interpellatus est; quibus ille hasce publicas literas dedit, cum impertitis indulgentiis, quotquot largitione pia operis structuræ subventuri essent.

Universis Christi fidelibus per Alemanniam constitutis, ad quos præsentes literæ pervenerint, Frater Hugo miseratione divina titulo S. Sabinæ Presbyter Cardinalis Apostolicæ Sedis Legatus, salutem in Domino. Quoniam, ut ait Apostolus, omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout gessimus in corpore sive bonum fuerit sive malum. Oportet nos diem messionis extremæ, misericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere valeamus in cœlis, firmam spem fiduciamq; tenentes, quoniam qui parce seminat, parce et metet, et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet vitam æternam. Cum igitur sicut dilecti in Christo Præpositus et conventus Monasterij de Monte Martis Ordinis S. Benedicti Paderburnensis diœcesis nobis intimare curarunt, ijdem Monasterium ipsum ædificare cœperint opere sumptuoso nec ad consumationem ipsius propriæ sibi suppetant facultates: Universitatem vestram rogamus, monemus et hortamur in Domino, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatinus de bonis vobis à Deo collatis pias ad id eleemosynas et grata caritatis eis subsidia erogetis, ut per subventionem vestram opus ipsum valeat consumari. et vos per hæc et alia bona, quæ Domino inspirante feceritis, ad æterna possitis felicitatis gaudia pervenire. Nos autem de Omnipotentis dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli

Apostolo-

Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus et confessis, qui eis ad hoc manum porrexerint adjutricem, XL dies de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus: quas mitti per questuarios districtius prohibemus, eas si secus actum fuerit carere viribus decernentes. Datum Coloniæ VI Calend. Octobris, Pontificatus Domini Innocentij PP. IIII anno nono.

Transiit hoc anno ad superos B. Joannes Wildeshusanus, gente, ut supra diximus, Westfalus, quartus Ordinis Prædicatorum supremus moderator, rerum gestarum, & miraculorum memoria clarus. Sub quod tempus simul excessit Henricus Coloniensis, ejusdem familiæ sanctissimus sacerdos, hortatorque expeditionis sacræ, quam S. Ludovicus in Palæstinam suscepit, cui & fidelium se comitem adjunxerat. Obitus B. Joannis Wildeshusani & Henrici Colon. ex ordine S. Dominici.

Annus Christi 1253.

Innocentii IV Pont. II.
Wilhelmi Reg. 7.
Simonis Episc. Pad. 7.

Subit annus MCCLIII, quo Rex Conradus rapida victoria Apuliam & Siciliam subegit, Neapolimque, Beneventum, & Capuam, quæ Pontificis clientelæ se addixerant, arcta obsidione ad deditionem compulit. Quibus successibus elatus, pro ingenio patris sævire cœpit. At cùm Romanæ Ecclesiæ periculosius immineret, Pontifex Carolo Andegauensi Comiti, D. Ludovici fratri, Siciliam jure fiduciario capessendam præscriptis conditionibus obtulit. Nec minus illustris victoria Wilhelmi Regis adversus Margaretham Flandriæ Comitissam. Ea mulier postquam per fraudem inter filios Principatum divisisset, contempsissetque Wilhelmi Regis auctoritatem, ausa etiam est ingenti classe comparata, bellum Hollandiæ inferre; at mox fœda clade, qua supra viginti hominum millia occubuisse feruntur, victa. Id quod justo numine factum scribit Cantipratanus, ad Belgarum superbiam contundendam. Remissis inde belli curis, Rex per Autumnum in Saxoniam digressus cum Regina ad paternam ejus domum; collatisq; cum Brunswigi Ducibus consiliis, inter cetera 6 Idus Septembris Widekindi Mindensis Episcopi electionem, quæ recens facta erat, in locum Joannis Antistitis, ratam habuit, exornatumq; inter Imperij Principes regalibus, in tutelam suscepit; quod hoc egregio diplomate, quo Widekindum consanguineum suum ac Capellanum apellat, posteris notum esse voluit. Conradus infestus Italiæ. *Albertus Stadens. Matth. Paris. Odoricus in hist. Eccles.* Uti & Margaretha Flandriæ Com. Hollandiæ, à VVilhelmo R. devicta. *Meyer. l. 9. Annal. Beka in Henrico Episcopo. Paris. Cantipr. l. 2. c. 2. Chr. Mind.* VVilhelmus R. Episcopo Mindens. regalia confert.

Wilhelmus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, honorabilibus viris, Decano et Capitulo, ministerialibus, infeudatis Vasallis, et hominibus Ecclesiæ Minden. dilectis fidelibus suis, gratiam suam et omne bonum Dignum est, et consentaneum rationi ac regiam condecet Majestatem, ut illorum commodis, et promotionibus quadam regalis munificentiæ

gratia

gratia et favore benignius intendamus, quæ per se et suos erga promotionem et exaltationem nostram vigilantibus elaborant. Cum itaque sicut audimus, Venerabilis vir Wedekindus Ecclesiæ Minden. Præpositus dilectus consanguineus et Cappellanus noster, cui nobilitas generis, morum honestas, et alia laudabilia merita suffragantur, à decano et Capitulo ejusdem Ecclesiæ unanimiter sit electus, ne bona ejusdem Ecclesiæ, quam in nostram et Imperij protectionem recepimus specialem, hostili lacerentur incursu, et improborum insultibus dissipentur, regalia et administrationem bonorum temporalium ipsius Ecclesiæ sibi concedimus de benignitate regiæ Majestatis, ut de cetero tanquam Princeps Imperij, bona ipsius Ecclesiæ administret, ordinet et dispenset, pro ut melius ad utilitatem ipsius Ecclesiæ videbitur expetire: vobis universis et singulis auctoritate Regia firmiter injungentes, ut sibi tanquam nostro Episcopo in omnibus, quæ ad ipsum pertinent, plenius intendatis, nos vero tenore præsentium districtius inhibemus, ne quis ipsum in administratione hujusmodi super bonis ipsis impedire audeat vel etiam molestare, quod qui facere præsumpserit, gravem Celsitudinis nostræ offensam se noverit incursurum, et in reatus sui pœnam centum marcas auri fisco nostro componat. Datum Brunsvvig VI Idus Septembris Indictione XI. Anno Domini M.CC.LIII.

Multa exinde præclarè gessit hic Episcopus; interque alia Hammeliam, Oppidum Visurgi adsitum, quingentis argenti marcis Coloniæ numerandis à Monachis Fuldensibus emit; eò quòd fundatio Ecclesiæ Hammelensis xxv annos antecesserit Mindensis Ecclesiæ exordia, atque ab ipso D. Bonifacio, uti Chronici auctor tradit, consecrata sit. Eo quoque Episcopo conditum est Cœnobium Vlotense ad Visurgim in comitatu Ravensbergensi ad fines diœcesis nostræ, liberalitate Henrici Oldenburgici Comitis, quem Bogenarium dixêre, castro videlicet suo in Cœnobium commutato, introductoque Virginum Cistertiensium cœtu ex Leodiensi Monasterio. Constitit aliquando id Cœnobium ad confluentes Werrhæ & Visurgis in vico Remen, loco, qui ex Francorum annalibus celebris est; verùm ob fluviorum exundantiam translatum est ubi nunc rudera conspiciuntur. Prolapsa Virginum disciplina, introducti religiosi è familia D. Benedicti: nec multò post ijs quoq; desciscentibus, Wilhelmus Dux Juliæ ad Ravensbergicum fiscum traxit; quod subinde Wolfang⁹ Dux Neoburgi & Juliæ, syncerus Catholicæ religionis cultor, Patribus societatis donavit. At non ita multò post ab Electore Brandeburgico, adversæ religionis Principe, bona hæc sacra ad fiscum retracta. Conditor primus Henricus Comes pientissimus vir, patre Burchardo Oldenburgico, quem anno 1234 bello Stedingiano occubuisse diximus, progenitus. Is quòd prole careret, Christum heredem scripsit. Idemque hic Comes Oldenburgicus Wildeshusium, quòd hæreditate uxoris, filiæ Comitis de Lucka, possidebat, Ecclesiæ Bremensi vendidit, acceptâ ab Hildeboldo Archiepiscopo pecunia, quæ in capita civium statuta erat; quam tamen ipse Archi-

Cœnobium Vlotense conditur.

episcopus haud multò post à civibus digna rebellionis pœna extorsit.

Benignior etiam fortuna in Monasteriensem Ecclesiam, cui per id tempus Vechta Oppidum, & totus ille per Embslandiam Comitatus obtigit, industria & bellica fortitudine Ottonis Episcopi. Res ita se habet. Cum Sophia vidua ac Vechtensis Comitissa multum vicinorum injuriis vexaretur, nec imbellis mulier par esset inimicorum potentiæ, primò Osnabrugensis Episcopi, cujus jurisdictioni sacræ parebat locus, opem implorat; quo recusante, si, inquit, S. Petrus, tutelaris videlicet Osnabrugensium patronus, me juvare nolit, D. Paulus imploratus aderit. Quare ad Ottonem Monasteriensium Episcopum conversa ejus auxilia implorat. Otto haud secus, quàm Simon Episcopus noster, manu promptus, laboranti viduæ opem tulit, hostibusque oppressis in libertatem asseruit. Eo beneficio commota Sophia, totum Vechtensem Comitatum cum Oppido, partim dono, partim pretio, Monasteriensi Ecclesiæ cessit. Quod Matris factum Juditha filia Walramo Monsiojæ in Julia Domino denupta ratum habuit; id quod his literis Monasteriensium fasti tradunt

Comitatus Vechtensis Ecclesiæ Monasteriensi adjungitur.

Jutta miseratione divina Domina de Monsioye, omnibus hoc scriptum inspecturis salutem in auctore salutis. Quoniam ætas hominum labilis factorum suorum memoriam diu retinere nequit, nisi scripturæ testimonio roboretur; et quoniam omne Dominium in Vechta ad me sicut ad veram hæredem pertinuisse dinoscitur, cum ad annos discretionis perveneram, et adhuc eadem bona à nobis vendita non fuissent, parentum meorum factis, atque piis donis congratulando consensi et consentio per præsentes, Datum anno MCCLI.

Proferuntur & aliæ literæ hoc anno LIII consignatæ, quibus Walramus & conjux, & mater omnem comitatum, omniaque per Frisiam bona Ottoni Episcopo Monasteriensi transcribunt; ad quas deinde literas Wilhelmus Romanorum Rex hoc anno comitatum Vechtensem Ottoni Episcopo & Successoribus jure fiduciario ab Imperio possidendum dedit: tabulis hisce Wilhelmi Regis subscripsit Simon Paderbornensis Episcopus Ottonis frater. Walramum Monsioyæ Dominum, quem ex Teclenburgicis ortum tradit Wilthemius, ad hanc venditionem comitatus Vechtensis pronum fecit æs alienum, à Theodorico patre contractum; ob quod & alia bona vendidit. Et verò ut altius aliquanto jus Monasteriensis Episcopi in comitatum Vechtensem, atque ipsam etiam Embdam, veterem Embslandiæ arcem, portumque Germaniæ nobilissimum, repetamus, hæc paucis hoc loco subjungere visum est.

Celebris Friderico Imperatore, & Henrico filio Rege, inter Westfaliæ proceres Hermannus Ravensbergensis Comes; cui ob præclara virtutum bellorumque decora ab Henrico Rege anno 1225. donatus

Quomodo comitatus Vechtensis &

Embdana ad Ecclesiam Monasteriensem pervenerit, & hic ab ea abstractus sit.

donatus Vechtensis comitatus, Oppidumque Embdæ cum arce: additumque non modò jus monetæ in urbe Bilfeldiensi & Embdana, sed & duplici telonio cumulatus est; quorum alterum in Vlote ad Visurgim, alterum Embdæ in Oppido ad Amasim habuit; omniaque hæc beneficio D. Engelberti impetrata, qui tum Henrici Regis juventutem moderabatur.

Mortuo Hermanno Comite, lis orta est inter duos ejus filios Ludovicum & Ottonem de paterna hereditate; ea verò per Episcopum Paderbornensem, Comitem Oldenburgicum, Hermannum Comitem de Lippia, & Bernardum filium composita; cessitque Ludovico Comitatus Ravensbergensis arx, & Bilfeldia, Ottoni comitatus Vechtensis, Vlota, & Embda, sicuti ab alijs comitatum Embdanum scribi lego. Ac postquam Otto Comes excessit è vita, comitatus Vochtensis una cum Embda civitate, relictus penes Sophiam viduam & filiam Juditham, quæ ad eum, ut diximus modum, Ottoni Monasteriensi Episcopo Simonis Episcopi nostri fratri partim donatione, partim venditione transcripsêre. Manfit exinde Vochta, comitatusq; Vechtensis ad hunc diem Ecclesiæ Monasteriensi. Similiter Embda cum arcem retenta per 200 annos in potestate Episcoporum Monasteriensium ad tempora Henrici Morsani Episcopi; habuêreque Episcopi Monasteriense in ea præfectos suos; quos inter cum circa annum 1434 Immola præfectus vectigal Amasis intenderet, prædasq; simul ageret, magna commerciorum jactura, & mercatorum indignatione; Hamburgenses & Lubecenses arcem Embdanam intercepêre, abducto in captivitatem Immola præfecto, & ad mortem retento in vinculis. Accusati ob vim illatam Hamburgenses & Lubecenses; questusque Episcopus de injuria cum Archiepiscopo Coloniensi, Duce Gelriæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium, vicinorum opem implorat: Contra Hamburgenses & Lubecenses omnes Anseaticas urbes in societatem belli traxêre. At ne ea in bellum erumperet, res ad compositionem deducta est; datusque est inter alios arbiter Bremensis Archiepiscopus. Interim moritur Morsanus Episcopus, & res in lite obhæsit, nec restitutio Embdanæ arcis facta est.

Hæc ex vetusto scripto sub signo ☐

Constant hæc ex vetustis literis signo ⊕ *notatis.*

Successit deinde Joannes Bavarus, egregius Monasteriensis Episcopus, interque cetera reparatæ diœcesis opera urfit restitutionem Embdanæ arcis; cùm interea Ulricus Dynasta Frisiæ arcem & munitionem ad se traxit, dolone interceptæ arcis, an, quod verius reputo, transactione cum Hamburgensibus & Lubecensibus non adscribitur.

Ex literis signo ⊕ + *notatis.*

Post ubi Henricus Swartzenburgensis ad Monasteriensem Episcopatum pervenit, lis per Conradum Osnabrugensem Episcopum ad compositionem revocata est inter Episcopum Monasteriensem, & Ezardum atque Ukerum fratres Oistfrisiæ Comites; transactumque ea conditione, uti Comites 10000 Rhenensium florenorum mutuo

mutuo darent Episcopo, urbemq; Embdam cum arce pignoris loco retinerent, donec hæc pecuniæ summa ab Episcopo Monasteriensi refunderetur; præscriptumque anni spatium, intra quod solutio redhiberi posset. Extant hujus contractus inter Henricum Swartzenburgicum & Comites initi tabulæ apud Monasterienses. Verùm ut in aliis consignatum est literis, nunquam hæc pecuniæ summa à Comitibus Episcopo repræsentata fuit. Quæ causa fuit, ut Episcopus Franciscus de Waldeck Embdam omniaque, Monasteriensis Ecclesiæ jura ex integro repeteret. At postquam civilibus turbis Franciscus Episcopus, & bello Anabaptistarum totus involutus fuit, Embdam, & nobilissimum illud Ecclesiæ peculium, portumque in potestate Comitum & hæresis in hunc usque diem reliquit. His omissis nostra prioribus conjungamus.

Literæ sub signo B. Copia contractus inter Episcopum Henricum Swartzenburgicum & Comites.

Reperio tabulas, quibus hoc anno Hermannus Corbeiensis Abbas Advocatiam in Groningen, Coppenstede & Ammendorp, aliaque bona, quæ à Comite Henrico de Blanckenborg ad se recidirant, transtulit feudi titulo in Ludolphum Halberstadiensem Episcopum, & Halberstadiensem Ecclesiam; ea tamen lege, ut Monachorum cœtus, qui in Groningen erat, disciplina claustri, & quæ ad Abbatis imperium & jurisdictionem pertinent, ab hac Advocatiæ translatione perpetuo exempta maneant; sicuti hæc multis inter Ludolphum Episcopum & Hermannum Abbatem convenêre. *Testes Hermannus major Præpositus, Wigerus Decanus Burchardus Vicedominus, Cono de Diepholt, Rodolphus Portenarius, Wolradus de Kerchberg, Volradus Præpositus Walbecensis, Evvervinus Præpositus S. Bonifacij, Widekindus de Nuenberg, Henricus de Drondorp, Hermannus de Cruceberg, Bertholdus de Klettenberg, Albertus de Aldenburg, aliique è primaria nobilitate viri, et Ecclesiæ Halberstadiensis Ministeriales. Acta hæc sunt anno 1253, 3 Idus Maji, Halberstadij anno electionis Ludolphi Episcopi primo, Hermanni Abbatis XXXI.*

Abbas Corbeiensis Advocatiam Groning. &c. transfert feudi titulo in Episc. Halberst.

Annus Christi 1254.

Innocentij IV Pont. 12.
Wilhelmi Reg. 8.
Simonis Episc. Pad. 8.

Annus qui consequitur millesimus ducentesimus quinquagesimus quartus memorabilis primùm excessu Conradi Regis, quem Manfredus frater concubinâ genitus, dato, ut tradunt, veneno II Calend. Junij extinxit, idem qui Fridericum patrem ante quadriennium injecta in os culcitra necasse fertur. Mense Decembri secuta mors Innocentij IV Pontificis, Romana sede dignissimi. Evocârat ille Wilhelmum Regem Romam ad augustalem coronam è manu sua accipiendam, confirmandamque ejus auctoritatem in Imperio (quòd apud multos Principes in contemptionem venerat) seu quòd victoriis

Mors Conradi Regis. *Stero in Chron. Patav. Mon. Matt. Paris. Odoricus in hist. Eccles.* Et Innocentij IV Pontificis

victoriis obtentis languidus uteretur, seu quòd apud suos in Hollandia & in Imperij angulo resideret. At quæ majestas Regni, quæ prisca Regum potestas esse poterat? postquam jam Duces ac Principes omnes Imperij provincias in hereditariam possessionem traxerant, nihilq; præter Imperiales urbes, telonia, & regia quædam bona relicta erant, unumque hoc ageretur, ut singuli in suis provinciis Reges essent; unde enatum ut dissoluto Imperij vinculo, quo membra capiti hærere debebant, dissidiis & tumultuariis bellis lacerata gemeret Germania. Interim, quod Trithemius tradit, hoc anno convenêre Moguntiæ multarum urbium Legati, fœdus inter se renovando, fidemq; Wilhelmo Regi jurando, ad publicam Imperij tranquillitatem conservandam. Memorantur inter has urbes Moguntia, Wormatia, Francofurtum, Boppardia, Wesalia, Bingia, Oppenheimium, Fridberga, Frislaria, multæque inferioris Germaniæ civitates; quod Principibus, & militibus, prædonibusque cumprimis, ut Stadensis refert, minus placuit; quòd dicerent sordidum esse, vivere Principes ac nobiles sub imperio mercatorum; quæ tamen Stadensis, Stero, auctorque Chronici Sclavici, ad sequentem annum referunt.

Conventus Moguntin. in quo consultum Imperij tranquillitati.

Trithem. in Chron.

Alb. Stad.

Auctor Chron. Sclav.

Stero in Chron. Aug.

Hoc conturbato rerum statu, cùm & Simon Episcopus noster, omnesq; Westfaliæ proceres dominatum Coloniensis Archiepiscopi indignè ferrent; altoque fulnere hæreret in animo Simonis Saltzcottena, quam ad imperium Archiepiscopi muris nudare jussus erat fœdus inijt Simon cum adversarijs Archiepiscopum. Et irruptionem in Ducatum Westfaliæ fecisse, multaq; damna intulisse scribit Cleinsorgius; tametsi nihil hac super re Levoldus, aliique tradant; quibus tamen, ut volunt, offensi Archiepiscopi clientes, ac Ministeriales, ceterique Archiepiscopi nobiles ad arma provolarunt. Horum primarii Godefridus Comes Arensbergensis, Otto de Altena, Engelbertus de Marca, Theodoricus novi Limburgi Comites: Theodoricus de Bilstein, Fridericus Furstenbergicus, ac Wenemarus frater, Bertholdo de Bueren, Albertus de Sturmede Marschalcus Westfaliæ, Henricus de Jsenberg Dapifer Archiepiscopi, Goswinus de Rutenberg, Albertus de Hörde aliique complures, singuli suis militibus ac famulis stipati armatiq; movêre in Simonem Paderbornensem Episcopum, virum bellis interritum, sed in hac hostium suorum aggressione improvidum. Enim vero seu conserta pugna, seu astu militari factum, interceptus à Coloniensibus Simon Episcopus noster, captivusq; ad Conradum Archiepiscopum productus; à quo ad biennium exinde in libera custodia attentus est. Et cùm hoc anno Wilhelmus Rex, & Petrus Apostolicæ Sedis Legatus Novesij convenirent in comitio Principum, simulque Rex & Legatus constanter apud Conradum Archiepiscopum pro liberando Simone Episcopo agerent; nihil tamen ab Archiepiscopo nec precibus Regis, nec Legati minis impetratum

Simon Ep. in bello adversus Archiep. Colon. captivus Coloniam abducitur & detinetur.

Monumenta Paderb. in stemmate Furstenb.

tratum est; itàque ad postulata utriusq; excanduit Conradus Archiepiscopus, ut subjecto luculento igne domum, in qua Rex cum Legato versabatur, incenderit. Ac nihil propius erat inter gliscentes flammas, quàm ut Rex & Legatus conflagrarent, nisi uterque se tempestivè præsenti periculo subtraxisset. Quemadmodum hæc ab Alberto Stadensi, auctore Chronici Sclavici, & Crantzio perscribuntur. Tam impotentis animi erat Archiepiscopus, quocum Simoni Episcopo nostro de jure Ecclesiæ obluctandum erat. Colonienses, quibus hæc nobiscum communia sunt, omnem belli hujus causam rejiciunt in turbulentum Simonis nostri ingenium, arma pro quiete affectantis; sed qui Conradi Archiepiscopi dominatum, aliaq; adversus Regem & Apostolicum Legatum expenderit, dubium fecerit utri Episcopo culpa potius adscribenda sit; nisi quod duo ferventis ingenij capita collisa belli flammam dederint.

Alb. Stad. in chron. Chron. Sclavicum Crantz. l. 8. Saxon. c. 19.

Rex interim hoc anno insigni victoria potitus adversus Frisones, quos terra marique adorsus, cœsos clade quinque millium obtrivit. Inde victor Frisiam ingressus, rebellem populum compressit; quod ex his simul tabulis, quibus Widekindo Mindensi Episcopo dynastiam Steinwendensem confirmat, exploratum habemus. Juvat hic literas ad integerrimi Regis pietatem religionemque commonstrandam proferre.

Wilhelmus Rex donat Ecclesiæ Mindensi dynastiam Steinwede, Haddenhusen & Borchere.

Wilhelmus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, universis sacri Imperii fidelibus præsentes literas inspecturis gratiam suam et omne bonum. Cum in procelsæ dignitatis honore nos protulerit exaltator humilium, et sceptrum Romani Regni, palmamque victoriæ nobis divina dispositione commiserit, Ecclesias et personas Ecclesiasticas, ad imitationem nostrorum prædecessorum Imperatorum et Regum, tanto libentius tantoque liberalius debemus prosequi favore gratiæ specialis, quanto clariori præsagio dignitatem hujusmodi de cœlesti suscepimus voluntate. Cum itaque illustris vir Albertus Dux Saxoniæ carissimus Princeps et affinis noster comitiam liberorum in Steinvvede, Haddenhusen et Borchere, quam à nobis et Imperio tenebat in feudo; ad peditionem venerabilis W. Mindensis Episcopi dilecti Principis nostri per suas patentes literas nostro culmini duxerit resignandam. Nos ejusdem Episcopi piis supplicationibus inclinati, resignationem ipsam ratam habentes, et gratam, prædictam comitiam eidem Episcopo et Ecclesiæ Mindensi sibi commissæ liberalitate Regalis culminis præsumere concedimus, à nobis, et Imperio feudi titulo possidendam; tenore præsentium districtius inhibentes, ne quis eundem Episcopum, et ejus legitimos successores, ac eandem Ecclesiam molestare audeat super his, vel etiam impedire. Si quis autem contra hanc paginam nostræ concessionis, sive inhibitionis et resignationis prædicti Ducis venire præsumpserit, gravem Celsitudinis nostræ offensam se noverit incursurum. Hujus rei testes sunt Veylis H. Spirensis Princeps et Cancellarius, Wernerus de Bollandia Dapifer, et magister Arnoldus Prothonotarius Regalis Aulæ, A. Comes de Waldek, Henricus Comes de Selmesze, et alii quam plures:

plures; in cujus rei evidentiam pleniorem præsentes literas exinde conscribi, et sigillo Majestatis nostræ jussimus communiri. Datum in Castris in depopulatione Westfrisiæ decimo quinto Calend. Junii, indictione duodecima, Anno Domini MCCLIV.

Legatus Apostolicus Monasterium Scakense protegit.

Quo patrocinio Rex Mindensem Ecclesiam, eo Legatus Apostolicus Scakense Monasterium diœcesis nostræ complexus. Testes Legati literæ, quæ apud nos extant, Nonis Decembris Leodij datæ, quibus sacri illius loci Virginibus omnem, quàm cetera habent Monasteria immunitatem dilargitur, defensionemque suscipit.

Petrus miseratione divina S. Georgii ad velum aureum diaconus Cardinalis, Apostolicæ sedis Legatus, Discreto viro Decano Ecclesiæ Susatiensis, Coloniensis diœcesis, salutem in Domino. Cum personas dilectorum in Christo, Præpositi, Priorissæ, et conventus Monasterii in Scaken Ordinis S. Benedicti Badeburnensis diœcesis, et locum, in quo divino sunt obsequio mancipati, sub Ecclesiæ Romanæ, et nostra protectione duxerimus admittendas; Specialiter autem Ecclesias, domos, terras, redditus, villas, curtes, etiam alia bona ipsorum, sicut ea omnia juste et pacifice possident, ipsis et per eos Monasterio ipsorum nostræ protectionis literis confirmantes: discretioni tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus non permittas ipsos super his contra protectionis et confirmationis nostræ tenorem ab aliquibus indebite molestari: Molestatores hujusmodi per censuram Ecclesiasticam compescendo. Datum Leodij, II Non. Decembris. Anno Domini MCCLIIII.

Annus Christi 1255.

Alexandri IV Pont. 1.
Wilhelmi Reg. 9.
Simonis Episc. Pad. 9.

Nauclerus. Trithemius. Beka. Meditata Regis in Italiam profectio variè impeditur.

Subinde Wilhelmus Rex, cùm Alexandrum Pontificem sibi non minus quàm Innocentium studiosissimum haberet, seriò de adeunda Italia cogitare cœpit, ad imperiale diadema capiendum. Ejus rei gratia Coloniæ in conventu Principum, 8 Calend Junij convocato, profectionem ad initium Quadragesimæ anno insequenti indicit; alioque haud multò post conventu Principum, Wormatiæ celebrato, de statu Imperij pertractat. At quæ non insolentia per id tempus in Regē? Nam cùm Regina à Comite Waldecensi, alijsq; proceribus aulæ deduceretur ad vicinum Castellum, oblectandi animi causa; ausus nobilis quidam Reginam intercipere, captivamque abducere; nec prius Regi remisit, quàm omni regali ornatu spoliasset. Accessit novum Italiæ expeditionis impedimentum, Frisonum iterata rebellio; de qua postquam Wormatiæ certior factus, secundo Rheno descendit Trajectum, ubi nova injuria exceptus. Considebat fortè Rex in atrio cum primoribus Ecclesiæ; quo observato, homo quidam nefarius grandem silicem è sublimi loco dejecit in caput Regis; sed lapsu fallente meditatum scelus irritum fuit. Rex manu

manu lapidem attolens, ecce, inquit, quàm immeritam mihi necem cives machinentur. Mox in equum sublatus, urbe excedit, minitando, ni intentatæ necis auctorem sibi tradant, urbem se cum civibus excisurum. Utrumne Rex hoc anno Frisiam sit ingressus, haud satis constat. Nam quæ recitantur Pontificis literæ hoc anno datæ, quibus Regi de victoria adversus Frisones gratulatur, incertum, an de superioris anni victoria agant: annus certè proximus Regi funestus fuit.

Odericus in hist. Eccles.

Hærebat interea Simon Episcopus noster captivus in potestate Coloniensis Archiepiscopi; administrabatq; diœcesin ejus loco tantisper Henric° Comes de Swalenberg, Cathedralis Ecclesiæ Præposit°; quemadmodum in literis Gerdensis Cœnobij anno proximo sexto Calend. Aprilis consignatis se vices Episcopi Paderbornensis gerere profitetur. Ac Pontifex etiam, ne quid per absentiam capti Episcopi diœcesis detrimenti pateretur ab infestis hominibus, scripsit ad Præsulem Cantoremq; Osnabrugensis Ecclesiæ, eique curam demandat Ecclesiæ nostræ, potestatemque facit coërcendi prædones & raptores per censuras Ecclesiasticas.

Pontifex scribit ad Cantorem Ecclesiæ Osnabrug. ut Episcopo Paderborn. assistat contra Prædones.

Alexander Episcopus servus servorum Dei. Dilecto filio Cantori Ecclesiæ Osnabrugensis salutem et Apostolicam benedictionem. Præsumentium ministros Dei persequi debet elidi temeritas, ut eis à perversitate cohibitis sit illis facile commissi curam officii salubriter exercere. Cum igitur venerabilis frater noster Episcopus Paderbornensis in bonis suis et Paderburnensi Ecclesia à multis, sicut accipimus, plures patiatur injurias et jacturas; Nos pium arbitrantes et congruum, ut super hoc in nobis remedium invenisse gaudeat opportunum, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus eidem Episcopo adversus prædonum, raptorum, et invasorum audaciam efficaciter assistens non permittas ipsum super dictis bonis à talibus molestari, molestatores ejusmodi per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, præsentibus post triennium minime valituris. Datum Anagniæ, Nonis Octobris, Pontificatus nostri anno primo.

Sanè quantum offenderat Pontificem injuria Regi & Legato suo à Conrado Archiepiscopo Novesij illata, tanto ille sollicitior fuit pro Simone Episcopo ejusque Ecclesia; satisq; intelligebat Pontifex potestate magis Coloniensium premi Simonem Episcopum nostrum, quàm rei æquitas ferre posset. Et Pontifex, ut Episcopum solatio foveret, & Clerum populumq; in fide & amore Episcopi sui contineret, ultro etiam indulgentias è Thesauro Ecclesiæ Paderbornensibus dilargitur, quod adjunctæ literæ testantur.

Idem Ecclesiæ Paderb. certas ingulgentias largitur.

Alexander Episcopus servus servorum Dei, Venerabili fratri Episcopo, et dilectis filiis, Capitulo Paderburnensi salutem et Apostolicam benedictionem. Licet is, de cujus munere venit, ut sibi à fidelibus suis digne ac laudabiliter serviatur, de habundantia pietatis suæ, quæ merita supplicum excedit

et

vota, bene servientibus multa majora retribuat, quam valeant promereri, nihilominus tamen cupientes reddere Domino populum acceptabilem, Christi fideles ad complacendum ei, quasi quibusdam illectivis muneribus, indulgentiis scilicet et remissionibus invitamus, ut exinde reddantur divinæ gratiæ aptiores. Cupientes igiiur ut Ecclesia vestra congruis honoribus frequentetur, omnibus vere pœnitentibus et confessis, qui Ecclesiam ipsam in anniversario dedicationis ejusdem die venerabiliter visitaverint, annuatim de omnipotentis Dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum confisi quadraginta dies de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus. Anagniæ - - - - - - Octob. Pontificatus - - - - primo.

ALEXANDER
PP. IIII.

S. PA.
S. PE.

Wilhelmus R. statuit, non posse Abbatem Principem Imp. feuda Abbatiæ suæ abalienare sine consensu capituli sui.

Non hic intermiserim rescriptum Wilhelmi Regis ad Corbeenses supermota per id tempus controversia, Utrumne Abbati sine consensu conventûs fas esset feuda Abbatiæ suæ vendere, aut ab alienare; quam Wilhelmus, cùm prisco Regum more, Egmondæ in Hollandia pro tribunali sederet judex in hunc modum decidit.

Wilhelmus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus. Universis sacri Imperii fidelibus præsentes literas inspecturis gratiam suam et omne bonum. Ad notitiam universorum volumus pervenire, quod nobis nuper apud Monasterium Egmundense pro tribunali sedentibus requisitum fuit in judicio coram nobis per sententiam diffiniri. Utrum aliquis Abbas Principis Imperii bona et feuda sui Monasterii sine consensu sui Capituli vendere valeat, alienare, distrahere, vel donare. Ad quod responsum fuit, et in nostra præsentia sententiabiliter judicatum, quod nec vendere, vel alienare, aut distrahere, seu donare potest aliqua feuda, vel bona sui Monasterii non requisito consensu nostro et sui Capituli, et obtento. Unde cum juri sit consonum et consentaneum rationi, Nos sententiam ipsam ratam et gratam habentes auctoritate regalis culminis confirmamus eandem, et ab universis et singulis mandamus ipsam inviolabiliter observari. Si contra factum fuerit, tunc decernentes irritum et inane, nec alicujus habere roboris firmitatem. Datum apud Monasterium Egmundense VI Calend. Augusti. Indictione XIII anno Domini MCCLV.

Annus Christi 1256.

Alexandri IV Pont. 2.
Wilhelmi Reg. ult.
Simonis Ep. Pad. 10.

Alb. Stad. Stero in chron. August.

Consequitur nunc annus Christi MCCLVI, Wilhelmo Regi funesto casu ex Frisonum bello fatalis; ij licet superioribus annis sæpius à Rege victi obtritique essent, paludum tamen & conspiration fiduc

fiducia ausi denuo rebellare. Ad quos perdomandos Rex cum exercitu fines eorum ingressus, hostes felici primùm successu obtrivit, consilio cumprimis & fortitudine Wilhelmi Brederodij, quem signis militaribus præfecerat Ducem. At dum Rex hyeme gelida per palustres locos glacie induratos temere ac longius speculatum ceteros prægreditur, rupta glacie cum equo altum in paludes haud procul Hochwolda immergitur. Quem ubi obluctantem in cœno conspexêre in vicino arundineto latitantes Frisij, certatim advolant, & jaculis contisque, ignari, ut volunt, quis esset, confodiunt. Accidisse hæc v Calendas Februarij major auctorum consensus tradit. Postquam à Frisiis Regis cœdes cognita, corpus paludibus extractum sepelière clam in rusticana domo. Alij Mittelburgum translatum tradunt, conditumque in Cœnobio quodam. Stadensis, ac Crantzius scribunt, hodiedum ignorari, quo loco humatum sit regium corpus. Occubuit tam miserabili fato Rex anno ætatis XXVII, regni IX, juvenis magnitudine animi, studio religionis, ac bellica laude egregius, & magnis Germaniæ Regibus, si fata sivissent exequandus; eòq; à nobis grata memoria celebrandus, quòd pro Simone Episcopo nostro liberando impensè semper laborarit. Dignus qui regno diuturniore potiretur, nisi Dei consilia, quæ mortalibus incognita, aliud statuissent. Hac funesta Regis morte odium inter Hollandos & Frisios in longa post bella accensum, quod à dominatu Hollandorum in Frisios initium sumpserat. Sed longè calamitosius Germania dissidijs civilibus ac bellis per mortem Regis concussa, postquam Imperium multis collatum, nemo verò Principum acceptare dignatus est. Supererat unicus Imperatorum ac Regum Conradinus puer, Friderici II Imperatoris nepos, Conradi Regis filius, Dux Sueviæ; sed hunc Pontifex datis V Calend. Augusti literis ad Principes, interminata anathematis pœna, eligi vetuit.

Matthæus Paris. Thrithem in Chron. Hirsau. Naucler. Crantzius. Beka in Chron. Chron. M. Belg. Scriptores Holland. & Frisia apud Bulchel. in notis ad Bekam.

Funestus Wilhelmi R. à Frisiis occisi, interitus.

Concussus hoc anno intestino bello Albertus Dux Brunswicensis. Nam quæ passim nobilium erat insolentia in Principes, ausus per id tempus Dynasta Asseburgi, opibus & arcibus in ducatu Brunswicensi & diœcesi Paderbornensi præpotens, concitis ceteris nobilibus, arma ostentare adversus suum Ducem, & ludribio etiam contemptioneque insultare. Gerebant inter gentilitia signa Duces Leonem (quemadmodum proavus eorum Henricus Leo id signum ex Anglia induxerat cum regia conjuge) Asseburgici verò lupum; quem cùm in clypeis suis Leoni à tergo inhærentem fugantemque depinxissent, multisque præterea verborum contumeliis Ducem tanquam Leonem ignavum irritassent; Leo ille tanquam per aures tractus tandem expergiscitur, arreptisq; in contemptores armis arcem Asseburgicorum obsidet; eaque expugnata, prædiis & bonis omnibus mulctatos è ducatu ejicit. Inde Asseburgici profugi in diœcesin nostram inclusêre se in arcem Hinneburg, Brakeliæ Oppido in alto

Auctor addit ad Lamb. Crantz. l. 8. Saxon. c. 21. Meibom. in notis ad Lerbeckium. Hamelmannus de famil. Saxon.

Familia Asseburgica, è Duce Brunswicensi ob rebellionem pulsa in Diœcensi Paderb. deducitur

monte assitum. Insequitur per Visurgim armatus Dux, arcemque Hinneburg obsidione incingit. Ubi dum hæret Dux expugnationi castri intentus, Theodoricus, seu Conradus, ut alij potius nominant, Ebersteinius ad Visurgim Comes, tracto in societatem armorum Gerhardo Moguntino Archiepiscopo, in Gottingensem Ducis principatum irrumpit, prædis & incendiis omnia vastando. Reliquerat Albertus Dux per ea loca Præfectum cum expedita militum manu; is cùm viribus longe impar esset, consilium ab arte & ingenio militari capit, noctuq; in castra hostium silenter penetrat, ac Comitem cum Archiepiscopo in villa cubante captivum Brunswicum abducit. Archiepiscopum Dux in arcta custodia per annum habuit; Ebersteinium verò Comitem erecta trabe è pedibus suspendi jussit; quo in supplicio per triduum vivus hæsit, dum animam exhalaret, rebellium nobilium prædonumque spectaculum. Hoc Comitis interitu vetus Ebersteiniorum Comitum ad Visurgim familia à quibusdam extincta memoratur. Sed eam hic ad Visurgim ad nostram propè ætatem superstitem fuisse, multa docebunt literarum monumenta & res ab ijs gestæ. Assenburgij diu exules, cùm in Oppido Brake domicilium peterent, amicorum rogatu arcemque etiam Hinneburg impetrarunt sibi relinqui, quam ad nostra usque tempora incolunt. Constans inde, & multis militaribus viris clara familia.

Laboratur pro Simone Ep. è captivitate liberando.

Haud dissimili rerum conturbatione laborabat Westfalia, ob captivitatem Simonis Episcopi. Stabant pro Simone in libertatem asserendo fratres, Otto Monasteriensis Episcopus & Bernardus Lippiensis Comes, ceterique potentis familiæ consanguinei, ac magna pars nobilium Westfaliæ, læsa oppressaq; superbo Coloniensis Archiepiscopi, ejusque clientum ac Ministerialium dominatu. Ac ne in apertum bellum erumperent nobilium factiones, institutus est Essendiæ totius ordinis equestris conventus, Et facilè se induci passus est Coloniensis Archiepiscopus; quòd jam majoribus imperij curis urgeretur in subrogando Rege Germaniæ. Igitur postquam XIII Calend. Septembris conventum est, in hunc modum primo transactio facta est.

Literæ Compositionis inter Archiep. Colon. & Episc. Paderb. super oppidis Gesika & Saltcottena.

Notum sit omnibus præsens scriptum visuris, quod inter venerabilem Patrem Dominum Conradum Archiepiscopum, Præpositum, Decanum, & Capitulum Coloniense ex una parte; ex alia vero parte inter venerabilem Patrem Dominum Symonem Episcopum, Præpositum, Decanum, Capitulum Paderburnense ita de consilio hominum Ministerialium et fidelium utrinsque Ecclesiæ est actum, et convenit, quod Oppidum Saltcoten cum omni ejus utilitate, pertinentiis, juribus, et proventibus universis, pro ut jam est, vel erit in futurum, in augmento cum termino, quod dicitur Wibilde, erit attinens æquali Dominio et pro indiviso Archiepiscopo et Ecclesiæ Coloniensi et Episcopo et Ecclesiæ Paderburnensi perpetuo. Si quid vero occurrerit emendum in Oppido, hoc simul ement, et proventus ex hoc emergentes erunt communes, et participabunt æqualiter. Simile erit de Oppido in Gyseke cum molendini

lendino extra fossatum, et si molendinum adjacens extra villas Saltcoten et Gyseke de novo constructum fuerit, communiter ement, et æqualiter participabunt sed si Dominus Symon Paderburnensis Episcopus invaserit Archiepiscopum Dominum Conradum, seu Ecclesiam Coloniensem, seu terram et homines suos incendiis seu rapinis, et hoc fuerit manifestum, eo modo, quod vulgariter Openbare Urloge dicitur, Oppidum Saltcoten in omni redditu cum omnibus pertinentiis et juribus, et cum omni integritate, in qua hoc habuerunt, erit Archiepiscopi et Ecclesiæ Colonien. in perpetuum de expresso consensu et voluntate præfatorum Episcopi, Prælatorum, Capituli, et aliorum Clericorum, et Laicorum Nobilium et Ministerialium Paderburnensis Ecclesiæ, et nihilominus Oppidum Gysike erit Archiepiscopi et Ecclesiæ Coloniensis, sicut fuit ante ordinationem præsentem conscriptam et confectam. Nos vero Archiepiscopus, et Capitulum Coloniense, et Nos Episcopus et Capitulum Ecclesiæ Paderburnensis, quia præmissa omnia de bona nostra voluntate et consensu facta et ordinata dinoscitur ad majorem rei evidentiam sigilla nostra præsentibus duximus apponenda. Actum apud Essende, præsentibus Ottone Monasteriensi, Brunone Osnabrugensi Episcopis, Gotzuvino Decano, Godefrido choriepiscopo, Philippo Theusaurario, Winrico de Dullendorpe Præposito Monasteriensi, Gerlaco de Hammersten Canonicis Coloniensibus, Stephano Decano, Hermanno Scholastico majoris Ecclesiæ, Volcquino Decano S. Pauli Monasteriensi, Hinrico Præposito, Everhardo de Hervordia, Magistro Johanne de Schildesce Prioribus, Scholast. Hinrico Lusco Canon. Paderburn. Joachimplebano in Saltcoten, Godefrido de Arnesberg, Adolpho de Monte, Theoderico de Isenberg, Ottone de Althena, Engelberto de Marcha Comitibus, Bernardo de Lippia, Bertoldo et Bertoldo de Buren, Wernero de Gudensberg, Hermanno de Osde Viris nobilibus, Hunoldo, Mareschalco, Hinrico de Vitinchoven, Bertoldo et Wernero de Bracle militibus, et aliis quampluribus, tam Clericis quam laicis. Datum tertio decimo Calend. Septembris Annno Domini Millesimo ducentesimo, quinquagesimo sexto.

Tertio ab hinc die, XI videlicet Calend. Septembris, hujusmodi fœdus ictum est inter Colonienses, Simonem Paderbornensem, Ottonem Monasteriensem, Bernardum Comitem de Lippia fratrem utriusque Episcopi, cœterosque ejus partis proceres ac nobiles. Fœdus ictum inter Colonienses, & Episc. Paderb. &c.

Nos Dei gratia G. Decanus, Ph. Thesaurarius - - - Choriepiscopus, ceterique Priores Colonienses, Præsentibus protestamur, quod nos et subnotati, scilicet G. Præpositus Monasterij in Eifla, Winricus Canonicus Coloniensis, Bertoldus et Bertoldus nobiles de Buren, Hunoldus Marschalcus, Heinricus de Vitinchove, Heinricus Schultetus de Volmenstene, Albertus de Horthe, Gozuvinus de Menethe, Godefridus de Meschede, Heinricus Schultetus de Susato, Bertoldus ejus frater, et quidam alii homines Ecclesiæ Coloniensis fide data corporale sacramentum venerabilibus in Christo Patribus, Monasteriensi et Paderbornensi Episcopis D. Bernardo de Lippia, et eorum hominibus super confederatione de mutuo auxilio concepta, et ab ipsis et à nobis

jurata, prout in instrumento exinde confecto continetur præstitimus, quod Dominum nostrum Coloniensem Archiepiscopum pro posse nostro bona fide monebimus, et inducemus, ut ipse, et Dominus H. Trajectensis Episcopus, et duo alii ab ipso Archiepiscopo nominandi hanc confederationem jurent corporaliter et observent. Quod si idem Archiepiscopus nollet id implere, præfati ---- Monasteriensis et Paderburnensis Episcopi, D. Bernardus de Lippia, et eorum homines, prout in conditione ante juratam confederationem adjectum extitit, neque tenebuntur, neque nos tenebimur ultra astricti vinculo hujus juramenti, sed erimus absoluti. Nos præfati Priores contenti sumus unico sigillo dicti Decani Coloniensis. Datum in Esnethe, in octava Assumptionis beatæ Mariæ, Anno Domini MCCLVI.

Verùm cùm hæc omnia inter utrumque Episcopum infirma adhuc viderentur Coloniensi, multaque superessent ex utraque jurisdictione controversa, de Briloniæ Oppido, de Erwite, de castro Vilsen, aliisque quæ à Simone Episcopo in libertatem asserto non minus controverti, quàm pro jure postulari possent; timeretque Archiepiscopus, ne vir cordatus, & militari manu promptus, & magnis familiæ nobiliumque Westfaliæ subsidiis subnixus jura suæ armis repeteret: in eodem conventu Essendiensi, ad quem tres Episcopi, Otto Monasteriensis, Bruno Osnabrugensis, Widekindus Mindensis, præterque Comites, totus fere equestris Ordo diœcesis Coloniensis, Paderbornensis, Monasteriensis & Osnabrugensis convenerant, novis rursum vinculis præscriptarum conditionum Paderbornensem Episcopum astrinxit; compertumq; victo à victore iniquas juxta atq; æquas leges nunquam liberius imponi, quàm cùm acceptandi necessitas urget debiliorem. Demum tanquam conscientia malæ causæ perculsus Archiepiscopus, ausus etiam appellationem liberam ad Pontificem & Regem Simoni Episcopo intervertere. Igitur cùm intersit posteritatis nosse, quàm duris conditionibus actum sit cum Simone Episcopo & Paderbornensi Ecclesia, juvat hæc universalis compositionis pacta actaque, quibus priora simul repetuntur, ex ipsis archetypis, & originum literis, quæ apud nos extant, annalibus nostris inserere; nec pigebit etiam nostrates antiquas procerum familias, splendoremq; Westfaliæ nobilitatis ex his revolvere.

Quæ pax inter Archiep. Colon. & Episc. Paderb. inita.

Tenor ordinatæ compositionis ac pacis inter Simonem Paderbornensem Episcopum, & Conradum Coloniensem Archiepiscopum.

Ante omnia castrum Vilse destruetur, Oppidum Saltzcoten manebit indestructum, et cum omni ejus utilitate, pertinentiis, juribus et proventibus universis, prout jam est, vel erit in futurum in augmento cum termino, qui dicitur Wicbilede, erit attinens æquali dominio et pro indiviso Archiepiscopo et Ecclesiæ Coloniensi, et Episcopo et Ecclesiæ Paderborn. perpetuo. Si quid vero occurrerit emendum in Oppido, hoc simul ement, et proventus ex

hoc

hoc emergentes erunt communes, et æqualiter participabunt. Simile erit de Oppido in Geseke cum molendino extra fossatum, et si molendinum adjacens extra vicum Salcoten et Giseke de novo constructum fuerit, communiter ement, et æqualiter participabunt. De Alberto de Stormede ita est ordinatum, quod Episcopus Paderbornensis faciet sibi justitiam Archiepiscopo sibi assistente. Et si idem A. de Stormede eo non fuerit contentus, Archiepiscopus Coloniensis, Monasteriensis, et Osnabrugensis Episcopi cum dicto Archiepiscopo inter Paderbornensem et dictum Albertum amicabiliter component, et si Monasteriensis cum præfatis concordare non possit, stabitur dicto Archiep. et Osnabrug. in hac parte, ita tamen quod hoc non vergat in exheredationem Ecclesiæ Paderborn.

Item Archiepis. et Ecclesia Coloniensis id juris per omnia in Ecclesia Hervorden. habebunt pacifice et quiete, quod antecessores dicti Archiepiscopi obtinuerunt, et Abbatissa Ecclesiæ Hervorden. et ipsa Ecclesia in omni eo jure, ac juris possessione, seu libertate permanebit, quibus sub Archiepiscopi prædecessoribus consistebat, nec Episcopus, aut Præpositus Paderbornensis aliquid juris Ecclesiastici contra ipsius Ecclesiæ libertatem antiquam seu privilegia sibi vendicabit, seu usurpabit, nisi hoc per justitiam obtinuerint, coram judice superiori.

Item altum Iudicium apud Ervethe, quod hogerichthe, dicitur, obtinebit Archiepiscopus, eo modo per omnia, quo sui prædecessores obtinuerunt.

Item Oppidum Brielon idem Archiepiscopus sine omni inquietatione et contradictione ipsius Ecclesiæ possidebit, quemadmodum sui prædecessores bonæ memoriæ Engelbertus et Henricus Archiepiscopi possederunt.

Item Vilse sine licentia Archiepiscopi nullatenus reædificabitur, et nullo unquam tempore aliqua nova munitio vel castrum aliquod per ipsum Episcopum Paderb. vel ipsius auctoritate, aut promotione, seu procuratione in terminis ducatus Archiepiscopi absque ipsius licentia construetur.

Item nullo unquam tempore ipse Episcopus, vel aliquis suo nomine, procuratione, seu consensu, vel auctoritate in Archiepiscopum, seu Ecclesiam suam, terram aut homines suos violentiam aliquam seu guerram, spolium aut rapinam faciet, sed si quid talium causetur sibi irrogari, hoc prosequatur coram Archiepiscopo Coloniensi, qui sibi faciet de hoc justitiæ complementum.

Item dabit Episcopus Paderborn. literas patentes ad Papam urbano modo, et ad omnes, ad quos Arrchiepiscopus requisierit, quæ contineant excusationem Archiepiscopi super captivitate et detentione Episcopi Paderbornen. et has literas dabit sub sigillo suo, Ecclesiæ suæ, et fratris sui Episcopi Monasteriensis.

Item si quæ sunt super captivitate Episcopi Paderborn. vel detentione, vel aliquod ipsorum negotium contingente, literæ à Domino Papa, vel ejus Legato, vel curia regali obtentæ, nullæ sint, nec eis utatur vel ipse, vel Ecclesia sua, nec aliquis pro ipsis, nullæque ullo tempore impetrentur, et si fuerint impetratæ irritæ sint et inanes.

Item si Archiepiscopus super ista ordinatione, compositione, seu pace, aut

aut hoc negotium contingente, literam à Domino Papa, seu ejus Legato confirmatoriam aut conservatoriam, aut aliam quamcunque impetrare voluerit per se, vel per procuratorem, Episcopus Paderbornensis nec per se, nec Ecclesia sua, nec aliquis pro ipsis, nec ad procurationem eorum se opponet, quinimo Episcopus dabit literas suas patentes, quod tali impetrationi suus consensus accedat.

Item si Archiepiscopus guerram movere voluerit alicui, vel aliquis ei, Paderbornensis Episcopus contra Archiepiscopum non juvabit, nec assistet alicui contra Archiepiscopum consilio vel auxilio; ita tamen, quod si Archiepiscopus Ecclesiam Paderb. Episcopum Monasteriensem, Dominum Bernardum de Lippia, et ejus primogenitum Comitem Conradum de Rethberg, et ejus natum guerrare voluerit, Episcopus Paderb. pro posse suo se interponet ad hoc sedandum. Si vero ipse infra quindenam in hoc non profecerit, Albertus de Horde, Heinricus de Vitinchoven, Hunoldus Marscalcus, Godefridus de Meschede, electi ab Episcopo, Bertoldus et Hermannus de Brackele, Ludolphus de Herisia, Amelungus de Driborg electi à Coloniensi Archiepiscopo infra quindenam subsequentem component amicabiliter, si possunt; quod si factum non fuerit, Episcopus Osnabrugensis, Albertus de Horde, Heinricus de Vitinchoven, et Hunoldus Marschalcus ex parte Archiepiscopi electi jurati convenient in Susato, inde non recessuri, quousque sub Sacramento suo, quantocius poterunt, dixerint, utrum Coloniensis justam causam habeat guerrandi, et si dixerint eum habere justam, Paderbornensis non juvabit, si vero injustam, juvabit, et stabitur tali determinationi dictorum trium. si quartus non concordat, cum dictis tribus, idem erit observandum. Si aliquis dictorum amicorum Paderborn. causetur se guerrari et lædi per Archiepiscopum, ut propter hoc vel ad guerrandum compellatur, et si prædictorum quis mortuus fuerit, qui dicere debebat cum aliis, vel alias contigerit, quod interesse non poterit, vel forte noluerit, vel à Domino suo recesserit, alius loco illius de consilio remanentium per Archiepiscopum substituetur, qui juratus cum aliis loco condicto dicet et stabitur dicto, dummodo tres concordent, prout superius est expressum, et ante pronuntiationem istorum quatuor vel trium Episcopus Paderborn. non juvabit.

Item Ecclesia erit infra Oppidum Salikoten et baptisterium et sepultura, nec quid requiretur ab Oppidanis, attamen aream dabunt infra Oppidum in qua domus suo plebano ædificabitur per Oppidanos et ad structuram Ecclesiæ juvabunt, salvo tamen jure patronatus Episcopo Paderbornensi.

Item Hermanno de Hardenberg, Alberoni de Ole, Gozvvino de Rodenberg, Hermanno Pincernæ, Helmvvico de Elsepe et aliis hominibus Archiepiscopi, qui dixerint Paderbornæ Episcopum sibi debitorem alicujus pecuniæ, faciet, justitiam coram Archiepiscopo Coloniensi.

Item Paderborn. Episcopus requisitus cum trecentis dextrariis et ferro coopertis una vice serviet Archiepiscopo Colonien.

Tenor assecurationis.

Episcopus Paderb. fidem dabit, et juramentum prestabit corporale, quod

quod observabit supra dicta, videlicet formam ordinationis, compositionis et pacis, Prælati et Capitilum majoris Ecclesiæ Paderborn. et alii Clerici, et nobiles et ministeriales, qui ab Archiepiscopo nominati fuerint, et quos Paderborn. habere poterit, fraude et dolo exclusis. Postmodum fidem dabunt et jurabunt, quod ipsi dominum suum talem habebunt, quod ipse formam supra dictam conservet inconvulsam, et si ipse eandem infregerit in aliqua parte, quod ipsi non assistant sibi consilio et auxilio contra Archiepiscopum Colonien. Ecclesiam suam, neque suos.

Item civitas Paderborn. et Oppidani in Wartbergh literas suas patentes dabunt, quod dominum suum moneant, et inducant pro posse suo, quod conservet formam præscriptam, quam si infregerit in aliqua parte, consilio vel auxilio sibi non assistant contra Archiepiscopum memoratum, Ecclesiam suam, neque suos, nec victualia dabunt, nec vendent eidem.

Dominus de Lipp. frater Domini Paderborn. et ejus primogenitus, et homines eorum duodecim, quos Dominus Archiepiscopus viderit expedire, fidem dabunt et jurabunt, quod ipsi Dominum Paderborn. talem habebunt, quod formam supradictam observet, quod si non fecerit, ipsi non assistent sibi consilio vel auxilio contra Archiepiscopum memoratum, Ecclesiam, neque suos.

Idem faciet Episcopus Monasteriensis cum viginti quinque militibus nominandis. Idem faciet Comes de Rethberg cum sex, quorum nomina sunt, Albertus de Mulede, Otto de Sindene, Ecbertus de Rokinghusen, Henricus de Welde, Hugo de Kleicampe, Rotherus de Sindene. Dominus de Wolterge, Comes de Schovvenburg, Dominus de Hoya, Otto de Ravensberg, de Everstene, et de Cigenhagen Comites. Advocatus junior de Scalkesberg fidem dabunt, et jurabunt, quod si Episcopus Paderbon. formam præscriptam infregerit, ipsi consilio vel auxilio sibi non assistent contra Archiepiscopum memoratum, neque suos, et singuli super hys dabunt literas suas patentes. similiter Bremensis dabit literas patentes cum juramento.

Item Osnabrug. Mind. Episcopi, et Abbas Corbejen. pro ipso Episcopo Paderborn. fide jubebunt, quod ipse supra dicta observet. quod si infregerit, ipsi erunt manifesti adjutores Colonien. contra Paderborn. et illud processum habebit, si præfati voluerint facere ad petitionem Paderborn. Episcopi, et ipse bona fide laborabit. quod hoc fiat.

Item si Dominus de Lipp. et ejus primogenitus contra juramentum suum venientes juverint Paderborn. Episcopum, prædicti duodecim milites fidem dabunt, ut jurabunt, quod Episcopum Paderborn. vel Dominum Lippen. vel ejus primogenitum contra Archiepiscopum Colonien. non juvabunt, vel contra suos.

Item si Episcopus Monasterien. contra juramentum suum veniens juverit fratrem suum Paderborn. viginti quinque milites ex parte Archiepiscopi nominati fidem dabunt, et jurabunt, quod Episcopum Monastr. contra Archiepis. Colomens. vel suos non juvabunt. Idem fiet de Comite de Retberg cum sex militibus.

Item

Item Episcopus Monasteriensis et Dominus de Lipp eligent, quod ipsi, quod absit, pejurarint, assistendo fratri suo contra formam supradictam venienti, se incidisse in penam sex millium marcarum, quas ipse Archiepiscopus recuperare poterit in reditibus eorum, et insuper in personis et rebus illorum, qui coadjutores cum armis fuerint eorundem contra Archiepiscopum memoratum, sive suos.

Item ipse Paderborn. elegit et acceptavit sub pena quinque millium marcarum, quod formam supra dictam observet, quam si non observaverit, Archiepiscopo salvum erit recuperare dicta quinque millia marcarum in reditibus Episcopi Paderborn., et insuper in personis et bonis eum coadjuvantium.

Item ponet Paderborn. viginti quinque fidejussores, qui promittent fide data et juramento prestito, si Episcopus infregerit intrare Geseke à die monitionis infra quindenam adjacendum tam diu donec ipse Episcopus impleverit, et emendaverit, quod infregit. et quisquis fidejussorum non servaverit, quod promisit, eliget se teneri Archiepiscopo in centum marcis, quas Archiepiscopus in persona et bonis suis sine offensa recuperabit. Et si aliquis horum fidejusorum decesserit, Episcopus requisitus infra mensem sub sacramento alium substituet, qui ei fuerit nominatus.

Item cum compositio illa fuerit consummata, ipse Paderborn. Episcopus procurabit cum Archiepiscopo, quod civitas Colonien. et aliæ civitates per litteras patentes testificentur, quod ipse Paderborn. talem compositionem promisit servare sub penis, et assecurationibus compositioni insertis.

Item dabunt Monasterien. et Paderborn. Episcopi ad Dominum Papam et Legatum futurum patentes literas consentientes in ipsis, quod si Episcopus Paderborn. non observaverit compositionem, quod ipse elegit se auctoritate Papæ excommunicatum ipso facto, et quo Dominus Papa, et Legatus dent super hoc excecutores, seu quascunque alias literas, quarum auctoritate, monitione præmissa, excommunicatus denuncietur, et compellatur ad solutionem pecuniæ supradictæ, et ad observationem omnium prædictorum. Executores super eo erunt de veteri monte, de Hesterbach, et Campis Abbates Ordinis Cistertiensium, vel duo ex ijs.

Item si Episcopus Paderborn. invaserit Archiepiscopum, seu Ecclesiam Colon. seu terram, et homines incendiis seu rapinis, et hoc fuerit manifestum eo modo, qui vulgariter Openbare Orlage dicitur, Oppidum Saltcoten in omni redditu, et cum omnibus pertinentijs et juribus, et cum omni ea integritate, in qua hoc habuerunt, erit Archiepiscopi, et Ecclesiæ Colonien. in perpetuum de expresso consensu et voluntate præfatorum Episcopi, Prælatorum, Capituli, et aliorum Clericorum et Laicorum nobilium, et Ministerialium Paderborn.

Nihilominus Oppidum Giseke erit Archiepiscopi et Ecclesiæ Colonien. sicut fuit ante ordinationem præsentem conscriptam et confectam.

Item inter Archiepiscopum ex una parte, et Monast. Episcopum ex altera ita conventum est, quod castrum Lunen. destruatur funditus, nec ullo tempore in futurum erit ibi castrum vel munitio sed erit villa, sicut ultra quadraginta annos.

Nos

Nos Episcopus Paderborn. et Decanus major Colon. protestamur in hanc formam esse concordatum, et in testimonium sigilla nostra præsentibus duximus apponenda.

Hunc in modum habet exemplar nostri tabularii, quod multò fusius producunt Colonienses adduntque fidejussorum nomina, quos Simon Episcopus noster dederit, memoranturque hi jurasse fidem D. Henricus de Sualenberg Præpositus major, Everhardus de Herivordia, Joannes de Scildeze Priores, Joannes Scholasticus, Henricus Luscus Canonici Paderbornenses, Joachim Plebanus de Vilse. Item super eodem fidem dederunt & jurarunt Wernerus de Gudensberg, Hermannus de Osede, Albertus de Hardenberg, Bertoldus, Wernerus de Brackele, Ludgerus de Herisia, & ejus natus Albero, Amelongus de Driborg, Udo Sumerkalf, Herboldus, & Albertus fratres de Amelungessen, Ludolphus Marscalcus, Tedardus de Nerde, Conradus Scultetus de Wartberg, & ejus frater Gerardus, Henricus Camerarius, Andreas de sola domo, Conrad⁹ Stapel, & Hermannus frater ejus, Walradus de Petersem, Bertoldus Sumerkalf, Henricus de Gummere, Ulricus de Vlusen, Joannes de Nedere, Conradus de Sitteren, Regenbodo Buser, Joannes de Dinckelberg, Willardus de Drevere, Florinus de Vanen, Elias de Ahle, Ulbertus de Bickinghusen, Conradus de Ethen, Lubekinus de Dalberne, Rodolfus de Stenvordia, Albero de Welethe, Henricus de Wevel, Fridericus de Winstorp, Joannes de Grotenvedere, Ulbertus de Essern.

Qui vero nomine Episcopi Monasteriensis juravêre compositionem hanc è nobilitate ejus. Simon de Gemene, Wilhelmus Russe, Godefridus Burgravius de Rogehede, Hermannus & Henricus nati ejus, Fridericus Menhuwele, & Rodericus filius ejus, Albertus Dapifer Bernardus filius ejus, Godefridus de Loten, Joannes Pincerna senior, Joannes Pincerna de Mervelt, Bernardus Werens, Gerlacus & Bitterus de Rethe, Hermannus de Langene, Gerlacus de Bever, Rudolph⁹ de Werne, Advocat⁹ de Warendorp, Rupertus de Suanesbule, Henricus de Corendin, Hermann⁹ de Kakene, Theodoric⁹ de Billerbeck, Henric⁹ de Stromberg, Wetzelo de Lembeck, Sueter⁹ Werentz.

Rursum cùm alios fidejussores postularet Archiepiscopus, qui fidem jurarent, si Paderbornensis Episcopus pacta violaret, & hos quoque dedit Simon Episcopus noster, recitanturque in Coloniensium tabulis, Bertoldus, Wernerus & Hermannus de Brackele, Ludowicus de Herisia, & Albero ejus natus, Amelungus de Triborg, Verdo de Sumercalf, Hereboldus de Amelungessen, Elias de Ahle, Albert⁹ de Scardenberg, Wernerus de Gudensberg, Hermann⁹ de Osede, Ludolphus Marscalcus, Lotharius de Korde, Conradus Scultetus de Wartberg, & Gerardus ejus pater, Henricus Camerarius, Andreas de sola domo, Conradus & Hermannus fratres dicti de Stapel, Alradus de Breitenhusen, Bertold Summercalf, Henricus de Gummere, Olricus Ulvenssen, Joannes de Nedere.

Demum Saltzcottani Oppidi, & totius controversiæ transactionem subsignasse referuntur V.P. Conradus Archiepiscopus Coloniensis, Otto Monasteriensis, Simon Paderbornensis Episcopus, Præpositus, Prælati, & Clerici Ecclesiæ Paderbornensis, Bernardus de Lippia & Bernardus ejus natus, Conradus Comes de Retberg, Widekindus de Swalenberg viri nobiles, milites fidejussores. Actum ac datum apud Essende nono Calend. Septemb. Anno Domini 1256.

His tanta ordinum convocatione, tantaque operum mole, & præstructione potentiæ suæ confectis, Archiepiscopus Simonem Episcopum nostrum integræ tandem libertati post biennij custodiam restituit, magnâ deinde cleri populique gratulatione receptum.

Annus Christi 1257.

Alexandri IV Pont. 3.
Alphonsi & Richardi Regum Romanorum 1.
Simonis Ep. Pad. 11.

Acta priori anno inter Archiep. Colon. & Ep. Paderb. ab Alexandro Pont. rescinduntur.

At postquam hæc coacta compositio, & iniquæ transactionis leges ad Alexandrum IV Pontificem relatæ sunt; non modo indignissimè tulit captivitatem Episcopi nostri, sed & omnia compositionis pacta rescidit, omnesque clientes Simonis Episcopi ac ministeriales fidejussoresque à juramento absolvit. Quod Pontificis judicium cum hic instar omnium esse debeat, ad Simonis Episcopi nostri justamque Paderbornensis Ecclesiæ causam declarandam, operæ pretium erit ipsas Pontificis literas ad Episcopum & Capitulum datas referre.

Alexander Episcopus Servus servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo, et dilectis filiis Capitulo Paderburnen. Salutem et Apostolicam benedictionem. Ad audientiam nostram pervenit, quod venerabilis frater noster Coloniensis Archiepiscopus, et quidam sui complices, te frater Episcope in offensam ordinis clericalis, et pontificalis dignitatis obprobrium ausu sacrilego capientes te tamdiu in castris suis detinuere captivum, donec tu et vos dilecti filij capitulum cum eis quandam ordinationem et compositionem inire estis coacti, per quas nonnulla castra, loca, jura, jurisdictiones, redditus, possessiones, et res alie vestre ac Ecclesie Paderburnen. juri, et proprietati dicti Archiepiscopi et Coloniensis Ecclesiæ cedere debent, et quedam ex castris et locis predictis destructioni penitus subjacere, per quas renunciastis insuper juri vestro, quod vobis in nonnullis castris, villis, Ecclesiis, terris, possessionibus, et aliis competebat, promittentes expresse, quod nullas ab Apostolica sede, vel legatis ipsius, aut Imperatore, qui pro tempore fuerit, contra compositionem, vel ordinationem hujusmodi literas impetrabitis, acto in compositione et ordinatione predictis, ut littere hujusmodi si impetrentur, nullam obtineant firmitatem, datis etiam super hoc litteris, confectis instrumentis et documentis publicis, penis adjectis, fidejussoribus, et diversis cautionibus exhibitis, interpositis, fide ac etiam corporalibus juramentis. Nonnullis quoque de vasallis vestris pro-

mittentibus

mittentibus juramento, quod vobis non adessent contra Archiepiscopum et complices antedictos, si ordinationem non servaretis eandem. Nos itaque volentes super hys, que redundare dicuntur in gravem dicte Paderburn. Ecclesie lesionem, salubre remedium adhibere, vos et fidejussores datos à vobis, ac vasallos, et alios, quoscunque in ordinatione et compositione predictis, pro vobis nominatos, et obligationibus, promissionibus, renuntiationibus, pactionibus, cautionibus, et assecurationibus fidei et juramenti, exhibitionibus, et quibuscunque aliis in prefatis compositione et ordinatione deductis, premissis veris existentibus, auctoritate presentium absolventes, predictam Paderburnen. Ecclesiam, in eum statum, in quo erat ante tempus compositionis, et ordinationis predictarum, et captivitatem hujusmodi duximus reducendam Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre absolutionis et reductionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Lateran. XVII Calend. Aprilis, Pontificatus nostri anno tertio.

Ab eodem Pontifice Simoni Ep. facultas datur construendi arces in fundo suæ Ecclesiæ.

Supervenére mox aliæ Pontificis literæ ad Simonem Episcopum nostrum & Capitulum Paderbornense, quibus liberam Episcopo potestatem facit, construendi castra, & munitiones in fundo suæ Ecclesiæ. Nam postquam in judicio Romano obtrusa illa & coacta compositio expensa est, insolens prorsus, & iniquus Coloniensis Archiepiscopi dominatus omnibus videri cœpit, qui Apostolica auctoritate per inter regnum coërceretur, literæ sic habent.

Alexander Episcopus Servus servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo et dilectis filiis Capitulo Paderburnen. salutem et Apostolicam benedictionem. Vestra devotio promeretur, ut illa vobis libenti animo concedamus, quæ vos et Ecclesiam vestram possint à dispendiis præservare. Sanè petitionis vestræ series continebat, quod eadem Ecclesia et homines ipsius propter munitionum defectum patiuntur à predonibus et nobilibus illarum partium jurium et bonorum suorum non modicum detrimentum, et interdum dicti homines captivantur, super quo petiistis vobis per sedis Apostolicæ providentiam subveniri. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, construendi castra et munitiones in fundo prædictæ Ecclesiæ, prout videritis expedire, Venerabilis fratris nostri Coloniensis Archiepiscopi contraditione injusta et prohibitione, seu conventionibus, obligationibus, promissionibus, renuntiationibus, pactionibus, cautionibus, assecurationibus, fidei et juramenti exhibitionibus, et quibuscunque aliis inter eundem Archiepiscopum, et te frater Episcope initis, dum tu, seu obsides à te dati detineremini sub custodia carcerali, sive aliquibus indulgentiis à sede Apostolica impetratis, per quas id impediri valeat, vel differri, nequaquam obstantibus, devotioni vestræ liberam concedimus auctoritate præsentium facultatem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum

Viterbii III Calend. Junij, Pontificatus nostri anno tertio.

Alexander PAPA IIII

Bernardus Comes Lippiensis restituit Castrum Ravensberg.

Haud incelebris hoc anno quoque congressus fuit Hervordiæ, convocatis Simone Episcopo nostro, Ottone Monaster. Episcopo, Gerhardo Bremensi Præposito, ceterisque consanguineis è nobilibus Westfaliæ, in quo Bernardus Comes de Lippia castrum Ravensberg facta compositione, tabulisque in hunc modum conscriptis reddidit.

Bernardus Nobilis de Lippia senior omnibus in perpetuum. Acta solenniter delet oblivio, nisi scripturarum fulciantur testimonio. Noverint itaque tam posteri, quam præsentes, quod nos compositionem sincero pacis osculo firmatam, quam nobilis vir Dominus Henricus Præpositus majoris Ecclesiæ in Patherborne, Hartmannus Wolf, Johannes de Busche, Rodolphus Nagel, Sifridus de Brincke, Tidericus Matevent milites, et Wernerus et Tidericus de Karthem, nec non Ministeriales de Ravensberg, et omnes coadjutores ipsorum nobiscum amicorum nostrorum consilio pacifice inierunt, super eo, quod castrum Ravensberg, quod sub tuitione nostra habuimus, à nobis alienarunt, præsentibus literis nostris patentibus protestamur sigilli nostri munimine roboratis, quod nunquam nec à nobis nec amicis nostris super eo calumniam patientur. Præter ea sub assecuratione militari et fide data ad stabilimentum memoratæ compositionis nos eisdem obligavimus, quod venerabiles fratres nostri Dominus Episcopus Otto Monasteriensis, et Dominus Episcopus Simon Paterbornensis, et nobilis vir avunculus noster Comes Otto de Tekeneburg, nec non filii nostri Dominus Gerhardus præpositus Bremensis, et Dominus Bernardus nobilis de Lippia junior, et civitates nostræ Lippiae et Lemgoli literis suis et sigillis compositionem supradictam protestantes roborabunt. Item si aliquo casu impediente dicta amicorum nostrorum sigilla obtinere non possemus, in reliquis affirmabimus, quæ obtinere prævaleamus, sed quanto cicius semper poterimus literas supradictorum amicorum nostrorum eisdem erogabimus. Datum Hervordiæ, anno Domini 1257 feria quarta ante festum beati Jacobi.

Simon Ep. sacram in Cœnobium Corbeiense jurisdictionem veteri jure repetit.

Sub id tempus, quo hæc agebantur, Simon Episcopus pro sacra jurisdictione suæ diœcesis asserenda haud minus intentus, veteri à Corbeiensibus repetere cœpit; quòd certum haberet Cœnobium illud à primordiis intra limites diœcesis Paderbornensis constructum, ac priscis Episcopis subjectum fuisse. Quare cùm Corbeienses se inter exemptos ferrent, ad Pontificem appellavit. Pontifex qui veteri Episcoporũ juri consultum voluit, hisce rescriptis mandat, aut suam exemptionem commonstrent, aut Episcopo se submittant.

Alexander Episcopus Servus servorum Dei. Dilectis filiis, Decano et Scholastico Frislariensi, et Archipresbytero Ecclesiæ Nuemburgensis, Moguntinensis diœcesis salutem et Apostolicam benedictionem. Sua nobis venerabilis frater noster Episcopus et dilecti filii Capitulum Paderburnense peti-

petitione monstrarunt, quod Abbas et conventus Monasterij Corbeiensis ordinis sancti Benedicti Paderburnensis diœcesis asserentes Monasterium ipsum fore exemptum, et se in exemptionis possessione fuisse à tempore, cujus memoria non existit, eidem Episcopo tanquam Diocesano suo intendere denegant, et sibi de suis juribus respondere, in eorundem Episcopi et Capituli Padeburnensis Ecclesiæ præjudicium et gravamen, quanquam dicti Abbas et conventus exemptionis privilegium non ostendat. Quare dicti Episcopus et Capitulum nobis humiliter supplicarunt, ut providere ipsis et eidem Padeburnensi Ecclesiæ paterna super hoc sollicitudine curaremus. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eosdem Abbatemet conventum ex parte nostra moneatis, et inducere procuretis ut infra quindecim dies post monitionem vestram obediant dicto Episcopo, vel privilegia exemptionis ostendant, alioquin vocatis, qui fuerint evocandi, et auditis hinc inde propositis, quod canonicum fuerit, appellatione postposita, statuatis. Facientes quod decreveritis per censuram Ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem qui fuerint, nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per censuram eandem, appellatione cessante, compellatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes hys exequendis poteritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani V. Calend. Martij, Pontificatus nostri anno tertio.

Inter hos Germaniæ fluctus cùm Simon Episcopus noster tam à Coloniensi Archiepiscopo, quàm à cetera, quæ Archiepiscopo hærebat, nobilitate, prædonumque multitudine urgeretur, fœdus injit cum Alberto duce Brunswicensi, quo in mutua auxilia contra insurgentes hostes in hunc modum est conventum.

Simon Ep. cum Duce Brunswic. fœdus init contra prædones ceterosque hostes.

Simon Dei gratia Paderbornensis Episcopus, sanctæ Bremensis et Corbeiensis Ecclesiarum tutor. et nos eadem gratia Albertus Dux de Brunswike attendentes utilitatem, commodum et honorem, quæ nobis, terris, et hominibus nostris ex mutuis promotionibus et auxiliis poterunt provenire, omnem quæstionem vel discordiam, quæ super quibuscunque causis inter nos hactenus suborta fuerat, concordavimus sub hac forma. Quod ab invicem nos diligere, et fideliter promovere studebimus cum effectu nullum damnum, vel molestiam ab alterutra partium inposterum inferendo. nullus etiam nostrum homines alterius, vel aliquid in præjudicium alterius, vel gravamen manifeste vel oculte manutenebit, vel juvabit in aliquo, vel vovebit. verum si ab Ecclesiis nostris vel terris hinc inde aliquid injuriæ vel damni fuerit irrogatum, aut si super bonis vel proprietatibus aliqua quæstio suscitetur, hoc inter nos componi debet amicitia, vel justitia mediante. Ac quod faciendum octo viros fide dignos ex utraque parte duximus statuendos, qui quæstionem motam componant, prout superius est expressum, et observabitur utrobique, quod ab eisdem in justitia vel amicitia concorditer fuerit definitum. Nos Simon Paderburnensis Episcopus ex parte nostra statuimus Bartoldum et Hermannum de Brakle, Albertum et Herboldum fratres de Amelungessen. nos vero Albertus Dux de Brunswick ex parte nostra statuimus subnota-

subnotatos Hermannum de Olwardeßhusen / *Henricum de* Homburg / *Georgium de Wettesen, Hermannum de Uslaria. Si vero præfatorum quis discesserit, alius eidem idoneus infra mensem substituetur, qui ad hoc fuerit requisitus, et per præfatos octo infra mensem, postquam eis intimatum fuerit, se dabitur, ut prædictum est, quæstio suscitata. Nos etiam Simon Parerburnensis Episcopus et Albertus Dux de Brunsvvick fide corporaliter præstita promisimus ea quæ præscripta sunt, perpetuo inviolabiliter observare. Huic etiam ordinationi compositionis nostræ testes aderant, quorum nomina sunt subscripta, Joannes et Gerhardus Comites Holsatiæ, Henricus et Joannes, Comites de* Oldenburg / *Adolfus de* Dannenberg / *Henricus de Luoghovve, Conradus de Wernyngerothe, Henricus de* Woldenberg / *Hermannus, Ludovicus et Conradus de* Everstein *Comites, Gunterus nobilis de* Lindwor *Præpositus, Hildeboldus, Engelbertus Canonici Bremenses, Conradus de* Dorstatt / *Luthardus de* Meyerssen *Nobiles, Henricus de Homborgh, Gevehardus de Bortvelde, Joannes de* Soytenberg *et ceteri quàm plures. Ut autem omnia supra scripta in suo robore perpetualiter perseverent, præsentem paginam sigillorum nostrorum munimine duximus roborandam. Actum et datum in campo apud* Elstorpe / *anno Domini* MCCLII, *in die B. Laurentii Martyris.*

Honorificum Simoni Episcopo, & cum tanto duce fœdus tempori opportunum; cùm nullo adhuc certo Rege ac rectore in loco Wilhelmi subrogato, Saxonia totaque passim Germania tumultuariis bellis agitaretur, ac tantum quisque auderet, quantum socialibus armis prævalere poterat, palamque nobiles insurgerent in Principes, & omnia spoliis permiscerent. Albertus Brunswicensis Dux præ ceteris Simonem Episcopum nostrum, ob famam rerum gestarum animiq; constantiam, dignum habuit, quocum arma sua conjungeret. Quod in hisce literis tutorem se scribat Bremensis Ecclesiæ Simon Episcopus noster, facilis ratio redditur ex historia Bremensi; quòd, ut supra diximus, à Gerhardo Patruo, Bremensi Archiepiscopo, Tutor delectus sit, quem chronicon Sclaviæ anno demum sequenti objisse tradit, Christi videlicet MCCLVIII, rexitque Ecclesiam illam tutor per VII annos, ut historia Bremensis docet, Præpositus videlicet adhuc Paderbornensis, quem deinde titulum cum munere retinuit Episcopus Paderbornensis, ad mortem Gerhardi Archiepiscopi. Hunc in modum Corbeiensis Ecclesiæ Tutor, quod tum frequens erat, delectus, fuerit, quemadmodum & Henricus Paderbornensis Præpositus, ut post referemus, Corbeiensium Tutor fuit. Qua vero causa data Simon aggressus Corbeienses Ecclesiæ Paderbornensi submittere voluerit, utrumne offensus, an rogatus, incertum habeo.

Stero in Chron. August. Paduanus Mona. Martinus Polonus.

Turbatus interim per hæc tempora status in Imperio, qui Coloniensem Archiepiscopum à privatis hisce Westfaliæ turbis ad publica evocavit. Nam cùm in toto Imperio nullus reperiretur Princeps candidatus, qui se post obitum Wilhelmi Regis ad coronam Imperij

Imperij offerret, aut oblatam acceptare dignaretur; Conradus Coloniensis Archiepiscopus, qui supremam sibi Imperij moderationem vendicabat (quòd Gerhardus Moguntinus Archiepiscopus superiori anno captus ab Alberto Brunswigi Duce adhuc in vinculis hæreret) in Britanniam navigavit, & Richardo Cornutij Comiti, Henrici Anglorum Regis fratri, spem certam regni fecit. Inde in Germaniam reversus Archiepiscopus Gerhardum Moguntinum, Ludovicum Palatinum Rheni ejusque fratrem Henricum Bavariæ Ducem traxit in partes; & quia profusissima largitione ferebatur à Richardo emptus ad suffragia occupanda, Ludovico Palatino myriadem marcarum numeravit: Moguntino, qua se ex captivitate Alberti Ducis liberaret, octo millia marcarum dependit in lytrum: Arnoldo Trevirensi Archiepiscopo quindecim millia marcarum oblata. Sed is cum indignum reputaret majestati Imperij, ac fœdum Germanicæ nationi, coronam augustalem venalem habere, exterorum aurum & pecuniam respuit.

Scriptor Trevir. apudBrovv. Chron. M. Belg. Paralip. Vrbs. Spondan. Marianus. Brovverus l 16 ann. Trevir.

Archiep. Coloniensis laborat pro Richardo Anglo in Imperium extollendo.

Ineunte vere Principes Rheni, quibus jus creandi Regis erat, Francofurtum ad comitia accessêre, eo mox discordes discessêre. Causa dissidij fuit, quòd Conradus Coloniensis Archiepiscopus monitus, ne præter morem tam superbo comitatu urbem intraret. Qua re ille offensus, extra urbem tanquam in castris comitia egit, ibique factione suorum XIII Januarij Richardum Regem Romanorum pronunciat. Improbat hæc Arnoldo Trevirensis Archiepiscopus & Saxo, Richardumque vitio creatum Regem obnunciavêre; eo quòd extra Francofurtum ab armatis extra morem comitiorum delectus; quòdque Coloniensis nullo jure suffragij accessisset, quippe qui ob Legatum Pontificis Novesij injuriosè tractatum, & ob vincula Paderbornensi Episcopo injecta, ab Ecclesiæ consortio separatus esset. His fretus Trevirensis unà cum Saxone, Marchione Brandeburgico, Episcopo Spirensi & Wormatiensi, ceterisque superioris Germaniæ proceribus pridie Calend. Aprilis in pervigilio Palmarum Alphonsum Castellæ & Legionis Romanorum Regem cooptavit. Missi in Hispaniam Constantiensis & Spirensis Episcopi, qui in Germaniam evocent. Rex Bohemiæ inter hæc varius, modò uni parti, modò alteri suffragium addixit. Interea Conradus Coloniensis Archiepiscopus eductum ex Anglia Richardum, festo Ascensionis die, Aquisgrani solemni ritu Regem consecrat, & trabea indutum in sede Caroli M. collocat, cui & à plerisque Rheni inferioris Principibus, arcium præfectis & urbium Legatis fides jurata est.

Discordia Principum in electione novi Regis.

Archiepiscopus Trevirensis cum aliis coronam Imperij defert Alphonso Regi Castellæ.

Richardo ab Archiep. Colon. Aquisgrani coronatur.

Inter Episcopos, qui coronationi Regis Aquisgrani interfuêre, memoratur quoque Simon Episcopus Paderbornensis, Regem deinde Coloniam comitatus inter Imperij Principes; ibi enim cum Richardus Rex Aquisgranensium privilegia ritu majorum comprobaret, diplomati simul regio subscripsit. Testes quippe recitantur dilecti

Heister. in suffrag. Apologia Maxim. Archiep.

cti Principes nostri, videlicet Conradus Coloniensis, & Gerhardus Moguntinensis Archiepiscopi, Bruno Osnabrugensis, Simon Paderbornensis, & Nicolaus Cameracensis Episcopi, & Albertus Abbas Monasterii Verdensis, Goswinus majoris Ecclesiæ Decanus, Philippus ejusdem Ecclesiæ Thesaurarius, Otto Aquensis Ecclesiæ Præpositus, Walramus Dux Limburgensis, Adolphus Comes Juliacensis & Walramus frater ejus, Joannes Comes de Schavenberg, aliique complures Comites, proceres, ac nobiles, uti hæc acta recensentur anno MCCLVII XXVI Maji.

Annus Christi 1258.

Alexandri IV Pont. 4.
Richardi & Alphonsi Reg. 2.
Simonis Episc. Pad. 12.

Alphonso abingressu Germaniæ retardatur.

Fluctuabat interea inter duos Reges Germania. Alphonsus etsi votis suorum expetitus in Germaniam, atque is etiam se ostenderit non alienum à capessendo regno, quòd maternum genus duceret à Sueviæ ducibus, & Germanis Imperatoribus, quippe filius Beatricis, per eamque Philippi quondam Augusti nepos; distulit tamen accessum in Germaniam, seu quòd intestinis regni sui motibus implicaretur, seu quòd voluntati suorum procerum diffideret filiorum ætate nondum matura ad successionem regni. Quaresita illi in præsens fuit regni imperijque titulus; qua mora multum obtulerè ejus factionis studia. Et mirum, inquit Crantzius, quis spes exteros erexerit ad capessendam Imperij coronam. Magis autem dimirari subit, aut ignavos, aut dementatos Principum animos, quibus placuit pro more evocare exteros ad Imperij coronam, quæ toto retro sæculis apud Germanos Saxonesque tanta concertatione & gloria servata fuerat. Sed effata sensim, & sua senectute ex sanguine Germania, non reperit inter Principes suos, qui humeros Imperij oneri ferendo subjicere, vellet aut idoneus censeretur. Sunt tamen qui hæc ad discordiam ipsorum Principum retulêre, tanquam quisque gnarus, quanta aliorum ambitione & invidia Imperium à populabus admitteretur. Pontifex ne quem Regum offenderet, partium studia declinavit, dominante cumprimis per Italiam Manfredo Friderici Imperatoris filio ex concubina genito, à quo Neapolis capta & Sicilia subacta: Conradi Regis filij tanquam ex rerum natura expuncti; nulla nec regni, nec hereditatis paternæ provisio.

Richardus interim hoc anno in Germania substitit: nec aliud memorabile ab eo gestum, quàm quòd per urbes ad Rhenum & Mosam magno nobilium comitatu circumvectus, Regem se majori profusione pecuniæ, quàm auctoritate regia ostentarit; eò calamitosus per Germaniam status, confusus judiciorum ordo, nulla imperandi parendique provisio, libera tumultuantium bella, dum singuli

vel

vel in suarum rerum defensionem, aut alienarum direptiones intenti arma rapiebant. Ac nullibi fœdius tumultuatum per biennium, quàm inter Colonienses, plebe in patricios, patriciis in plebem concitatis; habuitque Conradus Archiepiscopus satis quod domi persanaret, qui totius Imperij vulnus in se trahebat curandum. Tumultus Coloniæ plebem inter & patricios.

Annus Christi 1259.

Alexandri IV Pont. 5.
Richardi & Alphonsi Reg. 3.
Simonis Episc. Pad. 8.

Richardus demum Rex, cùm biennium in Germania oberrasset, perlustrando civitates, postremumque Basileam venisset, atque istic ut in ceteris urbibus ærarium exhaustum reperisset; abjecta Germaniæ cura, trans mare, unde venerat, contemptus à Germanis in Angliam remigravit, relicto Vicarij munere in administranda Repub. penes Conradum Coloniensem Archiepiscopum; cui in mandatis simul datum, ut Episcoporum electiones moderaretur, eisque regalia suo nomine impertiret, quemadmodum id auctor vetus chronici Sclavici scribit; quem tamen in eo corrigas, quòd regalium donationes investituram appellet, jam diu è Germania proscriptam. Adjuncti Conrado Archiepiscopo Philippus Falckensteinius, & Philippus Hohenfeldius; alterique horum Weteravia, alteri Imperialium urbium præfectura commissa. Tam exilis tum majestas Imperij, in quo nec vicarios Duces, nec Marchiones, nec Comites, aliosque provinciarum præfectos, ritu antiquorum Cæsarum ac Regum, appellare ausus; quod jam omnes illi ex temporariis ministris hereditarios se dominos ferrent. Ac rectè Crantzius de Saxonia nostra, Dux Saxoniæ post Henricum Leonem magnum rerinuit titulum, sed tenuem ditionem; quando exinde ad Duces Brunswicenses & Lunenburgenses ceterosq; Marchiones omnis provinciarum possessio transijt. Ne quid hîc memorem de Archiepiscopis & Episcopis, penes quos idem Principatus erat, uno quidem omnes pares, quòd in regalibus accipiendis Cæsarem ac Regem agnoscerent; sed eo semper Episcoporum causa potior, quòd à Carolo M. ac ceteris Cæsaribus Regibusque suas dioceses hereditaria ac perpetua possessione in Successores transmittendas obtinuerint, Richardus R. Angliam repetit, relicta Imperij administratione penes Archiep. Colon. *Auctor anonymus apud Brouver. lib. 16. Annal. Trevir. Auctor vetus Chronicè Sclavici. Crantzius l. 8. Metrop. c. 25.*

Igitur hoc dejecto statu, ut cetera perturbata diximus, Ottocarus Rex Bohemiæ juventutis audacia præceps, anno superiori Bavariam invasit (ex qua tamen cum clade rejectus ab Henrico Bavariæ Duce) præterque Austriam attractam multas urbes, magno Germaniæ contemptu, regno suo adjecit. Tartari Poloniam extremum vastarunt, multis hominum millibus in captivitatem abductis. Ottocarus R. Bohemiæ Bavariam Austriamq; invadit. *Stero in Chron August.*

Amisit hoc anno Simon Episcopus noster duos præclaros fa-

Moriun-

turGerardus Bremensis, & OttoMonasteriensis Antistites Simonis Ep. Pad. fratres.

miliæ suæ Episcopos, Gerhardum patruum, Bremensem Archiepiscopum, & Ottonem fratrem, Monasteriensem Episcopum. Ac Gerhardum quidem hoc anno excessisse è vita, tradit auctor Chronici Sclavici & historiaBremensium Archiepiscoporum. Nam ex quo Gerhardus hic cognomento victoriosus Gerhardo seniori Archiepiscopo Bremensi, anno Christi MCCLXIX aut XXI Francofurti in comitiis extincto, successerat, per annos XXXIX Bremensem Archiepiscopatum gessit, & ad hunc, in quo versamur, annum vitam produxit; eoque Simon Episcopus noster se Tutorem Bremensis Ecclesiæ scribere potuit. Memorat de eo auctor Chronici Sclavici, dum adhuc Canonicum Paderbornensem ageret, occurrisse ei hominem incultu habitu, vultuque nec turbido nec læto, dixisse observa hunc diem Gerharde, anno enim evoluto eris Paderbornensis Præpositus, & cùm munus adieris, pendes mihi duas marcas. Res, ut prædixerat, evenit. Redijt hic denuo ad Gerhardum, edixitque, anno evoluto, & hoc, quem designo, die, eligêris Archiepiscopus Bremensis, & postquam in solio collocatus fueris, dabis mihi quinque marcas, prorsus ut prædixerat factum est. Redijt tertiùm hi vates, duas, inquiens, res tibi, uti evenêre, prædixi: nunc tertia tibi pandam sine remuneratione. Quinquaginta scilicet annis vives Archiepiscopus, ijs expletis, nulla tibi vitæ dies supererit. Sed hoc vaticinio mendax ille demum compertus; vixit enim in Archiepiscopatu suo Gerhardus annos XXXVIII, & tricesimo tandem nono anno, festo Pantaleonis die abijt è vita.

PrædicituGerardo, fore ipsum Præpositum & Episcopum.

Ottonem quoque Episcopum Monasteriensem hoc anno excessisse è vita mortalium, tradunt fasti & chronica Monasteriensium Episcoporum, unde hi versus adnotati ad ejus obitum.

Otto bis senis huic sedi præfuit annis,
Vechta cum rebus est nostris empta diebus,

Quæ annorum ratio convenit cum Alberto Stadensi, qui eum anno MCCXLVII electum tradit: aut nostræ etiam opinationi, qui sequenti anno eodemque quo Simonem Episcopatum adijsse diximus; quemadmodum inchoati anni, & medij, quo defunguntur sæpe pro integris numerantur à scriptoribus. Præsul certè Otto, quo integra laude Episcopatum gessit; nec in alio reprehensus, quam quòd liberalitate effusior sæpe visus; Simoni Episcopo nostro per omnem vitam fraterno amore & auxilio conjunctissimus fuit, ac nobilium & prædonum insolentiam refrænandam. Successorem nactus Wilhelmum ejus nominis II ex Holtiorum nobilium familia, ex qua jam ante Monasteriensium Episcopus Ludolphus, & Wilhelmus postea Coloniensium Archiepiscopus delectus. Hanc plerique in diœcesi Osnabrugensi collocant; quamvis non nemo sedem horum nobilium de Holte trans Luppiam prope Dinslacium Cliviæ Transrhenanæ & Westfaliæ Oppidum monstret, qui genere olim, opibus,

Teschemakeros.

opibus, & potentia clari vestram Recklinghusanam possederunt.

Sustulit præterea hic annus Arnoldum Trevirensem Archiepiscopum, virum ea tempestate egregium. Et cùm à morte ejus alij Arnoldum Sleidanum, alij Bolandinum deligerent, Pontifex tertium, quòd uterque vitio creatus esset, Henricum Effingium solio imponit, virum genere & sapientia egregium.

Obitus Arnoldi Archiep. Trevir. *Brovverus lib. 16. Annal. Trevir.*

Annus Christi 1260.

Alexandri IV Pont 6.
Richardi & Alphonsi Reg. 4.
Simonis Episc. Pad. 14.

Consecuta altero mox anno, qui Christi MCCLX succedit, mors Gerhardi Moguntini Archiepiscopi; eique subrogatus Wernerus Metropolitanus noster, ex familia Comitum Falckensteiniorum, nepos ex fratre Siffridi Archiepiscopi, majoris Ecclesiæ Præpositus, *vir*, ut Trithemius scribit, *excellens ingenio et prudentia, qui Ecclesiam suam optimè per 24 annos administravit.* Is cum statim ab electione Romam proficisceretur ad salutandum Pontificem, & pallij decus impetrandum, comitem itineris aliquamdiu ultro sibi oblatum habuit Rudolphum Habsburgensem Comitem, quem postea Germania gloriosissimum Imperatorem sortita est. Jam tum Rudolphum ex religione & virtute cognitum designabat Wernerus, quem ad Imperij coronam eveheret. Tradit Siffridus presbyter per id tempus quatuor Metropolitanos Moguntinum Trevirensem, Bremensem, & Magdeburgensem ab Alexandro IV Pontifice Romæ consecratos esse Episcopos.

Brovver. l. 16. Annal. Serrarius in Mogunt Trithemius. Defuncto Gerardo Archiep. Mogunt. succedit Wernerus.

At Conradus Coloniensis Archiepiscopus, postquam ab Alexandro Pontifice de lustranda diœcesi sua, & collapsis in Clero moribus emendandis monitus esset, celebrem hoc anno, 4 Idus Martij provincialium suorum Episcoporum synodum magno Westfaliæ bono habuit; in qua cùm multa salubriter XIV legibus sancita sunt; tum Clericis gravibus pœnis detractæ concubinæ, interdictaque negotiatio: vetitum ne quis in Clerum recipiatur, nisi literis & scientia apprime instructus: præscripta tonsura & decorus Canonici habitus. Interque alia sancitum, ut in omnibus Canonicorum Collegiis repararentur Dormitoria & domicilia, ad quæ Canonici ad communem somnum capiendum & chorum frequentandum ex prisco more convenirent, post decantatas verò matutinas laudes omnes à Decano deducerentur ad prælectionem sacram audiendam, ritusq; Ecclesiæ perdiscendos; quemadmodum ordo sacrorum, & cura divini numinis quotidiè peragendi, ceteraque præscribuntur; Præposito verò ea, quæ extra Ecclesiam aguntur, bonorum videlicet & redituum procuratio, ex quibus Clerici vivant, & possessionum defensio committitur. Pistrinum etiam publicum esse voluit synodus,

Statuta Ecclesiæ Colon. Tom. XI. concil. Paris. recent. edit. Synodus Coloniensis, & quæ in eâ sancita.

dus, ex quo panes quotidie distribuerentur Clericis, non frumentum; & quæ hujusmodi ad disciplinam Cleri formandam requiri poterant, ea in synodo sapientissimè ordinata sunt. Quam ob rem acta hujus synodita censuêre digna Parisienses, quæ inter concilio rum decreta referrent. Adeo per id tempus non tota communis vita dissoluta fuit. Sensim hæc prolapsio facta, dum primùm socialis in claustro habitatio, deinde communis mensa, postremùm noctur na illa congregatio solveretur. Ex quo Canonicorum, priusquam cooptantur, mos etiamnum apud nos obtinet, quo per certos dies intra vetus claustrum pernoctare, & primi matutinum psalmorum Chorum frequentare jubentur. In eadem Coloniensi synodo Conradus Archiepiscopus XXVIII salubria statuta edidit, secundum quæ Monachos D. Benedicti intra suam diœcesin vitam conformare voluit.

Sub id tempus Simon Episcopus noster jam bona amicitia conjunctus cum Conrado Archiepiscopo Coloniensi, magnopere probavit, quæ in Coloniensi synodo acta erant, connixus cum ceteris Westfaliæ Episcopis prolapsos inter belli turbas mores instaurare commodumque Simonem inviserat Gerhardus frater, Præpositus Bremensis Ecclesiæ, vir judicio Bremensium Canonicorum minime dignus; quocum & alia pertractavit, quæ ad politicam diœcesis gubernationem pacemque poscebantur. Inde Calend. Junij celebrem conventum Præsulum, ac nobilium, Ministerialiumque suæ diœcesis habuit Warburgi; in quo consulibus ac civibus potestatem fecit muniendi urbem, includendique novam partem urbis, quæ superiori indescensu montis subjecta est, & ad dimolam fluvium porrigitur; idque se ob fidam hactenus operam ac merita civium indulgere profitetur. Ab eo dehinc tempore vetus & nova civitas in unum Reipublicæ corpus, unumque munimentum coaluit, magnumq; semper diœcesis præsidium in ea fuit adversus finitimorum Hassorum aliorumque hostium incursus, ex quo à Dedicone Comite olim urbs illa cum castello è comitatu Warburgensi Meinwerco Episcopo donata cessit. Literæ Simonis Episcopi sic habent.

Simon Ep. Warburgensibus dat facultatem muniendi urbem, muroque incingendi.

Simon Dei gratia Paderbornensis Episcopus universis præsentia visuris in perpetuum salutem in eo, qui est omnium vero salus. Ut factarum rerum memoria perpetuo perseveret, expedit actus nostros temporales per scripturas authenticas æternari. Hinc est quod nos novum Oppidum Wartbergh, per quod Ecclesia nostra Paderbornensis in omnibus suis necessitatibus est suffulta, cupientes in omnibus specialiter promoveri, Consulibus et universitati ejusdem Oppidi, Capituli nostri Paderbornensis, Ministerialium et universitatis ejusdem Ecclesiæ nostræ communi accedente conniventia et consensu, ex dilectione et gratia speciali duximus indulgendum, ut oppidum suum muro necessario inter se et oppidi vicinum et sibi contiguum et munitionibus circumquaque necessariis muniant et circumdent. Et ut hæc nostra ordinatio et

gratia sibi facta à nobis et nostris successoribus et ab Ecclesia nostra perpetualiter firma et inviolabilis observetur, præsens scriptum sigillo nostro, et Ecclesiæ Paderbornensis, Hermanni Nobilis de Oesede nomine omnium Castellanorum in Wartbergh, Bertholdi Werneri, et Hermanni Dominorum de Brakelo, civitatis Paderbornensis et Oppidanorum in Wartbergh sigillorum munimine jussimus et fecimus roborari coram testibus subnotatis, Gerhardo Præposito Bremensi, et Widekindo de Oesede Canonico Patherbornensi, Adolpho Comite de Waldeck, Hermanno de Oesede, Hermanno de Holthusen, Nobilibus Bertholdo et Wernero de Brakelo Conrado de Ettelen, Conrado de Reckelinghusen, Henrico dicto Pankoken et Helia nato ejus, Theodorico de Mederike, Johanne de Osserhusen, et Castellanis nostris Friderico de Jstorp, Conrado et Alberto fratribus de Welde, Gotscalco de Welde, Conrado et Volperto fratribus de Eysen, Denhardo de Noerde, Gerhardo et Gotscalco fratribus de Dinckelenbergh, Conrado, Gerhardo, et Helmico fratribus et Scultetis, Johanne de Nedere, Ludolfo de Humbranen Militibus, Hermanno Marscalco, Joanne de Velle de, Bertramo et Frederico, Theodorico et Theodorico de Noerde, Berhardo et Helmico fratribus Schulteti nati, Conrado Luscho, et Conrado de Ettelen. Famulis Conrado de Sindessen, Regene Budone condicto Bassen, Henrico de Hoegeden, Johanne de Oisten, Ernesto et Henrico de Grimmelsen Militibus, Adolpho de Binelsdorp, Gerhardo, Alexandro, et Conrado de Nedere, Joanne et Alberto fratribus de Nedere, Amelungo et Gotscalco fratribus de Nedere, Volperto de Rosbecke, Conrado de Ossendorp, Frederico de Dasbergh, Johanne de Hoeveden, et sororio ejus Hermanno Ruffo, Henrico et Conrado fratribus de Rotvvorsen famulis, et civibus prædicti Oppidi. Proconsulibus Alberto et Siffrido. Monetariis et consulibus pro tempore Hermanno de Dalhem, Conrado de Wickelen, Wernero Schulteto, Conrado dicto Radt, Hermanno de Amelunxen, Conrado de Papenheim, Johanne de Natzung, Conrado Bruvvardi nato, Henrico Sartore, Alberto dicto Lethe, Arnoldo de Helmerdeshusen Eckardo Ernberti nato, Hermanno de Heindessen, et universitate Oppidorum in Vvartbergh, cum aliis quam pluribus. Nos enim omnes suprascripti vel Ministeriales Vasalli et universitas Ecclesiæ Patherbornensis, qui sigilla nostra non apposuimus, vel sigilla propria non habemus, sigillis appensis contenti sumus, et omnia supra dicta dicimus ita esse vera. Actum et datum Wartbergh anno millesimo ducentesimo sexagesimo in Calend. Junii Pontificatus nostri anno XIV.

Obitus Brunonis Ep. Osnabrug. *Ertman. in chron. Osnabrug. Cranz. l. 7. Metrop. c. 43.*

Referunt ad hunc annum verisimiliter mortem Brunonis Osnabrugensis Episcopi Isenburgici Comitis, viri integerrimi, & præclarè de sua Ecclesia meriti; nihilque ad famam nominis, & virtutum decora in eo, nec in ceteris duobus Episcopis desideratum fuit, nisi quòd disparem indole fratrem sortiti Fridericum, interfectorem D. Engelberti; jam multo senio confectus, qui in hos annos vitam produxit. Subrogatus Brunoni Widekindus è Comitum Waldecensium familia. Nihil his temporibus frequentius per Saxoniam, quàm ubique in Episcoporum thronis conspicere Comitum filios,

generis

generis & virtutum claritudine eminentes, quorum auctoritate & familiarum potentia diœceses servabantur defensæ adversus nobilium & prædonum spolia.

Annus Christi 1261.

Alexandri IV Pont 7.
Richardi & Alphonsi Reg. 5.
Simonis Ep. Pad. 15.

Siffridus presby. Serrarius in Mogunt. histo. & Wernero.

Nam cùm per interregnum, quo alter Regum in Hispania, alter in Anglia versabatur, nullo certo rectore Imperium gubernaretur, omnia liberius factionibus, & deprædationibus ac turbis miscebantur. Auctor interim est Siffridus Presbyter, hoc anno à Wernero Moguntino Archiepiscopo concilium Episcoporum jussu Alexandri Pontificis celebratum, quod & ab aliis Archiepiscopis imperatum memorat, ob Tartarorum incursiones, aliaque Ecclesiæ pericula; mandatumque à Pontifice, ut ad signum crucis per præcones sacros convocarent Christianos, publicisque precibus ac sacrificiis præverterent iram Numinis. Quare facile mihi persuasserim Simonem cum ceteris ejus Metropolis provincialibus Episcopis ad hanc synodum convenisse, quam Serrarius extare scribit.

Moritur Alexander Pontifex cui Succedit Urbanus II.

Nangius Odoric. in histo. Eccles.

At non diu superstes Alexander Pontifex, postquam has saluberrimas curas sumpserat; excessit enim hoc anno VIII Calend. Junij. In cujus locum sublectus Urbanus IV, gente Burgundus; seu ut alij Gallus Fricassinus. Is licet humili loco natus; postquam tamen ob ingenij doctrinæque præstantiam, in omni cleri gradu inclaruerat, primum Episcopus Virdunensis, post Hierosolymitanus Patriarcha factus. Quo ex munere cùm Viterbium accesserat, punctum causæ acturus, dissidentibus Cardinalibus in electione novi Pontificis, ipse extra numerum purperatorum deligitur. Is ille Urbanus Pontifex, qui festum corporis Christi, divino in hoc sacramentum amore ac spiritu afflatus instituit.

Mors Conradi Archiep. Colon.

Conjungit hic annus mortem Conradi Coloniensis Archiepiscopi, à quo Simonem Episcopum biennij custodia inclusum diximus. Præsul, fuit, qui magnis animis magna opera pro Archiepiscopatu suo; vicarioque Regis munere pro Imperio gessit: uti hæc multis annales Coloniensium extollunt. Quanquam dum inferiores hasce provincias regeret, dominatu sæpe supra antistitis sacri modestiam se efferre visus sit: gesto in 24 annum Archiepiscopatu, Successorem habuit Engelbertum eo nomine II Falkenbergi Comitem, D. Gereonis Præpositum.

Et Widekindi de Hoja Ep. Mindensis.

Tertium funus Widekindi de Hoja Mindensium Episcopi accessit. Multis ille possessionibus locupletavit Ecclesiam suam, magnaque constantia propugnavit adversus hostes. Nam & ducem Lunenburgensem, Comitemque Wunstorpium auxiliaribus Mindensium

Mindensium civium copijs superavit: & Comitem Ebersteinium, qui cum Hamburgensibus conspiraverat, armis domuit; ut tum in sago non minus, quàm in toga Episcopali salus posita erat. Episcopatum excepit Cono, quem alij è familia Diepholtiorum Comitum, alij è Dynastarum Weggiorum producunt.

Annus Christi 1262.

Urbani IV Pont. 1.
Richardi & Alphonsi Reg. 6.
Simonis Ep. Pad. 16.

Trahebatur adhuc interregnum, magna Germaniæ perturbatione. Urbanus Pontifex ab utroque Rege sollicitatus pro augustali dignitate, audita utriusque Regis causa, nihil decidit; ac ne alterutrum offenderet, utrique Cæsaris titulum detulit. Interim dum Germaniæ Principes contrariis inter se studiis pugnant, fuere qui Conradinum Conradi Regis filium postulandum suaderent. Quo comperto, Urbanus Pontifex haud secus, quàm Alexander fecerat, scriptis ad Moguntinum, Coloniensem & Trevirensem Archiepiscopos literis, interminatáque anathematis pœnâ mandat, ne Conradinum ad Imperium evehant. Tam exosa invisaque stirps illa erat, ob diras majorum vexationes, quibus tot annis Romanam sedem afflixerant.

Odoricus in hist. Eccles. Pontifex pro neutro Rege decidit, & Conradinum eligi vetat.

Interim Argentorati, Treviri, Coloniæ civiles turbæ bellaque adversus Episcopos suos: alibi nobilium conspirationes; quibus malis expers non fuit Simon Episcopus. Nam Albertus de Sturmede, inquietus per Westfaliam dynasta, & quæ illi hærebat factio nobilium, rursum vexare Episcopum nostrum ac diœcesin cœpit. Ob hujus viri tyrannidem, ut monumenta nostra loquuntur, coactus Simon alia Ecclesiæ suæ bona oppignorare, alia divendere, militemq; scribere ad insolentiam adversariorum reprimendam, quod hæ Simonis literæ docent.

Simon Dei gratia Paderbornensis Episcopus, et Capitulum ejusdem Ecclesiæ omnibus præsens scriptum visuris in perpetuum, salutem in eo, qui est omnium vera salus. Cum labilis sit memoria hominum super terram, ad confirmationem ipsius literæ sunt inventæ, ut quod ea mortali hominum deficit, per scripturas authenticas æternaliter æternetur. Hinc est quod notum esse volumus, tam præsentibus quam futuris, quod medietatem decimæ in majori Dasburg, et aream superiorem in eadem villa Monasterio in Hersvith Cysterc. Ord. et nostræ diœcesis pro centum marcis legalium denariorum numeratæ pecuniæ et solutæ ob evidentem necessitatem Ecclesiæ nostræ, quæ nobis per tyrannidem Alberti militis de Stormede, et aliorum æmulorum Ecclesiæ nostræ imminebat, emptionis titulo præcedente et dominio ejusdem decimæ cum omnibus pertinentiis suis ad jus et proprietatem ejusdem Monasterii integraliter translato tradidimus et assignavimus ex omnium consilio et consensu perpetuo possidendam. Ad cujus facti nostri perpetuam evidentiam et munimen

Vrsberg. sup Annales Trevir. Chron. Colon. Albertus de Sturmede Diœcesin Paderb. infestat.

munimen præsens scriptum sigillis nostris fecimus comuniri. Datum Paderborn. anno Domini MCCLX *Jdo* IV *Nonas Junii*.

Annus Christi 1263.

Urbani IV. Pont. II.
Richardi & Alphonsi Reg. 7.
Simonis Episc. Pad. 17.

Auctor Addit. ad Lamb. Schaff. Siffridus Presbyt. Crantzius lib. 8. Sax. c. 27.

Mox longè gravius bellum exarsit in Saxonia, inter Albertum Thuringiæ & Henricum Hassiæ Landgravium. Hassus quòd validioribus armis à Thuringo opprimeretur, confugit ad Albertum Brunswicensem Ducem, cujus sorore genitus erat; eòque Brunswicensis promptior ad ferandam opem consanguineo suo, cum ingenti exercitu Thuringiam ingressus, Saxoniam imperio tributariam fecit. Hic exacerbatus Thuringus Theodoricum Marchionem Misniæ implorat, junctisque armis Brunswicensem aggressi atrocissimo prælio superant. Pugnatum in pervigilio Apostolorum Simonis & Judæ prope Wetin à solis ortu ad horam diei nonam. Vulneratus, captusque magnus Saxoniæ bellator Albertus Dux Brunswicensis, quocum in captivitatem venere Zuerinensis, Ebersteinius Hanaltius, alijq; complures Comites, ac nobiles. Dux per annum in vinculis hæsit, non prius solutus, quàm octo marcarum millia, octoq; munitiones Thuringo daret. Utrumne Simon Episcopus noster, quem Brunswicensi confœderatum diximus, in belli societatem venerit in compertum habeo.

Infelici prælio Albertus Brunswicensis cum Landgravio Thuringiæ congreditur.

Ceterum Simon Episcopus, quantumvis armatis controversijs cum nobilitate Coloniensi in propugnanda diœcesi distringeretur, non tamen omisit annuos synodos ad Cleri disciplinam multò impensius formandam; interque alia convocatis Archidiaconis suæ diœcesis, quos præcipuos sacrorum ministros habebat, oculosq; Episcopalis muneris, veterem illis atque amplam sanè jurisdictionem, quam obtendebant hisce literis comprobavit.

Simon Ep. amplam Archidiaconorum facultatem comprobat.

Simon Dei gratia Episcopus Paderbornensis, Heinricus Præpositus in præpositura, et in Huxaria sedium Archidiaconus, R. Decanus Archidiaconus in Detmele, Præpositus Volradus Archidiaconus sedis in Harhusen, L. Archidiaconus Hervordensis, Magister Johannes Decanus Hilden. Archidiaconus sedis in Stenhem, Mauritius Cantor Paderburnensis Archidiaconus sedis in Wartberg, W. Thesaurarius Archidiaconus in Lemego, H. de Sunnighusen Præpositi Apostolorum Petri et Andreæ, et Camerarii Paderburnensis et in Archidiaconatibus ad dictam Præposituram et Cameram pertinentibus vices gerens, universis Plebanis Ecclesiarum rectoribus et Presbiteris Paderburnensis diœcesis utriusque vitæ salutem. Noverint universi præsens scriptum visuri, quod à tempore, cujus non extat memoria, et secundum canonicas sanctiones has habuit Ecclesia nostra consuetudines, quas adhuc observamus, quòd Plebani et Presbiteri in alicujus Archidiaconatu constituti

stituti coram Archidiacono loci sunt conveniendi; et quod Archidiaconi, si volunt, ipsos possunt ad suam præsentiam in Ecclesiam Paderbornensem citare, et super excessibus suis, si sint enormes, ab officio suspendere, interdicere, et excommunicare. Idem etiam Plebani et presbiteri sententias ab Archidiacono personaliter, sive litteratorie, vel per nuntium suum, cui vices suas commiserit, latas modis omnibus exsequentur. Has auctoritates et jurisdictiones ab antecessoribus nostris, et actenus à nobis observatas, à Successoribus nostris cupientes observari, quia sic ad nos sunt devolutæ, quod nullatenus immutare volumus, vel audemus, Auctoritate venerabilis Patris et Domini nostri Paderburnensis Episcopi, cujus vices nos Archidiaconi gerimus, et propriâ, præcipimus sub vera obedientia dictas auctoritates et jurisdictiones inviolabiliter ab omnibus observari. Nos etiam Episcopus jus et consuetudinem Archidiaconorum nostrorum approbantes omnes Plebanos, sive Ecclesiarum rectores, et alios Clericos nobis ad obedientiam restrictos juri prædictorum Archidiaconorum nostrorum qui derogare præsumpserint in præmissis, auctoritate præsentium ab officio decernimus esse suspensos. Datum Paderbornæ. Anno Domini millesimo ducentesimo, sexagesimo tertio. ··· Idus Martii.

(LS) (LS) (LS) (LS) (LS) (LS) (LS) (LS)

Annus Christi 1264.

Urbani IV Pont 3.
Richardi & Alphonsi Reg. 8.
Simonis Episc. Pad. 18.

Anno dehinc proximo resuscitata gravis rebellio civium Colonienſium adversus Engelbertum Archiepiscopum suum. Nam postquam is Roma redierat cum minacibus Pontificis literis, Cives spretâ Pontificis auctoritate, primò Theodoricum Archiepiscopi fratrem ex hospitio in custodiam abripiunt; postridie impetu facto in palatium ipsum Archiepiscopum captivum trahunt ad portam Rhenanam, multisque contumeliis & injuriis per furorem plebis tractatum conjiciunt in carcerem. Quæ postquam vulgata in publicum, advolavit Henricus Leodiensis Episcopus, ejusque frater Otto Gelriæ Comes, Engelbertus Marcanus Comes, omnisque Metropolis, ac Ducatus Westfaliæ nobilitas ad liberandum Archiepiscopum suum. Horum armato adventu cives ad certa concordiæ pacta, & mulcta 400 marcarum deducti, Archiepiscopum dimisêre liberum. Hæ domesticæ Colonienſium turbæ, quibus per omnem vitam exagitatus Archiepiscopus, quietum fecêre Simonem Episcopum, ne Colonienſium procerum injuriis premeretur.

Civium Colon. contra Archiep. suum rebellio. *Trithem in chron. Hirsau. Chron. Colon.*

Evocatus subinde Simon Episcopus noster ad conventum procerum Westfaliæ, quo inter Ottonem & Ludovicum Comites Ravensbergenses, Simonis consanguineos, & Ludolphum, ac Bernardum milites de Gesmele in hunc modum est transactum.

Compositio quædam facta inter Comites Ravensberg,

& Nobiles de Gesmele.

Otto Comes in Ravensberg omnibus in perpetuum. Ne modernorum pacta legitima ulla vetustatis posteritate valeant calumniari, expedit, ut quæ rite geruntur literarum testimonio roborentur. Noverint itaque tam posteri quam præsentes, quod hæc est forma compositionis inter Ludolfum et Bernhardum fratres dictos de Gesmele milites, et animicos eorum consummatæ hinc inde ex una parte, et nos et Ludovicum fratrem nostrum, et heredes nostros, nec non amicos nostros hinc inde ex altera. Dominus Ludolphus de Gesmele, et Dominus Bernhardus frater ipsius super rancore, qui vertebatur inter nos et ipsos, in hunc modum nobiscum composuerunt, quod nobis cum centum viris, quinquaginta armatis et dextariis phaleratis uĩt a q̃u, qui vulgariter Mase vocantur ad Albiam cum tribus septimanis ante nostram expeditionem non requisiti fuerint, tribus vicibus obsequentur, prima vice cum quinquaginta, secunda vice cum totidem, nec non tertia vice modo præmisso jure militari. Item si alicujus guerræ necessitas nos urget, nos et heredes nostros, pro ut melius poterunt, adjuvabunt. Item nullis nobis malignari volentibus servient, Ecclesiâ suâ, et consanguineis eorum duxtaxat exceptis. Item decem marcarum reditus nobis erogabunt, et illos à nobis aut nostris heredibus tenebunt jure pheodali. Item decimam in Weringthorpe Ut meringthorpe Ecclesiæ Osnabrugensi resignabunt, et operam efficacem ut nobis concedatur, adhibebunt. Similiter ut uni ministerialium jam dictæ Ecclesiæ, cui præmissam decimam habere voluerimus, confirmetur, omni occasione postposita præstabunt. Item ut omnia præmissa ad effectum perducantur, et inviolabiliter observentur à parte jam sæpe dictorum militum Ludolfi et Bernardi viginti quatuor milites fide militari data promiserunt, ut si in omnibus promissis aliquis defectus acciderit, quod illi, qui sunt de diœcesi Monasteriensi civitatem Monasteriensem intrabunt, et alii qui sunt de diœcesi Osnabrugensi civitatem Osnabrugensem inde non exituri, donec omnia promissa fuerint adimpleta. Horum nomina sunt hæc Hermannus de Langen, Heinricus de Monasterio, Rolandus de Vgthorpe, Bernhardus de Gesmele, Bernhardus de Beveren, Harbertus de Asthorpe, Fridericus Vos, Johannes de Tinglage, Herbordus de Spredocœ, Nicolaus Hovet, Fridericus Vegesack, Hermannus de Davernberg, Iohannes et Hermannus fratres de Merevede, Jacobus Bitter, Lutbertus de Lange, VVescelus de Lembeke, Conradus Gans, VVescelus de Svernhem, Engelbertus de VVesterrothe, Nicolaus de Beveren, Rembertus de Stochem, Otto Friso milites. Item nulla mors poterit hæc cancellare, quin prænominati fratres Ludolfus et Bernhardus et eorum fidejussores compositionem præmissam tam nobis quam heredibus nostris debeant adimplere. Item hujus compositionis testes sunt venerabilis vir Dominus Simon Episcopus Paderbornensis, Dominus VVidekindus Præpositus major Monasteriensis, Præpositus Hermannus de Lippia, nobilis de Lippia junior, Ludolfus de Dasle, Hugo Ursus, Herbordus Vos, Iohannes de Busche, Henricus Vincke, Godscalcus VVener, Alradus Pallidus, Rembertus de Busche, Ludevvicus Hake, et alii quam plures. Item ut in facto tam legitimo nulla imposterum possit intervenire calumnia, præsentem paginam fecimus

mus conscribi et sigillorum Domini Patherbornensis, et Domini Lippiensis junioris, nec non Domini Præpositi jam dicti, et Domini Hermanni de Lange munimine et nostro roborari. Datum Monasterii anno Domini 1264. 3 Calend. Iulii.

(LS.) (LS.)

Ad quid Canonici Huxariensis se Abbati Corbeiensi obstrictos agnoscant

Superest quoque hujus anni rescriptum, quo Canonici Collegij S. Pauli, quod intra Corbeiam & Huxtariam situm erat. Abbates quidem Corbeienses suos fundatores agnoscunt; de cetero, cùm diœcesis Paderbornensis sint, non ad aliud Abbati obstrictos teneri, quàm ut certis per annum festis diebus Corbeiensium supplicationes deducant, id ita habet.

Nos Hermannus Dei gratia Præpositus, Henricus Decanus, ac totum Capitulum novæ Ecclesiæ apud Corbeiam Paderburnensis diœcesis protestamur et recognoscimus per præsentes, quod cum Abbates Corbeienses, qui fuerunt pro tempore, jam prædictam Ecclesiam nostram à prima fundatione construxerint, et de bonis ipsius Monasterii Corbeien. adservandum ibidem sub debita gubernatione Præpositi et Decani Canonicorum Collegium sufficienter dotaverint, et in hujus rei recognitionem non immerito nos ac nostri Successores Abbati Corbeiensi, qui pro tempore fuerit, tanquam nostro patrono temporali, in cujus ordinationi Præpositura Ecclesiæ nostræ semper consistit, et ipsi Corbeiensi Monasterio, salvo nobis jure liberæ electionis Canonicorum nostrorum, quod semper habuimus, ad honorem ac reverentiam specialem perpetuo teneamur, in quarundam solemnitatem processionibus vespertinis ac missalibus ab antiquo servatis, nominatim inferius exprimendis, tenemur eosdem specialiter honorare. Nobis autem, ut nostris Successoribus, neque Abbas, neque alii Prælati seu officiati Monasterii Corbeiensis ad jura aliqua tenebuntur, nisi tantum ad quarundem solemnitatum servitia, cum ad ipsos processionem fecerimus, ita tamen si infra refectorium cum ipsorum confratribus, quando eis hæc in refectorio ministrantur, voluerimus acceptare. Processiones itaque vespertinæ, quas nisi necessarium impedimentum obstiterit, observare, ac facere tenemur, ad Monasterium Corbeiense sunt istæ in S. die Paschæ ad Vesperas, in Vigil. Inventionis S. Stephani. In Vigil. dedicationis Monasterii Corbeien. in die nativitatis Domini ad Vesperas. Processiones verò missales observabimus illis quinque diebus, qui immediate prædictas Vigilias aut vesperas consequuntur. Item processiones rogationum. Item in die Ascensionis ad Missam. Item in secunda feria Pentecostes. Item in festo B. Iustini, quod est ad vincula Petri. Item in assumptione B. Virginis gloriosæ. Item in festo omnium Sanctissimorum. Item in purificatione B. Mariæ Virginis. Item in die palmarum. Item ad Monasterium in Rodhen, in inventione S. Crucis, et in festo B. Mariæ Magdalenæ processiones more solito faciemus. Ad habendam itaq; firmiorem hujus rei memoriam et servandum hæc omnia prærotata et nunquam ab hujusmodi recidendum, Nos Præpositus, Decanus, et Capitulum supradicti has præsentes literas ad cautelam, et perpetuam firmitatem decrevimus roborandas. Datum Anno MCCLXIV. *3 Idus Maji.*

Moritur Urbanus IV Pont.

Sexto deinde Nonas Octobris excessit è vita Urbanus IV Pontifex; observatumque quo die decumbere cœpit, horribili aspectu cometam illuxisse, qui deinde post tres menses ea nocte, qua sanctissimus Pontifex animam Deo reddidit, repente evanuerit. Nec vanum fuit prodigium multarum calamitatum; consecuta enim mox bella inter Principes & Reges, discordiæ inter cives & Præsules sacrorum, aquarum inundationes, maris tempestates, pestis, multaque passim mortalium mala.

Annus Christi 1265.

Clementij IV Pont. 1.
Richardi & Alphonsi Reg. 9.
Simonis Ep. Pad. 19.

Siffridus presby. Stero. Trithem. Odoricus in histo. Eccles. Spondanus.

Interim sub initium anni sequentis, quæ Dei fuit providentia obtigit Ecclesiæ Clemens IV, nonis Februarij absens in locum Urbani IV subrogatus, natione Gallus Narbonensis, quanquam matre Germana genitus: vir inter ævi illius sapientissimos auctoritate & virtute singulari. Sapientissimè quoque Saxoniæ nostræ Principes, cùm & per interregnum omnia dissolvi viderent, & per fatidus impendentia mala timerent, convenêre Quidlenburgi; Albertus nimirum Thuringiæ Landgravius, Otto Marchio Brandeburgensis, Albertus & Joannes duces Brunswicenses, Marchio Misniæ, Comites Holsatiæ, ceterique primores, consultantes in medium de pace ac concordia conservanda; tanquam priscam Saxonum Rempublicam instauraturi, cùm nec Regem certum, nec Cæsarem haberent Imperium. Eo quoque in conventu bellum sacrum adversus paganos in Prussia decretum, sumptumque est ingentibus animis in vexillo crucis; quanquam ob hyemis lenitatem penetrare non licuerit.

Conventus Principum Saxon. *Auctor addit. ad Lamb. Crantz. l. 8. Saxon. c. 27.*

Thymo Ab. Corbeien. Advocatiam Oppidi Huxariens. transfert in Duces Brunswicenses.

Hoc præterea anno cùm per interregnum omnia liberis nobilium infestationibus miscerentur, urbesq; adversus suos dominos rebelles insurgerent, Thymo Corbeiensis Abbas Advocatiam Oppidi Huxariensis, quam ultro abdicavit Comes de Pyrmont, transtulit ad Albertum & Joannem Brunswicenses Duces, ad rebelles Oppidi cives retundendos. Quemadmodum & Simon Episcopus noster, ut supra diximus, cum eodem Alberto Duce mutuum defensionis fœdus inijt, quo se magis adversus hostes suæ diœcesis Brunswicensium auxilio firmaret.

Tymmo Dei gratia Abbas Corbeiensis, & Henricus eadem gratia Paderbornensis prepositus, Tutor Ecclesiæ antedictæ. Vniversis Christi fidelibus tam præsentibus quam futuris hanc paginam inspecturis salutem à Domino & Domino Dei filio Iesu Christo. Recognoscimus & tenore præsentium protestamur, quod ad liberam resignationem Comitis Hermanni de Piromont, suæque conjugis, ac recti fratris sui Comitis Gotscalci bonæ memoriæ, nec non puerorum utriusque ac hæredum, illustrioribus Principibus Dominis Ducibus Alberto & Joanni de Brunswvig Advocatiam Hoxariensis civitatis infra muros porreximus, eo jure quo præfati,

præfati Comites de Piromont ab Ecclesia nostra tenuerunt in feudo multis annis, salvo tamen eo, quod nobis nostrisque Successoribus, Abbatibus, Præpositis, & Ecclesiæ nostræ permaneant salva & integra jura nostra, quæ sunt hæc secundum consuetudinem hactenus observatam. Cives Hoxariensis ad expeditiones nostras, cum indiguerimus, tenebuntur; potest & Abbas pro tempore facere petitiones pro subsidio faciendo. Præposito vero super vino, pane, & cerevisia tale jus servabitur, sicut multis temporibus servatum est. Nullus minister, vel de Abbatis familia, aut conventus in civitate Huxariensi obligabitur, nisi prius coram Abbate de eo querimonia deposita fuerit, sicut decet. Insuper Advocatiam in Bodenfelde *&* Hamelen/ *quam Hermannus & Ernestus milites de Vslaer à nobis & à nostra Ecclesia tenuerunt in feudo, porreximus Ducibus memoratis simul cum feudo, quod Bodo Domini Bartoldi filius de Hamborgh à nobis tenere debebat, & nunquam curabat recipere, & si etiam recepisset, propter multiplices suos excessus, quos adversus nostram perpetravit Ecclesiam, ipsum suum feudum culpis suis dignoscitur merito perdidisse. Domini Duces etiam jam præfatum feudum Domino Henrico de Homborgh nobis astantibus porrexerunt, promittentes in manus nostras, quod nunquam deinceps præfatum feudum dicto Bodoni restituent, vel relinquent. Præter ista Domini Duces sæpius nominati nos & Ecclesiam nostram tueri debent contra quemlibet, & in suis juribus conservare. Cæterum cum privilegia nostra imperialia perspexerimus cum rescriptis eorundem privilegiorum ad dictos Dominos Duces, nostræ nuncios Ecclesiæ remittemus, secundum quæ rescripta super feudis eorum possit nova forma concipi literarum. De supra abundante autem gratia adjicimus, si Hoxariensis rebelles extiterint, & in quibus tenentur, non velint Dominis Ducibus obedire, quod ipsis de omnibus castris Ecclesiæ ac munitionibus contra Hoxariensis pro viribus astabimus & muniale auxilium præstabimus bona fide. In prædictorum siquidem omnium firmissimum argumentum, & ad omnem dubietatis scrupulum de cordibus tam futurorum quam præsentium penitus amovendum, præsentem paginam super his conscriptam sigillorum nostrorum appensione exquisiti de maturo fidelium nostrorum consilio, & ipsorum consensu accedente pariter & conventus assensu duximus roborandam. Hujus itaque rei testes sunt & præsentes aderant venerabilis pater Dominus Theodericus Viconensis Episcopus, Henricus Prior Corbeiensis, Fridericus Præpositus, Borchardus Cellerarius, Henricus Custos, Requimus Magister Caritatum, Bartoldus Capellanus Domini Abbatis, Henricus Decanus novæ Ecclesiæ, Cantor, Plebanus Corbeiensis, Comes Henricus de Sterneberg, Comes Ludolphus de Hallermunt, Lotardus de Meinersen, Henricus de Homborg, Gebhardus de* Bortfelde/ *Fridericus de* Nemdorff/ *Baldevvinus de* Grenichen/ *Henricus de* Vorestede/ *& alij quam plures. Actum & datum Hannoveræ. Anno Domini MCCLXV. in Vigilia Ascensionis Domini ejusdem anni.*

Multum patrocinij ex his literis quærunt Duces Brunswicenses nostrorum temporum, quo sibi hereditariam à Tymone Abbate advocatiam Hoxariensis Oppidi asserant; posset que eodem jure Episcopus Paderbornensis sibi hereditarium Tutoris munus vendicare, cò quòd per id tempus bis Tutor Corbeiensium delectus. Sed hæc tum potissimum temporaria fuêre munia, perturbulenta interregni tempora, tam Episcopo quàm Duci delata ad defensionem ac tutelam; quæ pro arbitrio Abbatis & Cœnobitarum, si res posceret, abrogari illis, transferrique in alios poterant. Et quæ unquam lex Cæsaris, aut Regis per Imperium Episcopos & Abbates alligavit ad perpetuum & hereditarium Tutorem, vel Advocatum? cùm tot tabulæ Cæsarum adsint, quibus Abbatibus & Abbatissis libera potestas data eligendi Advocatum. Imo quantum non laboratum per id tempus, ut noxium & infestum illud genus advocatorum eliminaretur ex Ecclesiis? & quæ non in hanc rem Pontificum decreta? tantum abest, ut Pontifices hereditarias esse voluerint advocatias. Quanquam olim cùm una religio posset Germaniam, Advocati

cooptati

cooptati adversus hostes juris sacri, & bonorum sacrorum; post ubi nostro fatali ævo hæresis turbavit Germaniam, urbesque cum Advocatis à vera religione descivêre; Advocati qui Episcoporum & Abbatum jura, & religionem adversus rebelles urbes tueri debebant, munus suum convertêre in patrocinium hæresis, Deo & dominis suis, quorum ministri erant, infidi.

Excedunt è vivis Wilhelmus II. Ep. Monast.

Eduxit hic annus è vita mortalium duos Westfaliæ Episcopos; primò Wilhelmum ab Holte, eo nomine II Monasteriensium Antistitem, quanquam sine Episcopi consecratione, quam longius ac par fuit, distulisse scribitur. Vir cetera religiosus, qui festum undecim SS. Virginum, D. Gregorij, ac Vincentij Martyris per diœcesin solemni ritu colendum præscripsit. Auxit urbem Monasteriensem Ecclesia D. Lamberti, & Bilderbecensem gravi Advocati jugo liberavit; sublectus in locum ejus Gerhardus à Marcka, Adolpho Comite genitus, Engelberti tum regentis frater.

Et Cono Ep. Mindens. *Chron. Mind. à Pistor. editum inter scrip. veteres Chr. Mind. à Meibomio editum. Leerbeck. in Chron. Sclav. Crantz. l. 8. Metrop. c. 42.*

Alter, qui excessit, Cono Mindensium Episcopus, gesta per quatuor annos & menses quinque præfectura sacra. Præsul quem fastis mirificè commendant à continuo precandi studio; quippe cui familiare ipsas noctes vigilijs & precibus conjungere & prisca Episcoporum religione præfulgere. Successorem habuit Ottonem, è Predicatorum familia sacerdotem. Ita enim de illo Antonius Senensis. Otto de malis ex equestri ordine diu militiam tractavit, pòst renunciatis omnibus institutum D. Dominici amplexus; ex quo ob singularem prudentiam & virtutum decora Mindensis Episcopus delectus est. Cleinsorgius Ottonem hunc ex Hojanorum Comitum familia deducit; ut falli dixeris Crantzium aliosque qui obscuro loco natum tradunt. Eo præsule Mindæ pons Visurgi instratus, ac mirificè Prædicatorum ordo ea in urbe eruditis & præstantibus viris floruit. Verùm cùm Otto sex annis & undecim mensibus præfuisse, obijsseque anno MCCLXXV in utroque Chronico tradatur, aut, ut Leerbeckius vult, anno MCCLXXIV; necesse est Mindensem Cathedram ab excessu Canonis biennium ex dissidio aliquo eligentium vacasse, quod & Crantzius judicat, opinaturque à Pontifice impositum.

Annus Christi 1266.

Clementis IV Pont. 2.
Richardi & Alphonsi Reg. 10.
Simonis Ep. Pad. 20.

Carolus Comes Andegavensis Rex Siciliæ renunciatur

Annus dehinc sexagesimus sextus supra ducentesimum & millesimum lætus Romano Pontifici Italiæque affulsit. Nam Carolus Andegavensis Comes, S. Ludovici Francorum Regis frater, jam antè ab Urbano IV Pontifice evocatus in Italiam Rex Siciliæ renunciatur, à quo memorabili hoc anno ad Beneventum prælio victus

Man-

Manfredus Friderici II Imperatoris ex concubina filius. Eo inter ceteros interempto, liberata est Romana Ecclesia infesto Tyranno, qui pro majorum malignitate Pontifices dirè vexârat. Regnumque Siciliæ à Suevis ac Germanis ad Francos est translatum. Languescentibus jam per multos annos Germanis, ac fœdè inter duos Reges dissidentibus, supererat Conradinus Conradi Regis filius, unicus stirpis Suevicæ hæres; sed & hunc victor Carolus exclusit regno.

Monachus Paduan. l. 3. Richard. in hist. Nangius in gest. S. Ludov. Steronis Append. Odoricus. in histor. Eccles. Spondanus. Levoldus.

Turbida non minus Germania, ob insolentiam nobilium atq; urbium, ubique ferè convellentium immunitatem Ecclesiarum. Quam in rem Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus synodum congregavit, multisque salutaribus decretis Clericorum libertati consuluit. Sed jam eò invaluerant hæc mala, ut non tam censuris Ecclesiasticis, quàm armis libertas vindicanda. Subinde Coloniæ cruentum dissidium inter patricios & plebeios. Quâ opportunitate oblata, Archiepiscopus copiis Moguntini Archiepiscopi, Adolphi Montium & Theodorici Cliviæ Comitum, suorumque clientum adjutus, urbem obsidet, ratus ex dissidio civium urbem in suam potestatem venturam; sed casso eventu: obsidio frustrata Archiepiscopum, odia civium multò acerbius accendunt in ipsum præsulem.

Diffidet à suo præsule Colonia.

Tranquillior Simoni Episcopo sua diœcesis erat; & qua valebat auctoritate apud suos & vicinos Principes, in pervigilio D. Bartholomæi, quod ex vetustis Huxtariensium literis accepimus, rursum Tutor Corbeiensium est delectus. Nam quantum ex ceteris eorum temporum monumentis accipimus; Thymo Abbas, & celebre illud Cœnobium magnoperè nobilium ac prædonum insolentiâ infestabatur. Quam in rem Simon Episcopus noster Collegium Canonicorum D. Pauli, quod in ripa Visurgis intra Cœnobium & Huxtariam erat, pro Episcopali auctoritate ejus loci, transtulit in ipsum Huxtariæ Oppidum; id quod exinde S. Petri Collegium appellatum est, Ecclesia ejus loci Collegium transmutata. Quæ per has tabulas consignata posteris esse voluit.

Simon Ep. iterum Tutor Corbeiensium delectus. Collegium Canonicorum foris situm in Oppidum Huxariense transfert.

Symon Dei gratia Paderbornensis Episcopus, omnibus hanc paginam inspecturis salutem in vero salutari. Cum omnis ætas ab adolescentia sua prona sit ad malum, ideoque hominum malitia succrescente in tantum invaluerit prædonum audacia, quod viri Ecclesiastici maxime sæculares Canonici extra munitiones nequeant cum securitate debita Domino famulari. Nos attententes, quod una conventualis Ecclesia sita inter Corbeiam et Huxar. nostræ diœcesis propter prædonum insultus et tribulationes varias honore debito in divinis, et in observantia religionis antiquæ est, modis omnibus destituta, et Canonicorum ædificiis destructis incendio, ipsi necessitate urgente nolentes et dolentes reliquerunt eandem Ecclesiam desolatam, et insuper perpendentes utilitatem in vario præbendarum incremento ipsam Ecclesiam cum suo conventu et cum reliquiis beati Pauli et beatæ Luttrudis cum sepultura mortuorum, et Scotis nostri Capituli et aliorum discretorum accedente con-

consilio et consensu in locum alium munitum videlicet Huxar *in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti transferimus ad Ecclesiam beati Petri, volentes et constituentes et in virtute sanctæ obedientiæ præcipiendo mandantes, ut Præpositus, Decanus et Capitulum sic translati à nobis disciplinam et religionem, quam ipsorum Antecessores in nova Ecclesia olim consueverant servare observent, ac omnem honorem et justitiam, quam Corbeiensis Ecclesiæ statutis temporibus in processionibus facere consueverunt, in Huxar residentes ipsi Corbeiensi Ecclesiæ faciant reverenter, ac si in nova Ecclesia personaliter residerent. Volumus etiam et constituimus, quod dicta Ecclesia S. Petri cum suo conventu et cum sua emunitate gaudeat, quantum ad libertatem tam in personis quam in rebus privilegio, quo gaudet nostra Paderb. Ecclesia secundum constitutiones canonicas et legales. Præcipimus etiam quod dicta nova Ecclesia auctoritate Capituli S. Petri Huxar per honestum et bonæ conversationis presbyterum officietur perpetuo in divinis. Ut autem hæc rata et in confulsa subsistant præsentem litteram tradidimus nostri et Capituli nostri sigillorum appensionibus roboratam. Actum et datum in Paderborn. anno Domini* MCCLXVI. V. *Calend Maji.*

Simon Ep. Cœnobiis Gerdensi & Hardehusano, benefacit.

Animo deinde converso in Cœnobia religiosorum, Simon Iburgi in arce sua varias donationes, Gerdensi Virginum Cœnobio factas auctoritate Episcopali ratas habet. Inde Lovenæ pro tribunali in congressu præsulum ac nobilium jus dicendo molestam illatam Gerdensibus motam decidit. *Testes* sistuntur *venerabilis D. Thymo Abbas Corbeiensis, Hermannus Hospitalarius, Albertus Comes de Everstein, Joannes de Kalenberg, Godscalcus et Gerhardus de Dinckelburg, Udo de Wethen, Hermannus, et Joannes de Patberg, aliique complures* è nobilitate viri. *Acta sunt hæc in octava Nativitatis B. Virginis, anno* MCCLXVI. Simul ex his aliisque literis constat, non omnem adhuc Everstenorum Comitum stirpem, post actum in furcam Comitem Eberstenium, ut supra ex aliorum narratione retulimus, ad Visurgim extinctam fuisse. Alijs præterea tabulis hujus anni Simon Episcopus ampla decimarum bona in pagis Dasburg & Corbeke, quæ ex feudo ad ipsum reciderant, Cœnobitis Hardehusanis dilargitur, dilectus cumprimis, ut fatetur, singulari in religiosos viros affectu. Id verò sicuti ex consensu Capituli facere necesse habuit; ita testes magno munero adscribuntur è clero, & nobilitate, actaque hæc referuntur Paderbornæ IV Calend. Maji.

Annus Christi 1267.

Clementis IV. Pont. 3.
Richardi & Alphonsi Reg. II.
Simonis Episc. Pad. 21.

Annus insequens, qui Christi affluxerat MCCLXVII, Simoni Episcopo honorificus fuit duorum Archiepiscoporum congressu. Nam cùm per id tempus, ut Gobelinus noster memorat, Wernerus Mo-

Moguntinus Archiepiscopus ac Metropolitanus noster, acerbis calculi doloribus cruciaretur, audijsset; D. Liborium eo in genere morbi celebrem esse miserorum patronum, multosque ejus implorata ope cœlitus juvari; fama miraculorum excitus, confisusq; Paderbornam accessit. Atque is postquam à Simone Episcopo benignè exceptus, ad Divi corpus, quod apud nos ex Gallijs translatum colitur, supplex procubuit, votaque exsolvit, omni deinde calculi dolore liberatus est. Lætusque non minus, quàm gratus Archiepiscopus literas mox vulgavit, quibus 40 dierum indulgentias elargitur omnibus, quotquot in Moguntina sua diœcesi subsidia ad restaurationem basilicæ Paderbornensis collaturi essent; id quod publicum simul testimonium ac monumentum hujus cœlestis beneficij fuit. Ac Simon Episcopus noster suam erga Divos testatus pietatem, festum undecim millium Virginum denuo celebre esse voluit.

Gobelin. ætat. 6. c. 67. Archiepiscopus Moguntinus, implorata D. Liborij ope, calculi doloribus Paderbornæ liberatur.

Alter Simonis Episcopi nostri congressus fuit cum Engelberto Coloniensi Archiepiscopo, pro Tutoris Corbeiensium munere, quo uterque se inscribit in literis mox producendis. Enim vero cùm per id tumultuarij interregni tempus multis injuriis & spoliis tractarentur Corbeienses à vicinis, ausus est & Adolphus Waldecensis Comes arcem & Oppida & bona Corbeiensium per vim invadere, adscitis in societatem belli Widekindo filio, Osnabrugensium Episcopo, ceterisque nobilibus & clientibus etiam Corbeiensium, quorum rapaces manus pronæ erant in spolia Ecclesiarum. Hos Simon Episcopus noster, pro Tutoris munere, armis suæ diœcesis, & Corbeiensium est aggressus, multosque perfidos fiduciarios in vincula traxit. Id verò bellum cùm tumultuarijs dimicationibus alternisque deprædationibus traheretur per has Westfaliæ partes, ne latius serperet, indixêre tutores Episcopi Engelbertus Coloniensis, & Simon Paderbornensis Episcopi publicum in campo conventum; ad quem præter Comites & equestris ordinis viros evocati sunt Gerhardus Monasteriensis & Widekindus Osnabrugensis Episcopi, quorum judicio & arbitrio transactum est inter Thymonem Corbeiensem Abbatem, & Adolphum Waldecensem Comitem de castro Lichtenvelt olim etiam à Dithmaro Abbate instaurato duobusque Oppidis Sassenberga, & Vorstenberga ceterisq; possessionibus Corbeiensium à Waldecensi inter versis; latius enim per Waldecensem Comitatum se porrigebant bona Corbeiensium, quàm Comitum rapacitas ferre poterat; ipsumque adeo Corbacum, quod nunc primarium Waldecensium Comitum est Oppidum, vetus Corbeiensium possessio erat. Quæ eò indignius per spolia rapi ferebat Simon Episcop° noster, quòd per eundem Comitatum se quamlatissimè porrigeret jurisdictio sacra Paderbornensis Ecclesiæ; quemadmodum Corbacum etiam Sedes erat Vice

Simonis Ep. studium in reprimendo Waldecensi Comite, Corbeiensibus infesto.

Archidiaconi Paderbornensis. Igitur ut compositione fumus belli sopiretur, in hunc modum transactio partium arbitrio facta est.

Compositio discordiæ inter Engelbertum Arch. Colon. Simonem Ep. Paderb. & Comites de Waldeck.

In nomine Domini Amen. Nos Engelbertus Dei gratia sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopus, ac sacri Imperii per Italiam Archicancellarius, et Simon eadem gratia Paderbornensis Episcopus recognoscimus et tenore præsentium protestamur, quod discordia, quæ inter nos et amicos nostros ex parte una, et nobilem virum A. Comitem de Waltecke et amicos suos ex parte altera dudum extitit, sopita est amicabiliter sub hac forma. Quod nos qui nunc Corbeiensis Ecclesiæ tutores existimus, de consensu Abbatis et Capituli dicto Comiti et heredibus suis de Waltecke castrum Lechtenvels, et duo oppida Sassenberg ac Vorstenberg dictæ Ecclesiæ pertinentia cum hominibus, terris, possessionibus, et omnibus juribus suis ab Oppido Corbeke, et sursum versus Lichtenvels pro septingentis marcis denariorum apud Corbeke et Medebeke, legalium Ecclesiasticis beneficiis, et Ministerialibus duntaxat exceptis, obligamus, quæ in vigilia, vel in sancto die, aut in crastino Beatæ Walburgis, et non in alio anni termino annis singulis pecunia integraliter persolvenda infra oppidum Corbeke dum volumus et poterimus redimemus, et qui pecuniam Corbeke adduxerint, firmum conductum habebunt illac veniendi et ad propria redeundi. In cujus rei robur et testimonium nos dictæ Ecclesiæ Abbatem et Capitulum cum effectu inducemus ut præfatam obligationem ratam et gratam habeant, et eam suis patentibus literis approbent et confirment. Promissum est etiam, quod dicta Ecclesia ad redimendum castrum et Oppida præfata cum omnibus juribus suis quocunque modo nobis ab Ecclesiæ tuitione cedentibus liberam habebunt facultatem in annis et terminis prænotatis. Si vero dictas literas Abbatis et Capituli procurare non potuerimus, nos præfatum Comitem et heredes suos ab omni actione tam spirituali quam sæculari, quæ contra ipsos ratione dictæ obligationis et bonorum à quibuslibet moveri poterit penitus absolvemus, ipsis insuper contra omnes in dictis castro et oppido injuriam et violentiam ex parte Ecclesiæ Corbeiensis ratione dictæ obligationis facere volentes, tam spirituali quam seculari brachio pro nostris viribus favorabiliter consilio et auxilio succurremus, salvo omni jure omnium dictos terminos inhabitantium, ita quod quilibet bona hactenus et nunc obligata per memoratum Comitem et heredes suos redimi non poterunt, nisi possidentium vel Ecclesiæ fuerit voluntate. Præterea sepedictus Comes cum decem militibus, Comes de Arnesberg et filius suus cum sex militibus firmam præstabunt cautionem, ut cum memorata pecunia integraliter persoluta fuerit, prout superius est expressum, castrum, oppida, et bona prænonata cum integritate omnium suorum Corbeien. restituentur Ecclesiæ, et inhabitatores eorum jurabunt, quod eidem pertineant, ut tenentur. Nos Dei gratia E. Colon. Archiepiscopus, S. Paderb. G. eadem gratia Monasteriensis Episcopi, W. Osnabrugensis electus, O. de Marca, F. de Retberg Comites, H. Dominus de Lippia, H. Burchgravius de Stromberg, H. Marscalcus Westfaliæ, Hermannus de Monasterio, Wezelus de Lembeke, Hugo Ursus, Bernhardus

hardus de Beveren, Henricus et Bertholdus fratres de Susato, Gervvinus de Rankenrodte, Godefridus de Huvele, Thidericus dictus Valenspit, Hermannus de Mervelde, Nicolaus de Beveren, Albertus Dapifer, Albero dictus Criveth, Rodolfus de Horne, Herboldus de Amelungessen, Johannes de Brocbeke et Conradus de Etlen, dicimus publice omnia supra dicta per nos amicabiliter fuisse, et concorditer ordinata, quod nos qui sigilla non habemus sigillis appensis contenti sumus. Actum et datum in campo apud Distide. Anno Domini M C C L X *septimo in Vigilia beatæ Mariæ Magdalenæ.*

Adsunt præterea Simonis Episcopi literæ, quibus in captivos nobiles de Itteren, ac ceteros perfidos Corbeiensium clientes, quòd Adolpho Waldecensium Comiti adversus suos Dominos militassent, sæverè animadvertitur; quos non prius captivitate laxari permisit, quàm jurarent se Paderbornensi Episcopo & Corbeiensi Abbati cum XII armatis equitibus per triennium militaturos, quorum singuli phaleratum equum ducerent in omnem expeditionem parati. Literæ hæ pridie Natalis Virginibus consignatæ in oppido Volmersen. Ea sanè tum temporum & prædonum licentia erat, unde sagum pro toga sumendum erat sacrorum præsulibus, aut jactura omnium sacrorum bonorum facienda.

Nec Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus multum ab hac transactione quietus fuit, quando hoc ipso anno rursum tumultuatum Coloniæ inter plebem & optimates. Et cùm ad malum illud persanandum evocaretur à patriciis in urbem Wilhelmus Juliacensis Comes, auctoritate atque armis per id tempus prævalidus, discordantes quidem optimates cum plebe composuit; verùm urbem contra Archiepiscopum longe graviori vulnere concitavit. Quo comperto Archiepiscopus arma convertit in Juliacensem, contractoque milite, quem nobilitas, clientes & Cliviensis Comes submisêre, cum subitario exercitu, præcipitantius quàm ab amicis probabatur, movit in hostem. Nec segnius Wilhelmus Juliacensis Comes ac filius contraxere suas ac fœderatorum copias, quibus adversus Archiepiscopum processum; ventumque est ad locum, qui sylva Mariæ dicitur inter Tulpetum & Lochonich. Ibi, ut auctor chronici M. Belgij memorat, commissum est acre prælium. Cæsus captusque Archiepiscopus, & per tres annos supraque in Nidecano carcere à Juliacensi constrictus hæsit. Pugnæ huic interfuit Gerhardus Comes Marcanus, Monasteriensis Episcopus Juliacensis partes secutus, captumque Archiepiscopum sine sensu doloris spectavit. Ob quod inhumanum facinus à Clemente Pontifice anathemate percussus, & diœcesis Monasteriensis interdicto sacrorum subjecta est. Vir erat Archiepiscopus indole bonus & benignus in omnes, sed bello infelix; quòd malitia temporum non ferret optimos Ecclesiarum præsules, nec ipse Conradi antecessoris Archiepi-

Chron. Colon. Chron. M. Belgii. Gelen. actis ex Archi. product. Heisterus in suffrag.

Iterata Coloniensium rebellio indeque prælium, quo victus captusque Archiep. Colon.

scopi consiliis paruisset, à quo designatus successor, jussus fuerat obsides, & rebellia Coloniensium civium capita retinere in custodia; quos dum Engelbertus pro ingenij bonitate laxarat vinculis, illi beneficium convertêre in novam rebellionem, attractoque in societatem perduellionis Juliacensi Comite, homine superbo, contempsêre Clerum et sacrorum præsules, quos per omnem vitam multis injuriis & spoliis divexarant. Auctor est Ubbo Emmius hoc eodem bello præsulem Paderbornensem à Gerhardo Monasteriensi Episcopo captum esse, cujus rei ego nullum vestigium reperio in monumentis nostris; quamvis mihi facilè persuaserim Simonem Episcopum nostrum Coloniensi auxiliares copias submisisse.

Ubbo Emmius lib. xi histor. Fris.

Multis hæc denarrantur in chronico Coloniensi, sed ordine temporum confuso. Sanè captivitatem Archiepiscopi ad exitum hujus anni referendam esse, satis docent ea, quæ Clemens Pontifex scriptis anno statim proximo per Castanetum Legatum suum egit pro liberando Archiepiscopo, uti id multis deducit Gelenius & Heisterus ex actis Coloniensis Ecclesiæ.

Gelen. tom. 2 Biblioth. M.S. Heisterus in Suffrag.

Annus Christi 1268.

Clementij IV Pont. 4.
Richardi & Alphonsi Reg. 12.
Simonis Ep. Pad. 22.

At longè tristior anno proximo casus Conradini juvenis, quòd Conrado Rege genitus, unicus supererat Imperatoriæ familiæ heres, à Germanis quibusdam Principibus & Henrico Romanæ urbis præfecto persuasus, ingentes copias è superiori Germania contrahit, quibus per Alpes in Italiam cum Friderico Austriæ Duce ceterisque Germaniæ proceribus transcendit ad recuperandam Siciliam, & paternæ hæreditatis regna adeunda. Ac felicia Conradini erant initia; & postquam Gibellinorum accessione auctus, magno cum triumpho à multis Italiæ populis est exceptus, frustra obstante Pontifice, in cujus conspectum Viterbij etiam acies victor in modum explicare visus. Ad quæ cùm ij, qui circum Pontificem erant, trepidarent: Pontifex omnis, inquit, hic conatus, fumi instar brevi evanescet. Ferunt præterea Pontificem, cùm Viterbij è muro Conradinum & Fridericum Austriæ conspexisset, cum gemitu dixisse: video hos duos adolescentes tanquam victimam duci ad mortem; nec vaticinium dicto abfuit. Etenim non multò post deventum ad prælium haud procul Neapoli, quo Conradini & Caroli Andegavensis acies commissa. Pugnatum acerrimè tribus horis, & jam pro victore se gerebat Conradinus, ordinesque in prædam solvebantur; quando hoc animadverso Carolus cum expedito militum globo coortus totam aciem disjicit in fugam: & Conradinus è fuga retractus, agnitusque ex annuli indicio, una cum

Stero. Paduanus Monach. S. Anton. Siffrid. Odoricus in histor. Eccl.

Conradini Ducis interitus, quo cum familia Suevia extincta.

cum Friderico Austriæ Neapoli à carnifice obtruncatur. Tragicus vitæ exitus, quem præter Nangium, Villanum, Steronem, aliosque Lipsius eleganti stylo dedit. Auctor est Nangius, antequam victoris gladio percuterentur, permissum in vicino sacello audire Sacrum funebre, quod pro ipsis tanquam defunctis oblatum, factaque confessione ad supplicium ductos. Ita verò in Conradino extincta Sueviæ Ducum, tot Regum atque Imperatorum familia, Deo, ut Paduanus scripsit, in tertiam quartamque progeniem ulciscente parentum in sedem Romanam delicta. Sueviam orbatam herede, ut, ruente quercu, quilibet ligna colligit, divisere Badenses, Wirtenbergenses, & Habsburgij. Haud levem interim apud Principes invidiam contraxit Carolus ob severitatem supplicij, eoque à Pontifice etiam objurgatus; tantum abest, ut Pontifex suasor necis haberi possit. Quanquam alij post obitum Pontificis supplicio demum affectum memorent. Excessit Clemens Pontifex in pervigilio S. Andreæ, sedemque duobus annis ob diversa Cardinalium studia vacuam reliquit, nova temporum calamitate, quòd præter Imperij accederet Sacerdotij interregnum. Moritur Clemens Pont. & Sedis 2 annis Vacat.

Ceterum per Saxoniam res quietæ, aut obscuræ potius Scriptorum inopiâ, neque in Simone Episcopo aliud subministrant monumenta nostra, quàm quòd Præposito & Cœnobio Gerdensi venditionem bonorum publicis tabulis in conventu nobilium & multorum testium Jburgi ratam habuerit; & quia eadem bona Adolphi Comitis Waldecensis feuda erant, ipse jure feudi ultro cessit, permisitque Gerdensium Virginum Cœnobio transcribi. Qua super re Comes publicas, quæ apud nos extant, tabulas confecit, suo, & Widekindi filij electi Osnabrugensis, ut vocat, Episcopi sigillo consignatas. Adeo jam Simon & Adolphus Comes Waldecensis in unam donationem, & bonam amicitiam convenerant; quantumvis antea armis inter se pugnârant. Rursumque his literis Widekindum filium electum ac nondum consecratum Osnabrugensem Episcopum lego, ut verisimile habeas, Widekindum non ita pridem Brunoni Episcopo in ea Ecclesia Osnabrugensi subrogatum; quam tamen successionem alij ad annum 1260 reducunt. Nec minus falli dixeris, qui Widekindum Episcopum hoc anno extinctum tradunt, subrogato Balduino de Rusle in sedem Osnabrugensem.

Annus Christi 1269.

Sed. Vac. 1.
Richardi & Alphonsi Reg. 13.
Simonis Episc. Pad. 23.

Sauciabat per hæc multorum animos indigna Engelberti Coloniensis Archiepiscopi captivitas; & Juliacensis Comes, morte Cle- *Litera Castaneti apud Gelen. M.S.*

Archiep. Colon. è captivitate liberatio, factâ conspiratione, frustra tentatur.

Chron. Colon. Chron. M. Belgij. Levoldus.

Clementis Pontificis obstinatior, facilè eludebat Constantini Legati labores, pœnisque Ecclesiasticis liberationem urgent. is Quemadmodum hæc constant ex publicis Constantini literis, ceterisque ad Henricum Spirensem Episcopum, ad Præpositum & Decanum Osnabrugensem, ad Præpositos Agrippinates SS. Gereonis & Georgij, quibus Juliacenses interdicto sacrorum castigari jubet. Ab nulli magis exacerbati captivitate Archiepiscopi, quàm ejus consanguinei, affines, confœderatique. Horum vindicta primùm vertit in Colonienses. Opportunitas ad id oblata est conspiratione quorundam civium, quos inter veteramentarius cum tugurium incoleret, sub arcu muri clam murum perfodit, aditumq; aperuit, per quem armatum virum cum equo intromitteret. Igitur, ut conspiratum erat, ad condictum diem convenêre Walramus Limburgicus Dux, Theodoricus Valckenburgicus Archiepiscopi frater, Dominus de Hinsberg, alijque conjurati, noctu urbem intrant, magnoque numero se colligunt; detecta proditione, convolant cives, & per quod intrarant foramen muri repellunt; trucidatus Valckenburgicus Archiepiscopi frater, captus in ipso ostio muri, extractus Limburgicus, ceteri aut cæsi, aut elapsi. At hæc dum Levoldus Auctor Chronici Belgij, & vetus Coloniæ inscriptio ad hunc annum MCCLXIX referunt, haud video, uti post liberationem Archiepiscopi factam narrentur, quem in triennij carcere adhuc hæsisse oportuit.

Simon Ep. prædium quoddam prope Burenam Cœnobio Holthusano vendit.

Simon Episcopus noster, qui per tumultuaria bella multas impensas fecerat, cùm multa alia Ecclesiæ bona, tum hoc anno prædium Holthusanum prope Buranum Oppidum, ex consensu Cathedralis Collegij, Virginibus Holthusani Cœnobij vendere necesse habuit; quod his publicis literis ob memoriam Canonicorum, quos inter Otto Comes Retbergensis Simonis Successor, referre visum est.

Simon Dei gratia Paderbornensis Ecclesiæ Episcopus. Omnibus hanc literam visuris perpetuam in Domino salutem. Ne gesta in tempore lapsu temporis evanescant, utiliter scripturæ memoriæ commendantur. Noverint ergo præsentes pariter et futuri, quod cum villicationis curtis Holthusen/ *prope* Buren *proprietas et dominum ad nos et Capitulum nostrum Paderbornense pertineret, Nos Decani et Capituli nostri accedente consensu prædictam villicationem et prædictæ villicationis aream cum suis pertinentiis Abbatissæ et conventui Sanctimonialium Ordinis Cistertiensis habitantibus nunc ibidem pro LX. marcis legalium denariorum, quos ad opus Ecclesiæ nostræ in necessitate erogavimus, de communi consensu Capituli nostri vendidimus, et contulimus jure proprietatis et dominij perpetuo possidendam, Ab annua pensione duarum marcarum, quas Obedientiarius qui pro tempore fuit, solvere consueverunt, præfatum conventum tenore præsentium absolventes; et ne unquam inposterum de prædicta villicatione et*

et Capitulo nostræ Ecclesiæ, vel à nostro Successore de prædictis questio valeat moveri, duarum marcarum reditus prædictæ pensionis nostræ, de consilio et consensu Capituli Ecclesiæ nostræ, et Molendino nostro sito infra muros Paderbornenses persolvendos assignavimus perpetualiter pro restauro. Acta sunt hæc coram Hinrico Præposito, Rabadone Decano, Everhardo de Hervordia, Magistro Joanne de Scildesce Cantore, Widekindo de Osethe, Joanne de Messingh, Hinrico dicto Lusco Cellerario, Walthero Thesaurario, Hermanno de Summingh Scholastico, Theodorico de Susato, Ottone de Retbergh, Camerario, Wernero de Patbergh, Friderico Amelungo, Bernardo de Warentorp, Theodorico de Lippia Præposito Orientali, Magistro Conrado de Boümelo, Bartoldo de Assenbergh, Magistro Thetmaro, et aliis quamplurimis sacerdotibus, et Laicis Ottone Comite de Ravensbergh, et Nobilibus viris fratribus Dominis de Lippia, scilicet Bernardo et Hermanno. Ut autem perpetuis temporibus firma permaneant, nos hanc litteram appensione nostri sigilli duximus roborandam. Nos etiam Decanus et Capitulum præfatæ collationi consentientes Ecclesiæ nostræ sigillum duximus apponendum. Actum et datum Paderbornæ, Anno Domini Millesimo ducentesimo sexagesimo nono, XIII Calend. Novembris.

Annus Christi 1270.

Sed. Vac. 2.
Richardi & Alphonsi Reg. 14.
Simonis Episc. Pad. 24.

Anno dehinc septuagesimo supra millesimum ducentesimum S. Ludovicus Galliarum Rex alteram illam expeditionem adversus Saracenos ex magno belli apparatu suscepit in Affricam, tot Scriptorum calamis celebratam; cui se Carolus frater Siciliæ Rex, Theobaldus Navarræ Rex, multique Galliarum proceres adjunxêre. Facta exscensione, capta Carthago; & dum ad Tuneti expugnationem expeditur Carolus, exercitus lue corripi, absumique cœpit, qua haud multò post S. Ludovicus Regum Francorum gloriosissimus absumptus est. Per id tempus & Frisij nostri, ut auctor est Erfurtensis Monachus, ad sacram militiam recepto crucis signo convolarunt, contractoque supra quadraginta millium bellatorum exercitu, conscenderunt classem; utrumne adversus Saracenos, an barbaros in Livonia auctor suppressit. At Ubbo Emmius à quo res Frisicæ diligenter conscriptæ, auctor est, Frisios à Ludovico Rege invitatos ad sociale bellum adversus Saracenos; quam in rem submissus sit à Pontifice Gerhardus Legatus, vir religiosus ac facundus, cujus opera convocatus populus, inflammatusq; sese classi S. Ludovici junxerit. At

Expeditio contra Saracenos, in qua S. Ludovicus obijt.

Paduanus Monachus Gaufridus in vita S. Ludovici. Villanus l. 7. Nang. de gest. S. Ludovici Guvilel. Carnet. Stero in Annal. Erfurt. Monach. in addit. ad Lambert.

Schaffn. Ubbo Emmius l. XI. Histor. Thuring. Spangenberg. in chron. Dilichius in chron Hass. Simon Ep. collidit cum Landgravio Hassiæ.

At domesticum nobis bellum, quod in hunc modum scribit auctor historiæ Thuringensis. Anno MCCLXX Westfali de Episcopatu Paderbornensi intrârunt Hassiam, adversus Henricum Landgravium pugnando, multaque damna intulerunt. At postquam arma collegit Landgravius, rejecti sunt cum clade Westfali, occisis centum quinquaginta militaribus viris, ceteris per fugam servatis: capti fuêre centum & viginti, qui deinde vitam ingenti pecunia redemêre. Bellum hoc Spangenbergius & Dilichius à Simone Episcopo nostro illatum memorat, Oppidaque Wolfhagen, Immenhausen, & Grebenstein spoliis evastata esse. causam belli nemo prodidit; lacessitum tamen Hassorum injuriis, tam facilè credideriim, quàm pronum fuit ea tempestate civiles Principes vicinosque nobiles involare in jura & bona Ecclesiarum. Quemadmodum Landgravius modò cum Abbate Fuldensi, modò cum Moguntino Archiepiscopo pro juvenili ætate collisus refertur. Nec enim ij tantum sunt boni Episcopi in Germania (ubi Principes simul imperij munus gerunt) qui ex toga modestiam, sed fortitudinem etiam ex sago, ubi res poscit, exserunt. Et pacis studium in Simone commendat pax Castrensis, quam inter Buranos, Dynastas, & cives Oppidi Burani secundo Februarij die composuit.

Annus Christi 1271.

Sed. Vac. 3.
Richardi & Alphonsi Reg. 15.
Simonis Ep. Pad. 25.

Richardi Regis obitus. *Appendix ad Paris. Stero. Nangius de rebus gestis Philippi. Odoricus in histor. Eccles. Spondanus Histor. Landg. Thuring. Brovver. l. 4. annal. Fulden.*

Moritur post illa Richardus in Anglia, quarto Nonas Aprilis alter Germanorum Rex. Nec propterea Alphonsus alter Rex, delectus ex Hispanis, pedem intulit in Germaniam, solo regio titulo contentus. Idemque hic annus novum Pontificem dedit; delectusq; absens in legatione Orientali, Calend. Septembris, Theobaldus Archidiaconus Leodiensis, patria Placentinus, ac Gregorius X. appellatus; vir religione, prudentia & liberalitate in egenos egregius. Is verò quòd anno sequenti in Quadragesima consecratus Pontifex nonnulli ejus Pontificatum ab hoc tempore auspicantur.

Occiditur à Vasallis suis, tempore sacri, Berthold⁹ Abbas Fuldensis.

Neque in Germania quicquam memorabile ex hoc anno praeter nobilium tumultuaria arma, & ingentem famem quam in tres annos continuatam scribit Siffridus presbyter, multorum mortalium interitu. Per hanc nobilium clientumque insolentiam in suos præsules, tres vasalli Bertholdum Fuldensem Abbatem in suo sacello intra Missarum solemnia confodiunt, revulsoque ab humeris capite truncum corporis ante altare in sanguine voluntatum profugi relinquunt. Nefandum scelus, cujus Deus mox ultor fuit, cùm per interregnum justitiæ gladius exularet.

Obtigo

Obtigerat interim per hæc turbulenta tempora priscæ pietatis spectatæque virtutis Moguntinæ sedi Wernerus Archiepiscopus, columen Christianæ religionis, qui pro veteri instituto Metropolitanorum quotannis subjectas suæ Metropoli diœceses aut per se, aut per suos legatos instituere solitus, ne quid in disciplina Cleri, populique à se neglectum desideraretur; id verò cùm pro Metropolitani auctoritate & sollicitudine muneris hoc anno ageret Wernherus, videretque Simonem Episcopum fortè bellicis magis & civilibus, quàm sacris intentum multa negligere, misit in diœcesin nostram Arnoldum de Solmessen è Canonicis suis, & Magistrum Hermannum Decanum, visitatores, cum hisce ad Simonem Episcopum literis.

Mittuntur à Metropolitano ad Simonem Ep. Visitatores.

Wernherus Dei gratia sanctæ Moguntinæ sedis Archiepiscopus, sacri imperii per Germaniam Archicancellarius, venerabili in Christo Fratri Domino Paderburnensi Episcopo, viris quoque honorabilibus Præpositis, Decanis, Capitulis, conventibus, tam regularibus quam sæcularibus, totique clero civitatis et diœcesis Paderburnen. salutem et sinceram in Domino karitatem. Licet ex officii nostri debito teneamur annis singulis circa nostram provinciam visitationis officium exercere, fratrum tamen et Coëpiscoporum nostrorum, nec non Cleri nobis et eis subditi, non absque læsæ conscientiæ scrupulo, pepercimus usque modo laboribus et expensis. V m̃g q̃m nunc demum commisso nobis officio decrevimus adjuvante Domino operam impendere aliqualem, aliquas provinciæ nostræ diœceses, ubi commode fieri poterat, per nos ipsos, quasdam etiam per discretos viros Ecclesiæ nostræ Canonicos curavimus visitare. Hinc est igitur quod universitatem vestram requirimus, et in Domino diligentius exhortamur, nihilominus Metropolitica vobis auctoritate in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandantes, quatinus cum propter statum terræ multipliciter inæqualem ad vestra non possimus præsens confinia personaliter nos conferre, discretos viros Arnoldum de Solmessen Ecclesiæ nostræ Canonicum, et Magistrum Hermannum Decanum Ecclesiæ S. Victoris Mogunt. pro exequendo hujusmodi visitationis et correctionis officio à latere nostro missos cum reverentia debita admittatis. Ipsi siquidem ex causa hujusmodi ad vos venient proxima feria secunda post dominicam lætare proxime nunc instantem. Datum Maguntiæ, Anno Domini MCCLXX *primo.* VII *Idus Februarij.*

Annus Christi 1272.

Gregorij X Pont. I.
Alphonsi Reg. 16.
Simonis Episc. Pad. 26.

Tenebatur per hæc forte dispari Nidecani castri inclusus carcere Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus à Wilhelmo Juliacensi Comite; nec ullus Principum tanti præsulis liberationem magno-

Chron. Colon. Literæ Gregor. X.

Archiep. Colon. è captivitate sua certis conditionibus liberatur,

pere suscipiebat. Ea tum temporum erat iniquitas, ea vel unius Comitis insolentia, conspiratione Episcopi Leodiensis, Trajectensis, & Monasteriensis innixit. Tandem Archiepiscopus diuturni carceris, & malorum pertæsus fertur ad se Colonia evocasse Albertum Magnum Ordinis D. Dominici Provincialem virum ea tempestate summæ apud omnes auctoritatis, cujus prudentia pax primùm inter Archiepiscopum & Coloniensem urbem in Basilica B. Virginis ad gradus in certas leges convenit: transactumque deinde cum Juliacensi Comite, quamvis legibus multò iniquioribus, secundum quas Archiepiscopus demum carceribus laxatus, ad liberam Ecclesiæ suæ gubernationem rediit.

Quas tamen rescindit Gregorius Pont.

At Gregorius Pontifex postquam edoctus accepit, quàm iniquè actum esset cum Engelberto Archiepiscopo, transmisso diplomate omnia pacta, quæ cum Coloniensibus & Juliacensi Comite ex carcere vi metuque ad actus inierat, rescidit. Quemadmodum id Pontificis literæ apud urbem veterem 8 Idus Septembris anno primo Pontificatus datæ, & à Gelenio ex tabulario Coloniensium ductæ testantur.

Puniuntur reliqui Episcopi conspirationis in Archiep. rei.

Sensêre & reliqui Episcopi pœnas suas, quotquot in capitis tatem Archiepiscopi conspiraverant. Leodiensis post in concilio Lugdunensi exauctoratus: Gerardus Monasteriensis Episcopus diu proscriptus, simulque diœcesis interdicto subjecta; ad quam Episcopi sui proscriptionem, alij procerum in exauctorationem Episcopi sui abiêre, alij in fide Episcopi persistendum censuêre. Qui in discordia, cùm omnia turbis & deprædationibus miscerentur, nec auctoritas Episcopi valeret ad reprimendam nobilium & Ministerialium insolentiam, primores Capituli Ottonem Teclenburgensem Comitem elegêre Tutorem diœcesis, quod genus patrocinij tum frequens erat adversus potentum injurias, aut intestinos motus continendos, cùm nec Regem nec Imperatorem haberet Germania, ad quem discordantes partes, oppressive provocare

Annus Christi 1273.

Gregorij X Pont. 2.
Rudolphi Imper. 1.
Simonis Ep. Pad. 27.

Stero in Annal. Albert. Argent. Trithem. Gvviliman. lib. 7. Orig. Austr. Annal. Colmariæ Siffrid. presbyter

Illuxit tandem pro votis omnium annus serenissimus, qui post tot Imperij turbas, & sedecim annorum interregnum Rudolphum Imperatorem dedit, magnis Germaniæ Imperatoribus, religione, justitia & rebus præclarè gestis exæquandum. Auctor electionis summus Pontifex Gregorius x, ut vel inde recognoscant heterodoxi Deum per Romanos Pontifices laboranti Ecclesiæ prospicere. Is cùm videret Germaniam Principum factionibus, nobilium insolentia, urbium rebellione, privatorum latrociniis, ac tumultuarijs armis

armis jam à tot annis fœdum in modum lacerari, missis in Germaniam legatis, sevêre commonefecit Principes, ut citra cunctationem atque ambitum sibi deligerent eum Imperatorem, qui conturbatam Rempub. in pristinum statum reponeret. Qua in re quisque suam conscientiam conveniret; ne alium aut partium studio, aut depravato animo sumerent, quàm eum, quem maximè Imperatoriis virtutibus dignum censerent; Deum enim singulorum judicem, secus si fecerint, justas exacturum pœnas. Quæ enim morum & legum sit confusio, quæ per omnes provincias judiciorum perturbatio, quæ civilia arma, quæ urbium rebelliones, quæ spolia sacrorum bonorum, quæ disciplinæ in barbaros etiam mores prolapsio sit, satis ipsos in conspectu habere: omnia circum regna suos habere Reges, solam Germaniam, penes quam Dei providentia, & Romanorum Pontificum beneficio, & Electorum sit potestas, & Imperatoria majestas, suo Rege & Imperatore jam in decimum sextum annum destitui. Eligant tandem Regem; sin minus, se alia ratione Reipub. Christianæ consulturum. His aliisque Pontificis monitis excitati Principes, sub exitum mensis Septembris convenêre Francofurti. Jbi Wernherus Moguntinus Archiepiscopus, vir ea tempestate, ut supra retulimus, religione ac sapientia facile præstantissimus, pro Rudolpho Habsburgio toto suffragatorum conatu laboravit, primumque traxit in vota Henricum Trevirensem Archiepiscopum, qui cum mille & octingentis armatis militibus accesserat; deinde Engelbertum Coloniensem Archiepiscopum sibi adjunxit. Nam Siffridus quem alii hîc introducunt, anno demum proximo post Lugdunense concilium subrogatus Engelberto. His in Rudolphum conspirantibus accessêre ceteri Electorum, Ludovicus Palatinus & Henricus Boius fratres, quibus unum conjunctumque suffragij jus erat, Albertus Saxo, & Marchio Brandeburgicus (quem postremum Argentinensis addit) spe nuptiarum cumprimis prolecti; nam senas Rudolphus habebat filias, eleganti forma, & lectissimis moribus. Solus Ottocarus Rex Bohemiæ disideratus, etiam hactenus coronâ per interregnum ipsi oblatâ.

Spondanus Odoricus. Gregorio Pont. hortatur Imperij Principes ut novum Regem eligant.

Igitur concordi omnium suffragatione Rudolphus 12 Octobris, uti Argentinensis scribit, vel ut Stero circa octavam D. Michaelis absens Francofurti Romanorum Rex est renunciatus, quòd eo tempore Basileam obsideret. Accepto per Comitem Zelleranum & Henricum Papenheimium nuncio, obsidionem solvit; factaque cum Episcopo Basileensi pace, magno Principum procerumque, ac viginti millium selectorum militum comitatu Francofurtum accessit, delatumque sibi imperium acceptavit. Bopardiam cùm perventum lancea Imperialis, & corona aurea, augustalia Imperij ornamenta, Rudolpho oblata sunt. Inde recta Aquisgranum ingenti pompa ac magnificentia discessum; tantusq; fuit concursus ad

Rudolphus Comes Habsburgicus eligitur Imp. Rom.

Et Aquisgrani coronatur.

ad spectandum deducendumque novum Regem, vix ut ad tria milliaria publicæ viæ caperent hominum multitudinem. Inter Principes & Episcopos, qui Aquisgranum ad inaugurationem convenêre, numeramus Simonem Fpiscopum nostrum à Wernhero Metropolitano suo evocatum. Nihil deinde celebrius coronatione Regis Aquisgrani peractum; quam alij 3 Calend. Octobris, alij tertio post festum D. Lucæ die, alij ultimo Octobris, plerique cum Spondano Calend. Novembris in celebritate omnium Sanctorum factam volunt. Ibi verò cùm pro more majorum proceres ad juramentum fidei postularentur, ac sceptrum augustale, (incertum quo casu) non esset ad manum, plerosque religio incessit, an absente sceptro fides juranda. Tum verò Rudolphus arrepta prolataque effigie crucis, *Ecce signum*, inquit, *in quo nos et totus orbis est redemptus, hoc salutare signum loco sceptri nobis sit*. Quæ res fausto omine accepta; nec fuit ex toto Principum & procerum ordine qui non illam crucem exosculatus, lætus sese juratusque Rudolpho obligaret. Majus etiam è cœlo prodigium adfuit. Nam eadem hora, qua Rudolphus inungebatur Rex, visa est supra Basilicam Virginis candida in aëre nubes, in formam crucis exporrecta, quæ sim in sanguineum colorem mutata evanuit; id quod anno proximo in consilio Lugdunensi patribus fide publica narratum est. Ob hæc cœlestia signa Rudolphus Cœnobium Tulnæ, quod Austrium Oppidum est, condidit; confisusque crucis præsidio Constantinum M. instar hostes exinde suos feliciter debellavit, cognomento etiam Victoriosus appellatus. Quanquam jam ante Rudolphus alio non minus illustri præsagio, aliaque Dei remuneratione ad imperij coronam destinatus. Nam cùm anno 1251 illi occurreret sacerdos Eucharistiæ Sacramentum pedestri & molesto itinere deferens infirmum, descendit submissus ex equo, ac toto corpore prostratus humi Christum adoravit in Sacramento præsentem; & cùm indignum diceret se equo sublimem vehi, Christum verò tam humiliter deportari à Sacerdote, mox Sacerdoti equum donavit, sublatum impositum. Idem Domini exemplo fecit famulus, simulque equum suum Sacerdotis ministro dedit. Digressus inde Rudolphus Comes pervenit ad reclusam quandam sanctamque Virginem; quam hodie, inquit, Deum largè sancteque honorasti; sed multò largiorem illum erga te intra triginta annos experieris, magnis honoribus remuneratus. Dixit hæc vates, & vigesimo secundo ab hinc anno Rudolphus Imperator renunciatus, Quemadmodum memorabilem hanc rem refert Serrarius ex veteri Moguntino Chronico, Annales domus Austriacæ, Chronicon Helueticum, Widmandstadius, aliique Scriptores. Natus erat Rudolphus Alberto patre Habsburgi Comite & Landgravio Alsatiæ. Nec Comes tantùm erat Rudolphus, quæ vulgi persuasio, sed Alsatiæ Landgravius, e

Guilman. Ezinger. Miræus Spondanus.

Serrarius in Werinero Archiep. l. 5. Histor. Mogunt.

Rudolpho Christum in Eucharistia submisse Venerato corona Imp. prædicitur.

Serrar. l. 5. in Gerhardo Archiep. Chron. Mogunt. vet.

veteri & clarissima Habsburgicorum familia, Urbis Argentinæ vexillifer, Dominus Nosbergi, Kiburgi, Mulbergæ, Grozingæ Dulaci, paternisque opibus inter Principes Alemaniæ præpotens; at longè illustrior religione in Deum, prudentia, justitia, bellica fortitudine. Jam ante Ottocaro Regi Bohemiæ supremus magister equitum militârat; inde multis præliis, & bellicis triumphis clarus, inter præstantissimos Germaniæ bellatores celebrabatur. Nec è tanto Principum numero electuri Rudolphum erant, nisi fama hunc juxta ac virtus supra reliquos extulisset,

Annal. domus Austr. Chron. Helvet. Widmandstad. in præfat. in Syr. Schererus con. in Festo Corp. Christi.

Adhuc Aquisgrani morabatur Rudolphus in comitio Principum, cùm Mechtildem filiam Ludovico Palatino Rheni, Agnetem Alberto Duci Saxoniæ, Hedwigem Ottoni Marchioni Brandeburgico tribus simul Electoribus dedit in matrimonium. Ceteræ filiæ haud dissimili honore elocatæ. Juditha Wenceslao Bohemiæ Regi, Catharina Ottoni Regi Ungariæ, ac Duci Bavariæ, Clementia Carolo tertio Regi Neapolis, nepoti Caroli Siciliæ Regis denupta. Rara hæc præ ceteris Austriacorum felicitas, connubiis auxisse potentiam. Post regnum aditum prima Rudolphi cura fuit, pacem & justitiam per Imperium restituere. Cœptumque hoc præclarum opus à Coloniensibus, qui jam multis annis cum suo Archiepiscopo dissidebant. Quam in rem Gelenius ex tabulario Coloniensi produxit Rudolphi Imperatoris literas, 5 Calend. Novembris Aquisgrani Engelberto Coloniensi Archiepiscopo datas, quibus promittit se nec per Rhenum, nec mosellam transiturum, quin Colonienses cum suo Archiepiscopo componat, civesque ad jura Ecclesiæ reddenda compellat. Inde se convertit Imperator ad latrocinia & deprædationes per totam Germaniam extripandas. Sensimque viarum securitas & commerciorum libertas reddita, aliaque Imperij facies, qualis sub priscis temporibus fuit conspici cœpit.

Filiæ Rudolphi Imp. diversis Regibus & Principibus denuptæ.

Rudolphus Colonienses compescit, & pacem Imperio restituit.

Annus Christi 1274.

Gregorij X Pont. 3.
Rudolphi I Imp. 2.
Simonis Ep. Pad. 28.

Annus insequens haud minus Reipub. Christianæ concilio Lugdunensi salutaris, quod Gregorius X Pontifex indixit ad subsidia terræ sanctæ, ad collapsos Cleri populique mores corrigendos, ad pactum conjunctionemque Ecclesiæ Græcæ cum latina, quòd ad id Michael Palæologus Græcorum Imperator, & Patriarchæ ultro se offerrent, idemq; Tartari per legatos ad Pontificem missos expeterent. Igitur Lugduni præter Constantinopolitanum & Antiochenum Patriarchas, Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi quingenti, alij septingentos numerant Episcopos, universim, si minores

Consil. Paris. Stero in Annal. Siffrid. presby. Odoricus in histor. Eccles.

Consilium Lugdunense, & acta in eo.

minores præsules accenseantur, patres mille & sexaginta numerati fuêre. Concilio præsedit ipse Gregorius Pontifex. Ex Germaniæ Episcopis accessêre Wernerus Moguntinus, Henricus Trevirensis, Engelberrus Coloniensis, Conradus Magdenburgensis, Giselbertus Bremensis Archiepiscopi: Conradus Argentinensis, Leo Ratisbonensis, Orto Mindensis Fridericus Merseburgensis, Widego Misniensis, Idobrandus Eistadensis Episcopi. Memorantur hi Germaniæ præsules è reliquorum numero pro Pontificis & consilij voluntate recognovisse privilegia, ab Ottone IV. & Friderico II Romanæ Ecclesiæ postremùm confirmata, quæ deinde Rudolphus Imperator ritu majorum stabilivit, auxitque. Multa præterea eo in consilio salubriter XXXI sacrorum Canonum legibus sunt statuta. Græci in concordiam Romanæ Ecclesiæ recepti, Rudolphus Pontificis & Patrum auctoritate Imperator renunciatus, rejecto Alphonso Rege, jussus interim promittere, venturum se Romam ad Imperij coronam à Pontifice accipiendam. Nonnulla quoque de Pontificis creatione sunt sancita, & postulata quædam à Patribus, ut de Romano Imperatore creando præscriberetur. Sed nihil ex publicis hac super re reperias; nisi fortè de modo eligendi aliquid in privato Patrum congressu sit statutum. Quare magnopere falluntur ij, qui septem Electorum numerum à Gregorio X præscriptum demum volunt; cùm ex Scriptoribus supra relatis costet, ad Rudolphi electionem convenisse eo numero & ordine Electores, qui ad nostram ætatem obtinuit. Quam in rem diserte Albertus Argentinensis, *Defuncto Friderico II Imperatore Principes Germaniæ virtute translationis ad ipsos ex morte Ottonis III Imperatoris facta eligere decreverunt Richardum, ijdem deinde Wilhelmum, et post interregnum elegêre Rudolphum Imperatorem.*

Odoricus in histor. Eccles. Chron. Colon. Histor. Brem.

Odoricus in histor. Eccles. Cossartius in notis ad concil. Albertus Argentin. Siffrid. presby.

Rudolphi Imp. in omnes benignitas.

Ceterum Rudolphus Imperator per omnes Imperij urbes circumvectus, incredibili omnium plausu & obsequio est exceptus. Et mirum qua affabilitate & lenitate omnium sibi animos devinxerit, jus omnibus ex æquo pro tribunali dicendo; acciditque ut infimæ sortis homo ab accessu ad Imperatorem à Prætorianis repelleretur; quo animadverso inquit Rudolphus. Quid obsecro agitis? sinite, accedat. Quorsum Imperator si miseris non succurro? an ideo datus sum ut tanquam gemma recludar in arcula Sacrarii? provectæ licet ætatis esset, inquit Siffridus, omnibus tamen affabilis, & jucundus sermone. Princeps, qui mentis serenitatem, & bellicam fortitudinem pulcherrimo temperamento complexus erat. Nec tamen defuêre conjurati hostes, qui per invidiam Rudolphi exordia, ut ceterorum Regum concussêre, horum Dux Everhardus Comes Wirtenburgicus, conspiratione cum aliis duodecim comitibus inita, arma in caput Rudolphi corripuit; quos ille contractis copiis subegit, compulitque ad obsequium. Saxonia nostra, quæ

tamen

licet novis Regum imperiis turbida sæpe se objecerit, Rudolphum tamen ex gente Alemannica haud secus, quàm ex sua una omnium lætitia & consensione accepit. Tantus omnium amor erat in Rudolphum, ut cùm Episcopus Secoviensis, ab Ottone Bohemo missus, Norimbergæ in comitiis electionem ejus controvertere vellet, parum abfuerit, quin dejectum è concilio contrucidarent.

Hoc anno Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus reversus è concilio Lugdunensi in diœcesin excessit è vita; ut falli dixeris, qui cum Trithemio, Merseo, Browero anno 1272 defunctum volunt; nisi nos acta publica concilij fallant, ex quibus concilio cum ceteris Germaniæ Episcopis præsentem retulimus. Præsul ob præclaras virtutes meliori fortuna dignus! sed optimi Principes tum sæpe infelices, quando eorum pietatem ferre non potest populi insolentia. Mortem dissensio excepit, aliis Conradum Adolphi Montium Comitis fratrem, Præpositum ad gradus B. V. aliis Sifridum de Westenburg Præpositum Ecclesiæ Moguntinæ deligentibus: illum nobilitas & populus, hunc Clerus poscebat, qui & Pontificis judicio subrogatus est. Engelberti Archiep. Colon. obitus.

Annus Christi 1275.

Gregorij X Pont. 4.
Rudolphi Imp. 3.
Simonis Episc. Pad. 29.

At Rudolphus Imperator, postquam Imperium ab intestinis prædonum malis & rebellium motibus vindicasset, animum adjecit ad provincias ab imperio per Interregnum abalienatas recuperandas. Cujus rei gratia Herbipoli comitia Principum per ferias Pentecostes indixit; missique ad Ottocarum Bohemiæ Regem legati, Henricus Basileensis Episcopus, & Fridericus Zolleranus, qui Austriam, Styriam, Carinthiam, Carniolam, Marchiam Vinedorum & portum Naonis repeterent; has enim amplissimas provincias, quas dote Margarethæ conjugis adierat per interregnum, non modò clientelares ab Jmperio accipere dignatus, sed à morte etiam Leopoldi ultimi Austriæ ducis sibi hereditarias vendicare ausus; quòd Margaretham dato libello repudij abjecerat, neque ullam ex ea prolem susceperat. Quam Imperii jactuam cùm indignè ferret Rudolphus magnanimus Jmperator, per legatos repetiit; ad quæ superbus Rex indignatus, conversusque ad suos. Videte, inquit, rem insolentem, Comes de Habspurg ante hac magister noster equitum, ac servus regiæ majestatis nostræ, nos ad obedientiam & servitutem suam vocat. Auxit Rex perduellionis crimen, necando nuncios, qui literas Rudolphi detulerant, conducendo, qui Jmperatorem veneno tollerent, trahendoque Henricum

Annales Colma. Austral. histor. Trithemius Vrsberg. Paralip. Ottocarus Bohemiæ R. fastu suo injuriisq; Rudolphum Imp. adversus se concitat.

ricum Bojariæ Ducem in partes rebellionis. His Rudolphus ad justum bellum provocatus, quod proximo anno cœptum. Jmperator subinde 8 Calend. Septembis Friburgum obsidet, ac 18 Octobris cum Regina, ac liberis omnibus Lausannæ Gregorium Pontificem ex Gallia redeuntem convenit. Multa eo in congressu agitata de subsidiis in Palæstinam submittendis. Quam in rem in concilio Lugdunensi decimæ sacrorum proventuum ad sexcennium permissæ erant. Invitatus etiam Rudolphus à Pontifice in Jtaliam ad Augustales honores proximo anno capiendos; quæ tamen omnia casso eventu fuêre.

Multum præterea laborabat Jmperator, quo Principes in pace contineret; non tamen impediri licuit, quo minus hoc anno Theodoricus Marchio Landsbergensis, tracto in societatem belli Conrado Magdenburgensi Archiepiscopo, hostilibus armis Thuringiam ingrederetur, fratrique Alberto Thuringiæ Landgravio bellum inferret; quem tamen Landgravius mox cum clade rejecit.

Dissidium Simonem Ep. inter & urbem. Paderborn.

Dissidebat & Simon Episcopus noster hostiliter cum civitate Paderbornensi. Quemadmodum hac tempestate passim urbes insurgebant in suos præsules; tantumque invaluerat dissidium, ut Episcopo urbem intrare non licuerit. Quæ res postea in apertum bellum cum Ottone Successore erupit. Per hanc ab urbe absentiam lis orta ardebat inter Capitulum & Henricum Præpositum Comitem Swalenbergensem. Is quòd in xxx annum male administrârat bona Ecclesiæ, postulatus à Canonici ad rationes reddendas; & quia in omnem partem tergiversandi se movebat, Simon Episcopus tandem appellatus à Canonicis Præposito Saltzcottenæ diem dixit, aut sisteret sese, & satisfaceret Clero, ob inopiam subtracti panis chorum & sacra jam sæpius intermittenti: aut munere Præpositi dejiciendum. Producta ad id decreta etiam concilij Lugdunensis, quæ Wernherus Moguntinus Archiepisocpus ac Metropolitanus noster Simoni Episcopo transmiserat. Ob has aliasque causas, quòd Præpositi bona Cleri in suum luxum converterent, munus œconomiæ administrationisque à Clero passim retractum, certaque illis cum ceteris primoribus Ecclesiæ portio, ex qua viverent, attributa est.

Gerardi Ep. Monast. mors & præclarè acta.

Subtraxit hoc anno mors duos Saxoniæ Episcopos; quorum primus Gerardus Monasteriensis antistes, Engelberti Marcani, ut diximus, Comitis frater, 11 Augusti obiit, una labe notatus, quòd bello se miscuerit adversus Coloniensem Archiepiscopum, quem

quem captum spectavit quemque sine ope in carceribus reliquit; ob quod factum à Pontifice è cœtu piorum aliquamdiu remotus, & diœcesis Monasteriensis interdicto sacrorum punita. Cetera præsul egregius, quem Levoldus virum literatum, Crantzius verò sacerdotio illo, ac majore etiam dignum censuit; Quippe qui decennio, quo præfuit, Engelbertum jura Ecclesiæ violantem fortiter repressit. Ob has Marcanorum injurias Alena, vetus ab ævo D. Ludgeri locus, muro & præsidio militari firmatus in Oppidum; sicuti & Beckemium ad confinia Marcanorum præmunitum, & jure civitatis donatum. Quo in oppido, ut præsidio simul sacro tutius esset, insigne Collegium Canonicorum, prædiis & bonis anno 1269 largè dotatum, condidit. Longè utiliori opere convertit arma in nobilium castra, quæ per id tempus receptacula prædonum erant, evertenda; & inter hæc primum Ludinghusanum castrum & Oppidum expugnatum, dejectisque in fossas muris omni munitione nudatum, ac nobiles duo fratres Hermannus & Bernardus ceterique Castrenses jussi sua bona diœcesi submittere. Inde Langense castrum in iisdem ad Luppiam locis prædonum habitaculum eversum est. Post Horstmariam aggressus, adsitumque Oppido castrum expugnavit; ultimusque Dynasta Fridericus Retbergensis, qui Beatricis conjugis dote id tenebat, subactus; ea tamen lege relictus, ut sponderet se non alij, quàm Episcopo Monasteriensi venditurum. Id cùm postea faceret Retbergensis, numeratâ pecuniâ, cessit vetus illud castrum tot heroum Horstmariensium sedes in possessionem Monasteriensis Ecclesiæ, quod hisce versibus consignatum posteritati.

Cleinsorg. Wittius in Chron.

Horstmar cum rebus fuit illis empta diebus
Marcis millenis pro quindecies quoque denis.

Sed non minus ex toga clarus in servanda Cleri disciplina. Ejus rei gratia frequentes synodos habuisse traditur, & Coesfeldia Monachos S. Francisci Minoritas evocasse Monasterium, sacris ejus loci Virginibus Coesfeldiam transportatis. Omnium verò operum ejus pulcherrimum Basilica Cathedralis Ecclesiæ, in qua magnifica fabrica, ut modò conspicitur, ante eum quatuor Episcopi supra xxx annos laborârant, Theodoricus Isenburgicus, Ludolphus, Otto & Wilhelmus. Id nobile opus Gerhardus demum absolvit, & celebri Episcoporum conventu solemni ritu consecravit. Successorem nactus in Episcopatu Everhardum de Deest; nam qui Everhardo quorundam suffragiis æmulus objectus erat Wigboldus ab Holte, Præpositus ad S. Mauritium, is

Coloniæ ad nobiliorem postea Cathedram provectus. Gerhardum hoc anno obijsse testantur literæ Collegij ad Mauritium, in quibus anno proximo Everhardus Monasteriensis Episcopus, Wigboldus Præpositus ad S. Mauritium, Brunstenius Decanus, Henricus Cantor, Lubertus Magister, Canonicique alij consignantur; ut prorsus fallant chronica Monasteriensia, quæ ad annum 1277 vitam prorogant.

Mors item Ottonis Ep. Minden. *Chron. Minden. apud Lindebroch Chron. Minden. à Meibom. edit.* Et Balduini Ep. Osnabr.

Alterum funus est Ottonis Mindensis Episcopi, 18 Novembris Mindæ extincti; quem supra ex familia Prædicatorum ad illam sedem evectum & concilio Lugdunensi etiam præsentem retulimus, virum præclarè de Ecclesia sua meritum, ut fasti etiam sui commendant.

Tertium hoc anno funus conjungunt Balduini de Rusle Episcopi Osnabrugensis, cui subrogatus sit Conradus Comes Ritbergensis; sed eorum præsulum Chronologia tam involuta, ut nihil certi proferre mihi licuerit; quando nec à Crantzio, neque ab Ertwino, aliisque quicquam traditur.

Annus Christi 1276.

Innocentij V & Hadriani V PP.
Rudolphi Imp. 4.
Simonis Ep. Pad. 30.

Plurium Summorum Pont. obitus.

At proximus annus multò tristior trium Pontificum Romanorum funeribus; decessit enim III Idus Jannuarij Gregorius, cui subrogatus Innocentius v. ex sacra Prædicatorum familia primus Pontifex, qui objit 22 Junij: illi mox sublectus Hadrianus v, quem mors 18 Augusti sustulit; huic substitutus 13 Septembris Joannes XXI, qui altero rursum anno in Majo ruina conclavis oppressus.

Histor. Australis Albert. Argent. Stero in Annal. Annal. Colmar. Brovver. l. 16. annal. Eberhardus Trithem. Dubravius Rudolph° Conventum Principum Boppardiæ indicit; acta

Eo nunc lætior annus Rudolpho Imperatore. Is ut collapsam Rempub. revocaret ad pristinum statum, quem sub optimis Imperatoribus habuerat, Boppardiæ ad Rhenum comitia indixit. Ad quæ præter Wernherum Moguntinum, Sifridum Coloniensem, Henricum Trevirensem Archiepiscopos, ceteri inferioris Rheni Saxoniæque Episcopi ac Principes Dominica Palmarum die accessêre, cum his de summa rei consultatum est. Etenim ex quo tempore Principes ac Magistratus præsidio Cæsaris hactenus destituti fuerant, ipsi res suas quibuscunque modis poterant tuebantur; multi interim eorum, quæ Cæsaris erant, ad se traxerant, nec feuda recognoscendo, nec Imperii obsequia præstando; tanquam convulsis jam nervis Respublica in extremas ruinas & confusionem iret. Quæ postquam in commune consultata fuêre, publico senatus consulto decretum fuit, imperatumque quotquot feuda haberent

rent, intra annum feudi Dominum recognoscerent, & fidem suam sacramenti religione obligarent. Quæ lex cum alios per Franconiam, Sueviam, Saxoniam, & Bojariam; tum maximè Ottocarum Bohemiæ Regem spectabat. Cæsar postquam Archiepiscopos, suprema Imperij capita, inferioremque Germaniam & Saxoniam secum conspirantem habuit, primùm cum valido exercitu, quem copiis Ludovici Palatini, multorumque Episcoporum, Marchionum, Comitumque auxerat, movit in Marchionem Badensem, sibi & Imperio rebellem. Quo obtrito, ceteros nobiles aggressus, quotquot possessiones, vel civitates ab excessu Friderici Imperatoris per Sueviam, Franconiam & Alsatiam violenter invaserant, ad restitutionem obsequiumque deduxit. Quos inter Fleckenstenius, quòd Episcopum Spirensem captivum abduxerat, ad deditionem compulsus. in eo conventu.

Post illa, comparato ingenti exercitu, IV Augusti progressus per Bojariam versus Danubium, Passaviam pervenit; transitisque, Oeno, Anaso & Truna fluviis, in Austriam prorupit. Cæsarea castra secutus Moguntinus, Coloniensis, Herbipolensis, Ratisbonensis, Passaviensis Episcopi prisca Cæsarum majestate. Interque duces numerati Ludovicus Palatinus Rheni, Henricus Dux Bavariæ, & magna ex Rheno, Franconia & Suevia nobilitas. Territa ad tam potentis exercitus ingressum Austria, cum omnibus castris & urbibus se ultro dedit, præter Viennam & Neoburgum; quas urbes cùm obsidione premeret Rudolphus & Neoburgum ejecto Bohemi præsidio expugnaret, Ottocarus ex desperatis saniora consilia circumspicere cœpit, ultroque se ad pacem offerre. Dati mox arbitri à Cæsare Bertholdus Herbipolensis Episcopus, & Ludovicus Palatinus Rheni, ab Rege Episcopus Olmucensis & Otto Marchio Brandeburgicus. Horum opera in has leges conventum: redderet Ottocarus Austriam, Stiriam, Carinthiam Jmperio. Cetera trans Danubium versus Aquilonem Cæsaris beneficio acciperet, captivos sine pretio laxaret, ac demum publicè fidem juraret, flexis, ut clientum mos est, coram Cæsare genibus. Quo nihil acerbius fuit superbo Regi; quippe coram eo procumbere, qui sibi olim magister equitum servierat. Sed jam ita fortuna mutârat vices. Cæsar cùm nihil magis Regem aversari notaret, in Cambergam insulam invitat Regem, ubi tentorium jusserat explicare, in quo remotis arbitris juramentum fidei populo diceret: interim tabernaculum ita parari mandârat, ut laxatis funibus facilè ex omni parte dissolvi posset. Eò accedit Rex superbo habitu, auro ostroque fulgens: Contra Cæsar cinericeo vulgarique militis chlamide indutus conscendit thronum. Monitus à suis ut splendidiori cultu prodiret, *finite* inquit, *in hac scenâ,* Rudolphus Imp. Ottocarum Bohemiæ R. subiugat.

paupertatem hodie de purpura triumphare. Tum verò Ottocarus regio ornatu ac pompa ingressus tentorium procubuit ad Cæsaris pedes, & vixdum solemnia juramenti verba cœperat, cùm repente papilio deductus in latera, & humi lapsus, supplicem circumstanti multitudini ostentavit Regem, tanto Gemanorum risu, quanta indignatione Bohemorum. Quàm id ex ingenio Cæsaris insc compositum sensit Rex, tam altum hæsit in animo Regis, primumque irritamentum fuit ruptæ postea, quam juraverat, pacis. Pacta quidem erat in matrimonium filia Cæsaris Wenceslao Ottocari filio, vicissimque filia Regis Rudolpho Cæsaris filio; sed ira vindictaque apud Ottocarum ante connubia fuêre.

Pax Westfaliæ ex fœdere plurium Principum & Comitum. *Cleinsorgius*

Quædum armis in superiori Germania geruntur, pacis studia culta fuêre in Westfalia, providentia Sifridi Coloniensis Archiepiscopi, viri ea tempestate inter antistites præstantissimi. Is priusquam cum Cæsare moverer in Austriam, auctor salutaris fœderis fuit, in quod hoc anno convenerunt Simon Paderbornensis Episcopus noster, idemque tutor vicini Comitis de *Lippia* nepotis sui, Henricus Hassiæ Landgravius, Wilhelmus, Comes Juliacensis, ejusque filius Wilhelmus, Adolphus Comes Montium & frater Henricus, Godefridus Comes Seinensis, Otto Comes Nassaviæ, Engelbertus Comes Marcanus, fraterq; Eberhardus, Wilhelmus Comes Solmensis, Henricus Comes de Viernberg, Otto Comes Teclenburgicus, Theodoricus Comes Limburgensis, Henricus Jsenburgicus, unaq; Gerlacus & Ludovicus filij, Bertholdus de Bueren, Waramus de Valckenberg, Arnoldo de Viernborg, Otto Waldecensis, Simon de Lippia, Otto Wickerodius, Fridericus & Henricus Reiffersche dius. Potens fœdus, quod publicis tabulis jurata fide consignatum extat. Ejusmodi enim fœdera per hæc turbulenta tempora clypei erant adversus insolentiam, injurias, & deprædationes. Ejusmodi quoque fœdus mutuæ defensionis reperio tum inter Ecclesiam Mindensem & Osnabrugensem initam; in quod anno sequenti, moderante Volcquino Mindensium electo Episcopo, recepit se Otto Ravensbergensis Comes, Abbatissa Hervordensis, Nova, & antiqua urbs Hervordiæ, Bilfeldia, ceteraque oppida id quod Idibus Februarij juramento publicis literis consignatum.

Synodus ab Archiep. Colon Sifridoindicta.

Haud minus laudabile opus Sifridi Archiepiscopi Coloniensis synodus, quam hoc anno magna omnium sacrorum ordinum frequentia celebravit. Extant ejus salutaris synodi præclara decreta ad Cleri populique disciplinam, quæ turbidis Engelberti temporibus multùm collapsa erat, resarciendam.

Afflictus Ecclesiæ Paderb. status.

Non minus afflicta Paderbornensis Ecclesia cùm propter negligentem Præpositi administrationem, quem ob id jam ex-

auctorâ-

auctorârant Simon Episcopus & Canonici, subrogato in ejus locum Ottone Retbergensi Comite; tum propter multa Simonis bella, bellorumque sumptus. Quare cùm Simonem Episcopum jam aut senio aut morbo ad extrema vitæ urgeri adverterent, maturo consilio præsules & Canonici in unam sententiam convenêre, non alium se successorem electuros, quàm qui contracta Ecclesiæ debita promitteret se dissoluturum, quod ejusmodi decreto accepimus.

Canonici Eccles. Paderb. docernunt non alium se Episcopum electuros, quàm qui promittat Ecclesiæ debita se dissoluturum.

Nos Dei gratia Otto Præpositus, Henricus Decanus et Capitulum Paderbornensis Ecclesiæ universis, ad quos præsens scriptum pervenerit, notum facimus, et recognoscimus per hoc scriptum, quod Successorem Domini nostri Episcopi Simonis talem habebimus, quia juris est, ut debita ipsius Simonis solvat, quæ pro necessitate seu utilitate Ecclesiæ nostræ contracta invenerit, nec soluta sunt. In cujus rei testimonium hanc literam conscribi et sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum Paderb. ipso die Johannis Evangelistæ, Anno Domini MCCLXXVI.

Ac Simon Episcopus noster, tanquam & ipse ultimum sibi vitæ annum imminere conspiceret, largior etiam in egenos, & religiosos homines fuit. Testes tabulæ, quibus decimarum proventus Heristallensis sacelli Virginibus Cœnobij Cistertiensis Beringhusen dilargitus est literis festo D. Stephani hoc anno Paderbornæ consignatis, quibus & Paderbornensis diœcesis esse scribit id Cœnobium, anno MCCXXXIV ab Hermanno Corbeiensium Abbate cœptum in Ottberga, evocatis Isenno ex Thuringia Sanctimonialibus. Inde, & Hoxtariam ab eodem Abbate translatæ, collocatæque ad S. Ægidium trans pontem Hoxtariensem. Ibi cum frequentia accessus turbarentur, post annos XI quietis causa migravêre in villam Brenchusen, fixumque istic Cœnobium erexêre. Demum tempore hæresis collapsa disciplina in Cistertiensium instituto formatæ sunt ad D. Benedicti regulam.

Annus Christi 1277.

Joan. XXI Pont.
Rudolphi Imp. 5.
Simonis Episc. Pad. 31. & ultimus.

Fœdus verò, quod magno Westfaliæ bono cum Sifrido Coloniensi Archiepiscopo pactum diximus, anno statim proximo multorum illustrium virorum obitu debilitari turbarique cœpit. Ex his fœderatis Engelbertus Marcanus Comes, cùm iter faceret in Teclenburgicum comitatum, interceptus ex insidiis ab Hermanno de Loen, multisque vulneribus sauciatus, abducitur in castrum Bredevordum; ubi haud multò post non tam ex vulne-

Levoldus. Fœdus inter Westfaliæ proceres initum turbatur obitu I Engelberti Marcani Comitis.

rum,

rum, quàm animi dolore atque impatientia extinctus est. Tanta tum nobilium licentia erat; quanquam justa etiam pœna Engelbertum consecuta videri poterat, quod in Engelberti Coloniensis Archiepiscopi captivitatem conspirârat, ac Gerhardum fratrem Monasteriensem Episcopum in eandem belli societatem traxerat.

Levoldus Annal. Colon. Henr. de Hervor. Cleinsorg. Meibomius in notis ad Levoldum.

2 Wilhelmi Juliacensis Comitis, ab Aquisg. occisi.

Eodem anno, inquit Levoldus (tametsi alij ad sequentem annum referant) Wilhelmus Juliacensis Comes, unà cum filio Wilhelmo, ac duobus aliis ex concubina genitis Aquisgranum clam ingressus, urbem in suam potestatem redigere tentabat; jamque in forum penetrârat, cinctus supra 400 armatorum equitum comitatu; cùm cives ad arma conciti Comitem per cæcos plebis furores cum filiis obruunt, & contrucidant. Digna Comitis pœna, qui tot annis ex impia vita divexârat Coloniensem Ecclesiam, ac duos Colonienses Archiepiscopos Conradum & Engelbertum captivos in vincula traxerat. Comperta nece Comitis, Sifridus Coloniensis Archiepiscopus, Coloniam accelerat, congregatoque clero, solemne sacrum in Basilica decantat, de vinculis S. Petri, læto sacrificij exordio, *Nunc scio, vere, quia misit Dominus Angelum suum, et liberavit me de ore Leonis.* Mox novo fœdere inito, cum 12 illustribus viris, quorum auxiliaribus copiis auctus, Juliam armatus ingreditur; expugnatoque Juliaco, munimentum loci solo æquat. Inde Marcodurum, Bedburam ac XXIV Oppida & castra præter Nideccam & Harbochiam in potestatem redegit, totique provinciæ novus prefectos victor imponit, brevi tempore felicique successu multorum annorum injurias ultus. Post illa victorem militem convertit in Westfaliam adversus Godefridum Arnsbergiæ Comitem & Ludovicum filium; huic quia Petronella Juliacensis filia denupta erat, uterque cum Juliacensi infesta Coloniensibus arma junxerat. Quibus Sifridus provocatus, Comitem obruit, expugnatoq; Nihemio Oppido, Comitem ad pacem petendam compulit, quæ & in castris Nihemensibus consignata fuit. Quare nullo obsistente Sifridus Werlam, Warstenam, Callenhardum & Almenam Oppida, castrumque Furstenbergicum, veterem Furstenbergicorum Dynastarum in edito ad Ruram monte sedem, præmuniit. Bello hoc pro Archiepiscopo ac Duce suo fidi pugnavêre Westfaliæ proceres; interque hos clari Fridericus & Wenemarus Furstenbergij. Accessit in societatem belli Conradus Osnabrugensis Episcopus, Conradique frater, Fridericus Ritbergensis Comes. Quo simul constat per id tempus Balduino in Osnabrugensi Cathedra subrogatum fuisse Conradum Episcopum ex Ritbergensi familia, ex qua mox etiam producemus Ottonem Ritbergensem, Simonis Episcopi in Paderbornensi Ecclesia Successorem.

quo mortuo, Archiep. Colon. Juliacensem Ducatum armatus ingreditur & occupat.

Idemque Comitem Arensbergensem ad pacem petendam compellit.

Felici-

Feliciori per hæc morte hoc anno vitam clausit Simon Episcopus noster. Dies obitus in aliis necrologiis annotatus IV Idus, in aliis VI Junij: annus mortis à Cleinsorgio rectius, quàm aliis hic ipse MCCLXXVII traditur; quo certè adhuc superstes fuit, quando ex hoc anno literas à Simone consignatas possidemus, quibus Wilbacensi Virginum Cœnobio donationem, à nobilibus Hermanno deBracule & Hermanno deKalenberg factam scriptis tabulis probat. Testes sistuntur Albertus Comes deEverstein, Albertus & Herboldus fratres de Amelungessen, Lubertus Marschalcus, Albertus de Lubersen, Fridericus de Harchusen, Henricus de Osterhusen, Bernardus de Dalwig milites, ceterique nobiles & ingenui viri; ut jam prorsus nos Bruschius, Kersenbrochius, & Pideritius fallant, qui anno 1274 obiisse scribunt. Longius aberrant, qui cum Gobelino nostro, & Crantzio Episcopatum tantummodo in XXIII annum gessisse tradunt, quem nos hactenus certa temporum serie in XXXI annum produximus.

Obitus Simonis Episc. *Necrologia Bustorf. Wilbacense Gerdense Herisiense Marienmunstr.*

Quàm fluctuantes in annis Scriptores, tam diversa eorum de Simone judicia. Auctor historiæ Bremensis, *Simon*, inquit, *bella et discordias dilexit, sed bello semper infelix pugnator.* Hæc quidem ille libera voce pronunciavit: verùm in ea tempora incidit Simon, quibus necessitas arma pro libertate Ecclesiæ conservanda imperabat; qualia omnibus circum Episcopis tum communia fuêre ob prædonum & vicinorum rapacitatem. Nec alia ex causa collisus cum Conrado Coloniensi Archiepiscopo, quàm ob injurias nobilium ministrorum Archiepiscopi, quas cùm ille ferre non posset, armis jura Ecclesiæ suæ propugnanda suscepit; quamvis haud multò post non modò reconciliatus Conrado, sed & à Conradi Successore tutor Dicatus Westfaliæ postulatus. Sifrido deinde conjunctissimus vixit; quocum commune fœdus adversus Colonienses & suæ Ecclesiæ hostes, ut diximus, habuit, pacis certè, quàm bellorum amantior; nec alia fere bella gessit, quàm quæ necessitas expressit pro jure Ecclesiæ asserendo. Eaque Capituli & ordinum consensu sumpsisse videri debet, quòd hi æs alienum ex ijs contractum ultro solvendum sumpserint. Et cui tum Episcopo Saxoniæ, in illa prædandi rapiendique licentia, sine armis Ecclesiam administrare concessum? quando nobiles, ut quidam est auctor, citra infamiam palam & impune latrocinia & prædas agebant.

Histor. Brem. in Gerhardo Diversa de Simone Scriptorum judicia.

Virum hunc tanti fecit Justinus Lippiensis presbyter, ut præterito Ottone fratre ejus Monasteriensi Episcopo, Poëma illi suum, quod de primordiis comitatus Lippiensis deductum à Bernardo avo Sanctissimo, de Hermanno parente bellatore egregio, ceterisque ejus familiæ heroibus conscripsit, Simoni Episcopo

Commendat illum Justinus presbyter, poëmate ei inscripto

M. Justin. in Lippiflo. scopo nostro inscripserit dedicâritque; tanquam, qui paternis vestigiis præclarè inhæserit. Eo in poëmate legimus multis Simonem dilaudari à doctrina & facundia, à liberalitate & suavitate morum, à constantia & fortitudine, rectèque Simonem Petri nomen sortitum esse.

Te bene cum Petro communio nominis æquat,
Tu caput Ecclesiæ firmaque petra tuæ:
Tu lapis indocilis frangi, ferroque rebelles,
Despicis hostiles corde vigente minas.
Tu tutela tuis, tu mitis mitibus, hostis,
Hostibus, eloquij manat ab ore favus.

Et quæ multis in laudem Simonis in simplici & candido illo poëtarum ævo attexit. Postremùm alludens ad rosam quæ gentilitium Lippiensium Comitum insigne est, inquit,

Tu flos Pontificum, flos nobilitatis, odorem
floris diffundis.

Cetera quibus res gestæ virtutesque Simonis Episcopi exornandæ essent, incuria, ætas & Scriptorum desidia subtraxit; tantaque oblivione hæc sepeliit, ut nec supremæ mortis, nec sepulchri locus ad nos pervenerit. Basilicæ tamen funus ad ceteros Episcopos illatum creditur.

ANNA-